
2021
Timișoara 2021
Capitală Europeană a Culturii
Oraș Candidat
LUMINEAZĂ
ORAȘUL
PRIN'TINE!

Cuprins

**Luminează orașul prin tine!**
**O Călătorie prin  spații luminoase și întunecate**


**0 Introducere - Considerații generale**

De ce? 1
Regiune 3
Profil cultural 4
Conceptul programului 5

**1 Contribuția la strategia pe termen lung**

Prima strategie culturală a unui oraș din România 7
Contribuția TM2021 la strategia culturală 9
Impact pe termen lung 11
Monitorizare și evaluare 13

**2 Dimensiunea europeană**

Promovarea diversității culturale 18
Aspecte comune 19
Rețele și platforme 20
Un public european mai numeros 21
Un apel la transformare, alături de alte CEaC-uri 24

**3 Conținut cultural și artistic**

Viziune și strategie artistică 26
Trei Teritorii, șase Stații, optsprezece Trasee 27
Un program axat pe public 61
Trecutul reinterpretat în prezentul digital 62
Artiști și instituții la nivel local și internațional 63

**4 Capacitatea de implementare**

Susținere politică 64
Infrastructura culturală existentă și strategia locațiilor 65
Accesibilitate regională, națională și internațională 67
Capacitate de absorbție 68
Infrastructura culturală, urbană și turistică planificate 70

**5 Rază de acțiune**

Candidatură civică și o Călătorie axată pe public 71
Oportunități pentru o gamă largă de cetățeni 72
Strategia de dezvoltare a publicului 74

**6 Management**

Finanțe 76
Structură organizațională 83
Planificare situații de urgență 91
Marketing și comunicare 94

**7 Informații suplimentare**

De ce este specială inițiativa TM2021 99
Moștenire 100

0.1 / De ce dorește orașul dumneavoastră să participe la competiția pentru titlul de Capitală Europeană a Culturii?

**Uneori, marile schimbări încep la colț de stradă. În 1884, Timișoara a fost primul oraș din Europa continentală cu iluminare stradală electrică. În 1989, scânteile Revoluției împotriva regimului Ceaușescu s-au aprins pe străzile Timișoarei. În 2021, dorim să fim Capitala Europeană a Culturii pentru a putea împărtăși aspirațiile noastre cu restul Europei.**

**Ne propunem să punem în mișcare energia civică. Pornind de la puternica metaforă a luminii, dorim să „exportăm" valorile în care credem în alte orașe din Europa, pentru a stimula o atitudine deschisă, vizionară în rândul cetățenilor. Sloganul campaniei este esența mesajului nostru: *Luminează orașul prin tine!***

## O criză a participării în Europa zilelor noastre

Europa are un viitor nesigur. Există o criză de încredere în instituțiile democratice și în sistemul educațional; populația este în îmbătrânire și teama de migrație a devenit contagioasă; pe scurt, se confruntă cu o criză a valorilor. Se răspândesc xenofobia, terorismul și frica. Toate aceste probleme par să fie înrădăcinate în eroziunea dureroasă a participării și implicării cetățenilor în viața politică și civică, în lipsa de responsabilitate față de spațiile comune, în ruperea legăturilor dintre oameni. Factorii de decizie caută soluții, însă uită mereu să includă cetățenii în acest proces.

Fragilul construct european are nevoie mai mult ca oricând de inspirație, flexibilitate, inversarea pasivității și reconectarea cu principiile fundamentale. Europa are nevoie de curaj și optimism, de energia care i-a călăuzit drumul de la început. Programul Cultural TM2021 dorește să ofere o călătorie bazată pe aceste principii, și vom crea capacitatea de a o implementa.

## Timișoara – un centru al valorilor europene

Judecând prin prisma experiențelor și istoriei sale, Timișoara este un loc care dă dovadă de curaj atunci când își apără valorile. Recunoașterea și respectul reciproc sunt principiile fundamentale ale comunității **interculturale**, **multiconfesionale** și **antreprenoriale** a orașului. De secole întregi locuiesc aici peste 30 de culturi diferite: români, germani, maghiari, sârbi, croați, italieni, spanioli și bulgari. De asemenea, credincioși ortodocși, catolici, evrei, protestanți, luterani, reformați, musulmani și de alte confesiuni își practică religia în pace și libertate. Sensul cuvântului „toleranță" a evoluat către „fraternitate".

De-a lungul existenței sale, Timișoara a fost un oraș al scânteilor care au stimulat transformări transcontinentale. A fost sufletul și promotorul regiunii, puntea dintre Imperiul Austro-Ungar și Europa de Sud-Est. În momente dificile, cetățenii săi s-au unit și i-au inspirat și pe alții să facă la fel. Prin diaspora sa, împrăștiată pe întreg continentul, Timișoara a interacționat cu alți europeni care se confruntau cu provocări similare, din perspective diferite. Este ambiția noastră să împlinim tot acest potențial și să îl dezvoltăm în cadrul Capitalei Europene a Culturii 2021.

## De ce avem nevoie de Europa?

Prin intermediul titlului de Capitală Europeană a Culturii dorim să abordăm problema **crizei de valori** împărtășite de toți europenii. Situația curentă impune restaurarea artei dialogului și a unei atitudini constructive și critice, pentru a crea Europa la care visăm.

De-a lungul secolelor, Timișoara și regiunea Banat au înflorit, alimentate de energia și ingeniozitatea cetățenilor săi originari din întreaga Europă. În 1771 Timișoara a tipărit primul ziar în limba germană din Europa Centrală și de Sud-Est – Temeswarer Nachrichten. Aici a existat prima bibliotecă publică, prima proiecție de film și în prezent orașul are trei teatre de stat în trei limbi diferite. Între 1880 și 1914, Timișoara era cel mai important oraș industrial, comercial, financiar și cultural din regiune, admirat pentru excelența artistică în muzică, literatură, pictură, sculptură și arhitectură, cât și pentru inovațiile sale tehnice și științifice.

Vigoarea civică a locuitorilor Timișoarei, care a propulsat rezistența antitotalitariană în timpul secolului XX, a fost recunoscută prin expresia

„spiritul Timișoarei". Anii care au urmat schimbărilor politice din 1989 au arătat că tocmai valorile care au format personalitatea orașului au suferit de pe urma presiunii schimbărilor demografice rapide.

Astăzi, Timișoara este în continuare un oraș de oameni prietenoși care trăiesc împreună în pace, cu peste 40.000 de studenți în cinci universități, un sector creativ vibrant și o serie de instituții culturale de prestigiu. Beneficiază de dezvoltare economică, în special în domeniile automotive și IT&C.

Însă Timișoara se confruntă cu problemele comune ale oricărui oraș central-european de dimensiune medie, stabil economic: o stare pasivă de confort, o respingere a noului, un consumism fără implicare socială. Reacția cetățenilor obținută pe durata procesului nostru de candidatură a relevat cinci urgențe: scăderea interesului civic, intoleranța față de grupurile marginale, pierderea spațiului public, lipsa unei viziuni urbane comune și profilul internațional insuficient dezvoltat al orașului.

Timișoara trebuie să lase la o parte nostalgia și să-și scrie un destin contemporan pentru a juca din nou un rol principal în regiune, de data aceasta prin cultură. **Asumându-și această Candidatură, Timișoara dorește să devină un oraș în care excelența culturală le conferă încredere de sine cetățenilor săi și puterea de a provoca schimbări prin participare și implicare.** De-a lungul timpului am dovedit că putem iniția transformări în momente cruciale. Scopul nostru acum este să restabilim capacitatea cetățenilor de a face schimbări și de a contribui la o Europă revitalizată. Acesta este motivul pentru care orașul are nevoie de titlu.

## Ce putem face pentru Europa?

Pentru noi, Capitala Europeană a Culturii este un proces, nu un eveniment. Programul nostru Cultural TM2021 este construit în jurul **oamenilor**, al **locurilor** unde locuiesc și se întâlnesc și al modului în care formează **conexiuni** unii cu ceilalți, cu împrejurimile lor și continentul pe care se află.

Prin conceptul denumit metaforic *Luminează orașul prin tine!* creăm intervenții culturale relevante atât pentru europeni, care își pot redescoperi identitățile din noi unghiuri, cât și pentru concetățenii noștri. Împreună, pornim într-o Călătorie fascinantă ghidată de o nouă generație de artiști implicați social, alături de care analizăm aceste urgențe.

Începem cu cetățenii, ca indivizi și cu cele mai apropiate cercuri sociale ale lor. Aici trebuie aprinsă noua lumină, care va radia mai departe în Europa. Viziunea artistică trasează o Călătorie culturală cu scopul de a depăși pasivitatea. Începe cu energia interioară și cu puterea inerentă a cetățenilor de a face diferența în propriile cercuri: familia, prietenii de pe Facebook, cartierele, școlile, locurile lor de muncă.

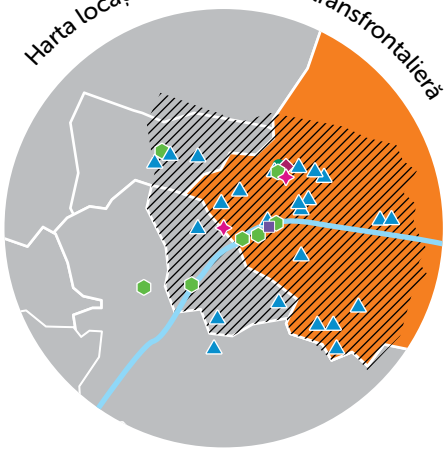
Evenimentele TM2021 se axează pe membrii publicului, cu obiceiurile lor, visele lor, temerile lor și momentele lor de cumpănă. Invităm artiști și activiști să conteste status quo-ul și să inspire vise. Recuperăm spațiile publice – rutele familiare, dar și locurile dureroase, întunecate de neglijență. Cu încredere înnoită, experimentăm puterea legăturilor dintre oameni ca forță creativă.

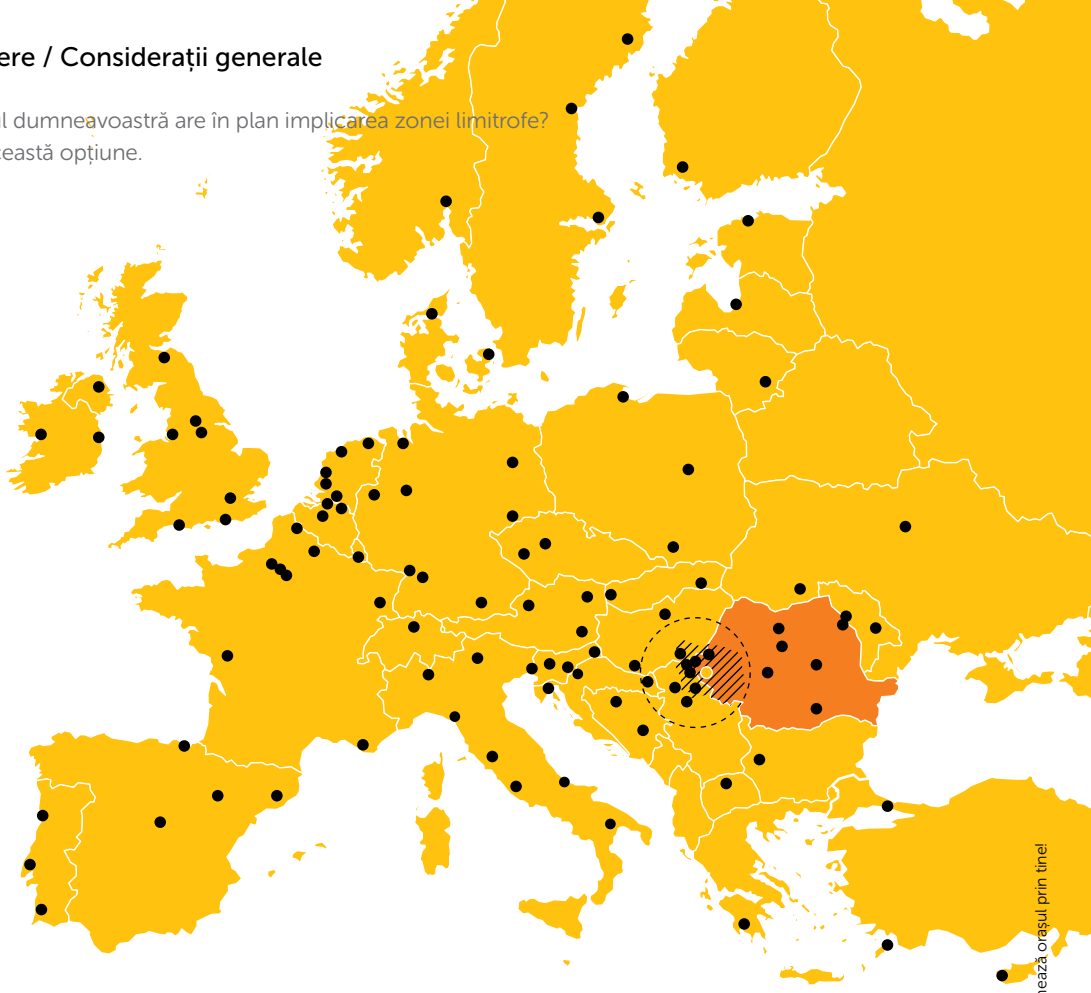
Mai avem foarte multe de învățat pentru a face față cu succes unor provocări viitoare pe care nici nu ni le imaginăm acum. E vorba de un alt tip de învățare – abilități care ne ajută să fim flexibili, prompți și inovatori. Și trebuie să învățăm rapid.

Timișoara nu poate face acest lucru de una singură. Ajutorul partenerilor noștri europeni, cu expertiza și puterea lor transformatoare, este crucial. Împărtășirea experiențelor și colaborarea creatoare sunt părți esențiale ale acestui proces. În cadrul european, cele mai importante schimbări nu vor fi explozii bruște care se consumă rapid, ci pâlpâirile multor luminițe, atent luminate și îngrijite, care strălucesc și servesc drept inspirație pentru generații viitoare.

0.2 / Orașul dumneavoastră are în plan implicarea zonei limitrofe? Explicați această opțiune.

Harta locațiilor din regiunea transfrontalieră





**Parteneri și artiști deja confirmați**

- **34** transfrontalieri, din 2 țări (HU&SRB) și regionali din încă 3 țări (HR, BiH, BG)
- **122** internaționali, din 20 de țări
- **103** locali și naționali, din care 18 din alte orașe candidate
- **9** extra-EU (Istanbul, Havana, New Delhi, New York, Sao Paolo, Tel Aviv, Tokyo, Toubab Dialaw)

**Planul nostru de a implica zona limitrofă nu se bazează exclusiv pe criterii geografice. Dorim să îi implicăm pe toți cei care simt o legătură puternică cu Timișoara. Aceștia sunt oameni de departe – din diaspora; de aproape – locuitorii regiunii Banat, care se întinde pe trei țări: România, Serbia și Ungaria; partenerii noștri în Europa; și oamenii de aici – cetățenii Timișoarei.**

## Banatul și România în Timișoara – Timișoara în Banat și în România

Timișoara se află în centrul uneia dintre cele opt regiuni de dezvoltare ale României, fiind un important centru economic și cultural și un magnet pentru migrația internă. Tinerii din județele învecinate se mută aici la studii sau pentru a-și găsi un loc de muncă. Mulți dintre aceștia provin din orașe postindustriale aflate în declin, precum Reșița, Oțelu Roșu, Deva sau Hunedoara. Rolul crucial pe care îl joacă orașul nostru în vestul țării și în regiunea Banat nu este exploatat suficient la nivel național.

Am optat pentru o abordare regională și transfrontalieră în dezvoltarea Programului nostru Cultural, lucrând îndeaproape cu entități din regiunea Banat și din alte părți ale României, cât și din Serbia și Ungaria, inclusiv orașele-capitală Belgrad și Budapesta, ca centre importante de talent și cunoaștere.

În timpul procesului de candidatură am lansat deja colaborări multiple la nivel regional. Următoarele trei cadre de lucru ne vor ajuta să consolidăm aceste legături și să transformăm orașul într-un incubator al colaborărilor naționale și transnaționale:

- pe o rază de 600 de kilometri se află **șapte capitale importante** din Europa Centrală și de Sud-Est: **Belgrad**, **Budapesta**, **Bratislava**, **Viena**, **Zagreb**, **Skopje** și **București**. Mulți dintre partenerii noștri provin din aceste centre de talent și resurse.
- **Euroregiunea Dunăre–Criș–Mureș–Tisa (DKMT)**, în care Timișoara este cel mai mare oraș. Acoperind 70.000 km$^2$, regiunea se întinde în zona de sud-est a Bazinului Carpatic, având o populație de aproximativ 5,3 milioane de locuitori. Regiunea leagă Timișoara de Dunăre prin Canalul Bega, o legătură pe care orașul încearcă să o restabilească – nu doar la nivel de infrastructură și turism, ci și din punct de vedere cultural. Două programe – *Lumină peste granițe* și *Cămine în mișcare*, bazate pe parteneriate existente, includ proiecte care urmează să aibă loc pe o rază de 150 km în jurul Timișoarei – în Arad, Szeged, Novi Sad, Kikinda, Pančevo, Vršac, Zrenjanin și alte orașe.

- Timișoara este capitala **Banatului istoric**, cu o populație de aproximativ 1,7 milioane de locuitori. Acest lucru a facilitat participarea la multe proiecte cu finanțare europeană, cât și stabilirea Biroului Regional pentru Cooperare Transfrontalieră în Timișoara. În plus, la granița de nord a regiunii Banat se află orașul Arad, fost candidat CEaC în prima rundă, cu care am încheiat un parteneriat în runda finală. Colaborăm la producția unor proiecte din Programul lor Cultural și viceversa: unele proiecte ale Timișoarei sunt realizate alături de parteneri din Arad. Un exemplu în acest sens ar fi *Orizonturile cunoașterii*, dezvoltat de Nita Mocanu, cât și *Lumini captivante*, care va fi implementat alături de Kinema Ikon, ambii din Arad. Lucrăm îndeaproape cu orașul Novi Sad, la rândul său candidat la titlul de CEaC, în special în ceea ce privește dezvoltarea capacității culturale, prin colaborarea la crearea unui Laborator de Proiecte Europene, alături de Matera 2019 și Rijeka 2020.

## Timișoara în Europa – Europa în Timișoara

Timișoara colaborează cu Belgrad, Szeged, Novi Sad, Budapesta, Graz, Karlsruhe, Cernăuți și Mulhouse, câteva dintre acestea fiind orașe înfrățite. TM2021 ne-a oferit șansa de a privi aceste relații cu un ochi critic, de a alege parteneriatele culturale care au dat roade și de a dezvolta aria de aplicabilitate a proiectului la nivel paneuropean. Datorită poziției sale geografice și istoriei sale, Timișoara îndeplinește toate condițiile necesare pentru a atinge acest obiectiv.

Fiind un oraș divers, a devenit un cămin pentru sute de mii de oameni. În același timp, mulți români din regiunea Banat – în mare parte intelectuali și muncitori calificați – au emigrat în alte părți ale Europei. Împrăștiată în toată Europa, diaspora timișoreană păstrează totuși legături strânse cu meleagurile de baștină.

Membrii săi pot deveni cei mai buni ambasadori ai TM2021 din două motive: păstrează legăturile transnaționale cu familia de acasă, iar mândria lor națională este reactivată, oferindu-le încredere de sine pentru a se stabili în noile comunități și culturi în care au migrat. Implicând toate aceste persoane cu relații apropiate sau distante cu orașul nostru în programe precum *Reflecții* îi desemnăm Timișoreni și îi întâmpinăm în comunitatea noastră TM2021, împrăștiată în întreaga lume.

0.3 / Explicați pe scurt profilul cultural general al orașului dumneavoastră.

# Profilul cultural al Timișoarei: valori europene și vocație pentru experiment și inovație.

**TIMIȘOARA**

populație: 319.272
localizare:
45°46'22"N 21°14'46"E

orașul găzduiește între 3.500 și 4.000 de evenimente culturale și artistice în fiecare an;

85-88% din bugetul cultural local este investit în susținerea instituțiilor publice | doar 12-15% este rezervat sectorului independent și ONG-urilor;

interculturalitatea și multiconfesionalitatea de aici sunt dovedite de coexistența pașnică a peste 30 de grupuri etnice și 18 confesiuni religioase;

82,5% din cetățeni cunosc faptul că Timișoara candidează la titlul de Capitală Europeană a Culturii în 2021. Dintre aceștia, 90,4% susțin inițiativa. Aceste date sunt derivate dintr-un studiu realizat de Universitatea de Vest din Timișoara în perioada iunie-iulie 2016.

De-a lungul timpului, profilul cultural al Timișoarei a trecut printr-o serie de transformări. Cu mai bine de un secol în urmă, orașul avea reputația unui centru urban avansat, cu antreprenori inovatori care trăiau într-o societate cu un puternic simț civic, diversă din punct de vedere religios și cultural. Ne bucurăm încă de această imagine de oraș antreprenorial, occidental, transfrontalier și tânăr. Chiar și în perioada comunismului, Timișoara era considerată o urbe experimentală, ingenioasă și la modă, inclusiv datorită formației rock Phoenix și Grupului Sigma. Era singurul loc din țară în care artiștilor li se permitea să dea reprezentații în spații publice. În anii '90, Timișoara a devenit un simbol viu al protestului radical și al pledoariei pentru drepturile cetățenești. Astăzi, este adesea considerată un oraș relaxat, burghez și individualist. Partea experimentală și creativă este încă vizibilă, în special în industriile automotive și IT&C. Însă Timișoarei îi lipsește un profil cultural internațional bine definit, cât și instrumentarul necesar pentru a face legătura dintre contextul local și cel internațional.

## Sectoare culturale din oraș

Există 55 **de instituții culturale publice** în oraș: teatre, muzee, o operă, biblioteci, orchestra filarmonică și alte locații culturale (detalii la 4.2.1, pagina 65). La acestea se adaugă numeroase festivaluri (muzică clasică, jazz, muzică veche, patru festivaluri de teatru în trei limbi diferite, festival de literatură), produse de instituții locale, alături de parteneri internaționali.

**Industriile cultural-creative** sunt puternic dezvoltate, în special în domeniile design aplicat, scriere de cod, realitate virtuală/augmentată și combinații de meșteșuguri vechi și noi. *Ambasada* este un incubator independent de creație pentru formarea start-upurilor culturale și susținerea ideilor de afaceri, iar hubul finanțat din bani publici, *Incuboxx*, recent înființat, oferă infrastructură pentru sectorul IT&C și de afaceri din regiune.

Potrivit unui studiu sociologic recent comandat de Asociația TM2021 și realizat de Universitatea de Vest din Timișoara (2016), cetățenii noștri sunt consumatori activi de cultură. Primele trei criterii avute în vedere de timișoreni la selectarea unui eveniment cultural sunt tema, prețul și reputația artiștilor. Același studiu arată că, aici, oamenii participă la activități culturale transnaționale de trei ori mai des decât în restul țării.

## Neajunsuri

Orașul încă se confruntă cu o lipsă a coerenței culturale, a resurselor umane în cultură (manageri,

jurnaliști și producători), cu dezvoltarea publicului, inovația profesională și parteneriatele internaționale de coproducție. Finanțarea publică a sectorului independent trebuie îmbunătățită – atât ca proceduri de acordare, cât și ca bază legală. Resursele limitate împiedică dezvoltarea; doar 12-15% din fondurile publice acordate artelor ajung la inițiative independente, ceea ce inhibă stimularea industriilor culturale și creative (ICC) și a sustenabilității acestora. În ciuda acestei probleme, Timișoara este un oraș artistic vibrant, cu peste 3.500 de evenimente culturale în fiecare an.

## Pași în direcția bună

S-au făcut deja pași încurajatori în direcția recunoașterii potențialului economic al culturii ca investiție esențială. Procentul din bugetul total al orașului alocat activităților culturale aproape s-a triplat în ultimii șase ani. Un alt pas remarcabil a fost adoptarea strategiei culturale pe termen lung (2014-2024), Timișoara fiind primul oraș din România cu o astfel de politică publică, în prezent în curs de implementare. În plus, autoritățile publice încurajează intervențiile artistice în parcuri publice, străzi și piețe, aducând cultura mai aproape de cetățeni.

Pe viitor, Timișoara își propune să se prezinte ca un oraș de întâlnire între știință și tehnologie/ IT&C și cultură. S-au făcut deja pași în privința alinierii celor două sectoare prin includerea asociației TM2021 în Consiliul Economic Consultativ al Municipiului Timișoara.

Timișoara, cu o populație de aproape 320.000 de locuitori, are dimensiunea perfectă pentru a maximiza impactul unei Capitale Europene a Culturii. Zonele metropolitane mari adesea absorb astfel de proiecte strategice fără a lăsa în urmă o amprentă semnificativă. Timișoara însă poate fi transformată radical de acest eveniment. Experiența practică și studiile referitoare la alte capitale culturale ne arată că impactul pozitiv își atinge potențialul maxim atunci când orașul selectat are o infrastructură culturală funcțională, o dimensiune adecvată și o proximitate geografică de țările vecine, ceea ce încurajează relaționarea și schimburile transfrontaliere. Acum avem nevoie doar de încredere pentru a îndeplini visul unui oraș gata să strălucească.

0.4 / Explicați conceptul programului care va fi lansat în cazul în care orașul este nominalizat Capitală Europeană a Culturii.

**Conceptul nostru constă în crearea condițiilor pentru stimularea curajului de a genera un nou sentiment al comunității. Este răspunsul cultural adecvat la profunda criză de încredere și la nesiguranța cu care Timișoara și Europa întreagă se confruntă în secolul al XXI-lea. „Spiritul Timișoarei" va fi reaprins – de această dată, prin cultură. Acum 27 de ani, cetățenii orașului au ieșit în stradă pentru a se elibera din ghearele unui regim totalitar. La momentul respectiv, viziunea alternativă nu era clară. Lucrurile au rămas neterminate. Intenția noastră este de a redeschide discuția despre viitorul orașului nostru, de data aceasta în context european.**

Conceptul este inspirat de metafora universală a luminii. *Luminează orașul prin tine!* este o invitație de a porni alături de noi într-o Călătorie prin spații luminoase și întunecate, un proces lung și adesea dificil de schimbare și dezvoltare personală către o sensibilitate colectivă, explicată în detaliu în 3.1, Viziunea artistică, pagina 26. Oamenii – publicul, artiștii și creatorii – se află în centrul intervenției noastre culturale.

## Cum mobilizăm implicarea civică

Propunem o Călătorie similară celei parcurse de Timișoara ca oraș, alimentată de un set de valori care o disting: bogăția sa **interculturală** și **multiconfesională**, abilitățile **antreprenoriale** ale cetățenilor săi și **spiritul civic** al comunității – însă de data aceasta, în **context contemporan**. Vom lucra în trei etape:

1. **Angajare:** încurajăm cetățenii deja implicați în cultură să își asume un angajament și mai mare.
2. **Participare:** includem oamenii care s-au implicat activ. Aceștia devin creatori, participând direct și activ la producția și implementarea acțiunilor culturale.
3. **Extindere:** ne dezvoltăm cu ajutorul publicului participativ, care popularizează evenimentul în cadrul rețelelor sociale proprii. Cercul devine complet – de la pasivitate la proactivitate.

## Destinația noastră este moștenirea pe care o lasă în urmă anul CEaC

La finalul Călătoriei, cetățenii Timișoarei beneficiază de o energie civică revigorată, confruntând mai departe problemele orașului în calitate de cetățeni europeni activi, conectați cu ceilalți.

În accepțiunea noastră, un cetățean european activ este inclusiv, implicat, responsabil, competent din punct de vedere tehnologic, încrezător. Prin cultură și cultivarea creativității, oamenii își redescoperă legătura cu alte comunități și redobândesc dorința de a-și lua viitorul în propriile mâini.

Aceste obiective vor fi atinse treptat. Conceptul nostru este construit pe rădbare, înrădăcinat într-un simț al urgenței.



1.1 / Descrieți strategia culturală existentă în orașul dumneavoastră la momentul candidaturii, precum și planurile orașului de consolidare a capacității sectoarelor culturale și creative, inclusiv prin dezvoltarea unor legături pe termen lung între aceste sectoare și sectoarele economice și sociale din orașul dumneavoastră. Care sunt planurile pentru sprijinirea activităților culturale după perioada pentru care este acordat titlul?

**Strategia culturală recunoaște legăturile solide ale Timișoarei cu alte orașe din regiune, precum și poziționarea ei strategică în zona centrală transfrontalieră, ce include părți din Serbia și Ungaria. Ea subliniază rolul cheie pe care industriile culturale și creative (ICC), la fel ca și procesele de dezvoltare a publicului le joacă în consolidarea capacității culturale a orașului și a conexiunilor acestuia cu Europa. Timișoara a fost primul oraș din România care a elaborat și aprobat, în 2014, un astfel de document de politici publice pe termen lung.**

## Strategia culturală

**Strategia culturală a municipiului Timișoara 2014–2024** este un document de politici publice elaborat pe parcursul unui îndelungat proces participativ: **2.000** de persoane implicate, dintre care **450** în mod direct – prin focus-grupuri, interviuri și dezbateri – și **42** în definirea viziunii.

**În ceea ce privește relevanța pentru un posibil an al Capitalei Culturale Europene în 2021 deținut de Timișoara și din perspectiva corelării cu Programul Cultural TM2021 propus prin această candidatură**, strategia reliefează Timișoara ca pe un loc unde **viața culturală dinamică** răspunde așteptărilor locuitorilor, unde **economia creativă** contribuie la bunăstare și unde creația artistică **îmbrățișează experimentul**. Direcțiile strategice menite să conducă spre această viziune sunt structurate pe **patru axe prioritare și o axă orizontală**, conform detaliilor din tabelul de la pagina 8.

Documentul promovează o serie de schimbări-cheie ce urmează a fi implementate în viitor.

Privitor la scena culturală, el subliniază rolul **interdependențelor** constructive necesar a fi realizate între **instituțiile** culturale publice (care aduc cu sine experiența, infrastructura și resursele) și **scena independentă** (promotoare a schimbării, creativității, experimentului) (axa strategică A).

Această acțiune ar trebui acompaniată de trei seturi de activități concentrate pe relaționarea cu Europa, și anume: dezvoltarea și construirea **mai multor conexiuni cu scenele europene și internaționale**, consolidarea **turismul local prin cultură** și identificarea de punți între **istoriile narative locale și cele europene** (axa strategică C).

Dezvoltarea **sectorului ICC** este o altă prioritate a strategiei culturale. Sectorul ICC are aproximativ 1.450 de companii, totalizând 6.467 angajați în domenii variate, precum: editarea de jocuri pe calculator, marketing, dezvoltarea de software, arhitectură, design, producție media și meșteșuguri. Bazat pe particularitățile profilului Timișoarei, sectorul creativ poate nu doar să revigoreze domeniul cultural, dar și să atragă grupuri de public complet noi. Pentru a realiza acest deziderat, strategia culturală evidențiază nevoia de a încuraja **educația culturală sustenabilă** și reevaluarea unor valori europene precum **multiconfesionalismul**, respectiv **multi-** și **interculturalitatea** (axa strategică B).

Creșterea numărului și a **calității** locurilor deschise pentru cultură, precum și consolidarea **patrimoniului arhitectonic** sunt cele două schimbări cheie susținute de strategie în termenii dezvoltării spațiilor culturale (axa strategică D).

În fine, crearea unor **oportunități de finanțare multianuală** pentru cultură, precum și colectarea anuală de date și realizarea de **evaluări periodice** sunt considerate cruciale pentru îmbunătățirea guvernanței sectorului cultural din Timișoara (axa orizontală E).

Privitor la implementarea strategiei, precum și la monitorizarea și evaluarea sa, documentele strategiei recomandă înființarea unui **Departament pentru cultură** și a unui **Centru pentru Proiecte Culturale** – ambele sub autoritatea Municipalității Timișoarei.

Tabelul de pe pagina următoare indică relaționările dintre axele prevăzute în strategia culturală, precum și rezultatele așteptate.

## Consolidarea sectorului ICC în corelare cu obiectivele TM2021

Strategia culturală formulează o serie de măsuri destinate consolidării sectorul ICC, care pot fi împărțite în trei categorii: (1) stimularea creșterii și încurajarea creării de rețele interdisciplinare, (2) crearea unor spații noi și reabilitarea celor vechi pentru dezvoltarea sectorului; și (3) asigurarea unei finanțări adecvate.

| Axa strategică (prioritate) / focalizarea ei | Acțiuni planificate pentru susținerea activităților culturale de după anul titlului |
|---|---|
| **[A] Timișoara Creativă** / scena culturală | • facilitarea accesului la resurse publice, inclusiv privind infrastructura de comunicare;<br>• sprijin pentru sectorul ICC;<br>• consolidarea capacităților, inclusiv în realizarea de parteneriate; |
| **[B] Timișoara Implicată** / publicul | • creșterea implicării actorilor economici prin co-participare;<br>• dezvoltarea de noi segmente de public și sporirea participării acestuia;<br>• protejarea și promovarea diversității orașului și regiunii; |
| **[C] Timișoara Conectată** / crearea de rețele | • dezvoltarea pe mai departe a colaborărilor culturale europene/internaționale;<br>• facilitarea mobilităților și stagiilor de rezidență ale artiștilor;<br>• îmbogățirea ofertei turistice și a facilităților de mobilitate în jurul evenimentelor culturale și a patrimoniului; |
| **[D] Timișoara Responsabilă** / spațiul public | • reabilitarea patrimoniului tangibil;<br>• creșterea calității spațiului public, inclusiv a spațiilor verzi pentru artă și cultură;<br>• promovarea auditului cultural în planificarea regenerării urbane;<br>• integrarea efectelor digitalizării în planificarea culturală; |
| **[E] Timișoara Deschisă** / administrare culturală | • punerea în mișcare a procesului de monitorizare și evaluare, incluzând auditul cultural și consultările, ca și canal de comunicare;<br>• impunerea corelării sistematice cu programul TM2021;<br>• stimularea companiilor și persoanelor fizice să sprijine intervențiile culturale;<br>• îmbunătățirea procedurilor de acordare a granturilor pentru proiecte culturale, prin apeluri de concurs deschise, transparente. |

Creșterea sectorului poate fi sprijinită în mare măsură prin: (1.1) promovarea de reglementări favorabile și diverse tipuri de beneficii pentru antreprenorii ce promovează activ inovarea prin cultură, (1.2) facilitarea transferului de cunoștințe și a mentoratului, (1.3) conectarea culturii cu antreprenoriatul prin programe educaționale; și (1.4) deschiderea unui cluster și centru creativ de către Municipalitate, pentru facilitarea de contacte și colaborări reale între cultură și afaceri, și respectiv sprijinirea afacerilor de tip start-up în acest sector.

Pentru a asigura accesul deschis la spațiile ce pot facilita această creștere se recomandă următoarele soluții: (2.1) înființarea Centrului Experimental Interdisciplinar Artă – Tehnologie; (2.2) deschiderea accesului la noi săli de spectacole, locuri pentru repetiții și spații expoziționale; și (2.3) facilitarea utilizării fostelor zone industriale pentru cultură.

Între măsurile financiare ale strategiei, următoarele instrumente de sprijin sunt stabilite: (3.1) un fond financiar pentru afacerile de tip start-up din domeniul ICC, (3.2) un fond financiar de dezvoltare a cinematografiei regionale și a audio-vizualului, (3.3) fonduri speciale pentru dezvoltarea publicului și a educației culturale, precum și (3.4) un fond financiar pentru mobilități și stagii de rezidență ale artiștilor și operatorilor culturali.

## Conexiuni pe termen lung între sectoarele cultural, economic și social

Aceste legături sunt stabilite, la nivelul politicilor publice locale și regionale, prin următoarele documente ce se completează reciproc, care se adaugă la cele enumerate în primul dosar de candidatură:

- **Strategia de dezvoltare integrată a polului de creștere Timișoara 2015-2020**, ce include dezvoltarea și regenerarea urbană prin cultură, dezvoltarea serviciilor inteligente și a serviciilor de cunoaștere intensivă din domeniul afacerilor (KIBS), precum și susținerea centrelor de inovare și excelență tehnologică;
- **Strategia pentru tineret a Municipiului Timișoara 2014-2020**, ce accentuează nevoia de promovare și stimulare a educației și consumului cultural, precum și valorizarea potențialului de voluntariat al tineretului;
- **Strategia de dezvoltare economico-socială a județului Timiș 2015-2023**, ce se concentrează pe infrastructura culturală și accesibilitate, pe educația culturală și profesionalizarea resurselor umane, precum și pe cooperarea culturală internațională și schimburile culturale și turistice în regiunea DKMT;
- **Strategia de dezvoltare și valorificare a potențialului turistic al Canalului Bega în aria de cooperare transfrontalieră Romăno – Sârbă 2030**, cu accent pe potențialul turistic, cultural și creativ al Canalului Bega în context transfrontalier.

Strategia culturală este dezvoltată până în anul 2024 tocmai pentru a oferi cadrul și timpul necesar dezvoltării unei moșteniri sustenabile a Programului Cultural TM2021. Pentru detalii despre moștenire, vă rugăm consultați secțiunea 7.2 la pagina 100.

**Strategia Culturală a orașului recunoaște și include acțiunea capitală europeană a culturii - TM2021 - în toate nivelurile și mecanismele de intervenție, în special în ceea ce privește rolurile, planificarea, implementarea și evaluarea etapelor cheie, precum și în ceea ce privește rezultatele așteptate. Intenția comună a acestor două inițiative-cheie ale orașului este de a se potența reciproc.**

În cadrul strategiei culturale, TM2021 devine **platforma** ce promovează modul european de a trăi în oraș. Platforma acționează ca un motor de generare a relevanței publicului, lărgind modul de abordare al politicilor, și stimulând, în același timp, o implementare orientată spre sens și scop. Principalii contributori sunt indivizi și grupuri auto-organizate, iar principalii utilizatori sunt scena independentă, instituțiile culturale și partenerii locali și europeni.

## Cum funcționează?

Mecanismul platformei operează în patru direcții:

- stimulează operatorii culturali tradiționali și independenți să se dezvolte împreună, și prin aceasta să stimuleze cât mai mult creativitatea locală, ca sursă de autenticitate și unicitate;
- facilitează inițiativele trans-sectoriale ale scenei culturale independente și ale industriilor creative, creând baze de învățare pentru construcția identității și medii favorabile pentru apariția unui antreprenoriat responsabil;
- reunește cultura cu digitalizarea orașului, în contextul unei abordări mai largi centrate pe public, ducând astfel la democratizarea culturii și la încurajarea organizațiilor civice în a atrage și dezvolta noi segmente de public;
- dezvoltă, în egală măsură, capacitățile instituțiilor culturale tradiționale și independente, consolidând astfel sustenabilitatea pe termen lung a vieții culturale din oraș.

Faptul că TM2021 este strâns legat de Strategia Culturală pe termen lung a Timișoarei este un fapt **reconfirmat de către noul Consiliul Local, format după alegerile din iunie 2016**, care a decis să continue să aplice în tandem ambele documente, adică să continue implementarea strategiei și să susțină candidatura și implementarea anului CEaC, în cazul în care titlul va fi acordat orașului Timișoara.

O explicitare detaliată a modurilor în care acțiunea TM2021 este inclusă în Strategia Culturală, cu exemple concrete privind locul unde acestea pot fi identificate în Programul Cultural, este prezentată în tabel.

**Acțiunea TM2021 inclusă în Strategia culturală**

| Obiective specifice ale Strategiei Culturale | Cum este inclusă acțiunea TM2021? | Unde este inclusă în Programul Cultural? |
|---|---|---|
| A.1: Încurajarea creației contemporane | Publicul experimentează excelența artistică prin intermediul programelor, al seminariilor participative și al lucrărilor comandate la nivel regional și european; se păstrează noua tradiție a unui festival anual al luminii. | 75% din program |
| A.2: Consolidarea capacității operatorilor culturali | Se pun bazele unui centru de consolidare a capacităților; sunt derulate acțiuni destinate transferului de cunoștințe și instruirii comune a agenților culturali și sociali; un centru de resurse public-privat este dotat cu o bază de echipamente, cu personal și spații pentru producătorii culturali; se deschid și se dezvoltă progresiv programe de mobilitate și rezidență pentru artiști; platforme de mentorat sunt folosite pentru proiectarea *Stațiilor* ce includ acțiuni multi-anuale; prezența digitală și activitatea instituțiilor culturale, a agenților, artiștilor, amatorilor, autorilor și producătorilor creativi sunt consistent promovate. | *Electro-cultura, Actorii schimbării, Orașul luminilor, Peisaje de lumină* |
| B.1: Implicarea operatorilor economici și a administrației locale | Strategia TM2021 de strângere de fonduri dezvoltă conceptul responsabilității culturale, util și altor programe sau evenimente din oraș; se stimulează formarea de noi entități de tip *spinoff* și *start-up* în sectorul ICC; antreprenori TIC precum și agenți culturali și creativi dobândesc experiență în lucrul cu sectoare diferite. | *Îndrăznește!, Orașul luminilor, Peisaje de lumină* |

| Obiective specifice ale Strategiei Culturale | Cum este inclusă acțiunea TM2021? | Unde este inclusă în Programul Cultural? |
|---|---|---|
| B.2: Încurajarea participării culturale în zonele învecinate | Prin promovarea consultărilor cu reprezentanți și artiști din zonele învecinate, precum și cu instituții și factori de decizie, se încurajează punerea în aplicare a unei abordări comune a culturii în oraș și regiune. | *Îndrăznește!, Impuls, Patrimoniul sub reflectoare* |
| B.3: Crearea de noi segmente de public | Publicul este încurajat să se implice în și să reclame proprietatea unor intervenții culturale semnificative și neconvenționale; publicul internațional trăiește potențialul Timișoarei, ca centru de excelență culturală din Banat, simțindu-se parte; zonele și localitățile învecinate contribuie la experiența sectorului cultural de a ajunge la segmente de public greu accesibile. | În toate programele, și mai ales în *Reflecții, Actorii schimbării, Îndrăznește!, Peisaje de lumină* |
| B.4: Accesul la cultură pentru persoanele cu dizabilități | Adaptarea principiilor de bază ale incluziunii comunității rome în activitățile culturale, valabile pentru orice grup vulnerabil, devine o practică obișnuită a politicilor instituționale și a elaborării programelor; o atitudine "no logo" este adoptată în zone semnificative ale diverselor organizații. | *Electro-cultura, Invizibil/Vizibil, Clarobscur* |
| B.5: Consolidarea identității culturale | Grupuri culturale organizate lucrează pe teme precum diversitatea, interculturalitatea și multiconfesionalismul; subiectele legate de feminism sau cultură queer sunt dezbătute frecvent și dezvoltate dinspre tematici rar abordate înspre tematici abordate frecvent; memoria colectivă este îmbogățită, arhivată într-o manieră accesibilă și dezvoltată astfel încât să poată fi disponibilă generațiilor viitoare. | *Reflecții, Cămine în mișcare, Patrimoniul sub reflectoare, Lumină peste granițe* |
| B.6: Creșterea consumului cultural al tinerilor | Sunt dezvoltate parteneriate strategice cu școli și universități, câștigându-se experiență în colaborări transfrontaliere și internaționale; largi segmente de tineret, pe o rază de peste 300 km în jur, învață prin intermediul programelor școlare despre diversitatea culturală și deschiderea orașului ca puncte forte; se concretizează sprijinul pentru hub-urile creative, dedicate în special tinerilor. | *Orizonturile cunoașterii, Impuls, Incubatoare de energie, Peisaje de lumină* |
| C.1: Extinderea rețelelor naționale și internaționale | Este realizat mentoratul agenților culturali și al instituțiilor de cultură despre cum să acționeze la nivel european; cluburile de amatori și de profesioniști lucrează pe plan internațional și învață din experiența lor; au loc schimburi între grupuri cetățenești și profesionale, între studenți și cercetători, instituții culturale, artiști și meșteșugari; au loc schimburi de artefacte; scenele locale și regionale își asumă responsabilitatea în mod activ pentru rețelele europene majore, având șansa de a-și vedea lucrările preluate în Europa; producții realizate la domiciliu călătoresc, grație implicării partenerilor internaționali încă din faza de dezvoltare. | Fiecare proiect din program |
| C.2: Cooperare transfrontalieră în turism | Sunt dezvoltate intervenții culturale menite să stimuleze construirea identității culturale a Banatului, în context european; rute turistice transfrontaliere inovative sunt puse în practică; subiectul sensibil al migrației este dezbătut de protagoniști culturali, sociali și politici din regiune. | *Patrimoniu sub reflectoare, Cămine în mișcare, Encounters* |
| D.1: Calitatea spațiilor publice | Este revendicată o listă clară a spațiilor publice, îndeosebi în afara centrului orașului; este generată o mai largă și mai bună înțelegere a calității vieții în spațiile publice; este asigurată disponibilitatea permanentă și menținerea în timp a platformei digitale. | *Peisaje de lumină, Patrimoniul sub reflectoare* |
| D.4: Regenerarea urbană prin cultură | Sunt realizate schimbări majore în planificarea urbană de utilizare a spațiilor publice și în dispoziții privind patrimoniul și arta; auditurile culturale sunt solicitate în planificarea urbană; trans-disciplinaritatea și dezbaterile trans-sectoriale asupra angajamentelor sociale și a cetățeniei democratice sunt intensificate. | *Orașul luminilor, Spații vii, La pas și altele* |
| E.6: Crearea unor noi procedurile de acordare a granturilor | Procedurile de luare a deciziilor și structurile comisiilor sunt regândite și testate; noile forme democratice de distribuire a resurselor sunt dezvoltate și utilizate; Departamentul pentru cultură al Municipalității este consolidat, iar membri ai echipei TM2021 pot prelua sarcini specifice ale acestuia; finanțări inițiale devin disponibile pentru consolidarea spațiilor dedicate întâlnirilor artistice și creative; manageri și operatori culturali sunt familiarizați cu proceduri transparente, responsabile și eficiente de guvernare. | Burse de proiecte bianuale, apeluri deschise cu criterii conforme standardelor europene. |

1.3 / În cazul în care titlul se acordă orașului dumneavoastră, care este, în opinia dumneavoastră, impactul cultural, social și economic pe termen lung asupra orașului (inclusiv din punct de vedere al dezvoltării urbane)?

**Cele mai importante elemente ale impactului titlului de Capitală Europeană a Culturii în Timișoara ar fi o imagine mai europeană a orașului, participarea sporită a cetățenilor în activități culturale și implicarea grupurilor marginalizate și vulnerabile, precum și o economie mai bine conectată la viața culturală și democratică a orașului. În termeni de dezvoltare urbană, este vorba de oameni, respectiv de operatori culturali și creativi, de public și de factori de luare a deciziilor și formulare a politicilor, care vor fi, în același timp, cei afectați, dar și cei care vor produce schimbarea, atât pe timpul dezvoltării și al desfășurării Programului Cultural al anului 2021, cât și dincolo de acest an.**



## Impactul cheie al dezvoltării urbane este despre oameni

În cazul în care Timișoara va deține titlul, trei tipuri de actori vor juca roluri extrem de importante în transformarea pe termen lung a orașului: ICC, publicul internațional și local, și decidenții politici. Ei vor fi cei mai afectați și, în același timp, cei care vor produce schimbarea, prin strategia noastră de dezvoltare a publicului.

## Cum funcționează?

Pentru a înțelege și a prevedea impactul proiectului TM2021, trebuie mai întâi să înțelegem și să experimentăm cum cei trei actori se vor transforma pe sine și vor interacționa unii cu alții. Ceea ce am învățat este că, pentru toate părțile interesate, va fi vorba de un proces de creștere pentru a deveni capabili să facă față provocărilor la nivel european:

- **Actanții culturali și creativi** vor deveni lideri ai schimbării, dedicați mersului înainte al Programului Cultural TM2021, atât în privința aspectelor tradiționale, cât și a celor inovatoare. Ei vor trebui să ajungă la public și să îl îmbogățească, cu scopul de a încuraja cât mai mulți și mai diverși cetățeni să se alăture acestei călătorii comune. Ei vor genera provocări în fața decidenților și vor responsabiliza publicul, prin alimentarea scenelor cu energie și inspirație artistică.

- **Publicul** impresionat de programele artistice este invitat să se implice, să gândească critic și să pretindă conținuturi culturale mai profunde, la standarde europene. În cursul acestui proces, oamenii vor deveni mai conștienți de forța culturii, precum și de potențialul ei de a crea un spațiu al încrederii, diferențe de opinii și dezbateri constructive. Acest exercițiu, pe care deja au început să-l practice de-a lungul perioadei de candidatură, va deveni unul tot mai intens și sistematic.

- **Factorii decizionali și decidenții politici** vor fi încurajați să depășească zonele lor de confort în ceea ce privește influența lor și accesul la politicile culturale și bugetele publice. La rândul lor, vor ajunge să înțeleagă excelența artistică și potențialul energiei cetățenilor care s-au angajat autentic în intervențiile culturale. Aceasta îi va determina să creeze cadre mai favorabile pentru programele culturale și să aloce fonduri publice pentru a se asigura că preconizatul impact cultural chiar va avea loc.

## Care va fi impactul pe termen lung al anului CEaC?

- O listă detaliată a posibilelor elemente specifice ale impactului cultural, social și economic pe termen lung asupra orașului, precum și actorii direct afectați, poate fi găsită în tabel. Ne-am concentrat doar pe **formele de impact specifice** ale Programului Cultural TM2021.

| Impact specific pe termen lung | Agenți culturali și creativi | Public | Decidenți |
|---|---|---|---|
| **Cu privire la europenitate** | | | |
| • conștientizare sporită și aprofundată a cetățeniei europene în Timișoara; | ✓ | ✓ | ✓ |
| • un oraș mai bine conectat cu temele și dezbaterile europene și stimulat să se gândească la efectele Europei asupra vieții cotidiene a oamenilor și a spațiului public; | ✓ | ✓ | ✓ |
| • conexiuni consolidate și interdependențe cu europeni care activează în zone și orașe limitrofe; | ✓ | ✓ | |
| • un rol mai profund acordat artei și culturii în gândirea critică, inclusiv prin rememorarea trecutului cu scopul de a șlefui viitorul (e.g. spiritul Revoluției din '89) și prin traducerea acestora într-o cetățenie europeană activă; | ✓ | ✓ | |
| • încredere reciprocă consolidată, curajul de a împărtăși valorile europene; | | ✓ | ✓ |
| • colaborări consolidate între operatorii culturali în Timișoara, Banat și Europa; | ✓ | | |
| **Cu privire la sectorul cultural** | | | |
| • competențe locale consolidate în arte și cultură; | ✓ | ✓ | ✓ |
| • înțelegere aprofundată a partajării și colaborării în cultură și artă și abilități dezvoltate în a co-crea, co-curatoria și co-produce; | ✓ | ✓ | |
| • acces sporit la o gamă de practici culturale contemporane; | ✓ | ✓ | ✓ |
| • colaborări și co-creări de experiențe culturale cu alte culturi, sectoare și comunități mai largi experimentate; | ✓ | ✓ | |
| • excelența artistică și culturală bine înțeleasă și abordări interdisciplinare văzute ca o oportunitate de a crește și a transforma orașul și regiunea în zone de referință în Europa; | | | ✓ |
| • proces extins de digitalizare în cultură, prin interconectarea cu sectorul IT&C al orașului; | ✓ | ✓ | |
| **Cu privire la sectorul social** | | | |
| • noi sensuri descoperite prin cultură de către cetățeni; un sentiment crescut de mândrie, datorită anului CEaC | | ✓ | |
| • tranziție realizată de la introversiune culturală la participare deschisă, în fața unor audiențe largi; | ✓ | ✓ | |
| • comunități construite prin și bazate pe cultură; | | ✓ | |
| • acces cultural și participare sporite prin adresarea provocărilor și nevoilor grupurilor vulnerabile prin cultură (e.g. frecventarea și performanța școlară, conexiuni inter-generații, incluziunea grupurilor marginalizate); | ✓ | ✓ | |
| • cultura adusă în spații publice non-culturale și cultivată prin experiențe împărtășite și prin participare; | ✓ | ✓ | |
| • dezbateri trans-disciplinare și trans-sectoriale consolidate, respectiv angajament social și cetățenie democratică întărite; | ✓ | ✓ | ✓ |
| **Cu privire la sectorul economic** | | | |
| • noi oportunități de angajare și noi tipuri de locuri de muncă create; | ✓ | | ✓ |
| • disponibilitate mărită de a cheltui pentru o economie și o societate mai "verde" și o mai bună înțelegere a impactului economiei asupra mediului înconjurător; | ✓ | ✓ | ✓ |
| • profil internațional al orașului și al regiunii potențat; | ✓ | ✓ | |
| • investiții publice în cultură consolidate; | ✓ | ✓ | ✓ |
| • bune practici asimilate de la artiști creativi și întreprinderi europene, în întărirea industriilor creative și impulsionarea inovației sociale și economice în Timișoara; | ✓ | ✓ | |
| • deschidere cultivată în fața riscurilor antreprenoriale, cu deosebire în găsirea de soluții creative din perspectiva contribuției unui oraș Est și Central European în Europa; | ✓ | ✓ | ✓ |
| • inovație în cultură stimulată, ca principal promotor al planificării urbane în oraș; | | ✓ | |
| • turism cultural sporit în oraș și în regiune. | ✓ | ✓ | ✓ |

1.4 / Descrieți planurile dumneavoastră de monitorizare și de evaluare a impactului titlului asupra orașului dumneavoastră și de diseminare a rezultatelor evaluării.

**Planul de monitorizare și evaluare se bazează pe cadrul logic al TM2021 și, prin urmare, ia în considerare inter-relaționările dintre obiective, strategii și Programul Cultural. Cadrul său temporal este clar stabilit, cu repere bine definite. Echipa de evaluare este independentă, formată pe criterii de competență și orientată spre studii și cercetări de bază ce au publicul în centru, totul fiind integrat într-un sistem pragmatic de management al informațiilor, de-a lungul unei perioade de timp ce se întinde din 2017 până în 2023. Principalul scop al strategiei de monitorizare și evaluare este de a servi drept instrument practic de management, pentru un proces de luare a deciziilor bazat cât mai mult pe informație și acuratețe în implementarea TM2021.**

Cum definiți "reușita"?

Definiția "succesului" nostru implică îndeplinirea celor trei **Obiective ale CEaC**: depășirea pasivității și activarea societății prin strategia de dezvoltare a publicului [CEaC1]; încurajarea vieților bazate pe valori ale antreprenoriatului, societății civice, multiconfesionalismului și interculturalității [CEaC2]; îmbunătățirea profilului internațional al orașului, printr-o interacțiune mai intensă cu alte culturi europene, în termeni de excelență artistică și interdependență culturală [CEaC3].

Motorul "succesului" este pus în mișcare de următoarele trei **Obiective Strategice**: crearea unei platforme comune pentru promovarea intereselor culturale, ceea ce ar ușura regândirea sistemului social privind rolul angajamentului civic și cultural [OS1]; sporirea și eficientizarea utilizării resurselor pentru activitățile culturale [OS2]; generarea un real progres de nivel european în dezvoltarea ICC pe teritoriul transfrontalier al Banatului, cu precădere în domenii precum editarea de jocuri pe computer, dezvoltarea de aplicații digitale, arhitectură, design și meșteșuguri [OS3].

Narațiunea "succesului" nostru este, așadar, schimbarea de atitudini, spre un public și spirit cetățenesc mai active. Cele șase obiective creează împreună cadrul înțelegerii "succesului" proiectului TM2021, atât din perspectiva CEaC [CEaC1-CEaC3], cât și din perspectiva strategică [OS1-OS3]. Cadrul acesta este fundamentul strategiei noastre de evaluare și monitorizare.

Pentru a sprijini în mod direct și practic, prin rezultatele monitorizării și evaluării, campaniile de comunicare și marketing, ne vom concentra asupra următorilor **indicatori generali cheie**, ce împreună caracterizează "succesul" anului CEaC:

**20** de parteneriate cu orașe și sate din Banat

**30.000** km pătrați de teritorii transfrontaliere învecinate implicate

**20** de zone industriale abandonate și/sau neglijate redate culturii

**25%** creștere a sectorului industriilor culturale și creative

**1,7** milioane de rezidenți în Banat și împrejurimi

**0,4** milioane turiști pe an

**2,8** milioane vizitatori în total

**30** de milioane de oameni din Europa au auzit despre TM2021

**7** expoziții europene

**17** de producții originale și evenimente locale dezvoltate la scară largă

**75%** din programele culturale co-produse prin parteneriate europene

**30%** dintre programele culturale co-create prin implicarea directă a cetățenilor

**3.000** operatori culturali și artiști implicați

**300** artiști din Banat și regiunea transfrontalieră implicați

**100** artiști și producători creativi implicați în proiecte de rezidență

**80** de stagii de practică, schimburi de experiență și scheme de muncă în comun în Europa

**20** de lideri culturali capabili să provoace schimbarea

**30** de manageri culturali cu competențe la nivel european

**240** programe de consolidare a capacităților și schimburi de experiență pentru operatori culturali

**400** voluntari, pregătiți în Centrul de Resurse Electro-Cultura

În planul dumneavoastră de evaluare, vor fi incluse obiective și etape concrete între nominalizare și anul pentru care este acordat titlul? Ce fel de informații veți urmări și monitoriza?



Lucrăm cu o strategie de monitorizare și evaluare interconectată, cu repere și obiective bine definite. Pentru a ne adresa diferitelor interese ale publicului, în căutare de oportunități de învățare și creștere, cele șase obiective sunt analizate cu ajutorul a trei pachete inter-relaționate de investigare, fiecare în parte având arii strategice specifice de cercetare și indicatori prioritari. Aceste trei direcții de cercetare sunt:

1. **Direcția orientată spre implementare**
Principiul de lucru se bazează pe inițierea și urmărirea întregului proces de implementare a proiectului și respectiv monitorizarea și evaluarea gradului de realizare a obiectivelor TM2021 prin intermediul criteriilor dosarului de candidatură, în contextul general al strategiei culturale a orașului (detalii explicite sunt prezentate la 1.1 și 1.2, pagina 8-10). Un prim set al indicatorilor prioritari este prezentat în tabel.

2. **Direcția orientată spre dezvoltarea publicului**
Metoda de lucru a acestei direcții este de a urmări, în întreg Programul Cultural, activitățile strategice principale legate de dezvoltarea publicului. Datele sunt folosite în luarea deciziilor și stabilirea tacticilor și acțiunilor de comunicare. Informațiile monitorizate și evaluate sunt structurate potrivit unor indicatori specifici, fiind ulterior folosite în toate intervențiile noastre culturale centrate pe public.

Am plasat în prim plan direcția de cercetare orientată spre dezvoltarea publicului ca unul dintre obiectivele principale de definire a succesului proiectului. Practic, dezvoltarea publicului reprezintă motorul implementării Programului Cultural, prin intermediul său urmărindu-se dacă și în ce măsură obiectivele TM2021 (CEaC1-CEaC3) și obiectivele strategice (SG1-SG3) sunt realizate. Un prim set de indicatori specifici privind dezvoltarea publicului este prezentat în tabelul de mai jos.

3. **Direcția orientată spre sustenabilitatea moștenirii, prin consolidarea capacităților umane.** Ultima direcție este structurată în jurul moștenirii pe termen lung a proiectului, cu accent pe realizarea țintelor și obiectivelor generale ale proiectului (CEaC1-CEaC3 și OS1-OS3). Generatorul moștenirii este programul de consolidare a capacităților umane, dezvoltat într-o serie de sectoare-cheie, incluzând profesioniști de înaltă competență, cadre de reglementare, schimbări pe agenda comisiilor de luare a deciziilor, bugetare sustenabilă, infrastructură deschisă și intervenții culturale centrate pe public. Principiul de lucru pentru această direcție este de a ajunge la oameni, prin comunicarea într-un mod autentic, plin de semnificații și de la public la public, consolidând astfel moștenirea într-o manieră cu adevărat participativă, implicând publicul și factorii decizionali în întreg procesul de monitorizare și evaluare, de la arhitectura acestuia și colectarea datelor, până la implementare și comunicarea finală a rezultatelor.

Autenticitatea, semnificația și relevanța, caracteristici ale publicului dezvoltate prin intermediul experiențelor culturale, sunt clădite pe valori și dezvoltate prin procese dificile de schimbări de atitudini, comportamente și mentalități. Un prim set de indicatori specifici ai moștenirii construite prin consolidarea capacităților este prezentat în tabelul de la pagina următoare.

## Obiective și indicatori specifici ai TM2021

| OBIECTIVE DE EVALUARE / CRITERII DE EVALUARE CEaC | INDICATORI PRIORITARI | FRECVENȚĂ |
|---|---|---|
| **Direcție orientată spre implementare**<br><br>**/A1:** Contribuția la strategia pe termen lung | • Nr. **producții culturale transfrontaliere** dezvoltate;<br>• Nr. **producții culturale creative trans-sectoriale** dezvoltate;<br>• Nr. **festivaluri locale** curente **promovate la nivel internațional**;<br>• Nr. organizații culturale **centrate pe dezvoltarea publicului**;<br>• % **rata de retenție** a persoanelor creative în oraș;<br>• % **rata de atracție a nou-veniților creativi**;<br>• Nr. **companiilor de tip** *spin-off* în industria culturală și creativă;<br>• Analiza **coerenței** dintre instituțiile ce promovează cultura ca promotor al dezvoltării locale; | 2017–2018: la fiecare 6 luni<br>2019–2020: la fiecare 3 luni<br>2021: lunar<br>2022: raportul rezultatelor<br>2023–2025: rapoarte de impact<br>2026–2031: rapoarte privind moștenirea |
| **/A2:** Dimensiunea europeană | • Analiza **temelor europene abordate**, după tipologie și impactul la public;<br>• Analiza **caracteristicilor locale și regionale abordate** din perspectivă europeană;<br>• Nr. produselor și intervențiilor culturale europene **inovative și unice**;<br>• Nr. de **afilieri la rețele** europene și internaționale ale organizațiilor și artiștilor locali;<br>• Nr. de **parteneri europeni** implicați în produse și intervenții culturale locale;<br>• Nr. de **orașe partenere** implicate în pregătirea și implementarea anului; | |
| **/A3:** Excelența culturală și artistică | • Nr. de **coproducții** între operatori culturali tradiționali și independenți;<br>• Nr. produselor și intervențiilor culturale **centrate pe public**;<br>• Nr. produselor culturale **participative** (co-create, co-curatoriate, co-realizate, co-prezentate);<br>• Nr. produselor și intervențiilor culturale dedicate publicului **greu accesibil** (după temă, locație, capacități); | |
| **/A4:** Capacitatea de a produce rezultate | • Nr. **politicieni implicați** (schimburi de experiență, vizite, conferințe, dezbateri);<br>• Nr. **spații reanimate sau reconvertite** pentru scopuri culturale (interioare și exterioare);<br>• Nr. **noi zboruri directe** din Timișoara;<br>• Analiza **rețelelor de turism creativ și relațional** inițiate în oraș și regiune;<br>• **Evaluarea impactului cultural** al investițiilor orașului în corelație cu CEaC; | |
| **/A6:** Management | • Analiza **eficienței costurilor** bugetului CEaC;<br>• Analiza **sinergiilor** proiectelor cu finanțare UE în regiune;<br>• % de creștere a **finanțărilor private** pentru cultură;<br>• Nr. **noilor structuri organizaționale** ce duc mai departe moștenirea CEaC;<br>• % **percepția publicului** asupra orașului, din perspectiva culturii; | |
| **Direcția orientată spre dezvoltarea publicului**<br><br>**/A5:** Implicarea publicului<br>**/B1:** Aprofundarea experiențelor publicului<br>**/B2:** Implicarea publicului<br>**/B3:** Extinderea și diversificarea publicului | • % **populației conștientizate privitor la diversitatea culturală europeană** și forța acesteia în cadrul relațiilor internaționale ale orașului;<br>• % **populației conștientizate privitor la aspecte comune ale Europei** și avantajele acestora în viața de zi cu zi;<br>• Analiza **publicului nou atras** (pe segmente culturale și demografice), inclusiv a celui greu accesibil;<br>• **Analiza gradului de satisfacție a publicului** (local, regional, național, internațional);<br>• **Analiza gradului de relevanță** a intervențiilor Programului Cultural;<br>• Analiza capacității de **implicare a publicului de către publicul** promotor al culturii;<br>• Analiza ratei de succes privind **diversificarea publicului** (local, regional, național, internațional);<br>• Raport privind **instrumente de angajare a publicului**, după realizări cantitative, calitative și de multiplicare;<br>• Raport privind **instrumente de participare a publicului**, după realizări calitative și de multiplicare; | 2017–2018: la fiecare 6 luni<br>2019–2020: la fiecare 3 luni<br>2021: lunar<br>2022: raportul rezultatelor<br>2023–2025: rapoarte de impact |

| OBIECTIVE DE EVALUARE / CRITERII DE EVALUARE CEaC | INDICATORI PRIORITARI | FRECVENȚĂ |
|---|---|---|
| **Direcția orientată spre sustenabilitatea moștenirii, prin consolidarea capacităților**<br><br>**/C1:** recâștigarea și exprimarea valorii societății civile active;<br>**/C2:** întărirea și practicarea valorii antreprenoriatului responsabil;<br>**/C3:** asumarea și trăirea valorilor multi- și interculturalității și a multi-confesionalismului. | • Nr. **lideri culturali** capabili să provoace schimbarea, pe plan local și național;<br>• Nr. **manageri culturali** competenți și experimentați în a lucra la nivel internațional;<br>• Nr. **profesioniști** în dezvoltarea publicului;<br>• Nr. **stagii permanente de rezidență** pentru artiști și manageri culturali din oraș;<br>• Nr. funcționari publici specializați în **evaluarea impactului cultural**;<br>• Nr. **instituții publice și oficiali** implicați în atragerea publicului și/sau în participarea activă în sectorul cultural;<br>• Nr. **școli și organizații ale societății civile** (inclusiv ale grupurilor speciale) implicate în atragerea publicului și/sau în participarea activă în sectorul cultural;<br>• Analiza culturii de a evalua, ca parte a cadrului profesional și de fond a tuturor actorilor locali, prin încorporarea **auditurilor culturale și în alte politici publice**, ca o consecință a procesului de evaluare a CEaC.<br>(vor fi dezvoltați și alți indicatori, pe măsura progresului în implementare a proiectului și a răspunsurilor și reacțiilor publicului) | 2017–2018: la fiecare 6 luni<br>2019–2020: la fiecare 3 luni<br>2021: lunar<br>2022: raportul rezultatelor și conferință<br>2025: raport de impact și conferință<br>2027: raport privind moștenirea și conferință |

## Dialogul cu comunitatea locală

Un aspect cheie al planului de monitorizare și evaluare este dialogul cu comunitatea locală, absolut necesar pentru a crea o larg răspândită cultură a transparenței și responsabilității, în vederea **construirii încrederii** în proiect, atât a părților interesate, cât și a factorilor decizionali.

Instrumentele cheie specifice în urmărirea, monitorizarea și diseminarea informațiilor și datelor sunt:

- focus-grupuri ale cetățenilor implicați în proiectarea, culegerea datelor și comunicarea rezultatelor monitorizării, prin conferințe bianuale în cartiere;
- Bursele de proiecte TM2021 ce prezintă, de două ori pe an, stadiul și rezultatele programului de monitorizare și evaluare;
- panouri afișate în spații publice și pe website, prezentând stadiul indicatorilor de succes, precum și progresul acestora.

Toate acestea sunt menite să ofere certitudini privind corectitudinea și caracterul câștig-câștig al inițiativelor, precum și realismul oportunităților de dezvoltare umană, socială și economică a Timișoarei, de o manieră însă prudentă și conservatoare, astfel încât să poată fi construită valoroasa încredere a comunității.

Lucrăm cu valori de performanță la toate nivelurile proiectului, de la indicatorii-cheie generali, până la cel mai de jos prag al implementării proiectului.

Ce studii sau anchete de referință – dacă există asemenea studii – intenționați să utilizați?

## Studii și cercetări de referință privind dezvoltarea publicului

Studiile cheie de referință planificate sunt în acord cu strategia de dezvoltare a publicului aferentă proiectului TM2021, servind atât în evaluarea punctelor de pornire, cât și pentru indicarea mecanismelor specifice de intervenție și a direcțiilor de acțiune.

- **Studiu regional de referință privind accesul și participarea la cultură** (elaborat conform metodologiei Eurobarometrului Special no. 399 (2013);
- **Studiu de referință privind segmentarea publicului** (cu posibila colaborare sau consultarea companiei Morris Hargreaves McIntyre);
- **Studiu de referință privind angajarea publicului** (cu colaborarea confirmată a lui Raúl Ramos de la Asimétrica);
- **Studiu de referință privind participarea publicului** (cu colaborarea confirmată a Fundației Fitzcarraldo);
- **Studiu de referință privind atragerea publicului** (cu colaborarea confirmată a lui Greg Richards, fost evaluator al proiectului Sibiu 2007);
- **Cercetare de referință** (echipa de evaluare va realiza o amplă cercetare a experiențelor de monitorizare și de evaluare ale programului CEaC, evidențiind principale metode, constatări și aspecte cheie remarcate într-un Document de Politică în domeniu, cu colaborarea confirmată a lui Pier Luigi Sacco, profesor de economie culturală la Harvard și Universitatea ULM Milan).

Cine va desfășura evaluarea?

## Independența, competența și specificitatea evaluării sunt coordonatele esențiale

Lucrăm într-o manieră pragmatică. Pe de o parte, ne bazăm pe **evaluările și cercetările realizate sau care vor fi realizate de către organizații partenere cheie** (Municipalitatea orașului Timișoara, Consiliul Județean Timiș, Ministerul Culturii, Institutul Național de Cercetare și Formare din București, instituții culturale, organismele reprezentative ale mediului de afaceri, turism, IT&C, precum și a ICC); împreună cu aceste organizații consolidăm capacități umane de-a lungul anilor, și încercăm, în măsura în care este posibil, să realizăm o coordonare mai cuprinzătoare a evaluărilor, astfel încât să evităm orice suprapunere.

Pe de altă parte, este important ca planul de evaluare al TM2021 să dețină **propriul sistem independent de evaluare**. În contextul României, există doar proiectul Sibiu 2007 ca experiență practică de evaluare a unui an CEaC. Prin urmare, în punerea bazelor organismului independent de monitorizare și evaluare, precum și a planului strategic aferent, ne bazăm pe experți europeni, în combinație cu consultanți cu perspective regionale specifice. Vom folosi experiența Sibiu 2007, precum și experți locali ai Universității de Vest din Timișoara pentru accesul la cercetări efectuate și interpretarea datelor.

**Criteriile** de alegere a echipei de monitorizare și evaluare sunt:

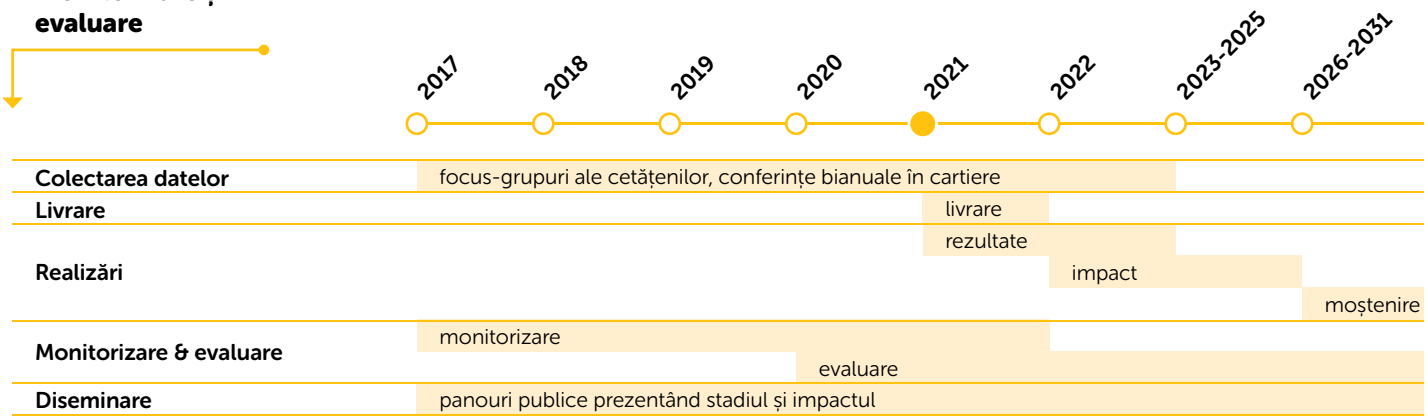
1. independența deplină a unui evaluator cu perspectivă internațională, pentru a garanta o evaluare corectă, riguroasă și deopotrivă utilă ca bază de comparație cu alte CEaC-uri;
2. competențe solide, care să permită o evaluare în concordanță cu cele mai recente standarde, valorificarea experiențelor CEaC anterioare și transferul substanțial de cunoștințe actorilor locali;
3. cunoașterea în detaliu a contextului local și regional, precum și a evoluțiilor privind cultura evaluării în Europa, în scopul construirii unor instrumente de evaluare adecvate specificului Timișoarei și împrejurimilor sale.

Pentru ce perioadă și cât de des se va desfășura evaluarea?

## Pe o perioadă de 10 ani, cu o frecvență de la lunar până la anual

Bugetul monitorizării și evaluării reprezintă **1% din bugetul total**, incluzând verificarea și asigurarea vizibilității impactului general al programului TM2021, prin: evaluare și monitorizare, sesiuni practice de lucru cu experți internaționali și regionali, panouri publice privind progresul implementării, colectare și urmărire a datelor, amenajare a unor săli de analiză date și inițiere a unor sesiuni de tip *master class*, a unor sesiuni dedicate cetățenilor și artiștilor privind arhitectura, colectarea datelor și comunicarea planului de monitorizare și evaluare, precum și a unor sesiuni semestriale, trimestriale și lunare de informare și implicare.

**Perioada de monitorizare și evaluare**



2.1.1 / Furnizați detalii cu privire la sfera de cuprindere și calitatea activităților: de promovare a diversității culturale a Europei, a dialogului intercultural și a unei mai bune înțelegeri între cetățenii europeni.

**Îi invităm pe cetățenii europeni să ni se alăture într-o călătorie inspirată de valori precum interculturalitate și multiconfesionalitate, încurajarea diversității, colaborării și empatiei, adică sursele principale de „lumină" necesare pentru a face față dificultăților cu care se confruntă continentul nostru.**

## Diversitate, dialog și înțelegere reciprocă în viața de zi cu zi

Considerăm că cel mai potrivit răspuns cultural la aceste încercări îl oferă oamenii, în contextul vieții lor de zi cu zi și al curiozității lor active.

O trăsătură proprie a Timișoara este că încurajează **diversitatea** și **dialogul**. Este un oraș al interculturalității, al oamenilor de religii diferite, cu căsătorii mixte, publicații în diferite limbi, teatre în limbile română, maghiară și germană, cu categorii de public ce transcend vorbitorii nativi ai limbilor respective, al unui marș ecumenic anual. Un oraș al culturilor, credințelor și obiceiurilor diferite, ai cărui cetățeni râd, discută, se roagă și cântă **împreună, în respect reciproc**.

Redescoperim ritmurile vieții de zi cu zi în *Reflecții*, recuperând și colectând amintiri în cadrul unei expoziții în întreg orașul care va prezenta publicului identități și povești transgenerațională/ interculturale.

Inspirându-ne din contextul european, descoperim spiritul acestui continent în viețile noastre de zi cu zi: de la mâncarea de la colțul străzii la fondurile europene pentru restaurarea patrimoniului comun și la mobilitatea peste granițe odinioară interzisă. Programul nostru Cultural dezvoltă aceste experiențe în proiecte de rezidență, în care grupuri mixte de artiști locali și internaționali lucrează împreună, precum în Stațiile și Traseele *Lumini captivante*, *Actorii schimbării*, *Îndrăznește!*, *Spații vii* și, mai ales, *La Pas*, un festival al restaurantelor ambulante cu preparate fusion care celebrează cultura gastronomică regională, adăugând un plus de gust și de umor.

## Călătoria europeană

Dacă diversitatea, interculturalitatea și înțelegerea sunt obiectivele pe termen lung ale orașului nostru, cel mai potrivit răspuns este să îi invităm pe alți europeni să ni se alăture într-o călătorie comună în această parte a continentului nostru turbulent. O călătorie ce ne ghidează prin Europa și cultivă valorile comune europene. Începe cu **Oameni** care valorizează **diversitatea**, și nu izolarea și localismul. Trebuie să găsim **Locuri** pentru acest **dialog**. La final, ne aducem experiențele laolaltă într-o serie de **Conexiuni**, bazate pe **interdependență**. Credem cu tărie că una dintre cele mai importante consecințe ale fiecărui proiect din cadrul TM2021 ar trebui să fie conștientizarea mozaicului nostru european.

În cadrul Traseului *Patrimoniul sub reflectoare*, mii de articole sunt documentate în mod cooperant și interdisciplinar, promovate prin narațiuni ale unor ghizi locali pregătiți, care provin din mai multe medii, inclusiv tineri romi, emigranți, persoane cu dizabilități, persoane în vârstă. Cartierele devin muzee vii, fără ziduri, iar locuitorii lor devin regizori, curatori, naratori și ghizi.

În toamna lui 2021 vizităm Stația *Lumină peste granițe* și urmăm Traseul *Cămine în mișcare* pentru a sărbători diversitatea europeană. Ambele fac referire la limbile vorbite în Timișoara – nu doar cele ale grupurilor etnice istorice, precum dialectul șvab al limbii germane, dar și limbile noilor comunități, cum ar fi limbi arabe, asiatice, limba italiană.

În *Îndrăznește!* am inclus o serie de inițiative comunitare ce susțin reciprocitatea și concilierea culturală. Pregătim prezentări cu invitați din alte Capitale Europene ale Culturii cu scopul de a împărtăși experiențe, intenționăm să testăm instrumentul Democrația 2.1 în cazul apelurilor deschise de proiecte, vom celebra Zilele Vecinilor Europeni și dezvolta coproducții internaționale împreună cu RaumLabor din Berlin, toate acestea susținute de documentare și transformate într-o investiție culturală temeinică. Acestea sunt doar câteva exemple, detalii fiind prezentate în tabelul de pe pagina următoare.

| Abordări / strategii | Exemple de proiecte | Mai multe la pagina | Aspecte cheie ale dimensiunii europene promovate [2.1.1] | | | Aspecte cheie ale dimensiunii europene evidențiate [2.1.2] | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | Diversitate europeană | Dialog intercultural | Înțelegere reciprocă | Istorie și patrimoniu comune | Integrare europeană și alte teme curente |
| Teme europene de actualitate, abordate prin intervenții culturale multi-anuale | *Invizibil/vizibil* | 38 | ✓ | ✓ | ✓ | | ✓ |
| | *Perspective fluide* | 40 | ✓ | ✓ | ✓ | | ✓ |
| | *Clarobscur* | 39 | ✓ | | ✓ | ✓ | ✓ |
| | *Incubatoare de energie* | 48 | ✓ | | | | ✓ |
| | ***Orașul luminilor*** | 46 | ✓ | | ✓ | ✓ | |
| Evidențierea moștenirii imateriale prin întâlniri ale comunităților locale din Europa | *Patrimoniul sub reflectoare* | 49 | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | |
| | *Cămine în mișcare* | 54 | ✓ | ✓ | ✓ | | ✓ |
| | *Baroc reloaded* | 55 | | ✓ | | ✓ | ✓ |
| | ***Îndrăznește!*** | 42 | ✓ | ✓ | ✓ | | ✓ |
| | *În căutarea luminii* | 58 | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ |
| Dezvoltarea de relații pe termen lung, prin participarea în rețele internaționale și programe de rezidențe artistice | ***Actorii schimbării*** | 36 | | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ |
| | ***Orașul luminilor*** | 46 | | | ✓ | | ✓ |
| | *Impuls* | 44 | | | ✓ | | ✓ |
| | ***Peisaje de lumină*** | 56 | ✓ | | ✓ | | ✓ |
| Facilitarea participării cetățenilor europeni care nu pot veni sau nu pot sta în Timișoara, inclusiv a celor din diaspora | ***Lumină peste granițe*** | 52 | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | |
| | ***Reflecții*** | 32 | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | |
| | *Lumini captivante* | 35 | | | ✓ | | ✓ |
| | *Ecouri europene* | 59 | ✓ | ✓ | | ✓ | ✓ |

2.1.2 / Furnizați detalii cu privire la sfera de cuprindere și calitatea activităților: care pun în evidență aspectele comune ale culturilor, patrimoniului și istoriei europene, precum și integrarea europeană și temele europene actuale.

**Aprofundăm legăturile Timișoarei cu orașe similare din regiune și nu numai, prin schimburi și coproducții artistice, bazate pe o cultură, un patrimoniu și o istorie comune, pentru a ne modela prezentul și a ne imagina un viitor comun.**

## Patrimoniu și istorie comune

Similitudinile europene sunt mai degrabă regula decât excepția. Mai multe părți ale Programului nostru Cultural pun accent pe dificultățile și capacitățile noastre comune. În continuare, ne axăm pe unul dintre aspecte: istoria culturală.

Există o rețea informală de orașe europene asemănătoare Timișoarei în modul în care au fost construite, în valorile pe care le-au creat și le-au promovat. Spiritul orașului nostru este înfrățit cu orașe iluminate precum Košice, Novi Sad, Plzeň, Pécs, Cernăuți, Lviv, Cracovia, Triest, Stuttgart, Ruse și nu numai. Tendințe și direcții imateriale – cosmopolitism, interculturalitate, abordări educaționale, antreprenoriat, inovație socială, hibriditate culturală și discursuri antinaționaliste se reflectă în cultura materială – arhitectură, monumente, gastronomie, spații publice. Exemplul perfect este Piața Unirii din Timișoara, unde lăcașuri de cult aparținând unor religii diferite împart peisajul unele cu celelalte. *În căutarea luminii* aduce un plus de diversitate contemporană spiritualității europene, cu programe de rezidență pentru artiști și de schimb de experiență pentru cetățeni. În *Incubatoare de lumină* evidențiem asemănările patrimoniului industrial, prin colaborare cu spațiile pentru creatori și taberele de creație.

## Integrarea este o temă europeană extrem de presantă

Multe probleme pe care le-am identificat în timpul redactării Dosarului de candidatură aduc în discuție sensul proiectului european. Integrarea europeană a avut de suferit odată cu referendumul britanic de la 23 iunie 2016. Unul dintre cele trei Teritorii ale programului nostru – *Conexiuni* – abordează exact această temă: *ce putem face împreună, cu adevărat?*

Pe lângă moștenirea, istoria și cultura comune, orașele europene se confruntă cu dificultăți comune. Utilizarea neadecvată a spațiului public este o problemă pentru orașele care au moștenit clădiri și infrastructură din secolul XIX sau zone cu planificare urbană de tip socialist. Timișoara are cel mai vechi cartier industrial din România, cât și zone întinse cu infrastructură socialistă în paragină. Intenționăm să recuperăm aceste spații, să reciclăm peisajul industrial și să creăm noi spații creative în cartiere prin intermediul Stației *Orașul luminilor*, urmând Traseul *Spații vii*.

Facem referire și la alte teme europene curente care ne inspiră: șomajul în rândul tinerilor, consumerismul, ostilitatea față de migranți și nou-veniți. Imigrarea însăși este o problemă acută. Găzduind primul Centru UNHCR de Tranzit pentru Refugiați din Europa de Sud-Est, Timișoara deține expertiză și poate contribui la alte inițiative europene. Programul nostru Cultural include persoane cu statut de refugiat/migrant care doresc să vorbească despre experiențele lor în spații sigure, pe Traseele *Clarobscur* și *Cămine în mișcare*. În acest context, intenționăm să colaborăm cu Galway2020, care de asemenea abordează tema migrației.

2.1.3 / Furnizați detalii cu privire la sfera de cuprindere și calitatea activităților: la care participă artiști europeni, care vizează cooperarea cu operatori sau orașe din țări diferite, precum și parteneriate transnaționale. Numiți artiști, operatori și orașe din Europa și din afara Europei cu care aveți de gând să cooperați și specificați despre ce tip de colaborare este vorba. Numiți parteneriatele transnaționale pe care orașul dumneavoastră le-a instituit deja sau pe care intenționează să le instituie.

**Programul cultural al TM2021 valorifică exemplele de bună practică ale parteneriatelor transnaționale, stimulează sinergiile regionale și noile colaborări europene și include atât artiști contemporani cunoscuți, cât și talente în afirmare ale scenei internaționale.**

## Un program de colaborare internațională multianual

Mai este cale lungă până în 2021, însă am făcut deja pași importanți pentru încheierea unor colaborări internaționale pentru următorii ani.

Încă din prima rundă a competiției am înregistrat progrese majore în implicarea artiștilor, organizatorilor, operatorilor, rețelelor și orașelor din Europa și din întreaga lume. Însă cea mai mare mândrie o reprezintă **calitatea și intensitatea colaborărilor planificate**. Acest pas înainte se datorează discuțiilor detaliate pe care le-am avut în ultimele câteva luni și entuziasmului cu care am fost întâmpinați când am început să lucrăm dintr-o perspectivă axată pe public. Dacă ni se acordă titlul de CEaC pentru 2021, putem lansa imediat programul multianual de colaborare internațională.

Aceste parteneriate includ autorități publice, instituții culturale, scena independentă, organizații cetățenești, cât și artiști și activiști neafiliați. Își propun să încurajeze operatorii locali să participe activ în rețelele culturale europene formale și informale.

Cantitativ, am inițiat și am participat la numeroase întâlniri – 38 doar după ce am fost incluși pe lista scurtă. Aceste contacte și discuții cu partenerii culturali din 25 de țări au rezultat în 156 de angajamente ferme pentru colaborări pe termen lung. Însă cifrele nu măsoară calitatea colaborării și impactul asupra comunității.

## Parteneri europeni și internaționali din 25 de țări

Rețeaua parteneriatelor noastre europene și internaționale este prezentată pe larg în Capitolul 3. Aici detaliem doar câteva dintre ele.

Am aprofundat și extins câteva colaborări deja existente între scena artistică locală și echivalentul său european din orașele mari din apropiere, de exemplu: Centrul Cultural PLAI / Ambasada organizează și coproduce Stația *Lumină peste granițe*, cât și concerte și turnee în asociere cu **A38 din Budapesta** și **Centrul Cultural Rex din Belgrad**; Teatrul Maghiar din Timișoara, împreună cu partenerii regionali precum **BITEF din Belgrad** și **Trafó – House of Contemporary Arts din Budapesta**, coproduce reprezentații de teatru și dans în contextul programelor *Actorii schimbării*, *Perspective fluide* și *Clarobscur*.

Un parteneriat cu alte viitoare Capitale ale Culturii – Matera 2019, Rijeka 2020, și orașul candidat Novi Sad 2021 – sub titlul **Laboratorul de proiecte europene** – crește capacitățile pentru schimburi de experiență transnaționale în sudul Europei. Acestor orașe li se adaugă Galway 2020.

Sunt în curs de dezvoltare noi parteneriate în contextul comun al istoriei și experiențelor balcanice și est-europene. Astfel, TM2021 se asociază cu organizații prestigioase, deschizătoare de drumuri, precum: **Pogon – Centrul Independent pentru Cultură și Tineret Zagreb; Domino Project**

**și Perforations Festival; Institutul pentru Studii Culturale și ale Memoriei Ljubljana; Asociația Kulturanova și NAPON – Institutul pentru Culturi și Tehnologii Flexibile Novi Sad; Translocal Institute for Contemporary Art, precum și KÉK – Centrul pentru Arhitectură Contemporană din Budapesta; Centrul de Cercetare în Cultura Vizuală Kiev, Oberliht din Chișinau; Center for Political Beauty și International Institute of Political Murder (CH și DE)**, printre multe altele.

Printre parteneriatele deja încheiate cu diferite **rețele europene** se numără: **Culture Action Europe** pentru consolidarea capacității, rezidențe, schimburi de experiență pentru artiști și producători în *Centrul de Resurse*; **Agenda 21** – **United Cities and Local Governments** la care s-au alăturat Timișoara și Galway (ca orașe-pilot); și **Les Rencontres-LIKE**, la care Timișoara este membră. În *Lumină peste granițe* ne extindem colaborarea cu **Trans Europe Halles** și ne asociem cu **River//Cities**; pentru teritoriul *Locuri* colaborăm îndeaproape cu **In Situ** – suntem în etapele finale ale negocierii accederii la această rețea; în proiectele noastre bazate pe comunitate, precum *Îndrăznește!*, ne conectăm la rețeaua emergentă **Citizenslab**; *Impuls* include colaborarea cu **Aerowaves** – **dance across Europe**.

Am inițiat și propus idei de colaborare cu organizații europene precum: **Asociația Festivalurilor Europene**, alături de care organizăm „Atelierul pentru tinerii manageri de festivaluri" în Timișoara, în baza inițiativei lor Academia de Festivaluri; **Fundația Fitzcarraldo din Torino**, **Intercult din Stockholm** și **SMartEU** sunt alte organizații care contribuie la Centrul de Resurse.

Contractarea sau coproducerea lucrărilor unor artiști internaționali de renume va marca Timișoara pe harta Europei ca și centru cultural important și va capta interesul publicului regional și internațional. Artistul francez **Christian Boltanski**, creator de instalații mixed-media centrată pe lumină, este invitat să producă o versiune timișoreană a proiectului său "Archives du coeur" în Stația *Actorii schimbării*. Opera imagistică a artistului american Bill Viola, înrădăcinată în temele conștiinței, experienței și spiritualității umane, este expusă la Palatul Baroc și în Domul Catolic în cadrul proiectului *Baroc reloaded*. Printre artiștii și grupurile internaționale invitate se numără **Rimini Protokoll (DE)**, **Dan Perjovschi (RO)**, **Pavel Brăila (MD/DE)** și **Laibach (SL)** în *Actorii schimbării*; **RAQS Media Collective (India)** și **JR (FR)** în *Reflecții*; **Tania Bruguera (US/Cuba)** și **Árpád Schilling (HU)** în *Clarobscur*; **Assemble (UK)** în *Incubatoare de energie*; **Kateřina Šedá (CZ)** în *Îndrăznește!*; și **Candoco Dance Company (UK)** în *Impuls*, printre alții.

**Orașul nostru a încheiat deja parteneriate transfrontaliere** cu Zrenjanin, Vršac, Kikinda, Pančevo și Belgrad (SRB). Orașele Cernăuți (potențial candidat CEaC în 2024, în Ucraina), Novi Sad (SRB), Szeged (HU), Mulhouse (FR), Karlsruhe (DE) și Graz (AT) sunt cele mai active orașe înfrățite cu Timișoara, cu care colaborăm în *Lumină peste granițe*. În plus, orașul nostru plănuiește să își extindă parteneriatele cu orașe similare, multilingve, de dimensiuni medii, precum Osijek, Sarajevo și Banja Luka (BiH), Kosice, Bratislava (SK) și Brno (CZ), pentru a colabora în *Actorii schimbării* și *Peisaje de lumină*.

2.2 / Puteți explica ce strategie aveți pentru a trezi interesul unui public larg european și internațional?

## Strategia noastră constă în crearea de experiențe culturale pline de semnificații prin intermediul călătoriilor pe care le generăm și prin teritoriile fizice, interioare și digitale pe care le deschidem.

Tema călătoriei ne ajută să creăm o hartă cu un parcurs de experiențe relevante interconectate și ne definește strategia de a atrage un public european și internațional numeros. Aceasta are șase nivele:

**Dezvoltarea publicului internațional** – lucrăm cu categoriile de public local care sunt deja implicate, care colaborează cu noi la crearea programului și care doresc să intre în legătură cu omologii lor europeni și internaționali. În *Îndrăznește!*, angrenăm locuitorii Timișoarei într-un dialog între cartiere și îi punem în legătură cu inițiative similare din Europa (Rijeka, Valetta, Linz, Leeuwarden, Kosice și Plzeň) printr-o sărbătoare a cartierelor europene ("Ziua Europeană a Vecinilor") și o conferință "Cartiere Unite". În *Encounters* lucrăm cu aceste orașe prin intermediul programelor de rezidențe pentru artiști. În *Cămine în mișcare* îi punem pe gânduri pe cei cu comportamentele intolerante prin evocarea unor tragedii trecute – deportările în Bărăgan, războaiele iugoslave – prin intermediul reprezentațiilor itinerante în autobuzul RIVE care va circula între Timișoara, Arad, Novi Sad și Szeged.






**Relevanța temelor** – identificăm trei teme care joacă un rol important în Europa în următorii 5-7 ani: **cetățenia culturală europeană**, **co-crearea spațiului public** și **interdependență**. În *Orașul luminilor* implicăm orașe precum Lille (FR), Groningen (NL) și Sundsvall (SE) într-un festival realizat de Ars Electronica, ce propune soluții pentru transformarea spațiului public. În *Lumină peste granițe*, *Festivalul Mega Bega* ocupă 21 de scene în Timișoara, Arad, Szeged sau Novi Sad, fiind un festival multilingv cu teatru, film și muzică, ce aduce laolaltă artiști și companii din Skopje, Rijeka, Gdansk și Bruxelles.

**Aspecte europene sensibile** – în *Actorii schimbării* evocăm mișcări artistice legate de momentul 1989 în Europa de Est, implicăm actori dinamici în orașe-partener ale Timișoarei - Budapesta, Zagreb, Varșovia și Ljubljana - într-un laborator civic (*clusterul Reflecții*) de schimb de experiență, cu coproducții în aceste orașe. În *Invizibil/Vizibil* depunem eforturi pentru a deconstrui stereotipurile asociate comunităților de romi și implicăm artiști europeni implicați social și producători culturali în evenimente muzicale, teatrale, cinematografice sau de design în acest sens.

**Călătorii digitale** – deoarece noile tehnologii digitale și virtuale permit noi forme de expresie artistică digitală, **80% din proiectele din Programul Cultural au o componentă online și includ conexiuni digitale** în cadrul proiectului. *Orizonturile cunoașterii* creează un joc de tip realitate alternativă pentru a implica publicul tânăr în povești educaționale pe tema științelor reale și umaniste. În cadrul *Orașul luminilor* se construiește o versiune-pilot timișoreană a instrumentului Ars Electronica GeoPulse și Beehive. În *Lumină peste granițe*, aplicația Social Hat este trimisă publicului (inclusiv diasporei române) ca o invitație de a participa la *Festivalul Mega Bega*. *Patrimoniul sub reflectoare* dezvoltă aplicații de realitate augmentată și un muzeu digital pentru a implica și mai mult turiștii culturali și publicul de departe. *Reflecții* și *Cămine în mișcare* construiesc platforme digitale prin externalizare în masă cu scopul de a crea o narațiune virtuală din amintirile și poveștile publicului.

**Turism participativ** – mult mai mult decât un „city break" în care mergi într-un loc, faci 1GB de fotografii supraexpuse și cumperi două pandantive mici. Programul Cultural oferă oportunități unice pentru milioane de interacțiuni zilnice între turiști și localnici. "*Rezident temporar*" – cunoașterea orașul prin aspecte ale vieții de zi cu zi, oameni și cultură, ca și în *Reflecții*; "*Locuiește cu un localnic*" – un proiect pentru un turism bazat pe comunitate; "*Invită un străin în oraș*" – despre prezentarea orașului prin evenimente, pentru a lega conținutul cultural de locuri prin estetică relațională, ca și în *Patrimoniul sub reflectoare*. Colaborăm cu grupuri și nișe specifice, precum **turismul spiritual** în programul În căutarea luminii, **ecoturismul** în *La pas* și *Peisaje de lumină*, **turismul prin voluntariat** și practică în evenimentul de deschidere TM2021, **mobilitățile școlare** în programe precum *Orizonturile cunoașterii*, **programele pentru seniori** în *Patrimoniul sub reflectoare* și chiar **turismul pentru dezvoltare personală**, în *Impuls*. Dorim să convingem toți acești nou-veniți să se implice, să se bucure și să participe la TM2021, și să îi invite și pe alții să facă la fel, prin parteneriate creative precum cele cu rețeaua WAYN și cu UNESCO Creative Cities și Creative Tourism Networks.

**Modalități tradiționale de promovare** – avem o strategie complexă, prin care toate cele șase niveluri menționate mai sus se susțin unele pe altele. Ne bazăm în special pe platformele noastre de socializare. Prin vloguri, materialele difuzate de cetățeni, streaming online, TV, radio, presă scrisă și rețelele globale de știri se transmit mesaje care se întorc la noi în cele din urmă, oferindu-ne un feedback cu privire la relevanța lor. Majoritatea programelor noastre sunt dezvoltate în strânsă colaborare cu o amplă rețea europeană de instituții culturale. **Ne orientăm către categoriile de public european și internațional din locurile care au legături directe cu Timișoara (vezi 4.2.2, pagina 67, pentru mai multe detalii), acest aspect fiind un factor al succesului unei CEaC.**

**152 zboruri directe către orașe din Europa, SUA, Africa de Nord and Orientul Mijlociu**






Luminează orașul prin tine!

▲

**CONEXIUNI DIRECTE LA TIMIȘOARA**

Barcelona, Spania
Bari, Italia
Bologna, Italia
Brussels, Belgia
București
Dortmund, Germania
Frankfurt, Germania
Londra, Marea Britanie
Maastricht, Olanda
Madrid, Spania
Memmingen, Germania
Milano, Italia
Munich, Germania
Paris, Franța
Rome, Italia
Valencia, Spania
Veneția, Italia

■

**CONEXIUNI PRIN BELGRAD**

Banja Luka, Bosnia și Herțegovina
Basel, Elveția
Dubrovnik, Croația
Karlsruhe, Germania
Ljubljana, Slovenia
Podgorica, Muntenegru
Sarajevo, Bosnia și Herțegovina
Skopje, Macedonia (FYROM)
Sofia, Bulgaria
Split, Croația
Tirana, Albania
Tivat, Muntenegru
Zagreb, Croația

●

**CONEXIUNI PRIN BUDAPESTA**

Alicante, Spania
Amsterdam, Olanda
Atena, Grecia
Berlin, Germania
Billund, Danemarca
Birmingham, Marea Britanie
Bristol, Marea Britanie
Catania, Italia
Cologne, Germania
Copenhaga, Danemarca
Corfu, Grecia
Dublin, Irlanda
Düsseldorf, Germania
Edinburgh, Marea Britanie
Freiburg, Elveția
Geneva, Elveția
Glasgow, Marea Britanie
Gothenburg, Suedia
Hamburg, Germania
Helsinki, Finlanda
Istanbul, Turcia
Karlsruhe, Germania
Kiev, Ucraina
Kutaisi, Georgia
Larnaca, Cipru
Las Palmas, Spania
Leeds, Marea Britanie
Lisabona, Portugalia
Liverpool, Marea Britanie
Lyon, Franța
Málaga, Spania
Malmö, Suedia
Malta
Manchester, Marea Britanie
Moscova, Rusia
Napoli, Italia
Nisa, Franța
Nottingham, Marea Britanie
Oslo, Norvegia
Pisa, Italia
Praga, Republica Cehă
Reykjavik, Islanda
Riga, Letonia
Rotterdam, Olanda
Stockholm, Suedia
Stuttgart, Germania
Tampere, Finlanda
Thessaloniki, Grecia
Viena, Austria
Varșovia, Polonia
Zürich, Elveția

**LEGENDA**

▲ conexiuni directe la Timișoara
■ conexiuni prin Belgrad
● conexiuni prin Budapesta
○ parteneri
● foste și viitoare CEaC

2.3 / În ce măsură intenționați să dezvoltați legături între programul dumneavoastră cultural și programul cultural al altor orașe care dețin titlul de Capitală Europeană a Culturii?

**În Programul nostru Cultural dezvoltăm proiecte comune cu foste, curente și viitoare CEaC-uri, în special axate pe implicarea publicului, voluntariat și calitatea de cetățean. Considerăm că titlul CEaC este un experiment responsabil de dezvoltare urbană și competență interculturală. Am văzut ce funcționează deja, cât și ce trebuie schimbat și susținut. Am învățat ce înseamnă moștenirea unei capitale europene a culturii.**

## Strategia noastră

Strategia noastră de colaborare cu foste sau viitoare CEaC se bazează pe principii ale experiențelor comune de învățare, schimbului de practici și creării unor strategii comune de promovare, cu suprapuneri definite în ceea ce privește relevanța și impactul.

Lucrăm practic, semnând contracte de colaborare cu orașe desemnate până la finalul lui 2017 pentru a susține procesul de dezvoltare, luare a deciziilor, planificare și bugetare. În fiecare an vor avea loc întâlniri față în față, în diferite clustere de colaborare.

Programul *Ecouri europene* a fost creat special pentru colaborarea cu orașele care dețin titlul CEaC. Acest Traseu prezintă produse culturale, coproducții pe scară mică și rezultate ale artiștilor în programe de rezidență. Am dezvoltat relații bune cu Lille 2004 (prin expoziția Futurotextiles din Timișoara în 2013), Sibiu 2007, Liverpool & Stavanger 2008, Linz 2009, Marseille-Provence 2013 (expoziția narativă album de familie, In Situ), Plzeň 2015 (produse din zona creativă DEPO), Wroclaw 2016, Paphos 2017 și Rijeka 2020 (privind cartierele).

Cu Galway 2020, Rijeka 2020 și orașele candidat din Grecia (suntem în discuții cu candidații Eleusis și Kalamata pentru 2021) am dezvoltat coproducții și plănuim participare comună la apelurile europene, am creat metodologii de evaluare și am încheiat acorduri privind datele evenimentelor de deschidere și închidere.

În *Centru de Resurse* plănuim un **Laborator de proiecte europene** unic, un schimb de experiență între Matera 2019, Rijeka 2020 și TM2021, creat pentru a consolida capacități, cu vizite de studiu, artiști rezidenți, burse și stagii de practică pentru voluntari și personal. La acesta va participa și Novi Sad, oraș candidat 2021.

Există planuri avansate în ceea ce privește Traseul *Invizibil/Vizibil*, cu trei reprezentații teatrale și un documentar, coproduse împreună cu Kalamata 2021 – oraș candidat. În Stația *Lumină peste granițe* reinventăm malul Begăi cu finanțare transfrontalieră UE ca o nouă etapă a evenimentelor culturale, alături de orașul candidat Novi Sad 2021, cu care am colaborat deja prin Conferința Internațională a Culturilor Dunăreane (2014-2015). Alte proiecte realizate în comun cu Novi Sad sunt incluse în *Cămine în mișcare* și *Spații vii*. Rețeaua Aerowaves găzduiește Festivalul Spring Forward în Eleusis în 2020, cu întâlnirea anuală în Timișoara în 2021.

## Cum vom implementa aceste legături?

Propunem abordări concrete. În 2016 și în primăvara lui 2017 ne propunem să vizităm CEaC 2021 din Grecia pentru a întări relațiile între echipe. Până la finalul lui 2017, decidem împreună asupra unui cadru de lucru cu un buget de 130-170.000 euro din partea fiecărei CEaC pentru dezvoltarea a 3-7 coproducții culturale, schimburi de experiență sau explorări culturale la scară mică. Ulterior vom vizita Grecia sau vom fi vizitați de omologii noștri de acolo semestrial, pentru a menține cooperarea. O listă scurtă a proiectelor este trasată până în primăvara lui 2019, cu o listă finală de colaborări până la finalul lui 2019.

Ne dorim o abordare similară, însă cu un buget mai redus – 15-30.000 euro fiecare – cu CEaC-urile din Muntenegru/Serbia, Lituania și Luxemburg (Esch-sur-Alzette), odată ce sunt desemnate. Scopul acestor colaborări este promovarea și evaluarea reciprocă, alinierea ceremoniilor de deschidere și închidere, cât și schimbul de inițiative pe durata evenimentelor principale, schimbul de artefacte, produse culturale și coproducții din anii CEaC respectivi.

# CONȚINUTUL CULTURAL ȘI ARTISTIC



3.1 / Care este viziunea și strategia artistică pentru programul cultural din anul pentru care este acordat titlul?

**Ne imaginăm o Călătorie extraordinară de la singurătate la apartenență, de la lumină prin întuneric și înapoi, parcurgând trei Teritorii ce abordează provocările cu care se confruntă Europa astăzi: Oameni, Locuri și Conexiuni.**

**Ne întâlnim, căpătam curaj și călătorim de-a lungul a 6 Stații, de-a lungul a 18 Trasee ce descriu procesul prin care devenim Capitală Europeană a Culturii în 2021. Punctul de referință al acestei călătorii este Centrul de Resurse. Acesta asigură pregătire, energie, sinergie și măiestrie.**

Timișoara este locul potrivit pentru inițierea unui demers cultural puternic și sistematic, cu scopul de a readuce speranța în comunitățile europene tulburate. Ne axăm pe public, pe oameni, cetățeni, voci – neauzite, dar nu pierdute. Avem o poveste de spus – aceea a unui oraș cosmopolit, a unui oraș care a rezistat și apoi s-a reinventat, situat la hotarele Europei Centrale și de Sud-Est. Inițiem colaborări mari și mici deopotrivă în întreg orașul, regiunea și continentul.

Programul Cultural invită și încurajează publicul să parcurgă cu încredere spațiile luminoase și întunecate ale istoriei și ale viitorului nostru, din trei perspective de o importanță crucială astăzi:

**Oamenii** sunt esența însăși a comunității. În spatele ororilor și furiei pe care presa le disemnează zilnic în întreaga lume se află ființe umane. Trebuie să deblocăm **energia civică**, abilitatea de a gândi critic și de a lua cuvântul, de a accepta responsabilitatea și de a lua măsuri. Trebuie să ridicăm nivelul de **incluziune** a grupurilor marginalizate, onorând diversitatea, respingând intoleranța. Tema europeană de aici este **cetățenia culturală**.

*Reflecții* este prima Stație, ce invită publicul să privească înăuntru, către uluitoarea construcție a propriei identități. Diferite Trasee urmează Călătoria spre interior, prin intermediul rutinelor și obiceiurilor noastre zilnice. Stația *Actorii schimbării* și Traseele ce pleacă de aici definesc nevoia unei transformări sociale. În TM2021, cultura ne va da putere și legitimitate.

**Locurile** sunt temeliile vizibile ale societății noastre. Vedem problemele și ne deranjează răul pe care oamenii îl cauzează ecosistemului. Trebuie să revitalizăm **spațiul public**, locurile în care se întâmplă schimbarea. Găsim utilități noi pentru clădiri vechi și locuri uitate din orașul nostru, după zeci de ani de neglijență și utilizare necorespunzătoare. Tema europeană este colaborarea pentru crearea spațiului public: reinventare urbană participativă.

**Conexiunile** definesc complexitatea și inteligența unui sistem. Formăm o **viziune** comună pentru viitorul orașului nostru. Pe scară largă, ne alăturăm altor mișcări globale implicate și creative. Redefinim **profilul internațional** al Timișoarei. Tema europeană de aici este interdependența.

## Strategia noastră este de a dezvolta publicul...

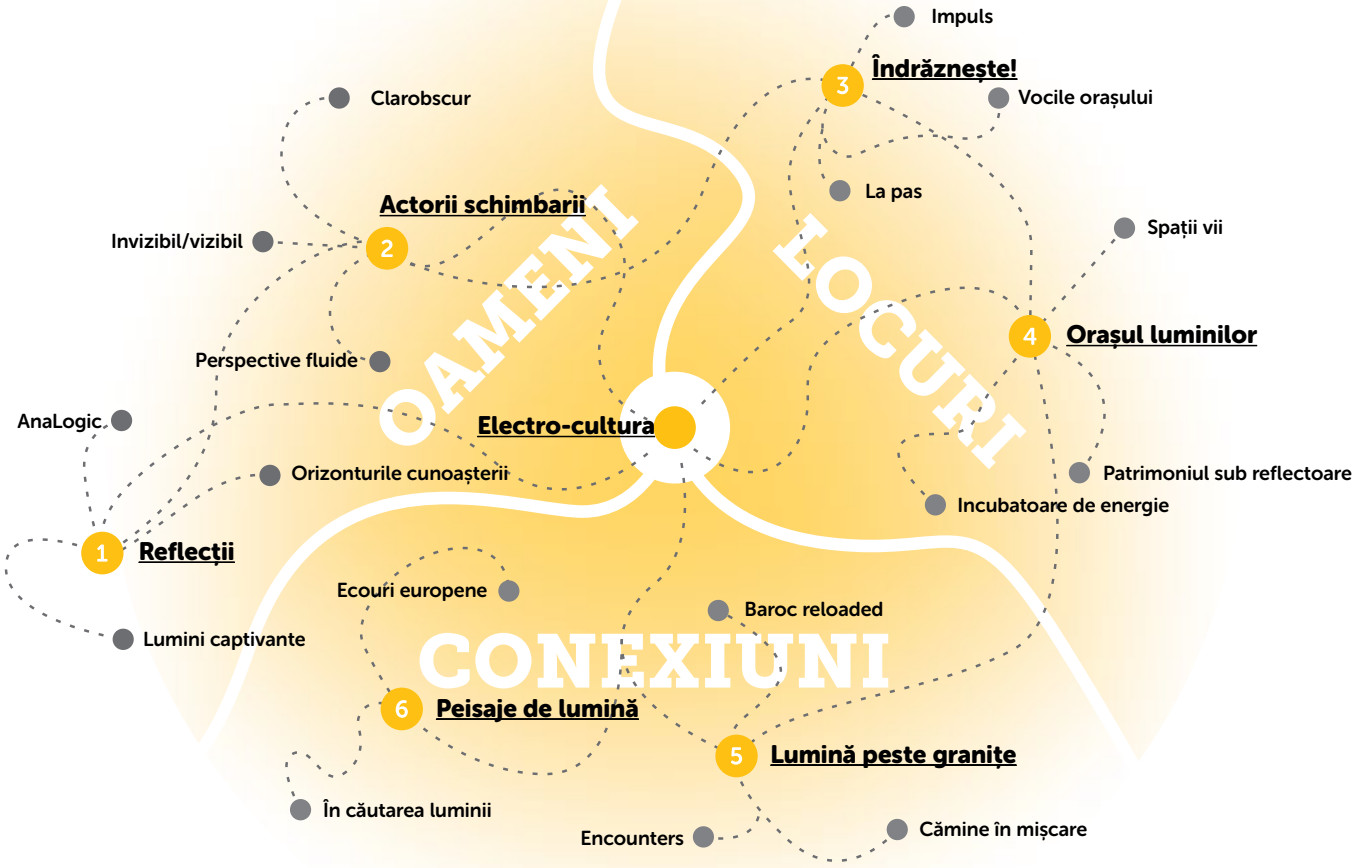
... și modul prin care o punem în practică este de a lucra direct cu publicul. Artiștii/activiștii descoperă ce anume îi împiedică pe cetățeni să se implice activ în comunitate. Apoi, lucrează împreună pentru a crea intervenții culturale autentice și puternice care îndepărtează aceste obstacole.

1. **Stațiile sunt programe de mare anvergură**, care pun accentul în principal pe extinderea și diversificarea publicului, în timp ce **Traseele sunt programe de mai mică anvergură**, care aprofundează relațiile dintre operatorii culturali și publicul lor implicat.

2. **Procesul de pregătire, elaborat cu migală – atât online cât și offline – este axat pe implicarea treptată a publicului** pentru fiecare Stație și Traseu din Programulul Cultural. În primii patru ani, operatorii culturali locali și regionali împreună cu partenerii lor europeni se concentrează pe angajarea și implicarea cetățenilor, pentru a crea harta care, în 2021, va atrage publicul internațional și transfrontalier, precum și noi categorii de public local.

3. Dezvoltăm **un Centru de Resurse**, pentru cultivarea și susținerea inspirației și energiei necesare acestui demers ambițios.

3.2 / Descrieți structura programului cultural, inclusiv gama și diversitatea activităților/principalelor evenimente care vor celebra anul. Pentru fiecare, vă rugăm să furnizați următoarele informații: data și locul/ partenerii din proiect/finanțare.




**GAZDA**
- în implementarea programului

**PARTENER TRANSFRONTALIER**
- din Serbia și Ungaria

**PARTENER INTERNAȚIONAL**
Din Europa și din afara ei

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
- din România

**LOCURI**
Fiecare program are un punct de pornire și alte câteva răspândite în oraș și regiune, facilitând întâmpinarea mai multor tipuri de public (pagina 75).

- locuri culturale convenționale
- spații publice și neconvenționale
- locuri independente
- în regiune

Programul nostru Cultural are structura unei Călătorii de-a lungul a trei Teritorii pe care publicul le poate explora, potrivit curiozității și intereselor proprii. Structura este următoarea:

## Motivația
Contextul și rațiunea publicului european și local de a se implica.

## Procesul
Activitățile care formează programul în anii de pregătire (2017-2020), create pentru a consolida relațiile dintre operatorii culturali locali și internaționali, pentru a testa activitățile care atrag publicul angajat și pentru a crea oportunități de participare pentru voluntari.

## Punctele culminante
Cele mai importante evenimente și experiențe culturale.

## Abordarea publicului
Obiectivul principal al activităților culturale este implementarea strategiei globale de dezvoltare a publicului aferente candidaturii noastre.

## Impactul
Rezultate specifice pe termen lung preconizate (descrise pentru programele pe scară mare) care contribuie la impactul global al TM2021.

### Bugetul în funcție de tipul de acțiuni

| | Tipuri de acțiuni | Ani | Buget per program | € | % |
|---|---|---|---|---|---|
| A. | 6 Stații | 5 | 1.000.000 - 1.800.000 | 8.800.000 | 26 |
| B. | 18 Trasee | 2 - 5 | 200.000 - 800.000 | 12.650.000 | 37 |
| C. | Stația Electro-cultura | 6 | 1.400.000 | 1.400.000 | 4 |
| D. | Deschiderea | 4 | 1.100.000 | 1.100.000 | 3 |
| E. | Apeluri deschise și noi programe | 4 | | 10.000.000 | 30 |
| | | | **TOTAL** | **33.950.000** | **100** |

# ELECTRO-CULTURA



Programul nostru este unul curajos și trebuie să creștem competențele și resursele scenei culturale locale pentru a-l implementa. *Electro-cultura* este un centru de resurse, circuitul principal al Programului Cultural, cu un mecanism simplu, dar eficient, care asigură capacitatea umană în interiorul programelor, răspunzând nevoii organice de consolidare a capacităților în cadrul TM2021.

**GAZDE**
*Electro-cultura* – structură inițiată de Asociația TM2021 și Primăria Municipiului Timișoara.

**PARTENER TRANSFRONTALIER**
Universitatea de Arte: Catedra UNESCO – Masterat în Management și Politici Culturale (Belgrad).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Matera 2019 & Rijeka 2020 – Laboratorul pentru Proiecte Europene; SMartEU; Fundația Fitzcarraldo (Torino); Intercult (Stockholm); IRMO – Institutul pentru Dezvoltare și Relații Internaționale și Pogon – Centrul pentru Cultură Independentă și Tineret (Zagreb); ENCATC - European Network on Management and Cultural Policy; CAE – Culture Action Europe; TEH – Trans Europe Halles; EFA – European Festivals Association.

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
Universitatea de Vest din Timișoara; artsf, Asociația MetruCub și Fundația Gabriela Tudor (București).

**LOCAȚII**
- Sediul TM2021, *Laboratorul luminii*, alte locații din oraș.

## Motivație

*Electro-cultura* lansează **un demers unic și multistratificat**, cu originea chiar în procesul de dezvoltare al programului, care a determinat domeniile ce necesită o intervenție strategică. Între organizatorii locali ai TM2021, puține structuri au experiența de a conduce proiecte europene mari, cu o varietate de segmente de public implicate și cu o angajare consistentă a comunităților. Printr-o intensificare a colaborării dintre scena locală și experți regionali și internaționali recunoscuți, programul de consolidare a capacităților va dezvolta noi abilități și competențe. Pentru a realiza acest lucru, *Electro-cultura* se bazează pe trei piloni ascendenți, care configurează un Traseu de la **împuternicire** la **practică** și la angajare.

## Proces

**2017–2021**

**GENERATOARE = dezvoltarea de noi competențe** pentru producătorii din instituții culturale publice, organizații independente și administrația locală. Program conectat la Bursele de proiecte și la Masteratul de Management Cultural ce urmează a fi inițiat la Universitatea de Vest din Timișoara. Acesta include:

**Motor! = sesiuni de formare intensive și regulate:**
- subiecte generale: management de proiect, dezvoltare de parteneriate, strângere de fonduri locale și europene, implicarea publicului, comunicare, management de festival și de muzeu, *crowd-sourcing* (externalizare în masă), curatoriat online și practici de arhivare, relații
- **comunitare – 10 ateliere de lucru și 3 tabere regionale Electro-cultura.**

**Energie! = dimensiunea de mobilitate și schimburi de experiență** cu orașele CEaC partenere, cu centre regionale și parteneri europeni, prin:
- vizite de studiu, stagii, observarea la locul de muncă și team building;
- experiențe de mobilitate pentru partenerii locali și participanții la programul artistic;
- burse pentru membrii echipei TM2021;
- 100 de experiențe de mobilitate pe durata a 5 ani facilitate de un **Fond pentru Dezvoltare**, pentru a încuraja mobilitatea și participarea în rețele europene;

Activitățile de mai sus reprezintă **Laboratorul pentru Proiecte Europene**, un program unic de schimburi în sudul Europei co-produs de Matera 2019 – Rijeka 2020 – Timișoara 2021, în colaborare cu Novi Sad 2021. O inițiativă majoră care demonstrează puterea creată în contextul Capitalelor Europene ale Culturii.

**2018–2021**

**CONDUCTOARE = mecanismul de implicare a publicului**

**Canale = extinde și pregătește noi segmente de public** prin folosirea școlii ca un agent de interconectare a comunității prin:
- formări pentru profesori și artiști pentru a deveni mediatori culturali implicați;
- formări tematice pentru elevi și familii;
- mostre din proiectele artistice ca reclamă pentru viitorul program;
- aproximativ **100 activități pe durata a 4 ani**.

**Conectori = implică abilități specifice** pentru facilitarea participării, prin:
- ateliere care să încurajeze implicarea unor categorii precum persoanele cu dizabilități, minoritățile, imigranții, seniori;
- programe de formare pentru ghizi și voluntari pentru programul cultural;
- formare în limba engleză pentru personal adiacent turismului cultural – taximetriști, chelneri și alții;
- **25–35 de activități și sesiuni de formare în 4 ani**.

**Distribuitori = amplificator pentru jurnalism și blogging cultural**, cu:
- ateliere de scriere creativă pentru elevi, studenți și jurnaliști în devenire, permițându-le astfel să devină **cetățeni media** pentru program.
- **80 participanți la ateliere**, incluzând și **10 scriitori și bloggeri**.

**VolTM2021 = programul transversal de voluntariat**, cu o abordare transgenerațională/ multietnică/socială. Participarea se bazează pe responsabilizare personală și socială;
- **400 voluntari.**

**2018–2022**

**TRANSFORMATOARE = centrul de resurse și operațiuni**, incluzând:

**Oameni = o generație nouă de producători culturali** formată în cadrul Generatoarelor:
- 30 manageri, producători și comunicatori angajați în cadrul *Electro-cultura* sau plasați în organizațiile partenere locale pentru programul cultural;
- centru de coordonare pentru rezidențele și mobilitățile necesare în cadrul proiectelor;

**Instrumente = bancă de resurse logistice** puse în comun la dispoziția organizatorilor de programe culturale, realizate prin donații de la instituțiile locale, sponsorizări de la companii și achiziții;

**Spații = susținerea spațiilor culturale independente și a celor de creație**, prin:
- sprijin printr-un fond anual destinat în prima fază pentru costurile de chirie și utilități ale spațiilor existente, iar în a doua fază pentru deschiderea de noi spații;
- baza de date a spațiilor temporare accesibile.

## Impact

- *Electro-cultura* ca și centru de resurse pentru scena culturală din Timișoara, un demers public–privat în cadrul *Laboratorului luminii*;
- aproximativ 100 noi locuri de muncă create ca un efect direct. Nevoia de inovație tehnologică în Timișoara este imensă, iar investitorii sunt deschiși.

# DESCHIDEREA



Luminează orașul prin tine!



## LUMINAT DE OAMENI

**Ceremonia de deschidere sintetizează 4 ani de pregătiri.**

Artiști locali și internaționali s-au întâlnit, au lucrat și au creat împreună. Zilele Deschiderii vor fi o prefigurare a Programului Cultural din 2021, anul Timișoarei pentru a străluci în Europa. Vom crea o experiență de mare forță pentru vizitatori, construind așteptări pentru perioada și Călătoria ce vor urma.

Timișoara a fost primul oraș din Europa continentală cu iluminare stradală electrică. În seara zilei de 12 noiembrie 1884, 731 de lămpi cu arc voltaic au prins viață. Aceasta este și metafora și obiectivul *Deschiderii: Luminat de oameni*. 731 de întâlniri, de trailere, de felicitări și mesaje vor fi declanșate în același moment către toate direcțiile din oraș și din regiune. Un show de lumină culturală răspândit pretutindeni.

Zilele și orele dinaintea Deschiderii vor deveni din ce în ce mai tăcute și mai întunecate. Vom întâmpina ceruri întunecate și un oraș tăcut. Vom încuraja cetățenii, instituțiile, școlile și administratorii orașului să oprească zgomotul și lumina electrică ce stăpânesc ambientul orașului, pentru o scurtă vreme, spre a le readuce la viață prin cele 731 de întâlniri, lumini, voci, cântece și dansuri.

Orașul este o scenă dedicată dansului împărțită între lumina și întunericul unui weekend festiv, implicând majoritatea operatorilor culturali locali ce contribuie la Programul Cultural. Sute de lumini animate de energia voluntarilor ce-și dăruiesc timpul și forța fizică pentru a acumula electricitate, folosind aparaturi inovative și simple, ce convertesc mișcarea în energie, create de artiști și studenți în științe tehnologice din toată Europa.

Vizitatorii pot explora impozanta expoziție stradală *Reflecții*, dezvăluind istorii ale locului și experiențe împărtășite. Mai încolo, în Piața Operei, glasurile Revoluției din 1989 vor releva operele pregătite de *Actorii Schimbării*. Momente din Trasee precum *Impuls*, *Patrimoniu sub reflectoare*, *Cămine în mișcare* și *Lumină peste granițe* vor ieși la rampă, anticipând extraordinara Călătorie ce ne așteaptă în 2021.

### Abordarea publicului

Evenimentul se bazează pe reprezentația colectivă/participarea activă a publicului ce a fost adunat în timpul anilor de pregătire și a contribuit la programele specifice. Implicarea acestuia se va răspândi prin rețelele lor mai departe către publicul local și regional.

**GAZDA**

Asociația TM2021.

**PARTENERI LOCALI ȘI INTERNAȚIONALI**

Selecția de parteneri de pe parcursul Călătoriei prezentată în paginile ce urmează.

**LOCAȚII**

▲ Traseu circular: Gara de Nord, Piața Victoriei, Piața Libertății, Piața Unirii, Bastionul Theresia, Parcul Civic, malurile Canalului Bega.

# OAMENI

**Primul teritoriu de cartografiat suntem noi înșine – de la obiceiuri zilnice și visuri uitate la bucurii și frici colective. Cultura are puterea de a crea mișcare civică prin emoții, de a inspira atitudini și acțiuni bazate pe valori. Cu riscul de a nu fi înțeleși, vorbim despre „lumina interioară”.**



# REFLECȚII





**Pentru a ajunge de la individualități disparate la acțiune comună, primul pas în călătorie este autocunoașterea. *Reflecții* adună amintiri, emoții și momente de înțelegere provocate de trecutul recent și tumultuos.**

**Aceasta este prima inițiativă culturală la scară largă creată împreună cu publicul. Amintiri din straturi multiple (autobiografice, trans-generaționale, urbane sau regionale) vor fi strânse cu ajutorul unei platforme digitale, contribuind la sedimentarea memoriei colective, complexă și bogată, păstrată pentru generațiile viitoare. Expoziția spectaculoasă, la scara întregului oraș de la începutul anului 2021 (a se vedea ceremonia de deschidere), va dezvălui orașul necunoscut al amintirilor timișorenilor, o istorie ce reflectă experiența europeană comună: căutarea unei vieți mai bune și crearea unei societăți responsabile.**

**1 STAȚIE**

**GAZDA**
Universitatea de Vest din Timișoara, Institutul de Studii Avansate în Istorie Conceptuală (Timișoara).

**PARTENER TRANSFRONTALIER**
Centrul pentru Decontaminare Culturală (Belgrad).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Institutul pentru Cultură și Studiul Memoriei – Centrul de Cercetare al Academiei Slovene de Științe și Arte (Ljubljana).

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
Asociația Ariergarda, Muzeul de Artă Timișoara, Muzeul Banatului, Muzeul Satului Bănățean, Asociația Foștilor Deportați în Bărăgan, Memorialul Revoluției; Modulab (București).

**LOCAȚII**
- ▲ Piața Victoriei, Parcul Botanic, Gara de Nord, maternități;
- ⬢ Universitatea de Vest, Muzeul de Artă Timișoara, Muzeul Satului Bănățean, galerii de artă.

## Motivație

Invităm publicul să-și mute atenția spre sine, să-și amintească, să devină conștient de indentitatea și de povestea proprie care se înrădăcinează în comunitate.

Timișoara este un loc potrivit pentru a explora "micro" narațiuni colective europene. Descendenții coloniștilor de secol XVIII, români care s-au mutat în regiunea Banatului după 1919 și italieni care s-au stabilit aici după 1990 – cu toții sunt parte a orașului.

Legăturile se extind prin fii, fiice și nepoți către toată lumea. Diaspora este o legătură mereu prezentă în viața noastră.

Această Stație este concepută pe bază de ateliere, întâlniri între generații și cercetare pe trei direcții, cu rezultate adunate într-o platformă digitală complexă care va întrepătrunde arhive profesionale, documente și mărturii selectate și interpretate de către curatori și artiști.

**Consemnarea Memoriei** relatează memoria individuală și procesul de "a o extrage" și colecționa de la public. Diploma de ucenic din Viena a stră-stră-bunicului, fotografia bunicii deportate în Siberia, pașaportul tatălui cu nenumărate ștampile sârbești din vremea embargoului și fotografia surorii din Spania pot deveni părți ale unui jurnal cu amintiri strict personale, dar, în același timp, europene.

**Dincolo de Memorie** explorează legătura dintre neuroștiință și artă. Transpunerea în interpretări artistice a cercetării experimentale și teoretice în ceea ce privește funcționarea creierului creează tipuri multiple de experiențe pentru spectator, de la senzații și înțelegere la emoție și auto-reflecție. Explorarea va atinge cazuri extreme (fringes) precum amnezia și afecțiunile post-traumatice ale memoriei.

**Păstrarea Memoriei** este procesul de selecție, integrare și conservare a  informațiilor și a cunoașterii emoționale care alimentează indentitatea colectivă, unește oamenii și se transmite generației următoare. Această etapă va construi legătura dintre amintiri trecute și evenimente viitoare, dintre tradiții, credințe și meșteșuguri.

## Proces

**2017–2018 Căutătorii de amintiri și inițierea platformei digitale**

- grup de lucru format din experți pentru inițierea și gestionarea platformei digitale;
- cinci prezentări și ateliere cu teme precum: colectarea și organizarea amintirilor personale și de familie, jurnale artistice, albume biografice, instrumente de cercetare genealogică (pentru niveluri diferite de înțelegere, în funcție de vârsta participanților);
- înființarea grupului de Voluntari pentru Memorie (tineri și vârstnici interesați de aprofundarea temei).
- trei ateliere deschise mediate de către profesioniști în domeniul istoriei orale (antropologi, istorici, scriitori etc.) adresate publicului deja implicat pentru a învăța despre etapele de producție artistică și luarea deciziei privind temele colecției;
- schimburi de experiență cu programe similare (Linz, Marsilia, Plzeň, Ljubljana).

**2019–2020 Evenimente pilot**

- apeluri pentru colectarea de conținut pe platforma digitală, curatoriat de către specialiști și voluntari;
- evenimente și expoziții pilot în spații interioare și publice, cu teme de interes general pentru ca publicul să contribuie, cu teme cum ar fi: o zi la muncă în fostele fabrici timișorene (ex: Guban, Kandia, Fructus), știrile zilei în care m-am născut / ne-am logodit / căsătorit etc.;
- rezidență pentru artiști internaționali și pregătirea expoziției de anvergură.

## Puncte culminante

**Ianuarie–martie 2021**

- artiști internaționali cum sunt JR (France) sau colectivul RAQS Media (New Delhi, co-curatori Manifesta 7, curatori ai celei de-a 11-a bienale de la Shanghai) vor curatoria o expoziție de anvergură inspirată de cele mai interesante rezultate și tipare de pe platforma digitală construită prin contribuțiile locuitorilor;
- dezbateri din secțiunea **Dincolo de Memorie** și ateliere interactive cu tema "cum se făcea odată...".

## Abordarea publicului

Implicarea publicului în anii pregătitori este o componentă esențială în crearea colectivă a narațiunii programului. Expoziția de anvergură lansată în primele luni ale anului 2021 atrage atenția publicului local și internațional. Îndemnul de "a-și aminti și a împărtăși" este atractiv atât pentru localnici (participanți activi în procesul respectiv) cât și pentru vizitatorii aflați în căutarea unor evenimente și locuri speciale ce relevă universalul prezent în contextul particular al orașului.

## Impact

- instituții și profesioniști în domeniul istoriei (arhive, biblioteci, muzee, antropologi, arhivari) întreține instrumentele digitale create în cadrul programului;
- se creează legături mai puternice între generații, membri de familie, grupuri civice, localnici și vizitatori;
- conectarea arhivelor reale și virtuale ale Timișoarei cu inițiative similare din Europa, accesibilizarea conținuturilor acestora la nivel internațional.



TRASEU

# ORIZONTURILE CUNOAȘTERII

**Arta îmbinată cu pedagogia critică ghidează publicul prin lumea contemporană modelată de tehnologie.**

## Motivație

O lume înalt tehnologizată ni se întinde în față uimindu-ne, derutându-ne, conectându-ne sau izolându-ne. Cum putem îmbunătăți educația, baza esențială a culturii noastre, pentru cerințele lumii în rapidă schimbare în care trăim? Cum putem micșora prăpastia dintre nevoile și așteptările celor crescuți în era digitală și generațiile mai în vârstă care au misiunea de a-i educa?

**Expoziția de lecții** este o expoziție de artă media, critică și interactivă. Invităm profesorii să colaboreze cu artiști pentru a crea lucrări de artă inspirate din lecții predate în sistemul curent de educație. Lecțiile propuse pentru expoziție vor fi asociate cu resurse online (planuri de lecție, materiale legate de conținutul lecțiilor) pe o platformă accesibilă cadrelor didactice și elevilor din întreaga lume.

**În afara școlii** constă în ateliere experimentale inspirate de moștenirea grupului Sigma din Timișoara, reinterpretată din perspectiva noului mediu al pedagogiei critice. Activitățile vor fi propuse de artiști și profesori care împrumută din mișcarea anilor '70 conceptul de intervenție artistică ce schimbă percepția asupra spațiilor deschise. Activitățile ținute în Timișoara și Arad vor folosi aplicații de design 3D, realitate augmentată și vor crea săli de curs urbane și instalații site-specific.

**Aventura culturală** este un joc de realitate alternativă (JRA) creat în colaborare cu dezvoltatori de jocuri. Vom crea povești educaționale pentru a fi explorate de către publicul tânăr, pe baza indiciilor digitale și a mărturiilor din viața reală oferite de cele mai pline de inspirație personalități ale momentului.

## Proces

**2017–2018**

- focus group-uri pentru implicarea profesorilor, elevilor și a familiilor;
- planificarea întâlnirilor pentru **Expoziția de lecții**, cu educatori și artiști, pentru a identifica temele relevante ale lecțiilor de artă;
- construirea platformei pentru planurile de lecții și a bazei pentru **Căutarea de cultură**;
- activități pilot: Ambianțe digitale, Invenții de jocuri, introducere cu Péter Szabó (Budapesta) la Atelierul Little Bits, scurtă introducere pentru Expoziția de lecții.

**2019–2020**

- realizarea de lucrări de artă pentru **Expoziția de lecții**;
- dezvoltarea de ghiduri pentru **Aventura culturală**, teste beta cu public;
- producerea de aplicații digitale, indicii digitale, introduceri, formulare de evaluare, materiale digitale care vor fi folosite pe parcursul programului.

## Puncte culminante

**Februarie–mai 2021**

- deschiderea **Expoziției de lecții**, curator artista Nita Mocanu (Arad);
- **În afara școlii** – ateliere cu artiști ca Minitremu (Târgu-Mureș), Kinema Ikon (Arad), Tatiana Fiodorova (Chișinau), Ralf Homann (Berlin), Zsolt Keserue (Budapesta). Laboratorul *Little Bits* va crea structuri robotice interactive, instalații și dispozitive din module prefabricate. Atelierul *Ambianțe de învățare* se focalizează pe designul și programarea spațiului fizic de învățare;
- **Aventura culturală** – lansarea jocului de realitate alternativă.

## Abordarea publicului

Lărgirea audienței pentru arta media printre membrii personalului didactic, tineri și familiile lor. Adâncirea experienței audienței interesate de jocuri virtuale și tehnologie cu ajutorul abordărilor pedagogiei critice.

**GAZDA**

Asociația Banat IT (Timișoara).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**

Academia de Arte Jan Matejko – Facultatea de Intermedia (Cracovia); proiectul OFFcity (Pardubice, CZ).

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**

Bibliotecile și Inspectoratele Școlare Județene din Arad și Timiș; Centrul Babel și Facultatea de Arte și Design (Timișoara); Spațiul Expozițional de Artă Contemporană Magma (Sf. Gheorghe); Minitremu (Tg. Mureș), Consiliul Județean Arad.

**LOCAȚII**

- șase școli gimnaziale și licee din Timișoara și Arad selectate prin apel deschis.

TRASEU

# LUMINI CAPTIVANTE

## Conștientizarea obiceiurilor digitale prin instalații și spectacole multimedia.

**GAZDA**
Simultan Festival (Timișoara).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Centrul Interdisciplinar pentru Sunet și Cultură Digitală (Mons); TodaysArt Festival (Haga); Multimedia Institute (Zagreb).

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
Kinema Ikon (Arad); Plan 0 Makerspace, HackTM, Teatrul Auăleu, Facultatea de Arte și Design, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Facultatea de Teatru și Muzică și Centrul Multimedia al Universității Politehnica (Timișoara).

**LOCAȚII**
▲ Primăria, spitale, aeroport, mall-uri și supermarket-uri, complexul studențesc, oficiile de plată taxe și impozite.

### Motivație

Artiștii creează lucrări care redirecționează atenția de la lumina artificială a dispozitivelor către lumina interioară a indivizilor, pentru a-și redescoperi vise și pasiuni uitate.

**Scenarii imprevizibile** creează momente surprinzătoare în locuri de rutină zilnică și trezește instinctul oamenilor de a se bucura de momentul prezent. Echipe mixte de artiști profesioniști (teatru, muzică, arte vizuale, dans, arhitectură) și voluntari vor crea scenarii care vor fi jucate în public – ca de exemplu o simfonie redată prin sonerii de telefoane mobile, panouri media care afișează poezii sau supermarketuri invadate de artiști media.

**Tactici temporare** este o scenă mobilă pentru proiecte new media care utilizează tehnologia ca instrument pentru interacțiunea dintre diferite categorii de oameni. Lucrările vor fi selectate pe baza potențialului lor de a transforma consumul pasiv de conținut digital în utilizări ale tehnologiei care îmbogățesc dimensiunea noastră umană – ca de exemplu menținerea relațiilor în familiile răspândite pe mai multe continente sau instrumente vocale pentru persoanele cu deficiențe de vedere.

**De vorbă cu străinii** constă în instalații realizate sub formă de obiecte urbane amplasate prin oraș pentru a încuraja interacțiunea. Străinii se întâlnesc dincolo de pereți transparenți în locații de tranzit sau în țări și continente diferite și pot utiliza o suprafață interactivă cu butoane, touchpad-uri și ecrane pentru a comunica. Fiecare instalație va fi dezvoltată de către echipe diverse, având astfel aspect și tematică diferite.

### Proces

**2017–2019**
- întâlniri, patru ateliere pe an cu artiști profesioniști pentru dezvoltarea unui grup de participanți locali în evoluția proiectului;

**2018–2020**
- implementarea unei serii de proiecte pilot (instalații în spații publice).

### Puncte culminante

**Februarie–aprilie 2021**
- expoziții și performance-uri la nivelul întregului oraș. Artiști precum elveția nca Pipilotti Rist, Varvara & Mar OÜ (Tallinn) sau Paul Sermon (Brighton) vor crea spații pentru contemplare și interacțiune, unde vizitatorii vor întâlni situații amuzante și uneori alarmante ale condiției noastre umane într-o lume excesiv tehnologizată.

TRASEU

# ANALOGIC

## Re-gândim, re-inventăm, re-creăm

**GAZDE**
Asociația Ambulanța Culturală și Fundația Județeană pentru Tineret (Timișoara).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
PEEK & POKE - Computer Museum (Rijeka); LaborBerlin and analogueNOW! (Berlin); Fineartforum (Paderborn, DE); Alternative Photography Collective (Londra); Alternative Photography Scotland (GB).

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
Muzee din Timișoara și Arad; Biblioteca Județeană Timiș, Asociația Plan Zero (Timișoara).

**LOCAȚII**
⬢ Casa Tineretului, 3 cinematografe, arhiva de film, Grădina de Vară.

### Motivație

Într-o lume în care crește alarmant cantitatea de obiecte aruncate după o singură folosire, artiștii și oamenii creativi sunt încă atrași de universul mașinăriilor reparabile. Fără îndoială există o fascinație în întreaga lume pentru retro și "do it yourself". Termenul "analog" a ajuns să descrie orice "nu este digital" în domenii atât de diferite: fotografie, muzică, film, ceasuri, mașini de calculat sau chiar cărți, autovehicule și motociclete. În același timp cu procesul de colectare de obiecte și documente, ne vom concentra și pe găsirea de experți, tehnicieni și artiști din România și Europa care stăpânesc vechi tehnici și procese de fabricație.

Activitățile se vor desfășura în 3 faze: conștientizare (activități muzeale), implicare (ateliere de reparații și de tip "do-it-yourself") și creație artistică (fotografie, film, sunet, artă contemporană prin evenimente și ateliere cu participare internațională).

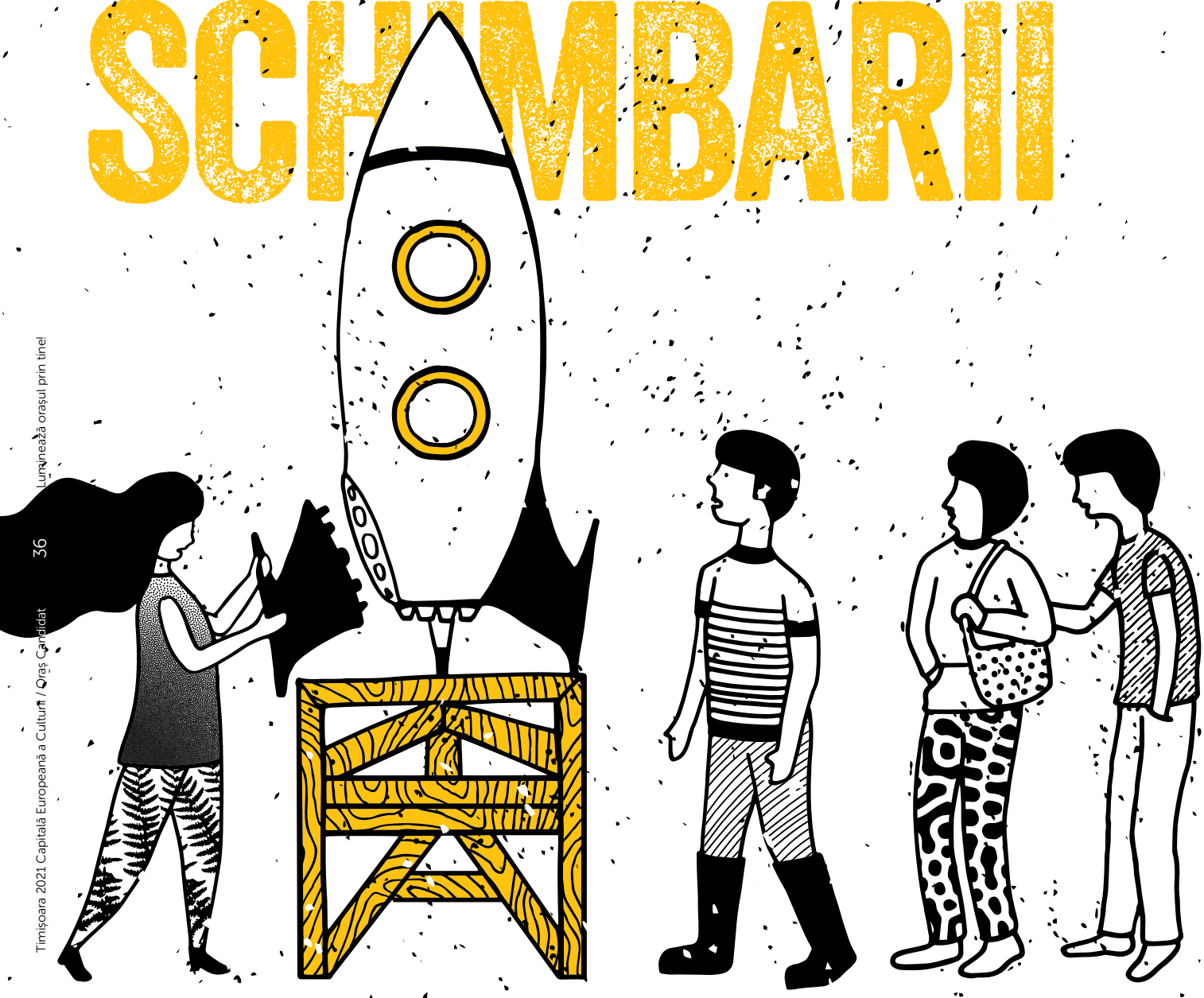
### Proces

**2017–2020 Implicarea publicului prin *crowd-sourcing***
- expunerea de obiecte vechi de largi dimensiuni (aparate de proiectat filme de 35 mm, utilaje tipografice, sisteme de sunet, autoturisme sau motociclete vechi) în centre comerciale și spații publice ca modalitate de a atrage publicul spre noile muzee;
- colectare de echipamente și obiecte vechi de la locuitorii orașului, instituții sau puncte de reciclare pentru înființarea noilor muzee ale istoriei recente;
- ateliere de reparații și activități de tip "do-it-yourself".

### Puncte culminante

**Ianuarie–martie 2021**
- expoziții și inaugurarea de muzee neconvenționale ale istoriei recente, în paralel cu ateliere deschise pentru public;
- vizionări, concerte, performance-uri și ateliere de artă fotografică, video și sunet analogice.

# ACTORII SCHIMBĂRII





**Trăim vremuri de schimbări accelerate și multiple în ceea ce privește deopotrivă viața, politica și cultura. În perioada comunistă, cultura a ținut vie flacăra demnității în Europa de Est prin manuscrise care circulau în secret, prin manifeste, glume și aluzii ascunse în spectacole și lucrări artistice care treceau de cenzură. Astăzi, în întreaga Europă, rezistența culturală ia multiple forme: proteste de stradă, campanii online virale sau inițiative economice alternative. Stația *Actorii schimbării* caută să recupereze spiritul Revoluției de la 1989 și aduce sub reflectoare actorii schimbării din societatea de azi, în varietatea lor de forme și exprimări.**

2 STAȚIE

**GAZDE**
Asociația TM2021; Institutul Prezentului (București).

**PARTENER TRANSFRONTALIER**
Translocal Institute for Contemporary Art și tranzit.hu (Budapesta).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Pogon – Centrul pentru Cultură Independentă și Tineret (Zagreb); Body/Mind Foundation (Varșovia); Oberliht (Chișinău); Španski Borci Cultural Centre (Ljubljana); La Briqueterie - Centre de Développement Chorégraphique du Val-de-Marne (FR); Eurozine (Viena); Visual Culture Research Center (Kiev); Rijeka 2020 - *Dopolavoro*.

**PARTENERI LOCALI**
Centrul Cultural PLAI / Ambasada, Teatrul Maghiar, Memorialul Revoluției 1989 și Teatrul Auăleu (Timișoara); Kinema Ikon (Arad); Asociația pepluspatru, One World România, Modulab și Decât o Revistă (București); tranzit.ro (Iași).

**LOCAȚII**
- Memorialul Revoluției de la 1989, Teatrul Maghiar, Muzeul de Artă, galerii locale;
- Ambasada, Teatrul Auăleu.

## Motivație

*Actorii schimbării* reactivează și revitalizează profilul Timișoarei ca oraș al Revoluției Române de la 1989, aducând împreună generații diferite de actanți dinamici din oraș, atrăgând comunități noi și conectându-se la mișcări similare din alte *orașe revoluționare* din Europa de Est și dincolo de ea.

Această Stație generează o platformă interdisciplinară de schimburi între o serie de agenți din interiorul scenelor artistice și din societate, urmărind să valorifice, să implice, să crească și să conecteze diversele comunități de practici. Acești actori au în comun valori civice, însă doar rar se reunesc – artiști și grupuri activiste, antreprenori, cooperative creative în dezvoltare și altele de acest fel. Programul artistic – **Necenzurat** – și o componentă educațională dedicată – **Sămânța schimbării** – sunt împletite în mod organic și direcționate către un spectru inter-generațional de participanți și segmente de public. Stația include: un program adaptat de mobilitate și schimburi de rezidențe; un laborator civic pentru reflecție, discuție și testarea producțiilor artistice; cercetare și studii despre practicile de asociere în domeniul artistic de după 1989, cu două conferințe internaționale; un program de mediere artistică și o dimensiune de educație artistică non-formală pentru copii; o secțiune integrată de documentare.

Între artiștii invitați recunoscuți pe plan internațional se numără artistul vizual Dan Perjovschi și tânara regizoare Gianina Cărbunariu, din România, artistul moldovean Pavel Brăila, apreciatul colectiv Rimini Protokoll din Germania, performerul turc Erdem Gündüz (The Standing Man din Piața Taksim) și faimosul artist francez Christian Boltanski.

## Proces

**2017–2018 Grup de reflecție socială**
- un laborator civic inovator care aduce împreună artiști și activiști, antreprenori și cooperative creative aflate în dezvoltare pentru angajarea unui proces de reflecție și de punere în comun a unor practici și viziuni specifice. Acesta va facilita coeziunea scenei locale și conexiunea cu inițiative similare din regiune și din Europa, funcționând deopotrivă ca o platformă de testare a noilor producții create în program;
- prima întâlnire a partenerilor internaționali, cercetare și pregătire pentru componentele artistice;
- primele granturi de mobilitate și stagiatură.

**2019–2020 Evenimente pilot**
- un program adaptat de mobilitate și schimburi de rezidențe pentru profesioniști (artiști, curatori, manageri, producători, scriitori, jurnaliști), cu 6 rezidențe și 10 granturi de mobilitate destinate generării de conținut pentru Programul Artistic;
- primele evenimente publice – introducerea Programului Artistic, proiecții de filme, concerte;
- fază de producție pentru lucrările comisionate, expoziții etc.;
- proiecte de documentare care acompaniază programul artistic (până în 2022) cu abordări teoretice și publicații; ateliere de scriere creativă pentru elevi de liceu, jurnaliști culturali, critici; facilitatori culturali vor ghida publicul în diversele rute alternative create de evenimente.

## Puncte culminante

**Martie–mai 2021**
- **Times Exposed** – o expoziție extinsă de tip retrospectivă a mișcărilor artistice ante- și post 1989 în Estul Europei, incluzând ca exemple locale grupul Sigma, manifestările de performance din Timișoara, Iași și Chișinău în anii 1990, precum și lucrări noi de artiști internaționali ca Dan Perjovschi, Lia Perjovschi, Pavel Brăila și un proiect extins creat de Rimini Protokoll în acest cadru.
- **Performing 89** – spectacole de teatru documentar, dans contemporan și reconstituiri ale unor spectacole emblematice, prezentând artiști din mișcarea post-1989 – artă politică, artiști și activism;
- **Galeria Muzicii Subversive** – muzica mai multor generații – instalație de sunet și muzică prezentând trupe underground cenzurate în perioada comunistă și concerte asociate. Mondial, Laibach, Plastic People of the Universe, între alții;
- **Muzeul Interactiv al Revoluției** – o abordare contemporană a evenimentelor istorice, cu scopul de a transmite povestea într-un format semnificativ pentru toate generațiile, deopotrivă copii și adulți;
- **Move-act** – programare de filme documentare și activiste sub egida One World România. Programarea artistică include și o dimensiune de turneu pentru câteva spectacole, co-producțiile din Performing 89 și expoziția Times Exposed.

## Abordarea publicului

Această Stație face apel la un spectru larg de segmente de public, propunând un conținut relevant, bine adaptat realității prezente. Creează un sentiment de apartenență și participare la dezvoltarea unor discursuri noi în Timișoara, Estul Europei și Europa lărgită.

## Impact

Dezbatere transdisciplinară și trans-sectorială pe teme de angajare socială și cetățenie democratică.

Revitalizarea valorilor în spiritul din 1989 și educarea publicului tânăr cu privire la rolul artei în schimbările politice, încadrându-le coerent în noua agendă pentru viitorul Europei.





TRASEU

# INVIZIBIL/VIZIBIL

## Deconstrucția stereotipurilor și depășirea marginalizării comunităților rome din Timișoara și din Europa.

### Motivație

Cum alege „ochiul colectiv" să vadă sau să ignore unele lucruri? Cum se formează părerile și reputația și cum se răsfrâng aceste mecanisme impersonale și marchează viața oamenilor?

Diversitatea culturală generată de prezența multor grupuri etnice reprezintă un element cheie în identitatea Timișoarei și a regiunii Banatului. Cu toate acestea, există un grup cultural care este perceput printr-o lentilă distorsionantă, ca și cum oamenii ar purta ochelari care fie fac invizibile aceste grupuri, fie le portretizează prin stereotipuri și generalizări abuzive.

*Invizibil/vizibil* se concentrează atât pe publicul larg, cât și pe grupurile vulnerabile prin participarea unor artiști angajați social și a unor membri din comunitate – cu sau fără origini rome. Artiști din zona artelor spectacolului și instalații foto-video realizate prin *crowd-sourcing* vor arăta cum oameni din generații diferite fac față vieții, invizibili în periferiile orașului, camuflați în "mainstream" sau sub lumina stigmatizantă a reflectoarelor mass-mediei.

### Proces

**2017–2019 Implicare și co-creație**

- identificarea artiștilor angajați și a voluntarilor doritori să participe în producții culturale;
- ateliere mixte de teatru, teatru forum, muzică și film cu tineri romi și ne-romi;
- ateliere și activități interactive în zonele marginalizate pentru a consolida capacitățile de exprimare culturală în comunitate și pentru a stimula dezvoltarea respectului de sine și a unei identități pozitive;
- mobilitate și rezidențe pentru artiști și pentru membrii activi ai comunității.

**2019–2020 Schimbarea percepției**

- țintirea publicului general prin spectacole bazate pe exprimarea culturală a romilor: spectacole interactive cu Paradox Theatre (Copenhaga) și Théâtre de l'Opprimé (Paris); concerte combinate cu alte forme de expresie; expoziții asociate cu dezbateri și activități educaționale; biblioteca vie – conferințe publice cu vorbitori romi; apeluri de propuneri pentru producția și distribuția de filme.

### Puncte culminante

**Aprilie–iunie 2021**

- concerte și spectacole de teatru în limba romani și în alte limbi europene, cu participarea unor artiști internaționali precum Rahim Burhan (Macedonia) și Santino Spinelli (Italia);
- festival internațional de filme pe teme specifice comunității roma;
- expoziții asupra unor teme relevante din trecut și contemporane, predefinite de publicul implicat în perioada de participare.

### Abordarea publicului

Activitățile culturale urmăresc îndeaproape principiile de incluziune a romilor adoptate de UE, cu un accent pe abordarea explicită, dar nu exclusivă a acestora în faza de angajare. Încurajarea participării active în proces, în care lucrările artistice includ sunete / imagini / povești dezvoltate prin ateliere constructive, pragmatice și nediscriminatorii. Această abordare garantează autenticitatea și relevanța acțiunilor îndreptate atât către publicul tradițional, cât și spre cel mai greu de atras, în faza de includere.

**GAZDE**

Institutul Intercultural (Timișoara) și Alliance for European Roma Institute.

**PARTENERI TRANSFRONTALIERI**

Asociația Work in Progress (Novi-Sad); Fundația Artemisszió și Romani Design-Erika Varga (Budapesta).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**

CoE – Roma SRSG supporting team; East Street Arts (Leeds); Rare Studio (Liverpool); Festivalul Cronograf (Chișinău).

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**

Asociația Femeilor Rome, Centrul de Resurse pentru Regenerare Urbană și Centrul de Resurse pentru Inițiative Etice și Solidare (Timișoara); Asociația Nevo Parudimos (Reșița).

**LOCAȚII**

▲ Centrul Comunitar Kuncz, Piața Unirii și Piața Sf. Gheorghe.



**GAZDA**
Teatrul German (Timișoara).

**PARTENERI TRANSFRONTALIERI**
BITEF (Belgrad); Trafó House of Contemporary Art (Budapesta).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
New Theatre Institute of Latvia (Riga); Rijeka 2020- *Anotimpurile puterii.*

**PARTENERI LOCALI**
Facultatea de Sociologie și Psihologie, Facultatea de Științe Politice, Facultatea de Arte și Design, Penitenciarul, serviciile sociale, Teatrul Maghiar și Festivalul de Teatru Antagon (Timișoara).

**LOCAȚII**
- Teatrul German, Teatrul Maghiar, Teatrul Național, Sinagoga Cetate, galerii de artă locale;
- Ambasada, Teatrul Auăleu, Teatrul Electric, Aethernativ.

TRASEU

# CLAROBSCUR

## Înțelegerea trecutului pentru a decide în cunoștință de cauză prezentul.

Cum putem prelucra subiecte grave precum moștenirea comunistă, enigmele Revoluției de la 1989 în Timișoara sau teme locale, zonale și europene precum Holocaustul, războaiele din fosta Iugoslavie, pogromurile și purificările etnice, precum și criza prezentă a refugiaților și discursul de ură rasială.

Galerii, cafenele și spații neconvenționale vor găzdui spectacole de teatru și dans contemporan, filme documentare și instalații experimentale care imersează publicul în spații unde lumina și întunericul se luptă pentru supremație.
Programul este organizat în jurul a trei teme, dispuse într-o evoluție graduală: categoriile marginalizate pe care lângă trecem zi de zi, greutățile celor oprimați pe motiv etnic sau religios și ororile societăților totalitare care marchează națiuni întregi.

Producții artistice puternice abordând subiecte socio-politice problematice vor fi combinate cu instrumente de angajare emoțională a publicului care creează empatie și dezvoltă un proces de conștientizare critică, încurajând participanții să discute deschis despre discriminare, inegalitate și violență.

## Proces

**2017–2020**
- festivaluri existente în Timișoara (Festivalul European de Teatru Eurothalia, Festivalul Euroregional de Teatru TESZT, Festivalul de Teatru Antagon) vor testa deopotrivă tehnici de dezvoltare a publicului (dezbateri și conferințe, sesiuni de informare în școli, universități, cartiere);
- evenimente pilot cu privire la participarea grupurilor marginalizate: teatru forum cu Cardboard Citizens (Londra), La Xixa Teatre (Barcelona) și PartecipArte (Roma);
- pregătirea noilor producțiilor (apeluri către artiști, stabilirea locațiilor, semnarea contractelor).

## Puncte culminante

**Martie–mai 2021**
Producții și expoziții pe cele trei teme:
- martie 2021 – **Marginalizații**;
- aprilie 2021 – **Oprimarea colectivă**;
- mai 2021 – **Regimuri totalitare și de tranziție**;

Contribuții de:
Árpád Schilling – Compania Krétakör și Kornél Mundruczó – Teatrul Proton (Budapesta); Rimini Protokoll și Center for Political Beauty (Berlin); Peeing Tom (Brussels); International Institute of Political Murder (CH și DE); Tania Bruguera (Havana și NY); Omer Krieger (Tel Aviv); Sana Ghobbeh (Iran și SE); The Empathy Museum (Londra); Theatre Company shelf (Tokyo).

## Abordarea publicului

Programul va reprezenta un test important pentru teatrele locale în ideea de a inova relaționarea cu publicul. Modalitățile de lucru vor include cultivarea gustului publicului existent, comunicarea inovatoare cu publicul nou atras, schimburi de experiență cu parteneri internaționali recunoscuți pentru a implica categoriile de public greu de atras, anticiparea și facilitarea procesării experiențelor culturale.





TRASEU

# PERSPECTIVE FLUIDE

**Depășirea vechilor mentalități prin puterea culturii.**

## Motivație

Temele feminismului și culturii *queer* rămân controversate în societatea românească. Această rută va lansa o platformă artistică și pedagogică în jurul acestor subiecte sensibile. *Perspective fluide* propune metode de promovare a respectului reciproc, de chestionare a stereotipurilor și a discriminării de gen și de depășire a ideilor dominante care limitează și marginalizează membrii *queer* ai societății.

Intenționăm să creăm un spațiu sigur pentru dezbateri și întâlniri, unde feministe și feminiști, persoane LGBTIQ și suporteri ai cauzelor lor vor fi susținuți să se exprime.

## Proces

**2017–2020 Evenimente pilot**

Evenimentele vor crește gradual până în anul 2021:

- **Imagini queer și feministe** – proiecții de filme artistice și documentare, urmate de discuții;
- **Performerul fluid** – un program de rezidențe pentru artiști, urmat de un eveniment de performance *queer* la Teatrul Maghiar din Timișoara;
- lunar – un performance de muzică electronică în spațiul public susținut de un artist local sau internațional, parte a secțiunii **Electroqueer**. Aceste episoade vor fi încărcate pe o platformă online, expunând zone diferite ale orașului, și vor crea o hartă subiectivă și fluidă alcătuită din sunete și identități *queer*.

## Puncte culminante

**Aprilie 2021**

*Festivalul Perspective Fluide* va cuprinde trei secțiuni:

- **Imagini queer și feministe** – proiecții de filme *queer* de-a lungul unei săptămâni, curatoriate de One World Romania și Queer Lisabona (filme de scurt metraj, documentare și artă *queer)*. Discuții și conferințe organizate de Accept (București) și Genderdoc-M (Chișinău)
- **Performerul fluid** – un program de rezidențe artistice și performance-uri *queer* de-a lungul unei săptămâni organizat de Teatrul Maghiar (Timișoara), Domino (Zagreb, Croația) și Asociația Mask (Szeged). Programul de rezidențe artistice va contribui la dezvoltarea profesională a participanților și la generarea de conținut pentru programul artistic;
- momente performative *queer* cu Paul Duncă (București), Vika Kirchenbauer (Berlin), Tucké Royale (Berlin);
- **Electroqueer** – un festival de-a lungul unei săptămâni – o platformă online pentru muzică electronică *queer*, podcast-uri și evenimente live de muzică electronică în piețe de vechituri, grădini, baruri și locuințe, organizat de The Attic (București și Oslo) și TamTam din Timișoara. În 2021 numeroase locații din spațiul public vor fi activate simultan cu ajutorul acestor performance-uri de muzică electronică. Platforma online va difuza în timp real din oraș.

## Abordarea publicului

Acest Traseu dezvoltă în paralel interesul publicului larg pentru tematicile de gen și atrage un public de nișă într-un spațiu sigur pentru exprimare (în mod special pe cei din comunitatea *queer*). Ambele abordări diversifică segmentele de public amatoare de artă contemporană performativă.

**GAZDE**

TamTam și Teatrul Maghiar (Timișoara).

**PARTENER TRANSFRONTALIER**

Asociația Mask (Szeged, HU).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**

Queer Lisabona; Domino Project (Zagreb); Genderdoc-M (Chișinău).

**PARTENERI LOCALI**

Asociația SPICC și LGBTeam (Timișoara); The Attic și Accept (București); KF și Citizenit (Arad).

**LOCAȚII**

- ▲ diferite spații publice din oraș;
- ⬢ Universitatea de Vest, Teatrul Maghiar;
- ◆ KF (Arad), Fabrica Teba (Arad).

# LOCURI

**Călătoria noastră se extinde în cel de-al doilea Teritoriu, în spațiile publice ale orașului, *genius loci* al întâlnirilor dintre Oameni, în spații publice, spații culturale, spații post-industriale, clădiri istorice, școli, biblioteci. De la revendicarea locurilor publice familiare, la o regândire globală a orașului, ne propunem să transparentizăm procesele decizionale. Când călătorim în spațiul colectiv, de la cartier la alianțe continentale, ne provocăm pe noi înșine, dar și pe vizitatori.**



# ÎNDRĂZNEȘTE!





**Europa cetățenilor nu are centru sau periferie. Cartierele Europei pot fi ușor divizate de frică și extremism.**

**3 STAȚIE**

**Îndrăznește! este răspunsul local la această provocare europeană de vreme ce cartierele sunt locuri concrete unde cetățenia este practicată și inovată. Printr-o serie de intervenții urbane participative structurăm medii sustenabile și un teritoriu al relațiilor dintre Oameni.**

**Europa îndrăznește să rămână împreună. Câte un cartier pe rând. Procesul de identificare a cetățenilor activi și formarea unei rețele de *Centre de lumină* conduce la creșterea puterii comunității locale și la democratizarea spațiului comun.**

**GAZDE**
Asociația TM2021, Casa de Cultură a Municipiului Timișoara.

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Rijeka 2020 – 27 *Neighborhoods*; Pěstuj prostor (Plzeň); Anthropictures (Praga); In Situ Network; European Neighbour's Day; CitizensLab (Berlin); #likerART festival (Barcelona).

**PARTENERI LOCALI**
Biblioteca Județeană Timiș (cu filialele din județ), FALT - Federația Asociațiilor de Proprietari, Facultatea de Psihologie și Sociologie și Facultatea de Arhitectură și Urbanism (Timișoara); studioBASAR (București).

**LOCAȚII**
- ▲ piețe de cartier, biblioteci, spații publice;
- ⬢ patru filiale ale Bibliotecii Județene Timiș și în Lugoj, Reșița, Caraș Severin și Oravița.

## Motivație

Colaborare, participare la luarea deciziilor, planificare urbană de către comunitate, prezentări între vecini, locuri de întâlnire și Ziua Europeană a Vecinilor vor impulsiona contextul local și îl vor transforma într-un mediu deschis, prietenos și echitabil. Un sistem de vot de ultimă generație, bazat pe Democracy 2.1 va fi introdus ca un mecanism de administrare a bugetării participative pentru finanțarea proiectelor inovatoare ale cetățenilor destinate comunităților. În același timp, prin folosirea rețelei **bibliotecilor de cartier**, acest program promovează inovația și consolidarea capacităților pentru instituțiile culturale tradiționale, aducându-le mai aproape de nevoile curente ale localnicilor.

*Îndrăznește!* este un proiect care implică rezidenții Timișoarei într-un **dialog transversal între cartiere** cu egalii lor europeni. Cu ajutorul implicării internaționale și al colaborării cu alte cartiere din Europa în care se dezvoltă proiecte similare (Rijeka, Valletta, Leeuwarden, Linz, Košice, Plzeň) susținem învățarea pe termen lung și dezvoltarea sustenabilă a comunităților locale.

*Îndrăznește!* este un program orientat spre procesualitate, cu un mecanism de dezvoltare pe termen lung:

- **Centre de lumină** – spații de întâlnire începând cu cele patru filiale ale Bibliotecii Județene Timiș, conduse de cetățeni activi formați în cadrul *Electro-cultura*. Numărul locațiilor va crește treptat, în diverse puncte ale orașului. În timpul întâlnirilor, cetățenii propun activități culturale și intervenții care vor fi susținute printr-un apel de proiecte.

- **Dialoguri** – o versiune locală a prezentărilor PechaKucha de eroi locali și proiecte inspiraționale, care dau puterea cetățenilor activi să îi inspire pe alții. Evenimentele comunitare dau ocazia de socializare și de schimb de idei între cartierele **locale și din Europa**. O **Conferință Anuală a Cartierelor Unite** va fi introdusă ca un instrument de învățare organizațională a mecanismelor inovatoare de guvernanță, a bugetării participative și a planificării urbane de jos în sus.

- **Ziua Europeană a Vecinilor** – evenimente de sărbătoare cu o largă vizibilitate, care constă în cine comunitare, tururi ghidate, prezentări și **intervenții în spațiul public**. Intervențiile aduc împreună artiști (în rezidență), cetățeni și administrația locală.

## Proces

**2017 Rețeaua umană**
- cercetare socio-antropologică pentru identificarea cetățenilor activi, a grupurilor formale și informale, condusă de sociologii de la Anthropictures;
- instalarea primului Centru de lumină ca loc de întâlnire, într-o filială a Bibliotecii Județene Timiș;
- testarea formatului Dialoguri și a instrumentului de vot Democracy 2.1.

**2018–2019 Centre de lumină**
- instalarea a trei alte centre, formări *Electro-cultura* pentru facilitatori comunitari;
- organizarea de prezentări lunare;
- primul apel pentru proiecte comunitare și implementarea primelor proiecte mici selecționate de comunitate;
- prima Zi Europeană a Vecinilor.

## Puncte culminante

**Aprilie–iunie 2020 și 2021**
- două ediții ale Conferinței Anuale a Cartierelor Unite;
- schimburi între cartiere (locale și europene) pentru componenta Dialoguri și stimularea conexiunii cu noi rețele care reunesc inițiative comunitare din Europa, precum CitizensLab;
- extinderea rețelei centrelor prin apeluri deschise;
- două sărbători comunitare Ziua Europeană a Vecinilor;
- șase intervenții în spațiul public cu artiști internaționali precum Kateřina Šedá, care va transforma schimburile cu alte cartiere europene în creații artistice, sau cu designerii de la Raumlabor (Berlin) și Asociația Transformatori (Sofia, Bulgaria) care vor co-crea intervenții artistice împreună cu localnicii.

## Abordarea publicului

Proiectul pornește de la cetățenii activi și le oferă instrumentele pentru exprimare, participare și motivare. Acestea conduc la un dialog mai bun și la concretizarea scopurilor și dorințelor acestora, susținute prin oportunități financiare bazate pe apeluri deschise. Vom atrage o varietate largă de participanți prin evenimente vizibile, iar publicul greu de abordat va fi atras în mod natural prin arta desfășurată în spațiul public din cartierele sale.

## Impact

*Îndrăznește!* transformă patru biblioteci de cartier și patru alte spații în centre comunitare, lansează zeci de apeluri de propuneri pentru activități și proiecte culturale și susține șase intervenții în spațiul public realizate de artiști internaționali, promovând totodată crearea de noi locuri de muncă – facilitatori comunitari. După 2021 vom dezvolta o structură independentă care va continua și conduce centrele. *Îndrăznește!* creează legături între cartiere din Europa, stimulează o mai bună înțelegere a democrației și a procesului decizional, încurajează angajarea publicului în îmbunătățirea calității vieții și creează o rețea consistentă de cetățeni abilitați să contribuie la viața comunității.





TRASEU

# IMPULS

## Artele spectacolului ca instrument de revendicare a spațiului public de la periferiile orașului.

### Motivație

Dansul în spații deschise se dovedește a fi cel mai bun mod de a exprima și a elibera emoția, fiind în același timp un instrument puternic de coeziune socială, de participare colectivă, de relaționare intergenerațională și, în cele din urmă, de convivialitate.

Începând din 2017, *Impuls* transformă spațiile publice de la periferia Timișoarei, văzute de obicei ca locuri de tranziție, în zone culturale pentru grupurile de amatori ghidați de artiști aflați în rezidență. Programul transformă spațiile publice în zone de incluziune și combate etichetarea socială prin stimularea unor spectacole care implică toate tipurile de consumatori – de la copii la grupuri marginalizate și persoane cu dizabilități – cu experiența unor profesioniști precum Candoco Dance Company (UK).

Dezvoltând festivalul existent *Stradart*, care a angajat comunitatea romă din Piața Traian în creații artistice, *Impuls* se concentrează pe definirea spațiilor din cartier ca zone pentru creativitate și dialog intercultural, precum și pe promovarea dansului contemporan european. În 2021, programul va avea trei puncte culminante care vor crea un context de schimburi între companii și artiști importanți locali și internaționali.

### Proces

**2017–2018 Activități pilot**

- implicare prin întâlniri în cartiere;
- lansarea de apeluri de propuneri pentru școlile locale de dans și circ;
- ateliere de o lună în școli și centre de zi, precum și formări cu rezidenții conduse de artiști locali și internaționali (până în 2021);
- turneu cu spectacole la scară redusă în patru spații publice.

**2019–2020 Formarea echipelor**

- apel pentru echipe noi – instituții locale, ONG-uri, grupuri civice;
- construirea unei infrastructuri minimale în cele patru spații alese (scene, pavilioane);
- concursuri publice între echipele din cartiere diferite; program de schimburi europene pentru echipele câștigătoare.

### Puncte culminante

**Aprilie–octombrie**

- **Ziua Internațională a Dansului** (29 aprilie) organizată de școlile locale de dans (din 2017);
- **Festivalul Impuls** (iunie) – festival extins de artele spectacolului, cu amatori și profesioniști, în centrul orașului (din 2019);
- întâlnirea anuală **Aerowaves – Dance across Europe** (28-31 octombrie 2021) cu parteneri din 33 de țări, asociată unui program de spectacole cu artiști români și cu companiile selecționate de Aerowaves, găzduit de teatrele locale.

### Abordarea publicului

Pornind de la locuri familiare și accesibile din cartiere, revendicăm spațiul public pentru cultură prin crearea unor puncte de întâlnire temporară centrate pe actul artistic. Primele activități sunt precedate de întâlniri cu rezidenții pentru a înțelege ce i-ar motiva să se implice. Prin conectarea rezidenților, a grupurilor excluse social, a turiștilor, a persoanelor în vârstă și a tinerilor, programul este destinat publicului general și celui greu de atras. Programul de cinci ani va construi într-un mod natural cererea rezidenților pentru actul cultural accesibil și va insufla un sentiment de proprietate și de preocupare față de spațiile publice.

**GAZDA**
Institutul Francez (Timișoara).

**PARTENER TRANSFRONTALIER**
Bandart Production (Budapesta).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Aerowaves; La Strada (Graz); Centre Chorégraphique National de Créteil et du Val-de-Marne (FR); École des Sables (Sénégal); La Compagnie d'Ailleurs (Colombes); La Cité des Arts de la Rue și Collectif Etc (Marsilia); Opera Circus (Dorset, UK); Çati - Contemporary Dance Artists Association (Istanbul).

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
Centrul Național al Dansului (București); Centrul Cultural German (Timișoara), Inspectoratul Școlar Timiș și Inspectoratul Școlar Arad și APECA (Timișoara).

**LOCAȚII**

- ▲ piețe și parcuri din cartiere periferice precum Piața Traian,Parcurile Lidia și Dacia, și malurile râului Mureș din Arad.

TRASEU

# VOCILE ORAȘULUI

## Dramaturgia unui colț al vorbitorilor.

**GAZDA**
Teatrul Național (Timișoara).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Badisches Staatstheater Karlsruhe (DE); Teatrul Național Croat "Ivan Zajc" (Rijeka); Riksteatern - National Touring Theatre (Stockholm, SE); CORNERS - Turning Europe inside out (platformă europeană).

**LOCAȚII**
▲ Parcul Civic;
⬢ Sala 2 a Teatrului Național.

### Motivație

*Vocile orașului* transformă un spațiu public într-o platformă de comunicare pentru cetățenii proactivi care își asumă un rol principal în susținerea democrației participative. După un proces de ascultare activă a vocii publicului cu privire la poziția orașului și a Europei, vom traduce discursul într-un răspuns constructiv prin acțiuni și piese de teatru.

**O serie de dezbateri, spectacole și instalații** ne ajută să revendicăm Parcul Civic, care include Sala 2 (spațiul neconvențional al Teatrului Național destinat publicului tânăr) și să încurajăm spectatorii să se implice activ în spectacole.

### Puncte culminante

**Iunie 2019–2021**

- dezbateri publice care conduc la dezvoltarea a trei noi spectacole, pentru care invităm artiști proeminenți, precum dramaturgul Ștefan Peca sau coregraful Pál Frenák (FR);
- comisionarea scrierii unei piese de teatru de amploare;
- instalații și spectacole care funcționează ca instrumente democratice și solicită părerile rezidenților asupra unor probleme locale și globale, într-un mod similar teatrului participativ în aer liber de Michael Hanna, Asier Zabaleta și Valeria Simone.

TRASEU

# LA PAS

## Re-imaginarea orașului ca spațiu comun și conectarea lui la împrejurimile verzi și la capacitatea de recreere.

**GAZDA**
CRIES – Centrul de Resurse pentru Inițiative Etice și Solidare (Timișoara).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Parti Poétique (Paris); URGENCI – The International Network for Community Supported Agriculture; TOGETHER – Territories of Co-responsibility (Odemira, PT); EkoConnect – International Centre for Organic Agriculture of Central and Eastern Europe (DE).

**PARTENERI LOCALI**
Hostel Costel, Universitatea de Agronomie (Timișoara).

**LOCAȚII**
▲ un bulevard larg din centrul orașului înconjurat de parcuri (Parcul Civic, Parcul Central, Bulevardul I.C. Brătianu).

### Motivație

În viața de zi cu zi, munca înseamnă de obicei o agendă încărcată, o postură de lucru nesănătoasă și o listă de lucruri de făcut infinită, o situație care reflectă deopotrivă felul în care trăim experiența orașului. Însă, din când în când, ne putem opri și deconecta. Pentru sfârșitul de săptămână din 1 Mai, propunem un festival în aer liber care va închide un bulevard aglomerat al orașului, înconjurat de 2 parcuri, pentru a crea un spațiu comun extins, unde oamenii își revendică străzile, timpul și se reconectează la lucrurile simple.

*La pas* – un festival de gastronomie organică – încurajează sustenabilitatea mediului și un mod de viață sănătos prin stimularea consumului responsabil și a unei mai bune folosiri a orașului ca spațiu public, promovând astfel produsele regionale, mobilitatea și energia verde. Deopotrivă, programul crește gradul de conștientizare atât asupra neajunsurilor practicilor curente din agricultură, cât și asupra beneficiilor metodelor alternative. Îi susține pe fermierii locali și pe micii antreprenori în a scurta lanțul de distribuție alimentară.

### Puncte culminante

**Mai 2017–2021**

- **Festivalul La Pas** care sărbătorește cultura culinară, cu aparatură alimentată de panouri solare, ambalaje reciclabile, tacâmuri care pot deveni material fertilizator și combustibil bio din reziduuri de ulei, care completează ciclul de consum;
- conferință internațională anuală condusă de CRIES, coordonatorul grupului tematic european cu privire la hrană, acces la hrană, reducerea deșeurilor, fermieri locali;
- ateliere de gastronomie pentru copii și adulți;
- **Galeria Verde:** păduri pop-up, muzică și intervenții artistice cu Encore Heureux – Architectes și Collectif (Paris) și Luc Deleu (Antwerp), ocuparea și redesignul bulevardului;
- **Atelierul Nomad:** activități educaționale pentru elevi, cu proiecții de filme; inițierea unor „grădini eco în școală";
- catalogul produselor locale (suveniruri comestibile) și trasee regionale de vizitare a fermierilor.

# ORAȘUL LUMINILOR



**De ce avem nevoie pentru a ne crea, noi înșine, orașul? Cum ne poate ajuta noul stil de viață digital să regândim și să definim, împreună, mediul urban înconjurător?**

**Comunitatea din domeniul IT&C a Timișoarei, stimulată de expertiza și experiența centrului Ars Electronica, va transforma orașul într-un laborator de experimentare unic, în care cercetarea urbană și socială se metamorfozează în vizualizări multimedia, expoziții, instalații și spectacole interactive.**

**Orașul luminilor va genera un festival de lumini spectaculos, care va incita energia schimbării și va cultiva o înțelegere aprofundată a profilului orașelor europene.**

**4 STAȚIE**

**GAZDE**
Asociația TM2021 (asigură conținutul artistic), Primăria Municipiului Timișoara (asigură infrastructura și sustenabilitatea).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Ars Electronica (Linz). Connecting Cities Network; European Digital Art and Science Network; ESA - European Space Agency; GeoPulse Network.

**PARTENERI LOCALI**
Universitatea Politehnica, Ordinul Arhitecților România – Filiala Timiș, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Facultatea de Arte și Design, Aquatim, ELBA, AEM, Plan 0 Makerspace și Edukube (Timișoara); CINETic - Centrul Internațional de Cercetare și Educație în Tehnologii Inovativ Creative al UNATC (București).

**LOCAȚII**
▲ inițial Laboratorul Orașul luminilor va fi plasat în fostul Atelier de Urbanism; centrul istoric pentru Festivalul Luminilor; **după 2020**, Centrul pentru Artă, Tehnologie și Experiment.

## Motivație

În perioada comunistă, pe când locuitorii nu aveau mijloacele și nici dreptul de a accesa informație, dinamica urbană era controlată de un grup privilegiat, condiție care a determinat oamenilor un sentiment de confuzie și neputință. Astăzi, chiar dacă avem la dispoziție mijloacele și bazele de date, devenim pasivi datorită fascinantei, dar intimidantei complexități a proceselor evoluției și dinamicii orașului.

Dar dacă această complexitate s-ar decodifica, iar o platformă colaborativă ar deveni o unealtă de co-creare a orașului? Cum ne-ar influența comportamentul de zi cu zi vizualizarea 3D, la scară reală, a imaginilor viitorului sau cum ar putea 100 Spaxels – un grup de drone, să transforme fațadele clădirilor în ecrane imense care să proiecteze sentimentele publicului?

O abordare cuprinzătoare necesită **patru etape consecutive:**

- **înțelegerea** orașului, prin maparea digitală a evoluției sale și suprapunerea diverselor tipuri de informații cu ajutorul sistemului GeoPulse (Ars Electronica) folosit în cadrul unei rețele de orașe europene, pentru **a explica și accesibiliza orașul** pentru toți, de la copii, la turiști;
- **explorarea** orașului, prin colectarea și analizarea sentimentelor locuitorilor și ale vizitatorilor privind Timișoara într-o hartă a percepțiilor, cu ajutorul aplicației Beehive, pentru a oferi oamenilor o voce comună prin care să revendice orașul;
- **compararea** orașelor Lille (FR), Linz (AT), Groningen (NL) și Sundsvall (SE) prin analizarea diferențelor și similarităților structurii lor și găsirea legăturilor care determină interdependența orașelor europene;
- **co-crearea** digitală, dar și fizică a orașului. Cele trei etape de mai sus, care suprapun informații colectate atât printr-o abordare de tip ascendent, cât și descendent, oferă oportunitatea regândirii orașului. Această platformă complexă reprezintă punctul de plecare al festivalului *Orașul luminilor* curatoriat de Ars Electronica și va permite artiștilor să expună soluții în și pentru spațiul public timișorean.

## Proces

**2017 Etapa de testare**

- cercetarea contextului local și disponibilitatea bazelor de date;
- contribuirea la stabilirea termenilor de referință ai Centrului pentru Artă, Tehnologie și Experiment, inițiat de către Primăria Municipiului Timișoara, înafara bugetului alocat TM2021 (a se vedea pagina 70); realizarea unei ediții pilot GeoPulse Timișoara;
- vernisarea expoziției interactive în spațiul permanent;
- conferințe, seminarii, colectare feedback.

**2018-2019 Etapa dezvoltării**

- extinderea subiectelor studiate;
- lansarea procesului participativ prin aplicația Beehive și a unui forum public;
- expoziții și simulări multimedia ale artiștilor.

**2020 Schimb de experiență european și evenimente pilot**

- seminarii cu experți în urbanism, arhitectură, tehnologie și sociologie;
- apel deschis la propuneri pentru cinci instalații multimedia, expoziții itinerante;
- testarea instalațiilor și spectacolelor artistice create în colaborare cu publicul;
- dezvoltarea aplicațiilor de turism și a unor soluții virtuale pentru oraș;
- începerea modulului educațional de urbanism pentru tineri.

## Puncte culminante

**Aprilie-iunie 2021**

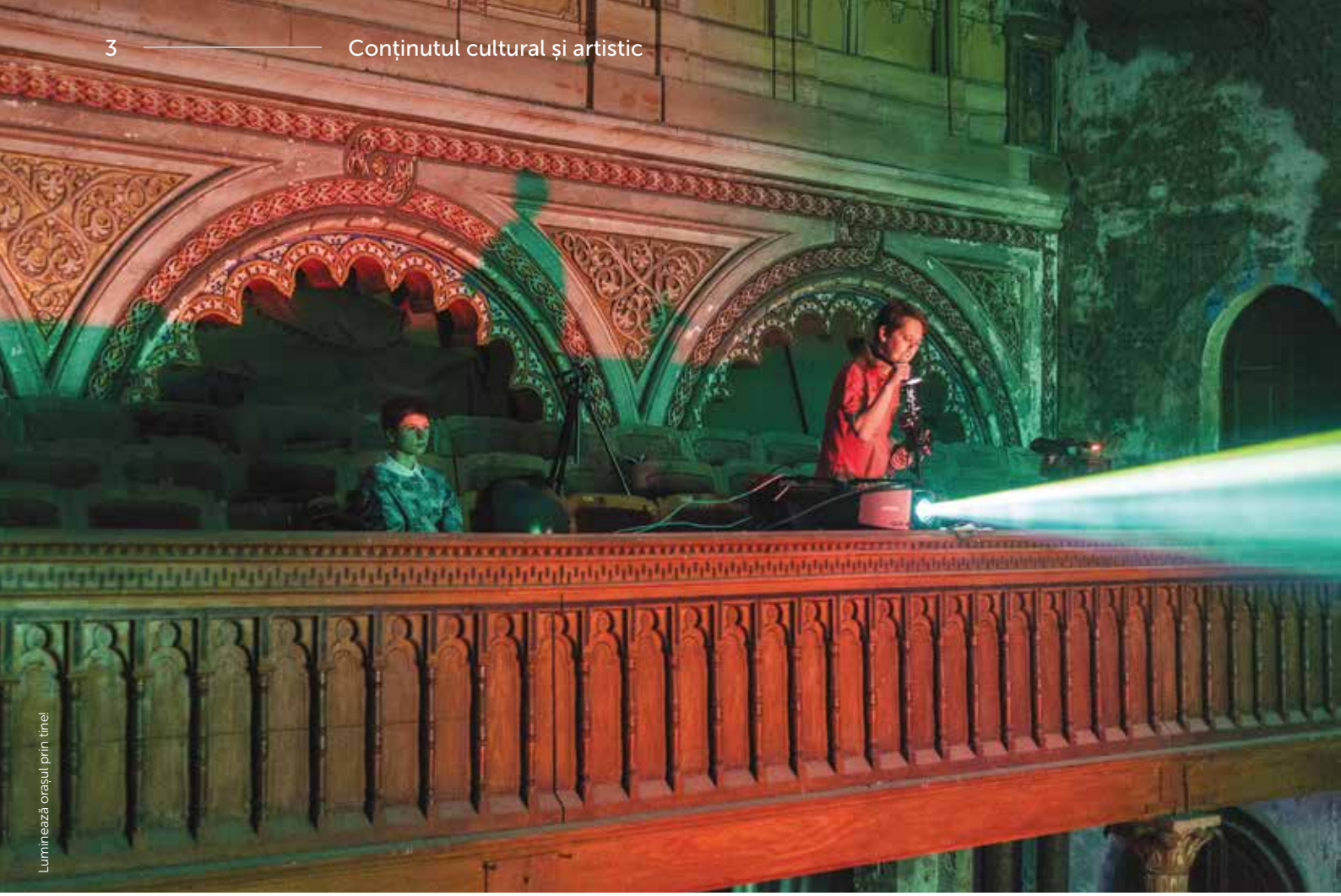
- seminarii, conferințe, ateliere colaborative, expoziții;
- zece instalații la scara orașului bazate pe temele relevante ale cercetării (subiecte, locații);
- **Festivalul luminilor** – spectacole și instalații, rezultate ale apelurilor internaționale de proiecte sau co-create cu publicul.

## Abordarea publicului

Instrumentele tehnologice care permit colectarea informațiilor chiar de la locuitori, relevanța temei orașului și locațiile din spațiul public alese, oferă acestei Stații o dimensiune puternică pentru diversificarea publicului. Aceste instrumente tehnologice creează oportunitatea de angrenare a audienței în procesul de creație și pregătesc publicul pentru noile experiențe ale Călătoriei.

## Impact

După 2021, *Orașul luminilor* va fi găzduit de noul Centru pentru Artă, Tehnologie și Experiment, construit de primăria municipiului Timișoara, un punct de interacțiune a oamenilor de știință, artiștilor și publicului larg. Schimburile de experiență europene generează soluții creative pentru dezvoltarea urbană, cultură și sustenabilitate, în timp ce tehnologia stimulează un caracter proactiv al cetățenilor în evoluția orașului.



Luminează orașul prin tine!



TRASEU

# INCUBATOARE DE ENERGIE

## Acțiuni temporare pentru schimbări de lungă durată.

### Motivație

Canalul Bega ilustrează realitatea post-industrială europeană, care încă marchează orașele. Clădiri masive abandonate sunt percepute ca spații întunecate ale orașului, în așteptarea unor reconversii culturale. **Tabere de creație**, cu intervenții temporare de artă, arhitectură și design, vor crea un mediu unic – un univers paralel al peisajului urban actual.

*Incubatoare de energie* lansează o invitație de a activa spații neglijate și a revendica patrimoniul industrial. Programul presupune, pe lângă intervenții temporare, transformarea fostului Turn de Apă din Iosefin, care oferă o perspectivă uimitoare asupra orașului, într-un spațiu cultural permanent (în afara bugetului alocat TM2021), dedicat tinerilor artiști și activiști.

### Proces

**2018 Spațiile întunecate**

- dezbateri publice și expoziții cu bune practici europene pentru actorii locali: proprietari, utilizatori, artiști, teoreticieni, urbaniști;
- derularea activităților programului *Incubatoare de energie* în fostul Turn de Apă din Iosefin.

### Puncte culminante

**August 2019-2021: Tabere de creație**

- trei tabere anuale, pe perioada unei luni, pentru tineri și alți entuziaști, vor modela cadrul construit pentru întreținerea festivalurilor locale prin realizarea unor cinematografe de artă de tip pop-up, locuri de joacă sau piscine publice. Taberele vor fi îndrumate de artiști internaționali în rezidență precum Assemble (Londra, Premiul Turner 2015) și Basurama (Madrid și São Paulo);
- în 2021 intervențiile temporare vor fi scoase în evidență pentru publicul larg prin instalații realizate de The Constitute (Berlin) și Adrien Tirtiaux (Antwerp), proiecții artistice de Urbanscreen (Bremen) și o ediție specială a festivalului de muzică electronică Sabotage.

### Abordarea publicului

Prin dezvoltarea treptată, programul crește organic de la o audiență de nișă (2018), la tinerii consumatori de festival (2019-2020) și la publicul larg (2021), oferind o nouă perspectivă asupra folosirii spațiilor industriale și angrenând cetățenii în testarea de noi scenarii ale orașului pentru a cere mai mult de la viitoarele investiții.

**GAZDE**

Asociația Am o idee mai ARTfel și Festivalul Sabotage (Timișoara).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**

Asociația Eutropian (Roma); City Creative Network (Skopje).

**PARTENERI LOCALI**

Facultatea de Arte și Design, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Asociația Peisagiștilor din România – Filiala Timiș, Asociația În Comunitate, Asociația de la 4 și festivaluri locale: Fisart, Ceau Cinema!, Sabotage, Antagon (Timișoara).

**LOCAȚII**

▲ fabrici și platforme abandonate de-a lungul Canalului Bega ca și Turnul de Apă Iosefin (fabrica 1 Iunie și Pasmatex ca alternative).

TRASEU

# PATRIMONIUL SUB REFLECTOARE

## Activarea locuitorilor pentru a spune vizitatorilor povestea orașului.

**GAZDE**
Universitatea Politehnica și Muzeul Banatului (Timișoara).

**PARTENERI TRANSFRONTALIERI**
KÉK- Centru de Arhitectură Contemporană (Budapesta); Muzeul Berăritului Georg Weifert (Pančevo, SRB).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Muzeul Amsterdam; Universitatea Aalborg – Departamentul de Arhitectură, Design și Tehnologie Media (DK); Plzeň 2015 - Orașul ascuns; Hôtel du Nord – cooperativé d'habitants (Marsilia); Dédale (Paris).

**PARTENERI LOCALI ȘI INTERNAȚIONALI**
Pro Patrimonio și Institutul Național al Patrimoniului (București); Ordinul Arhitecților România – Filiala Timiș, Teatrul Național, Asociația Smart City, Ceau Cinema! și Asociația Typo TM (Timișoara); Inițiativa Kosson.

**LOCAȚII**
▲ cartierele istorice neglijate Elisabetin, Iosefin, Fabric.

## Motivație

În timp ce patrimoniul Timișoarei conturează rădăcinile noastre central europene, regăsite deopotrivă în Budapesta, Viena și Praga, poveștile fiecărui locuitor descriu o istorie fascinantă și unică. *Patrimoniul sub reflectoare* crește interesul publicului larg asupra cartierelor istorice ale Timișoarei și stimulează localnicii și turiștii să vadă, să audă, simtă și co-creeze viitorul acestora prin suprapunerea virtuală a patrimoniului intangibil și prin punerea bazelor unei guvernanțe participative a moștenirii culturale.

*Patrimoniul sub reflectoare* suprapune memorii personale cu date istorice în cadrul unui muzeu digital crowd-sourced, iar scriitori, actori, regizori, fotografi și artiști media transformă poveștile colectate în elemente de realitate augmentată pentru aplicații de turism inteligente. În 2021, itinerariile turistice virtuale vor dezvălui experiențe artistice complexe și vor fi prezentate săptămânal, de două ori, de către rezidenți din medii diverse. Între iunie și august, obiectele de realitate augumentată, concertele și piesele de teatru 3D vor fi alternate de o multitudine de spectacole în curți interioare, menite să însuflețească opulentul baroc habsburgic și curbele sinuoase ale secessionului lui László Székely.

## Proces

**2016-2017 Muzeul digital**
- dezvoltarea platformei și selecția arhivelor pentru muzeul virtual (program transfrontalier de Colaborare România-Serbia).

**2017-2020 Platformă colaborativă**
- proces „de jos în sus" pentru protejarea patrimoniului: bază de date deschisă și completată de localnici (povești personale, date istorice, articole de ziar, fotografii de epocă, filme);
- interviuri luate localnicilor de către studenți antropologi pentru depășirea diviziunilor digitale;
- apel deschis pentru actori, scriitori, regizori, fotografi și artiști media în vederea reinterpretării poveștilor;

**2019-2021 Activități de formare pentru „turism inteligent"**
- dezvoltarea aplicațiilor cu realitate augumentată și a traseelor turistice, înregistrarea spectacolelor pentru aplicații, pregătirea clădirilor cu proiectoare 3D;
- promovarea și pregătirea pentru tehnologii inovative în turismul cultural;
- pregătirea unor ghizi locali dintr-o varietate de medii, inclusiv persoane dezavantajate precum tineri romi, migranți, persoane vârstnice.

## Puncte culminante

**Iunie-august 2020 și 2021**
- evenimente lunare multidisciplinare desfășurate de-a lungul traseelor turistice – concerte în curți interioare, instalații de lumină de FAHR 021.3 (Porto), povești ale localnicilor transmise prin realitate augmentată, expoziții de fotografie, proiecții de film, spectacole precum Bodies in Urban Spaces de Cie. Willi Dorner (Vienna);
- intervenții tipografice – ateliere și concursuri de design pentru a crea o strategie unitară de publicitate în centrul istoric și un Ghid Vizual TM pentru spații comerciale;
- trasee ghidate de localnici și instrumente digitale, de două ori săptămânal în 2021;
- piese de teatru ale Teatrului Național bazate pe cercetarea și reinterpretarea poveștilor arhivate, cu final deschis.

**După 2021**
- propunerea de noi cartiere pentru muzeul digital.

## Abordarea publicului

Diversitatea publicul principal – profesioniști, comunitatea IT&C, localnici pasionați – și nivelul crescut de implicare personală în co-crearea muzeului virtual asigură o creștere rapidă a interesului printre alte grupuri de public. În același timp, pentru a crește nivelul de conștientizare asupra potențialului ridicat al zonelor istorice, clădirile neglijate sunt puse sub lumina reflectoarelor prin evenimente artistice spectaculoase, care asigură și implicarea grupurilor greu de atras.

TRASEU

# SPAȚII VII

## Intervenții de design și arhitectură care oferă voce spațiului public.

### Motivație

Poate să aibă un loc trăiri, anxietăți sau dorințe? Spațiile urbane poartă semnele vieților oamenilor, iar acum găsim o cale pentru a le exprima sentimentele și a le conferi o voce. Pentru fiecare din cele cinci spații publice vom crea împreună cu locuitorii un personaj cu o poveste de viață, calități, dorințe și neajunsuri, care mai apoi va fi interpretat prin intervenții reale. De exemplu, o piață ascunsă și izolată între blocuri ne va putea oferi pentru prima dată o perspectivă asupra orizontului printr-o scară impresionantă din schele. *Spații vii* creează o ancoră emoțională pentru locuitori și stimulează empatia.

Programul recurge la **Bienala de Arhitectură BETA** ca platformă de dialog și dezbateri constante între comunitate, administrația publică și corpul profesional și se va baza pe colaborarea cu parteneri internaționali renumiți precum CCCB – European Prize for Urban Public Space (Barcelona). Dezvoltarea de politici publice pentru susținerea inițiativelor civice și noi reglementări locale vor stimula aplicarea unui urbanism coerent. Cum orașul Arad se alătură cauzei TM2021, acesta își propune să transforme un spațiu de pe malul Mureșului într-un loc creativ, al comunității.

### Proces

**2017-2018 Etapa pilot**

- competiție a cetățenilor pentru alegerea primului spațiu de intervenție (continuarea campaniei "Privește orașul 2015");
- cercetare aplicată în cooperare cu universitățile locale;
- ateliere comunitare cu locuitori și specialiști care decid personajul atribuit spațiului;
- BETA 2018: expoziții cu rezultate ale cercetării, conferințe publice despre spațiul public, intervenții comunitare etc.

**2019-2020 Etapa de construcție**

- selectarea după criterii a spațiilor publice (abandon, potențial);
- cercetare aplicată;
- ateliere pentru construirea personajului cu artiști vizuali, scriitori, regizori, arhitecți și comunitatea locală;
- BETA 2020: introducerea personajelor – intervenții graduale care personifică spațiul, realizate de artiști multimedia, designeri, arhitecți (2020-2021).

### Puncte culminante

**Aprilie-iunie 2021**

- competiție pentru locuitori cu tema: „Folosind personajele, ilustrați viitorul spațiilor";
- "La mulți ani!" – expoziții, dezbateri publice, spectacole și premierea. Pentru fiecare din cele cinci spații, va avea loc o celebrare a personajului;
- vizite de studiu, rezidențe, stagii;
- evenimente dedicate copiilor.

**După 2021**

- program civic de inițiative comunitare pentru folosirea, întreținerea și regenerarea spațiilor comune.

### Abordarea publicului

*Spații vii* își propune atragerea de public nou cu ajutorul segmentelor de public inițiale – arhitecți, urbaniști, peisagiști, studenți, sociologi, care vor construi gradual, de-a lungul celor cinci ani, un public larg, bazându-se pe rețele puternice de oameni, comunități, organizații și instituții. Programul angajează și audiențe greu de atras printr-o strategie de tip proces care produce rezultate concrete și consolidează încrederea. De asemenea, încurajează turismul specializat al audiențelor de nișă din Europa (artiști, sociologi, arhitecți, urbaniști, administratori publici).

**GAZDE**

Ordinul Arhitecților din România – Filiala Timiș; Citizenit (Arad).

**PARTENERI TRANSFRONTALIERI**

NAPON - Institute for flexible cultures and technologies (Novi Sad, SRB); Nova Iskra (Belgrad); KÉK – Centru de arhitectură contemporană (Budapesta).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**

STEALTH.unlimited (Rotterdam/Belgrad); European Prize for Public Space (Barcelona); Asociația 47|04 - In/Visiblecities Festival (Gorizia, IT); L'atelier d'architecture autogérée- aaa (Paris); Rijeka 2020.

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**

Direcția de Urbanism, Asociația Smart City, Asociația Urban Survey, Asociația De-a arhitectura, Asociația de la 4 și Facultatea de Arhitectură și Urbanism (Timișoara); Primăria Arad, Asociația Zeppelin (București).

**LOCAȚII**

- ▲ cinci spații publice (de exemplu, amplul spațiu neamenajat de pe Bulevardul Sudului);
- ◆ pe malul Râului Mureș (Arad).

# CONEX-IUNI

**Călătoria ajunge în Teritoriul al treilea, care vizează dimensiunea regională și transnațională, și pregătește locuitorii să împărtășească experiențe și să evolueze. De la cetățeni din Timișoara, la Europa și întreaga lume, suntem cu toții interdependenți. Îi provocăm pe cetățeni să adopte comportamente responsabile în ceea ce privește mediul și societatea și să privească spre provocările globale. Teritoriul al treilea unește Oamenii și Locurile și marchează moștenirea TM2021.**



# LUMINĂ PESTE GRANIȚE



**5 STAȚIE**

Stația *Lumină peste Granițe* redefinește rolul Canalului Bega de la rută comercială pentru bunuri manufacturate, într-unul de canal care conectează idei și oameni peste teritorii și granițe naționale.
Fabricile aflate de-a lungul canalului răspândesc atât o melancolie post-industrială cât și un optimism creativ, generat de potențialul de conectare cu foste zone industriale revitalizate de pe întregul continent.
Malul apei devine un loc de întâlnire în timpul evenimentului **Mega Bega**, un mare festival multilingv unde teatrul, filmul, muzica, land art și interacțiunile, toate împreună, celebrează o Europă a diversității și interdependenței.

**GAZDA**
Centrul Cultural PLAI / Ambasada (Timișoara).

**PARTENERI TRANSFRONTALIERI**
Centrul Cultural REX (Belgrad); Centrul Cultural A38 (Budapesta); Orchestra Filarmonică și Teatrul Național (Szeged); Orchestra Filarmonică (Belgrad); Teatrul Național Sârbesc (Novi Sad).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Trans Europe Halles; River// Cities; DokuFest (Kosovo).

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
Fisart, Plan 0 Makerspace, Teatrul Național, Filarmonica Banatul, Teatrul German, Teatrul Maghiar și Facultatea de Arte și Design (Timișoara); Ideo Ideis (Alexandria); Tașuleasa Social (Bistrița-Năsăud), Filarmonica din Arad.

**LOCAȚII**
- ▲ de-a lungul Canalului Bega, Fabrica de Pălării "Paltim", fostul Turn de Apă din Iosefin, Podul de Fier, Parcul Rozelor, Parcul Copiilor, Uzina de Apă;
- ● Ambasada;
- ◆ scene plutitoare în Arad, Uivar, Sânmihaiu Român, Szeged, Novi Sad, Centrul Cultural REX (Belgrad), Centrul Cultural A38 (Budapesta).

## Motivație

Canalul Bega, construit in secolul al XVIII-lea pentru a drena imprejurimile mlăștinoase și ca rută de transport, se dezvoltă acum treptat intr-o zonă verde pentru socializare. Ca rezultat al unei inițiative transfrontaliere, locuitorii Timișoarei pot pedala pe bicicletă 37 de km de-a lungul apei până la granița cu Serbia. Pentru oraș, Canalul este un simbol al ingeniozității inginerești din trecut și al patrimoniului industrial care va fi transformat intr-o zonă dedicată culturii contemporane și noilor conexiuni.

In 1882 Fabrica de Pălării "Paltim" a fost construită pe malul nordic al Canalului Bega, fiind prima fabrică industrială de pălării din Sud-Estul Europei. Aceasta conecta Timișoara la continentul cosmopolit, livrand produse de inaltă calitate și dezvoltand schimburi transfrontaliere. Fabrica a fost inchisă in 2006, dar cațiva ani mai tarziu spațiile sale găzduiesc unul din Hub-urile creative ale orașului, loc de intalnire pentru noi inceputuri și conexiuni.

*Lumini peste graniță* întreține conexiuni puternice pe patru nivele:

- **Orașe din regiunea transfrontalieră**. Programul se dezvoltă treptat, cu activități în fiecare an până în momentul său de vârf din 2021, când 21 de scene ale festivalului **Mega Bega** vor găzdui evenimente în Timișoara și în orașele partenere Arad, Szeged și Novi Sad;
- **Inițiative artistice care promovează diversitatea lingvistică a Europei**. Teatre din orașe multilingve ca Bruxelles, Triest, Gdańsk, Skopje, Rijeka și din regiunea transfrontalieră se vor alătura teatrelor locale german, maghiar și românesc în cel mai mare festival al Timișoarei;
- **Spații creative din rețeaua reconversiilor patrimoniului industrial european** dedicate artei, culturii și activismului. Refolosirea matrițelor pentru pălării găsite la locația fostei Fabrici de Pălării este pretextul pentru rezidențele organizate în interiorul rețelei Trans Europe Halles. Tineri designeri și producători sunt provocați să creeze *pălării inteligente*, conectabile între ele, pe baza tehnologiilor de tip Bluetooth și a serviciilor de localizare, care încurajează interacțiunea în rândul publicului în timpul evenimentelor culturale. Această locație este luată în considerare ca și posibil spațiu pentru Laboratorul luminii, în Stația următoare;
- **Publicul internațional**. Festivalul de două săptămâni din 2021 recunoaște autenticitatea relațiilor transfrontaliere din regiunea Banatului, aducând împreună în mod firesc persoane de etnii diferite și grupuri religioase care trăiesc în cele trei țări. Folosind comunicarea creativă și mecanisme de implicare a publicului, elaborăm premisele pentru ca publicul internațional să ni se alăture și să interacționeze. De exemplu, *Pălăria sociabilă* va fi trimisă în întreaga lume prin intermediul a diverse rețele, incluzând diaspora românească, o invitație de a participa la festivalul **Mega Bega** în 2021 – astfel se va ajunge la un public divers prin rețele personalizate, relevante.

## Proces

**2018-2020 Evenimente pilot, mobilități și producția *Pălăriei sociabile*:**

- un eveniment pilot anual al festivalului **Mega Bega** care testează și extinde treptat numărul locațiilor;
- concerte în parteneriat cu Filarmonicile din Arad, Novi Sad și Szeged;
- Trans Europe Halles – schimburi între artiști și documentare pentru producție artistică;
- crearea de rețele și pregătirea activităților care vor implica diaspora în eveniment, pentru comunicare și pentru distribuirea pălăriilor;
- testarea pălăriei și distribuirea de mostre în Europa.

## Puncte culminante

**Septembrie 2021 - Mega Bega**

- un festival de două săptămâni de-a lungul Canalului Bega și în regiune, cu 21 de locații pentru producții multilingve de teatru, proiecții de filme și documentare, diferite genuri de muzică și alte performance-uri cu zone dedicate pentru land art și activități de socializare;
- cooperarea cu alte orașe presupune o scenă plutitoare care va călători între Arad și Szeged, schimburi între producții de teatru și orchestre, proiecții de evenimente live și promovare comună.

## Abordarea publicului

Această Stație are ca grup țintă pe de-o parte publicul deja interesat de arta performativă/muzică/film și, în același timp, își propune să diversifice segmentele de public pentru aceste forme, prin atragerea celor care aleg cultura pe baza recomandărilor din rețelele sociale.

## Impact

Profilul internațional al orașului este întărit semnificativ prin cultura de divertisment a festivalului *Mega Bega* și prin activități specifice care implică un public extrem de numeros. De asemenea, parteneriatele de lungă durată și inițiativele de mobilități pentru artiști stabilite în proiect conectează Timișoara cu scena culturală transfrontalieră și europeană.



TRASEU

# CĂMINE ÎN MIȘCARE

**Recunoașterea migrației ca o realitate din trecutul și prezentul Banatului și al Europei.**

## Motivație

Căminul, este un simbol al confortului, siguranței și căldurii unei case. Totuși, fenomene din trecut și prezent, cum ar fi relocarea forțată, conflictele politice și șomajul strămută căminele.

Comportamentul xenofob și intoleranța, care sunt într-o creștere alarmantă în Europa, sunt combătute prin relatarea poveștilor celor aflați pe drumuri, sensibilizând publicul față de un fenomen de neevitat care ne marchează societatea.

Vom identifica și prezenta povești adevărate, uitate sau nedocumentate încă ale tragediilor trecute din regiune, ale supraviețuitorilor deportărilor în Bărăgan, ale celor care au fugit de regimul comunist și de războiul iugoslav, în analogie cu mutările prezente ale refugiaților sau migranților economici. Locații neconvenționale din regiunea transfrontalieră vor găzdui festivalul *Cămine în mișcare* - relatări de povești, filme documentare, evenimente de povestiri "slam", lecturi publice, performance-uri, ateliere, discuții și dezbateri.

În timpul vânătorii de povești, vom promova diversitatea lingvistică a regiunii rezultată din succesiunea migrațiilor în Banat. *Poveștile căminelor în mișcare*, un volum colectiv și multilingv, despre relocare și noi întâlniri, va aduce împreună autori contemporani renumiți.

## Proces

**2018-2020 Pregătiri și evenimente pilot**

- documentarea poveștilor și arhivarea lor pe platforma digitală *Cămine în mișcare*, lansarea unui apel deschis pentru conținut;
- căutarea locațiilor pentru festival în Banat și dezvoltarea de trasee turistice;
- **Caravana poveștilor documentează și prezintă „Slam-ul" poveștilor până în 2021;**
- ateliere de povești pentru toate tipurile de public, în școli și cămine pentru vârstnici din Timișoara, în centrele de refugiați împreună cu Menedék (Budapesta) și în stații de tren abandonate din Banat împreună cu Centrul Johan (Plzeń);
- **Festival de povești scurte**, unde tineri autori se întâlnesc cu editori din centrul și sud-estul Europei și cu publicul internațional în Kikinda, Arad, Szeged (până în 2021).

## Puncte culminante

**Septembrie și octombrie 2021 Festivalul Cămine în mișcare**

- prezentarea poveștilor nespuse: expoziții și instalații;
- premierea a cinci spectacole de teatru și a zece filme documentare, după apelul deschis lansat în 2019, bazate pe poveștile adevărate aflate pe platforma *Cămine în mișcare*;
- **RIVER Bus** (va continua proiectul de success Rivers of Europe) - va promova beneficiile diversității culturale și vor conecta orașele Timișoara, Arad, Novi Sad și Szeged;
- **Călătoria/DROM** - un proiect colaborativ de teatru ce spune povestea romilor care, în timpul războiului, au plecat din Novi Sad via Budapesta spre Berlin;
- Expoziții și evenimente pentru comemorarea a 70 de ani de la deportările din Bărăgan;
- **Conferințe-Federation for European Storytelling** în Timișoara, o întâlnire unică care va reuni profesioniști din întreaga Europă și nu numai;
- lecturi publice cu autori invitați, ca Dubravka Ugrešić, scriitoare din fosta Iugoslavie și lansarea cărții **Poveștile căminelor în mișcare**.

## Abordarea publicului

*Cămine în mișcare* se opune stereotipurilor actuale, prin expunerea lor în povești și creații contemporane, pentru a sublinia beneficiile diversității și ale interculturalității. Pe de altă parte, evenimentele tumultuoase din trecutul și prezentul regiunii, vor fi dezbătute într-un cadru de încredere, care va invita supraviețuitorii să confirme și să împărtășească experiențele lor personale.

**GAZDE**
Asociația Prin Banat (Timișoara); Magia Cuvântului (Arad).

**PARTENERI TRANSFRONTALIERI**
Festival de proză scurtă (Kikinda, SRB); Asociația Kulturanova (Novi Sad); Festivalul Krokodil (Belgrad); Pro Progressione, Fundația pentru Povestiri Holnemvolt și Menedék – Asociația Maghiară pentru Migranți (Budapesta).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
CORNERS of Europe; Federation for European Storytelling (Bruxelles); Johan Centrum (Plzeń); Qendra Multimedia (Priștina); Institutul Cultural Danez (Bruxelles).

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
FILTM- Festivalul Internațional de literatură, Centrul educațional Babel, Biblioteca Județeană Timiș și Facultatea de Litere, Istorie și Teologie (Timișoara); FILB- Festivalul Internațional de Literatură (București).

**LOCAȚII**

- ▲ Centrul de Tranzit în Regim de Urgență din Timișoara, Centrul pentru refugiați din Horia, stații de tren abandonate; centre pentru refugiați din Szeged și Röszke (HU); Kikinda și Novi Sad (SRB), Arad, sate din Banatul românesc: Gottlob, Charlottenburg, Românești, Anina, Oravița, Gărâna.

TRASEU

# BAROC RELOADED

## Arta contemporană reinterpretează moștenirea culturală internațională

**GAZDA**
Muzeul de Artă (Timișoara).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Thyssen-Bornemisza Art Contemporary Privatstiftung

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
Gheorghe Fikl, Asociația Festivalul Baroc, Filarmonica Banatul și Festivalul de Muzică Veche (Timișoara).

**LOCAȚII**
- ▲ Domul Catolic, Biserica Evanghelică, Piața Unirii.
- ⬢ Muzeul de Artă, Primăria Veche.

### Motivație

Barocul este ultima experiență transnațională care a legat din punct de vedere cultural o mare parte din Europa. Libera mobilitate a pictorilor, arhitecților, muzicienilor și ideilor era un fenomen comun în secolul al XVIII-lea. Dacă Barocul înseamnă flacără, fast, strălucire și eleganță și este înțeles ca proces turbulent de perpetuă reformulare, tensiunea dintre cunoaștere și speculație, rațiune și spiritualitate, invităm artiști contemporani să îl exploreze din nou prin teme contemporane, în spații neașteptate.

Sărbătorim universalitatea Barocului cu evenimente ce reconectează artiștii cu publicul din regiunea Dunării. Timișoara este un loc în care se întâlnesc influențele bizantine și cele catolice, ceea ce creează un potențial suplimentar. Sala Barocă din Muzeul de Artă Timișoara și Biserica Evanghelică organizează seri de muzică barocă și discoteci silențioase, în timp ce Muzeul de Artă și Domul Catolic, ambele situate în Piața Unirii, creează un spațiu ce facilitează interacțiunea prin expoziții de artă, precum cea a renumitului **Bill Viola**.

Acest context comun al Timișoarei dă relevanță proiectului artistic contemporan *Baroc reloaded*, invitând artiști să găsească legături între Barocul promovat de Biserica Catolică și provocările Europei de astăzi, prin forme contemporane de expresie artistică.

*Baroc reloaded* aduce artiști experimentali contemporani (instalații de artă video, cartare video, artă personalizată locului de expunere) în contextul regional, combinând opere și estetici din două epoci diferite.

### Puncte culminante

**Septembrie 2019-2021**
- o expoziție majoră de artiști contemporani, precum Bill Viola care să atragă public din regiune;
- expoziții și artă personalizată locului de expunere, realizate de artiști invitați prin apeluri deschise să reinterpreteze moștenirea barocă regională;
- concerte care aduc împreună localnici și turiști pentru a învăța și cânta opere faimoase;
- carnavalul baroc din Piața Unirii, cu muzică, costume, teatru și chiar rețete reinventate de preparate alimentare și băuturi, pentru a invita publicul să sărbătorească și să reflecteze la identitatea comună.

TRASEU

# ENCOUNTERS

## Arta contemporană întâlnește publicul de peste granițe.

**GAZDE**
Fundația Art Encounters, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Timiș și Fundația Interart Triade (Timișoara).

**PARTENER TRANSFRONTALIER**
Festival de Artă Contemporană - Dialoguri Dunărene (Novi Sad, SRB).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
IFA - Institut für Auslandsbeziehungen (Stuttgart, DE), Artsy (New York).

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
Muzeul de Artă Timișoara, Facultatea de Arte și Design, Institutul Cultural Francez și Centrul Cultural German (Timișoara);

**LOCAȚII**
- ⬢ Muzeul de Artă, Bastionul Theresia, galerii de artă;
- ▲ Halele Timco, Sinagoga din Cetate;
- ◆ Fabrica Teba (Arad), galerii de artă din Arad și Novi Sad.

### Motivație

*Encounters* stabilește o zonă fertilă pentru conexiuni, deoarece Timișoara își propune să devină un important punct de întâlnire pentru scena românească și internațională de artă contemporană, să conecteze artiști, curatori și publicul larg.

Traseul va lua forma Bienalei Art Encounters, care la fiecare 2 ani creează premizele unui dialog animat între artiști, curatori și public în jurul celor mai relevante teme ale momentului, un dialog în interiorul paradigmei artei contemporane. Astfel, orașul devine tabloul artei contemporane, îmbinând spațiile culturale convenționale cu spațiile abandonate, zonele uitate cu surprinzătorul spațiu public. Expoziții, intervenții în spațiul public, conferințe, întâlniri și ateliere de lucru cu artiști, curatori și istorici de artă, rezidențe pentru artiști de-a lungul unui an și programul educațional sunt întâlniri care susțin arta contemporană, motivează dialogul intercultural și încurajează mobilitatea culturală și dezvoltarea publicului. Un accent special este pus pe dezvoltarea medierii artei prin instrumente educaționale, de tipul pașaportului pentru artă și al activităților de facilitare a participării pentru publicul tânăr.

Cooperarea transfrontalieră dintre Timișoara, Arad și Novi Sad din 2021 va aduce împreună concepte și preocupări artistice similare sau în contrast, pentru a ajunge la o sinergie și a ilustra universalitatea mesajului artistic.

### Proces

**2017 și 2019**
Două ediții ale Bienalei Art Encounters care, pe lângă temele artistice, va continua programul centrat pe medierea culturală pentru publicul tânăr și dezvoltarea publicului din regiunea transfrontalieră.

### Puncte culminante

**Octombrie 2021**
O expoziție co-curatoriată, româno-sârbă, de artă contemporană în Timișoara și Arad (Bienala Art Encounters) și în Novi Sad (Festival de Artă Contemporană – Dialoguri Dunărene).

# PEISAJE DE LUMINĂ





**6 STAȚIE**

**Stația cea mai îndepărtată din Călătoria noastră este, de fapt, o invitație. Timișoara a fost primul oraș din Europa continentală ale cărui străzi au fost iluminate electric, în noaptea de 12 noiembrie 1884. Cei care au avut această viziune au fost uitați, dar o lecție rămâne: contăm pe oamenii conectați peste hotare, uniți prin curiozitate și prin dorința de a contribui.**
**Ne dorim ca urmele lăsate de oamenii și locurile pe care le-am activat în Călătoria noastră să rămână dincolo de TM2021 și să continue să strălucească în Peisaje de lumină fizice și mentale.**

**Îi invităm pe locuitorii Timișoarei, ai Banatului și ai Europei să continue să exploreze și să se asigure că potecile care au fost deschise în timpul călătoriei spre 2021 rămân clare și bine bătătorite.**

**GAZDE**
Asociația TM2021 și *Laboratorul Luminii* care va fi înființat sub forma unei fundații.

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Grupul de cercetare – OpenSystems al Universității din Barcelona, CEPS Projectes Socials, MakerConvent, La Escocesa, Centrul Civic Pati Llimona și Makea tu vida (Barcelona); Ouishare International; Fundația Bruno Kessler (Trento); Conexiones Improbables (Vitoria-Gasteiz, ES); Culturing (Siena); DEPO2015 (Plzeń); Better Future Factory (Rotterdam); ECCE- Centrul European pentru Economie Creativă (Dortmund); Rijeka 2020 - *RiHub*.

**PARTENERI LOCALI**
Centrul Cultural PLAI/ Ambasada, Plan 0 Makerspace, Banat IT, Minds Hub, EcoStuff Romania, Inspectoratul Școlar Timiș și Centrul Multimedia al Universității Politehnica (Timișoara).

**LOCAȚII**
din 2020: *Laboratorul luminii* (clădirea refuncționalizată a Fabricii de Pălării 'Paltim');
- Minds Hub, Centrul Multimedia, școli generale;
- Plan 0 Makerspace, spațiul CoderDojo.

## Motivație

*Peisaje de lumină* este începutul unei laborator deschis, permanent, pentru experimente interdisciplinare și inovații, care încurajează noile generații să exploreze și să îmbrățișeze creativitatea, rămânând în același timp responsabile față de societate și mediu. Un centru de resurse pentru gândirea și experimentarea viitorului.

Stația cuprinde patru căi paralele:
- **Conexiuni intrigante** creează legături între sectoare și încurajează formarea de rețele locale și internaționale. Construind în jurul inițiativelor și evenimentelor de genul Minds Hub sau Hack TM, Timișoara va găzdui patru conferințe internaționale care stimulează legăturile între sectoare, între actori activi în industria tehnologică, educație, mediu și cultură. Partea publică include ateliere *Hack Solutions*, pentru profesioniști și public care vor propune și testa soluții inovatoare pentru probleme de mediu sau sociale.
- **Eco-exploratori și Provocări Eco-urbane** sunt sectoarele educaționale, gândite pentru publicul tânăr, dar și pentru adulți. Primul compilează experimente cu activități care ilustrează mediul și impactul uman asupra lui. Acestea au loc în școli sau în spații informale sau familiale. Activitățiile pentru adulți costă în concursuri pentru grupuri mici, conectate la inițiative internaționale de tipul Let's Do It.
- **Laboratorul luminii** este locul în care întreprinzători creativi, artiști, inovatori entuziaști pot lucra împreună într-un spațiu deschis pentru asumarea riscurilor. Spațiul va fi accesibil prin scheme de subvenționare pentru incubatoare, sponsorizări ale corporațiilor și burse. Activitățiile vor consta în cercetare, creație artistică și crearea de prototipuri; suport pentru crearea de rețele; comunicarea cu publicul în timpul zilelor porților deschise, ateliere și târguri de inovație.

## Proces

**2017-2018 Documentare și evenimente pilot**
- identificarea companiilor locale și internaționale și a experților din diferite sectoare;
- echipe interdisciplinare vor crea trusa educativă Eco-exploratori, împreună cu Ceps Projects;
- ateliere europene despre eco-antreprenoriat și dezvoltarea de soluții în spiritul responsabilității sociale;
- strategii pentru implicarea cetățenilor în problemele globale de justiție socială (activități de sensibilizare cu Fundația italiană Bruno Kessler).

**2019-2020 Conexiuni intrigante**
- conferințe internaționale cu makeri locali și europeni, profesioniști IT&C, studenți și companii, pe temele: Apa și adaptările climatice, Societatea fără deșeuri;

Activități transfrontaliere:
- artiști, makers și entuziaști IT&C – vor căuta răspunsuri pentru temele conferințelor internaționale în cadrul hackatoanelor de prototipuri *Hack Solutions;*
- artă și afaceri – prin rezidențe artistice internaționale în companii locale;
- educație și afaceri – prin programul *Eco-exploratori* (vizite la companii și ateliere cu trusa educativă);
- *Provocări Eco-urbane* – concurs pentru publicul european, pași personali pentru probleme globale.

## Puncte culminante

**Septembrie și noiembrie 2021**
- inaugurarea *Laboratorului luminii*, un spațiu permanent, dedicat industriilor creative și inovațiilor eco-sociale, pentru experimente săptămânale și ateliere creative;
- *Conexiuni intrigante*: două conferințe internaționale (teme: Alternative pentru transport, Energii regenerabile) și Hackatoane pentru soluții sociale și de mediu; cinci artiști în rezidență;
- zilele porților deschise ale *Laboratorului luminii* în colaborare cu Ouishare International, cu expoziții, conferințe, performance-uri, prezentări ale celor mai inovative propuneri *Hack Solutions*;
- Celebrarea și decernarea premiului *Provocări Eco-urbane*;

**2022 Continuarea activităților**
- incubatoare de start-up-uri creative.

## Abordarea publicului

Programul dezvoltă puncte de întâlnire între sectorul creativ, cel de afaceri și publicul larg, facilitate și sprijinite de către operatorii culturali. Mai precis, evenimente majore ca Hack TM sau Târgurile de Inovații vor adăuga o dimensiune culturală care va diversifica publicul de artă și cel interesat de tehnologie.

## Impact

- Crearea în Laboratorul luminii a unui mediu de siguranță pentru asumarea de riscuri și încurajarea inovării și găsirii de soluții prin servicii și produse creative, cu care orașul poate contribui în Europa;
- Consolidarea unei rețele de bune practici cu entități creative similare din alte orașe europene, între artiști și întreprinderi pe plan local, alcătuind astfel un cluster solid pentru industrii creative și inovație.



Luminează orașul prin tine!



TRASEU

# ÎN CĂUTAREA LUMINII

**Muzica poate transforma orice spațiu într-un loc sacru.**

## Motivație

Creșterea fundamentalismului religios, a xenofobiei și intoleranței împotriva noilor veniți în Europa, menționează religia ca o aparentă cauză.

Timișoara este recunoscută de-a lungul secolelor ca un oraș prosper, multi-confesional iar muzica a fost una din formele comune de expresie care a contribuit la depășirea diferențelor. Universalitatea muzicii este o cale prin care publicul poate trăi **spiritualitatea**, pentru a înțelege umanitatea împărtășită, în ciuda diferențelor religioase.

Douăsprezece grupuri de artiști reprezentând diferite confesiuni religioase sunt invitate să exploreze spații sacre și profane din împrejurimile Timișoarei (biserici, sinagogi, lăcașuri de cult, cât și piețe sau spații izolate cum ar fi peșterile sau luminișurile din păduri) și să compună evenimente îmbinând muzica cu artele vizuale pentru a crea experiențe transfiguratoare care ilustrează căutările sacrului.

Evenimentele captivante, sonore și vizuale, vor cuprinde muzică din epoci și genuri diferite, de la muzică veche reinterpretată, manuscrise din mănăstiri, la compozitori contemporani ca Arvo Pärt. Artiștii invitați includ Thy Veils (Timișoara), Opéra Nomade (Franța) și Orchestra Simfonică din Coreea de Sud.

## Proces

**2017-2020 Căutarea spațiilor și evenimente**

- artiștii invitați (muzicieni și artiști vizuali) explorează Timișoara și zonele vecine pentru a selecta locații pentru evenimentele *În căutarea luminii*;
- șase evenimente de muzică și arte vizuale de mărimi și în locații diferite;

## Puncte culminante

**Septembrie și noiembrie 2021**

- șase concerte *În căutarea luminii* în Timișoara, Novi Sad, Makó și în Banat (Lugoj, Reșița și Oravița);

**GAZDA**
Filarmonica Banatul (Timișoara).

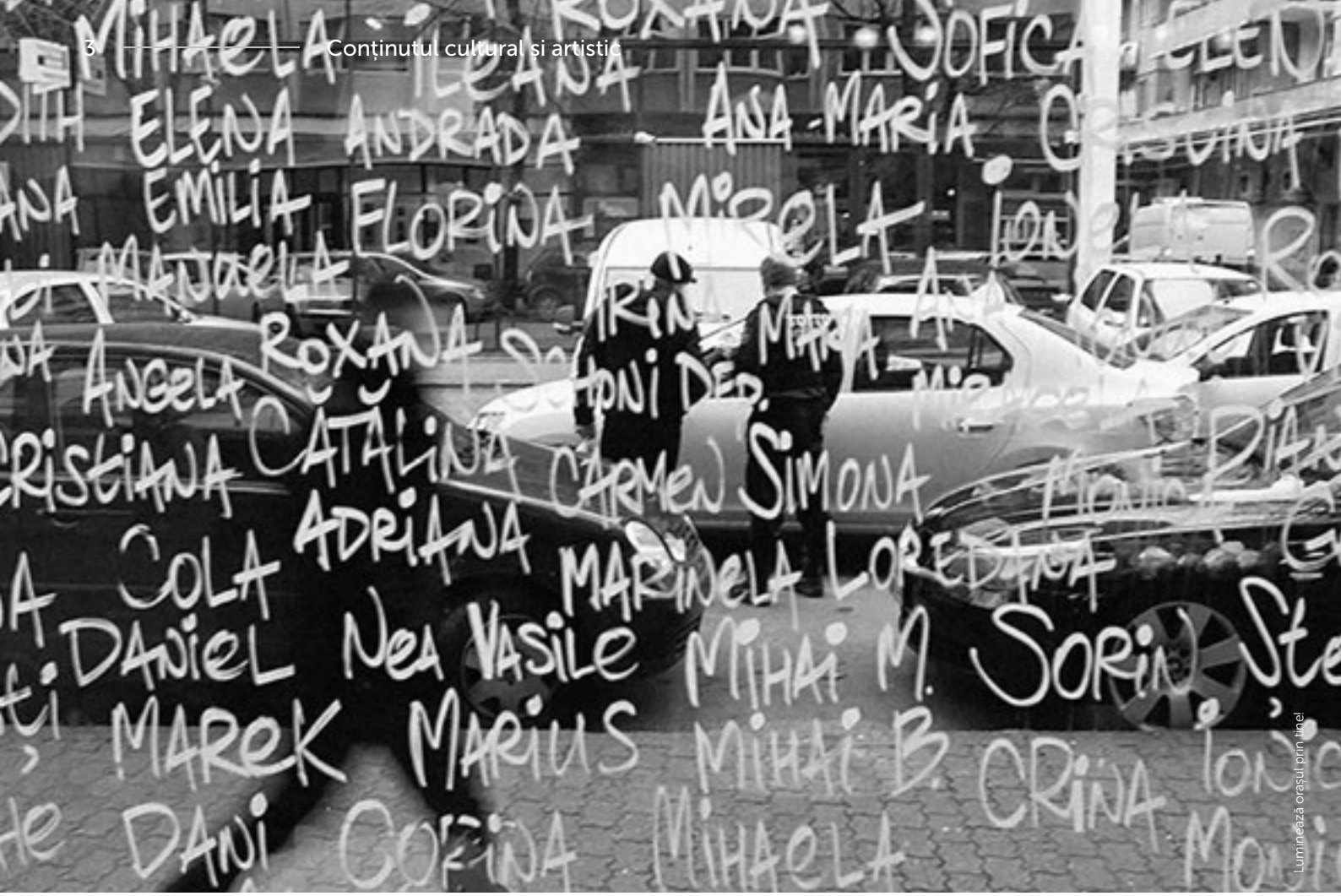
**PARTENER TRANSFRONTALIER**
Isidor Bajic Piano Memorial (Novi Sad).

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**
Centrul Muzical Edgar-Varèse Gennevilliers (FR); Cadenza European Art Productions (Maastricht, NL).

**PARTENERI LOCALI ȘI NAȚIONALI**
Asociația Pro Filarmonica, Facultatea de Muzică și Teatru, FACT- Fundația Academică Culturală Timișoara, Asociația Musica Antica, Asociația culturală româno-coreeană, Asociația Black Pine și Speotimiș Club (Timișoara).

**LOCAȚII**

- spații religioase și spații neconvenționale alese de către artiști.




Luminează orașul prin tine!



**GAZDA**

Asociația TM2021.

**PARTENERI INTERNAȚIONALI**

Foste CEaC-uri și orașe candidate (inclusiv din țările candidate/potențial candidate la statutul de membru UE); Antiheroes (Bruxelles); LOCOP – Local Operators' Platform.

**LOCAȚII**

- Teatrul Național, *Laboratorul luminii* care va fi înființat sub forma unei fundații;
- pentru cultură: baruri, cluburi, cafenele;
- centrul orașului.

TRASEU

# ECOURI EUROPENE

**Evenimentul de încheiere lansează moștenirile, ecourile eforturilor noastre.**

## Motivație

Deținerea titlului de Capitală Europeană a Culturii angrenează energii multiple și resurse pentru a produce evenimente culturale speciale. Ce se întâmplă cu acestea atunci când anul se încheie? Vom coopera cu celelalte orașe care dețin sau au deținut titlul și vom împărtăși cele mai bune expoziții și evenimente care transmit spiritul unui an plin de transformări. Am dori, de asemenea, să evaluăm traseul călătoriei Timișoarei și punctele culminante ale anului, din perspectiva artiștilor și a publicului.

În final, în timpul evenimentului de încheiere, *Ecourile Europei* vor colecta impresiile celor care s-au transformat de-a lungul Călătoriei.

## Proces

**2017-2020**

- schimburi de evenimente (expoziții, arte performative, transmisiuni live și proiecte virtuale) cu orașele deținătoare ale titlului din anul respectiv, pentru a angrena publicul local;
- schimburi de experiență prin rețeaua orașelor Capitală Europeană a Culturii.

## Puncte culminante

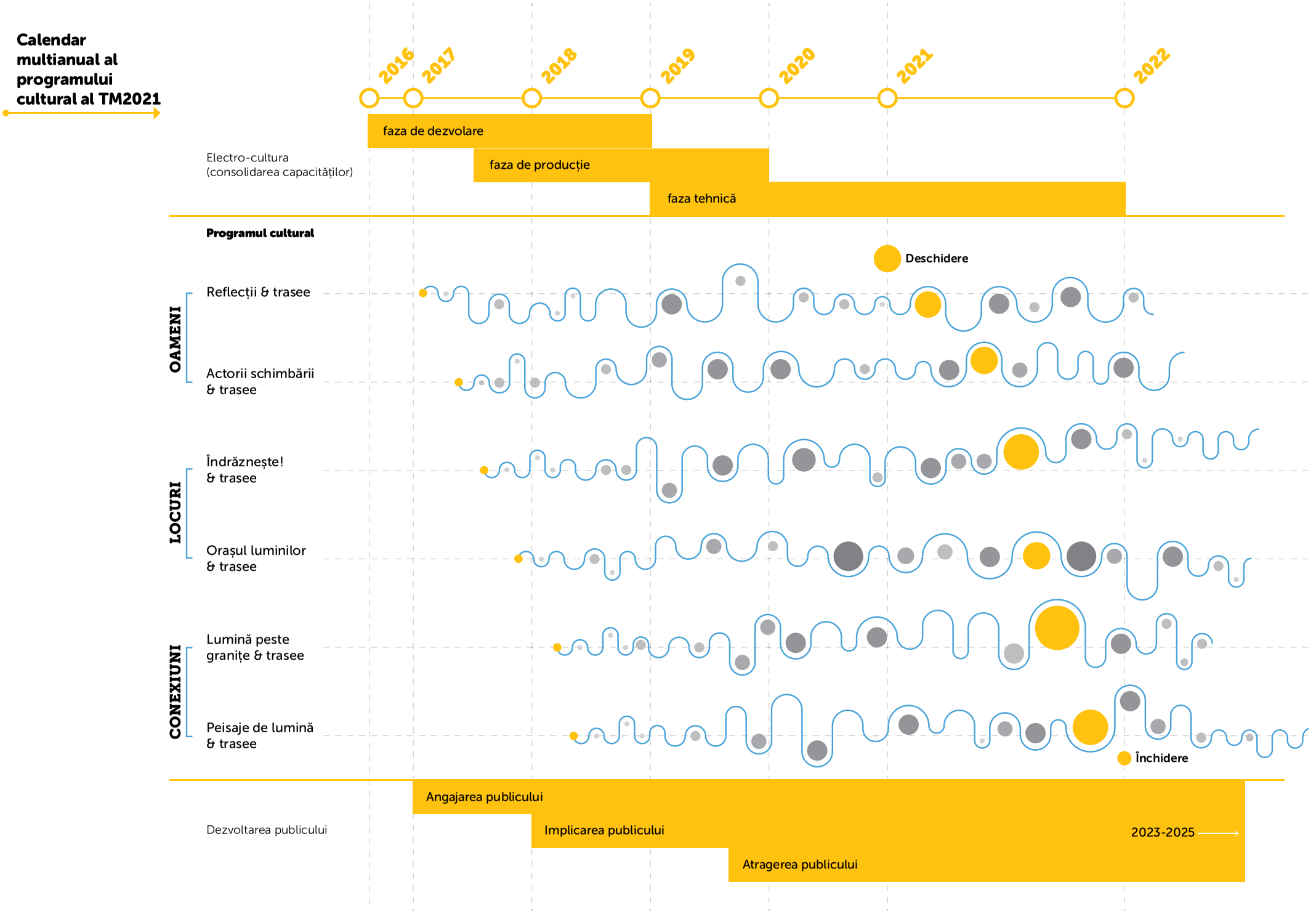
**Ianuarie-noiembrie 2021**

- un spațiu expozițional major dedicat producțiilor culturale conceput de o fostă Capitală Europeană a Culturii;
- inaugurarea *Camerei anti-ecouri* a Antiheroes (Bruxelles) – un spațiu în care oamenii din oraș vor împărtăși diverse perspective asupra Capitalei Europene a Culturii, prin jocuri și urmărind reguli speciale, vor crea o voce anti-ecou;
- interviuri și producții realizate de LOCOP – Local Operators' Platform în colaborare cu artiști locali.

**Decembrie 2021**

- evenimentul de încheiere.

**Calendar multianual al programului cultural al TM2021**



3.3 / Cum vor fi selectate evenimentele și activitățile care vor constitui programul cultural din anul pentru care este acordat titlul?

**Stațiile Programului Cultural sunt cadre conceptuale derivate din viziunea unei Călătorii prin lumină și întuneric. Acestea abordează punctual provocările cu care se confruntă orașul și regiunea, și totodată obiectivele candidaturii. În plus, creează contexte pentru ca artiștii și operatorii culturali să propună evenimente și activități specifice. În același timp, Stațiile reprezintă o structură ce menține coerența Programului Cultural și a obiectivelor acestuia, lăsând loc de flexibilitate și dezvoltare de-a lungul Traseelor sale. Toate proiectele deja și care vor fi incluse în Programul Cultural sunt evaluate pe baza unui set de zece criterii specifice, definite mai jos.**

Programul Cultural se va extinde în continuare în trei etape:

a. Apeluri deschise și pe bază de invitație pentru consolidarea Stațiilor și Traseelor existente, selectarea intervențiilor artistice specifice, a inițiativelor, rezidențelor și mobilităților cetățenești. Bursele de proiecte reprezintă instrumentul principal de comunicare a Programului Cultural existent și a parteneriatelor dintre operatorii culturali locali și internaționali pentru monitorizarea dezvoltării programelor și inițierea propunerilor pentru apeluri. Apelurile se vor lansa în medie de două ori pe an, după Bursele de proiecte, și vor fi administrate de Unitățile Teritoriale.
b. Un al doilea Apel pentru propuneri va avea loc la finalul lui 2017. Am rezervat 30% din bugetul Programului pentru aceste inițiative suplimentare, inspirate direct din structura Călătoriei și bazate pe entuziasmul și optimismul pe care le va genera câștigarea titlului de Capitală Europeană a Culturii în prima jumătate a anului.
c. Parteneriate bazate pe invitații la noi programe, propuse de și împreună cu parteneri internaționali, rezultate în urma inițiativelor de mobilitate dezvoltate în cadrul *Centrului de resurse*.

Selecțiile vor fi realizate de un juriu independent, alcătuit din manageri culturali și curatori de programe, sub supravegherea Directorului Artistic al TM2021 și a Managerului respectivei Unități Teritoriale. Comisia de selecție va evalua și echilibrul dintre teme și diversitatea intervențiilor culturale. Calitatea artistică, dimensiunea europeană și dezvoltarea publicului sunt criteriile principale dintre cele zece enumerate mai jos:

1. **excelență artistică interdisciplinară și/sau originalitate:** propunerile trebuie să combine în mod creativ pe de o parte forme artistice diverse, iar pe de alta – arta, cultura și alte domenii diferite (social, educațional și economic). Va fi încurajată fuziunea formelor artistice tradiționale cu exprimările noi, inovatoare și experimentale;
2. **dimensiunea europeană**, care evidențiază bogăția diversității culturale europene. Vom încuraja o gamă largă de posibilități, de la schimburi creative la parteneriate sustenabile și coproducții între inițiative deja existente, cum sunt festivalurile și partenerii noi;
3. **dezvoltarea publicului:** proiectele se vor adresa unuia sau mai multor niveluri de angajament, participare și abordare a publicului, propunându-și să inspire exprimarea de sine, să stimuleze conținuturile culturale generate de către public, să dezvolte creația în comun sau să implice și formeze voluntari. Se încurajează propuneri care includ grupuri vulnerabile și/sau abordează teme sociale;
4. **cooperarea** între instituțiile culturale consacrate și grupurile sau artiștii în curs de afirmare, la nivel local și internațional;
5. **axarea pe spațiul public** și contribuția la deschiderea și accesibilizarea orașului, integrând dimensiunile neglijate anterior;
6. **promovarea patrimoniului și explorarea noilor tehnologii:** în concordanță cu Agenda Culturală Europeană, proiectele vor promova platforme deschise și comune pentru conținuturile culturale, oferind cetățenilor posibilitatea de a dobândi abilități avansate de producere, accesare și distribuire a produselor culturale;
7. **cultura ca promotor pentru dezvoltare și inovație:** proiectele vor promova forme noi de antreprenoriat cultural și creativ, vor crea noi locuri de muncă în sectorul ICC și vor contribui la transformarea Timișoarei și a Banatului într-un centru de creativitate culturală;
8. **componenta educațională** va fi dezvoltată prin implicarea activă a școlilor și prin promovarea cooperării cu școli din diferite țări europene. Se vor puncta propunerile referitoare la formarea continuă și îmbătrânirea activă;
9. **imbold pentru dezvoltarea sectorului turistic**, de manieră atrăgătoare atât pentru turiști cât și pentru populația locală. Evenimentele vor fi distribuite uniform în oraș și în împrejurimi, acoperind întreaga regiune;
10. **moștenirea pe termen lung, în concordanță cu strategia culturală a orașului** pentru perioada 2014–2024, evaluată în funcție de durabilitatea impactului cultural, economic și social.

3.4 / În ce mod programul cultural va îmbina patrimoniul cultural local și formele de artă tradiționale cu expresiile culturale noi, inovatoare și experimentale?

**În Călătoria ce explorează oameni și locuri, exprimările culturale contemporane pe care le propunem subliniază valoarea sentimentală a patrimoniului local și profundele sale conexiuni cu patrimoniul cultural regional, european și mondial.**

Cultura Timișoarei și a regiunii Banat deține o mare diversitate de forme de patrimoniu material și imaterial/intangibil, precum și alte forme de artă tradițională interculturală, ale căror rădăcini și conexiuni se răspândesc prin toată Europa. Îndeosebi patrimoniul arhitectural bogat – cu peste 14.500 clădiri în zone istorice – e legat de toate stilurile arhitectonice europene din ultimele trei secole, fiind adeseori menționat ca urgență a orașului, deoarece multe construcții sunt într-un avansat stadiu de degradare. Ne raportăm la această temă foarte sensibila a orașului treptat, prin câteva programe, atât offline cât și online.

*Reflecții*, prima Stație din Teritoriul Oamenilor, încurajează indivizii să experimenteze artistic prin propriile povești și aduce împreună artiști de talie mondială cu antropologi, istorici și alți specialiști locali spre a re-mixa amintiri colective în lucrări ce contribuie la asumarea identității – personale și colective. Folosind această abordare inovativă, spre sfârșitul programului publicul devine conștient de mecanismele culturale prin care "trecutul" nesortat are șansa de a deveni "patrimoniu"; învață de asemenea cum să recunoască elementele valoroase ale artei tradiționale, artefactelor și modurilor de viață și cum să distileze bogatul patrimoniu imaterial al Banatului pentru a-l păstra viu într-o manieră autentică și contemporană.

*Patrimoniul sub reflectoare* este programul cheie ce abordează patrimoniul material al orașului. Vom folosi instrumente de dezvoltarea a publicului pentru a ne raporta la foarte complicata situație a clădirilor de patrimoniu degradate, ce persistă de decenii. Multitudinea părților implicate (proprietari de stat sau privați, chiriași, autorități, specialiști) și birocrația au împiedicat găsirea căilor de ascultare reciprocă orientate spre soluții. Instrumentele tehnologice oferă căi de a lucra împreună, transdisciplinar, și de a deschide informațiile existente către un public mai larg, în vreme ce spectacolele contemporane creează atașamentul emoțional ce inspiră acțiuni decisive pentru salvarea patrimoniului local.

*Lumină peste granițe* și *Baroc reloaded* plasează patrimoniul local în context european (cultura multilingvistică din trecut, arhitectura, muzica și tradițiile meșteșugărești).

Pe lângă abordarea graduală ce construiește conștientizarea patrimoniului material, există programe ce abordează teme specifice ale patrimoniului cultural imaterial al orașului și al Banatului.

*Orizonturile cunoașterii* este un program educativ care, printre alte activități, va reface și reinterpreta artistic intervențiile ce schimbă percepția noastră asupra spațiilor deschise, un tribut adus grupului de artiști Sigma din Timișoara anilor '70 și '80. Astfel, atelierele ținute la Timișoara și Arad vor folosi tehnologie de ultimă oră și arta media pentru a crea săli de clasă urbane și instalații pentru un sit specific, aducând totodată în context contemporan pedagogia vizionară și experimentală și testând teoriile învățării.

*Actorii schimbării* și *Clarobscur* reprezintă exerciții colective supervizate de artiști pentru a ajunge la puncte de vedere comune și a încadra în memoria colectivă a orașului momente din trecutul recent, rezistența anti-comunistă și, în special, Revoluția din 1989.

Ultimul, dar nu cel din urmă, *În căutarea luminii* constituie oportunitatea de a aduce în atenție patrimoniul religios (clădiri și tradiții) și a-l reconsidera în contextul mai larg al spiritualității. Evenimente muzicale, inspirate de tradiții religioase și spirituale din toată lumea, vor avea loc în lăcașuri de cult desacralizate și chiar abandonate, pentru a deștepta responsabilitatea colectivă de a le conserva și a le reconverti în spații culturale.



3.5 / În ce mod orașul a implicat sau dorește să implice artiștii locali și organizațiile culturale în elaborarea și punerea în aplicare a programului cultural? Vă rugăm să oferiți câteva exemple concrete și să numiți câțiva artiști locali și organizații culturale cu care doriți să colaborați și specificați tipul de colaborare avut în vedere.

**Procesul participativ în etapa de concepție, grupul consolidat și divers de instituții și organizații implicate în Programul Cultural și planificarea atentă a etapei de pregărire 2017–2020 sunt o garanție pentru o implicare puternică a scenei locale pe durata anului titlului.**

**CURATORI LOCALI**

Delia Crăciun (Institutul Francez din Timișoara), Simina Cuc (Ordinul Arhitecților din România, Filiala Timiș), Andreea Duda (Teatrul German de Stat din Timișoara), Ștefania Ferchedău (Institutul pentru prezent, București), Anne Guillermou, Emil Kindlein (Asociația Ambulanța culturală, Timișoara), Andrei Luchian (Festivalul Sabotage Timișoara), Nita Mocanu (artist vizual, Arad), Corina Nani (Timișoara International Street Art Festival), Alexandra Palconi (Asociația Prin Banat din Timișoara), Camelia Popescu (Asociația Sinaptica din București), Renée Renard (artist vizual, Timișoara), Alin Rotariu (Asociația Simultan din Timișoara), Raluca Selejan (Festivalul Internațional de Literatură Timișoara), Török Olga (Teatrul German de Stat din Timișoara), Silviu Vert (Universitatea Politehnica din Timișoara) împreună cu Muzeul de Artă Timișoara, Fundația Art Encounters din Timișoara, Filarmonica Banatul din Timișoara, Asociația Culturală Contrasens din Timișoara, Teatrul Maghiar de Stat Csiky Gergely din Timișoara, Institutul Intercultural din Timișoara, Teatrul Național Mihai Eminescu din Timișoara și Asociația Centrul Cultural PLAI din Timișoara.

După dezvoltarea celor două concepte în 2012-2013, cel final – *Luminează orașul prin tine!* – a fost dezvoltat în 2014 și testat în 21 de ateliere de lucru organizate și prin întâlniri informale cu peste 250 de participanți. Dinamica procesului din spatele candidaturii noastre ne-a făcut să înțelegem că artiștii activiști locali sunt esențiali pentru implementarea unui proces complex precum TM2021. De aceea, în a doua fază a procesului de candidatură echipa de bază s-a concentrat pe testarea unor formate de consultare interactive, împreună cu elaborarea unui proces transparent de formare a unui nucleu solid de organizații pentru a concepe și apoi a implementa programul cultural.

Procesul a debutat în decembrie 2015 cu o detaliată prezentare publică și a continuat în următoarele trei luni cu întâlnirile "Joia culturală". Cele 8 ateliere de lucru (unul la Arad) au reunit 84 de operatori culturali din cele două orașe și au oferit un format productiv unde diferitele programe au primit sugestii concrete despre cum pot fi dezvoltate.

Etapa următoare a fost apelul deschis în vederea selectării curatorilor de programe la care au aplicat atât operatori locali, cât și curatori din Arad și București. Un reper important al dezvoltării programului cultural l-au constituit cele două Cafenele Culturale, ce au avut loc în martie și mai 2016 și au reunit 139 de participanți care, pe baza propriilor interese, au putut alege să discute pe marginea unuia sau mai multor din cele 24 de programe care se găseau literalmente "pe masă".

Operatorii locali au contribuit la Programul Cultural nu doar prin viziunea și expertiza lor, ci și cu parteneriate solide, mai ales în zona transfrontalieră, din Serbia și Ungaria.

Faza de implementare are astfel asigurat un nucleu solid de instituții și organizații culturale angajate să performeze ca gazde pentru programe sau ca parteneri locali. Relația de lucru va continua cu un proces de parcurs multianual, planificat cu atenție pentru fiecare Stație și pentru unele Trasee – detaliate la paginile 25-60.

Alți operatori culturali vor avea șansa de a se alătura ulterior programului cultural, la viitoarele ediții ale Conferințe în Cartiere și la Bursele de proiecte, precum și prin centrul de resurse *Electro-cultura* – laboratorul de consolidare a capacităților, un mecanism gândit să asigure calitatea în ceea ce privește excelența artistică, cooperarea cu partenerii internaționali și coerența cu conceptul nostru.

4.1 / Vă rugăm să confirmați și să dovediți că beneficiați de susținere politică extinsă și solidă și de un angajament durabil din partea autorităților publice locale, regionale și naționale.

**TM2021 beneficiază de susținere politică extinsă încă de la începuturile procesului de candidatură, acesta fiind cel mai important proiect de la Revoluția din 1989 care angrenează întreaga comunitate locală. Angajamentele autorităților publice sunt durabile, având deja cinci ani de experiență financiară alături de noi în acest proiect, o experiență recent validată favorabil din toate punctele de vedere, de către organele de audit ale statului.**

**HOTĂRÂRI ALE CONSILIULUI LOCAL TIMIȘOARA**

- Nr. 82/29.03.2011 privind susținerea candidaturii;
- Nr. 250/12.07.2011, prin care Primăria Municipiului Timișoara a devenit membru fondator al Asociației;
- Nr. 271/14.05.2013 privind creșterea contribuției anuale a Primăriei Municipiului Timișoara;
- Nr. 371/01.08.2014 privind includerea logoului candidaturii în toate documentele oficiale ale Primăriei Municipiului Timișoara;
- Nr. 252/26.05.2015 privind creșterea contribuției anuale a Primăriei Municipiului Timișoara;
- Nr. 395/22.09.2015 privind aprobarea contribuției Primăriei Municipiului Timișoara în valoare de 20 de milioane de euro, eșalonată anual pe următorii șapte ani, în eventualitatea câștigării titlului;
- Nr. 221/27.05.2016 privind creșterea contribuției anuale a Primăriei Municipiului Timișoara.

**HOTĂRÂRI ALE CONSILIULUI JUDEȚEAN TIMIȘ**

- Nr. 106/04.08.2011, prin care Consiliul Județean Timiș devine membru fondator al Asociației și se angajează la plata contribuției aferente;
- Nr. 134/28.08.2013 privind creșterea contribuției anuale a Consiliului Județean Timiș;
- Nr. 168/30.09.2015 privind aprobarea contribuției Consiliului Județean Timiș în valoare de 5 milioane de euro, în următorii șapte ani, în eventualitatea câștigării titlului CEaC;
- Nr. 145/22.07.2016 privind creșterea contribuției anuale.

## Susținere politică solidă

Spre deosebire de Revoluția din 1989, care a fost o revoltă civică spontană, inițiativa CEaC este o mișcare civică, ce crește încet și constant, transformându-i treptat pe politicieni în susținători ai proiectului, fapt confirmat prin:

- **trei acorduri politice** ale tuturor liderilor politici din Municipiul Timișoara și Județul Timiș, prin care se declară susținerea proiectului TM2021, în numele partidelor pe care aceștia le reprezintă (în martie 2011, ianuarie 2014 și după alegeri, în august 2016);
- **echilibru între forțele politice de centru-dreapta și centru-stânga**, păstrat în ultimii 20 de ani la nivel administrativ local și regional;
- **lipsa oricăror discuții contradictorii privind candidatura în cadrul celei mai recente campanii electorale locale și județene;** din contră, candidații politici s-au asociat cu mândrie cu proiectul TM2021.

La momentul viitoarelor alegeri din iunie 2020, în eventualitatea câștigării titlului, proiectul va fi într-un stadiu suficient de avansat încât să asigure atingerea potențialului său maxim datorită modului în care sunt planificate activitățile de implementare ale acestuia. De asemenea, având în vedere că nu se preconizează schimbări majore în conducerea politică a orașului, implementarea proiectului nu va întâmpina dificultăți din acest punct de vedere.

## Angajamentul ferm al autorităților publice

După alegerile locale și județene din iunie 2016, angajamentul ferm și susținerea administrațiilor publice privind pregătirea și implementarea proiectului TM2021 sunt dovedite prin:

- **reaprobarea, de către noul Consiliu Local Timișoara, în cadrul sesiunii plenare din 7 iulie 2016, a strategiei culturale și a dosarului final de candidatură al orașului, inclusiv a angajamentului financiar de 20 de milioane de euro** alocat bugetului operațional, în eventualitatea câștigării titlului;
- **reaprobarea, de către noul Consiliul Județean Timiș, în cadrul sesiunii plenare din 22 iulie 2016, a dosarului final de candidatură al orașului, inclusiv a angajamentului financiar de 5 milioane de euro** alocat bugetului operațional, în eventualitatea câștigării titlului.

Angajamentele autorităților publice sunt confirmate și de **acțiunile lor prealabile** de susținere a întregii candidaturi, concretizate în **șapte Hotărâri** ale Consiliului Local Timișoara și **patru Hotărâri** ale Consiliului Județean Timiș, precum și în **asigurarea** de resurse financiare publice și alte mijloace necesare candidaturii, atât de către administrația publică locală, cât și de către cea și județeană.

În **context regional**, Timișoara a încheiat acorduri de cooperare culturală în zona Banat și în regiunea Dunăre-Criș-Mureș-Tisa (DKMT), cu: **Arad**, ca oraș-partener, **Reșița**, municipalități din Serbia, respectiv **Novi Sad**, **Kikinda**, **Pančevo**, **Vršac** și **Zrenjanin**, precum și cu **Szeged** din Ungaria și nu în ultimul rând cu **Rijeka** din Croația. Aceste acorduri au fost semnate între Primăria Municipiului Timișoara și orașele respective. De asemenea, Asociația TM2021 și partenerii săi au semnat acorduri cu instituții și operatori culturali din aceste orașe. Un acord a fost semnat și cu Municipalitatea orașului Cernăuți.

În **context național**, vom concretiza angajamentul Guvernului printr-un **Memorandum de Înțelegere** și vom adresa invitația permanentă Ministerului Culturii de a se alătura ședințelor Consiliul Director, în calitate de membru observator, cu rol consultativ (fără drept de vot). Vom implica de asemenea și **alte ministere** în Programul Cultural TM2021, și anume: Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrării Publice (*Electro-cultura*, *Orașul luminilor*), Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale (*Orașul luminilor*), Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice (*Orizonturile cunoașterii*), Ministerul Tineretului și Sportului (*Incubatoare de energie*), Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (privind aspecte ale accesului persoanelor cu dizabilități și al celor în vârstă la evenimentele culturale), și Ministerul Afacerilor Externe (pentru comunicare, diplomație culturală și relația cu Institutul Cultural Român).

Vă rugăm să confirmați și să dovediți că orașul dumneavoastră dispune sau va dispune de o infrastructură adecvată și viabilă pentru a găzdui evenimentul.
4.2.1 / Explicați pe scurt în ce mod Capitala Europeană a Culturii va utiliza și va dezvolta infrastructura culturală a orașului.

**Strategia locațiilor utilizează cei trei pași ai procesului nostru de dezvoltare a publicului, mărindu-și treptat aria de acoperire prin intermediul oamenilor – de la persoane la comunități, la spații publice, la întreaga regiune și dincolo de ea. Ea dezvoltă o nouă infrastructură culturală în locuri care astfel răspund unor probleme importante ale orașului, devenind locații pentru cultură. 50% dintre activități au loc în aer liber.**

## Tipuri de locații în oraș și regiune

TM2021 a fost conceput pentru a se adresa unui număr cât mai mare de oameni, care să ia parte și să se implice în evenimente, utilizând infrastructura existentă. Pentru noi, cea mai importantă parte a infrastructurii existente este intangibilă, constând în oamenii care utilizează spațiul deja disponibil. Strategia Culturală și Programul Cultural TM2021 formează competențe care vor schimba obiceiuri și comportamente de consum cultural.
În ceea ce privește infrastructura culturală tangibilă, vom utiliza spații din Timișoara și din regiunea Banat. În tabel am inclus informații relevante cu privire la aceste spații, cu accent pe Timișoara.

| Tipuri de locații în oraș și regiune | Secțiunile programului TM2021 în care sunt utilizate |
|---|---|
| **24 de biblioteci** | *Îndrăznește!, Reflecții* |
| **19 cinematografe** - dintre care noua foste cinematografe în curs de reconversie (pagina 70) și un cinema în aer liber (4.150 locuri) | *AnaLogic, Perspective fluide, Actorii schimbării* |
| **11 săli de conferințe** în universități, licee, centre de afaceri și o sală de sport multifuncțională (5.900 locuri) | *Peisaje de lumină, Orizonturile cunoașterii* |
| **14 galerii** de artă contemporană, inclusiv 7 galerii independente (1.457 metri pătrați de spațiu expozițional) | *Reflecții, Actorii schimbării, Encounters* |
| **6 teatre**: teatrele german, maghiar, român, pentru copii și tineret, alternativ și de cultură underground – ultimele două sunt independente (1.410 locuri) | *Actorii schimbării, Clarobscur, Perspective fluide* |
| **4 muzee**: Muzeul de Artă, Muzeul Banatului, Muzeul Satului, Muzeul Consumatorului Comunist (ultimul fiind independent) | *Reflecții, Baroc reloaded* |
| **Filarmonica** (870 de locuri) și **Opera** (686 de locuri) | *În căutarea luminii* |
| **4 spații culturale**: Memorialul Revoluției Timișoara 1989, Casa de Cultură, Casa Studenților, Casa Tineretului (860 de locuri) | *Clarobscur, Actorii schimbării, AnaLogic* |
| **47 situri de patrimoniu**, inclusiv foste hale industriale, în prezent galerii de artă contemporană*; o fostă sală a sporturilor / arenă de circ de pe vremea Imperiului; o parte din Bastionul Timișoarei, acum utilizat pentru cultură și divertisment**; două sinagogi | *Patrimoniul sub reflectoare, Encounters, Peisaje de lumină, Incubatoare de energie, Baroc reloaded, Cămine în mișcare* |
| **24 de școli** | *Orizonturile cunoașterii, Peisaje de lumină* |
| **8 centre ale industriei culturale și creative**, respectiv un atelier de creație, un spațiu destinat creatorilor, o cafenea de tip întreprindere socială, două centre culturale alternative și unul underground, un spațiu comun de lucru al Start-up Hub și birouri ale hubului IT regional | *Actorii schimbării, Clarobscur, Lumină peste granițe, Peisaje de lumină* |
| **340 de piețe, parcuri și curți interioare** cuprinzând 20 de străzi și patru piețe, pe o suprafață de 17 hectare zonă pietonală, spațiu verde alcătuit din șapte parcuri amplasate de-a lungul Canalului Bega și curți interioare ale clădirilor publice, care pot crea o atmosferă specială pentru evenimente culturale (o capacitate de 593.000 de spectatori) | *Lumină peste granițe, Spații vii, Patrimoniul sub reflectoare, Baroc reloaded, Orașul luminilor, Îndrăznește!, Impuls, Vocile orașului, La pas, Encounters* |
| **18 clădiri publice și comerciale** precum poște, primării, spitale, aeroportul, galerii comerciale, administrații fiscale | *Lumini captivante, Reflecții, AnaLogic* |
| **2 centre de tranzit pentru refugiați**, în Timiș și Arad | *Cămine în mișcare* |

Note
*TIMCO – foste hale industriale, în prezent spațiu expozițional pentru artiști contemporani locali și internaționali (aici a avut loc expoziția Futurotextiles, organizată în colaborare cu Lille 3000, în toamna anului 2013);
**Fortificația Bastion găzduiește în prezent spații culturale (o bibliotecă, o galerie de artă, un ONG civic și biroul TM2021).

## Urgențe și provocări

Una din provocările importante pentru revendicarea orașului este **utilizarea nepotrivită a spațiilor disponibile**. Fostele zone industriale, vechile cinematografe și fabricile abandonate (cum ar fi, fosta Fabrică de Pălării "Paltim") au un potențial extraordinar de a fi reconvertite în spații culturale, în timp ce spațiile publice din cartiere pot fi utilizate pentru evenimente culturale.

O altă problemă a orașului sunt **monumentele și zonele istorice neglijate**. Chiar dacă Timișoara deține cel mai mare număr de clădiri istorice din România (14.500), sub 10% dintre acestea au fost reabilitate. O lege recentă, din iunie 2016, privind restaurarea clădirilor istorice cu susținerea primăriilor reprezintă un pas înainte în această privință.

În același timp, există o nevoie acută **de spații noi**. Industriile creative locale și artiști independenți duc lipsă de studiouri de lucru și locuri de organizare a unor evenimente artistice.

## Strategia noastră privind locațiile

Urmăm în acest sens cei trei pași ai strategiei de dezvoltare a publicului. În prima etapă, **cu începere în primăvara lui 2017** (în cadrul **primului Teritoriu al Programului nostru Cultural**), **angajăm** grupuri mici și mijlocii de public prin răspândirea evenimentelor în locații particulare aflate cu predilecție în zone ignorate de operatori culturali. Următorul pas va fi **cel de-al doilea Teritoriu, începând cu vara anului 2017**, când aducem laolaltă comunități care se **implică** activ în revendicarea pentru cultură a unei arii mai ample a spațiului public. În cele din urmă, în **cel de-al treilea Teritoriu, începând cu primăvara anului 2018**, programele se extind asupra ambelor spații publice, real și virtual, depășind granițele orașului, ajungând până în Banat și mai departe.

**Primul Teritoriu – Angajăm cetățenii și le îmbogățim experiența culturală**

Începem călătoria noastră captând atenția oamenilor acolo unde aceștia se află. Prin aceasta ne referim la spațiile care țin de rutina zilnică: locuri de muncă, de tranzit și locuri neobișnuite pentru experiențe culturale – galerii comerciale, gări, aeroportul, școli și instituții – prin instalații multimedia interactive în *Lumini captivante* și prin activități multigenerationale în *Orizonturile cunoașterii*. Includem, de asemenea, și centre culturale convenționale: muzee, teatre, săli de conferințe și spații ale sectorului independent – implicând oameni în ateliere deschise în urma cărora sunt dezvoltate apoi expoziții, în *Reflecții*, *AnaLogic* și *Clarobscur*.

**Cel de-al doilea Teritoriu – Încurajăm oamenii să se implice și astfel să co-creeze propriul oraș**

Abordăm problemele de revendicare a spațiilor publice împreună cu cetățenii. Deschizând instituții și spații convenționale pentru cultură unor categorii de public noi – prin *Îndrăznește!* – bibliotecile de cartier vor deveni locuri de întâlnire ale comunității. Școlile și căminele pentru persoane vârstnice vor găzdui cursurile de dans din *Impuls*, organizate de artiști locali și internaționali. *Patrimoniul sub reflectoare* va deschide curțile interioare ale clădirilor istorice, pentru reprezentații reale și virtuale. Vom utiliza potențialul acestor spații pentru a dezvolta proiecte educaționale și culturale, pentru a dezvolta capacități, forma abilități și stimula creativitatea, și pentru a schimba obiceiuri și comportamente de consum cultural.

Prin revendicarea și definirea a noi spații neconvenționale pentru cultură, accesibilizăm cultura în cartiere (prin *Impuls*, mici infrastructuri culturale vor defini spații pentru reprezentații temporare), în parcuri și pe străzi (*La pas* ne va schimba percepția privind utilizarea bulevardelor aglomerate din oraș, în timp ce intervențiile pe teme de design și arhitectură din *Spații vii*, co-curatoriate cu cetățeni, vor evidenția potențialul spațiilor nefolosite), în locurile abandonate de pe Canalul Bega, precum: Fabrica „1 Iunie", Turnul de Apă din Iosefin și Fabrica Pasmatex (tinerii din industrii creative își imaginează scenarii alternative prin *Incubatoare de energie*), cât și în cartierele istorice neglijate (*Patrimoniul sub reflectoare* va aduce la viață povești ale localnicilor).

**Cel de-al treilea Teritoriu - Extindem și diversificăm experiența culturală**

Pentru a înțelege interdependența regională, europeană și globală, vom explora varietatea locurilor și satelor interculturale din Banat. Festivalul Mega Bega are loc de-a lungul Canalului Bega, în România și Serbia, și în orașele-partener Arad, Szeged și Novi Sad. *Cămine în mișcare* implică comunități din satele și orășele din Banat într-un dialog transfrontalier, care va avea loc în tabere de refugiați, gări abandonate sau în alte locații regionale istorice. Aradul, în calitate de oraș-partener, co-găzduiește festivalul internațional de film și teatru aferent programului *Perspective fluide*, în timp ce *Spații vii* angrenează comunitatea locală în recrearea spațiilor publice de-a lungul Mureșului.

Punem, de asemenea, bazele noului *Laborator al Luminii* (în clădirea reconvertită a Fabricii de pălării "Paltim") care, printre altele, va găzdui *Peisaje de lumină*, *Electro-cultura* și *Ecouri europene*, și care va rămâne ca moștenire importantă în stimularea schimburilor internaționale de expertiză pe probleme artistice, sociale și de mediu.

4.2.2 / Care sunt avantajele orașului din punct de vedere al accesibilității (transportul regional, național și internațional)?

**Datorită apropierii de granița de vest, precum și de trei aeroporturi internaționale, Timișoara este foarte ușor accesibil între orașele candidate CEaC din România. Este, de asemenea, unul dintre liderii naționali în dezvoltarea transportului public local, a pistelor pentru biciclete și a drumurilor pietonale, promovând o abordare ecologică integrată.**

## Un oraș conectat internațional

Grație poziției sale geografice, la numai o oră distanță de granițele cu Ungaria (70 km) și Serbia (60 km), având conexiune directă pe autostradă cu restul Europei, alături de alte patru puncte de trecere a frontierei pentru autoturisme, **Timișoara este orașul candidat din România foarte ușor accesibil cu mașina**.

Astfel, **zece capitale europene** sunt accesibile cu mașina din Timișoara, și anume: la *trei ore* distanță Budapesta și Belgrad, la *șase - opt ore* distanță Bratislava, Viena, Sofia, Skopje, Zagreb, București, Ljubljana și Praga. Alte **210 orașe europene** sunt accesibile prin curse zilnice de autobuz, frecvente rute având companiile SimpliCity, Europa Trans, Nordic Tours și Flix Bus.
În 2016, se introduc noi rute de zbor către Berlin, Bruxelles, Düsseldorf, Frankfurt, Londra, Milano. Începând cu toamna anului 2016, **Ryanair își stabilește o nouă bază la Timișoara**, printr-o investiție de 100 milioane de euro.

**Până în 2020 Timișoara va avea un aeroport internațional extins, complet modernizat**, datorită unei investiții de 138,3 milioane de euro, în 2016–2018. **Ținta anuală este de 3 milioane de pasageri.** Planul investițional susține recent anunțatul proiect **Airport City ("Aeroportul-oraș")**, un concept nou, inovativ pentru România.

## Accesibilitatea euroregională și națională

Timișoara este bine conectată și cu rețeaua regională terestră, înregistrând peste **600 de destinații în euroregiune și în România**, prin curse regulate de autobuz și trenuri (9 stații private de autobuz și 4 stații de tren).

**În euroregiune**, în **1–2 ore** de călătorie cu mașina se poate ajunge la Novi Sad, Zrenjianin, Pančevo, Vršać și Kikinda **în Serbia**, respectiv la Szeged, Békéscsaba, Orosháza și Makó **în Ungaria**.

În România, Timișoara este **la jumătate de oră distanță, pe autostradă**, de Arad, **la patru ore distanță** de Sibiu și Cluj (ambele din 2017, pe autostradă), și Craiova (din 2021, pe autostradă), și respectiv la **șapte ore distanță** de Baia-Mare și București.

**Dezvoltarea în viitor** a accesibilității orașului include următoarele proiecte de investiții:

- Drumul European până la Belgrad (ET Banatica), ca parte a drumului european E70, cu o investiție de 59 milioane de euro, în 2017–2018;
- Centura de ocolire a Timișoarei, porțiunea de sud, ca alternativă pentru traficul greu spre Serbia, descongestionând traficul din oraș și permițând o mobilitate sporită, printr-o investiție de 59,5 milioane euro, în 2017–2018;
- Proiectul de creștere a vitezei de deplasare pe calea ferată Timișoara–Arad, ca parte a coridoarelor feroviare de bază TEN-T, printr-o investiție de 28 milioane euro, în 2017–2018;
- Proiecte de infrastructură pentru completarea inelelor de transport ale Timișoarei 1, 2 și 4, parte a Planului de Mobilitate Urbană Durabilă pentru polul de creștere Timișoara, printr-o investiție de 50 milioane euro, în 2015–2020.

**Timișoara are, de asemenea, cea mai lungă pistă pentru biciclete din România (37 km), ce asigură legătura cu Zrenjanin**, conexiunea similară cu Szeged fiind în curs de realizare.

## Mobilitate urbană

Politicile Timișoarei orientate spre mobilitate și accesibilitate sunt vizibile la scara orașului prin:

- **40 de trasee de transport public urban**, ce acoperă toate zonele orașului, inclusiv periferiile, zona metropolitană și aeroportul (la 12 km distanță);
- **sistem de "info trafic"** în timp real, ce monitorizează și afișează timpii de așteptare;
- **300 de biciclete disponibile prin serviciul gratuit "Velo TM"**, totalizând 25 de stații în tot orașul;
- **23 km de trasee pentru biciclete**, și proiecte **pentru alți 61 km** în oraș și **224 km** în jurul orașului;
- **transport public pe apă** din 2016, cu 7 vapoare ce navighează pe Canalul Bega;
- **"rețea de coridoare pietonale", totalizând 105 km**, ca parte a Planului de Mobilitate Urbană Durabilă al Timișoarei, aprobat în 2016;
- **trei proiecte de tip park & ride**, ce urmează a fi realizate până în 2017.

## Un oraș Eco și prietenos cu oamenii

Până în 2021, **80% din perimetrul istoric al orașului denumit "Cetate" (70.000 mp)** va deveni zonă pietonală, fiind deja finalizate lucrările nucleului centrului istoric al orașului (inclusiv trei piețe: Unirii, libertății și Victoriei).

**AEROPORTUL INTERNAȚIONAL TRAIAN VUIA, TIMIȘOARA**

Zboruri directe: **16 orașe**
Destinații: **București, München, Bergamo, Barcelona, Eindhoven, Paris, Bruxelles, Roma, Madrid, Londra, Berlin**

**AEROPORTUL INTERNAȚIONAL LISZT FERENC, BUDAPESTA (300 KM)**

Zboruri directe: **74 orașe**
Destinații: **Londra, Paris, Bruxelles, Frankfurt, Amsterdam, München, Istanbul, Roma, Moscova, Milano**

**AEROPORTUL NIKOLA TESLA BELGRAD (170 KM)**

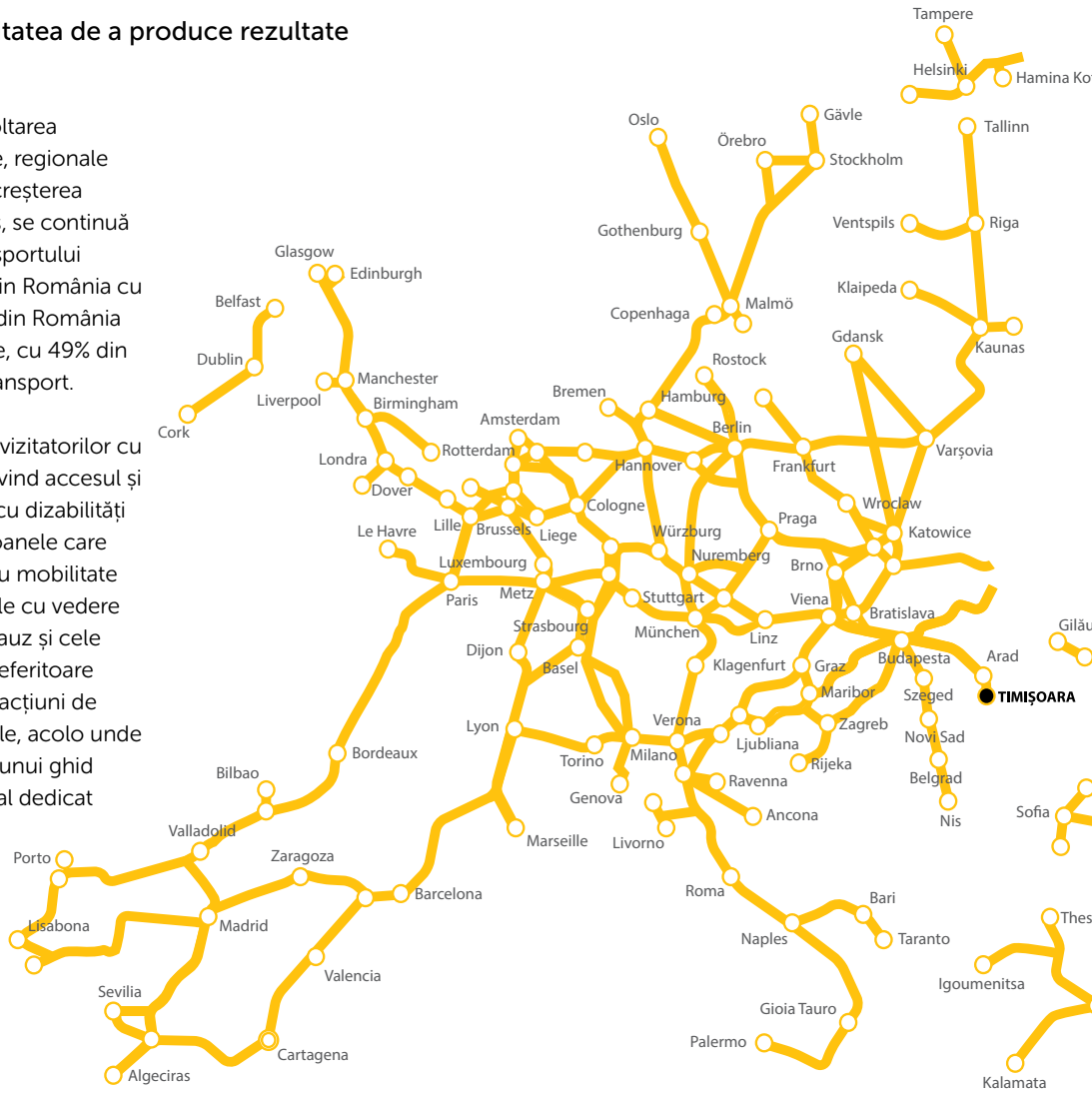
Zboruri directe: **62 orașe**
Destinații: **Berlin, Amsterdam, Düsseldorf, Karlsruhe, Oslo, Sofia, Tirana, New York**

Toate acțiunile orașului privind dezvoltarea conexiunilor internaționale, naționale, regionale și orășenești au fost determinate de creșterea calității vieții cetățenilor. În acest sens, se continuă tradiția orașului de promovare a transportului public: Timișoara a fost primul oraș din România cu tramvai electric și este al doilea oraș din România după dimensiunea rețelei de tramvaie, cu 49% din populație utilizând acest mijloc de transport.

Ținând cont de nevoile cetățenilor și vizitatorilor cu dizabilități, a fost schițat un raport privind accesul și participarea la cultură a persoanelor cu dizabilități din Timișoara, în special pentru persoanele care utilizează fotoliu rulant, persoanele cu mobilitate redusă, persoanele nevăzătoare și cele cu vedere parțială, persoanele cu deficiență de auz și cele cu dizabilitate intelectuală. Măsurile referitoare la infrastructură vor fi completate cu acțiuni de accesibilizare a conținuturilor culturale, acolo unde este posibil, precum și cu publicarea unui ghid al Capitalei Europene a Culturii special dedicat vizitatorilor cu dizabilități.



**Timișoara este orașul candidat din România cel mai ușor accesibil cu mașina**




4.2.3 Ce capacitate de absorbție are orașul din punct de vedere al cazării turiștilor?

**Orașul și împrejurimile sale au 40.233 paturi pentru turiști, incluzând capacitățile de cazare din proximitatea granițelor cu Serbia și Ungaria. În acord cu viziunea artistică, strategia TM2021 privind creșterea absorbției turiștilor se concentrează pe: oameni – rude, prieteni, colegi de breaslă, tineri și persoane din zone învecinate și diaspora, locuri – oraș, zone învecinate și regiune, și conexiuni – servicii ospitaliere inovative și turism tematic.**

## Capacitatea de absorbție a turiștilor

"The Huffington Post" a enumerat Timișoara ca fiind singurul oraș din România în top 10 **destinații europene de lux accesibile pentru toamnă** (7 octombrie 2014), alături de orașe din Spania, Portugalia și Bulgaria.

| **Capacitatea de absorbție a turiștilor, pe o rază de 150 km în jurul Timișoarei** | | **Paturi** | **Zona** |
|---|---|---|---|
| **40.233 paturi** | 20.639 paturi în structuri de primire turistică | 8.150 | Județul Timiș |
| | | 4.249 | Județul Arad |
| | | 3.070 | Județul Caraș-Severin |
| | | 1.385 | zona de graniță cu Ungaria |
| | | 3.785 | zona de graniță cu Serbia |
| | 19.594 paturi în campusuri | 5.450 | Internate ale școlilor din Timișoara |
| | | 14.144 | Cămine studențești în Timișoara și Arad |

tka




## Date curente privind turismul în Timișoara

Timișoara este punctul central al turismului din regiune, frecvent ales de turiști străini și români, atrăgând **80%** din turiștii ce vin în zonă, dar totuși **cu un grad de ocupare anuală de numai 31% în 2015** (cea mai mare din regiune). Sejurul mediu este de două nopți, majoritatea pentru călătorii de afaceri sau city breaks.

În 2015, **279.349 turiști** au venit în oraș, totalizând 577.717 nopți de ședere, la o capacitate de absorbție anuală de 1.829.564 nopți de ședere. Cele mai mari cote de ocupare au fost în **octombrie** (38%), **septembrie** (36%), **noiembrie** (35%), **mai** și **iunie** (34%), cu mai mult de 50.000 turiști în fiecare lună, capacitatea curentă maximă pe lună fiind de 167.000 de turiști.

Statisticile anului 2015 în turism au înregistrat o tendință pozitivă, cu încurajatoare **creșteri ale ratelor de sosiri turistice**, de **51%** în august, **30%** în iunie, **24%** în iulie, **23%** în septembrie și o **creștere medie anuală de 20%**, prin comparație cu aceeași perioadă a anului 2014.

La nivelul județului Timiș, capacitatea de absorbție în 2015 a fost de **2.568.093 nopți de ședere**, cu 339.359 sosiri de turiști (incluzând Timișoara).

În ceea ce privește oportunitățile viitoare, în 2016 se va deschide în Timișoara un hotel de cinci stele, care se va adăuga celor 19 hoteluri de patru stele.

**În Timișoara**

**Hoteluri**
3.860 paturi

**Pensiuni**
857 paturi

**Hosteluri**
348 paturi

**Camping**
260 paturi

**Vile și apartamente**
77 paturi

**Total**
5.402 paturi

## Măsuri concrete ale TM2021 de creștere a absorbției turiștilor

Fiind pe deplin conștienți de anvergura proiectului CEaC și de potențialul creșterii turismului, am elaborat în avans măsuri concrete de acțiune pentru creșterea capacității de absorbție a orașului, și anume:

- creșterea numărului de nopți petrecute de către **familii, rude și prieteni ai rezidenților**, ca urmare a:
  - › programelor populare orientate spre familie, cum ar fi *Reflecții* și *Lumină peste granițe*;
  - › programelor culturale de amploare, precum *Clarobscur*, *Baroc reloaded* și *Orașul luminilor*;
  - › programelor co-aparținând publicului, ca rezultat al co-creării sau co-prezentării lor, cum ar fi *Impuls*, *Patrimoniul sub reflectoare*, *Reflecții*;
- creșterea numărului de nopți de ședere a tinerilor și studenților prin:
  - › utilizarea a trei zone virane din Timișoara și împrejurimi pentru posibile campinguri pentru tineret, și anume: perimetrul Muzeului Satului, zonele de campare de la Pădurea Verde și fostul Colegiu Energetic;
  - › utilizare căminelor școlare și universitare pe perioada vacanței de vară ;
  - › programelor special dedicate tinerilor, precum: *Incubatoare de energie*, *Orizonturile cunoașterii*, *AnaLogic*, sau chiar a celor cu public mai specific, precum *Spații vii*, *Perspective fluide*;
- creșterea numărului de nopți de ședere a locuitorilor din **Banat, Euroregiunea DKMT**, precum și din **București**, **Budapesta** și **Belgrad**, prin:
  - › autocare speciale ale TM2021, inițiate de companiile locale și regionale de transport;
  - › programe culturale specifice, cum ar fi: *Patrimoniul sub reflectoare*, *Lumină peste granițe*, *La pas*, *Cămine în mișcare*;
  - › turnee în toate aceste locuri ale tuturor proiectelor adecvate pentru aceasta;
- inițierea, în 2017, a discuțiilor și negocierilor cu **tour operatori** pentru includerea Timișoarei și a TM2021 în ofertele lor, fiind vizați operatori precum Thomas Cook, TUI Travel;
- încurajarea legăturilor experimentale cu rezidenți și locuri autohtone, ca parte a **serviciilor ospitaliere inovative și de promovare a turismului colaborativ**, prin utilizarea platformelor digitale și a comunităților virtuale existente (e.g. Airbnb, EatWith.com, GuestHouser), precum și prin exploatarea potențialului mijloacelor și platformelor TIC dezvoltate în cadrul programului nostru cultural;
- promovarea noilor forme de **turism tematic urban și rural**, prin circuite religioase sau axate pe memoria istoriei noastre recente, și a regiunii Banat, și respectiv prin servicii experimentale de tip eco- și agro-turism, turism terapeutic sau de aventură și turism enogastronomic;
- promovarea **interacțiunii dintre turiști și rezidenți**, pe de o parte, și **dintre oraș și împrejurimile sale**, pe de alta, prin următoarele programe:
  - › *În căutarea luminii*, cu rezidențe artistice în casele locuitorilor din Timișoara și din împrejurimile ei, artiștii fiind găzduiți în case particulare, astfel încât să redescopere datinile ospitalității;
  - › *Cămine în mișcare,* prin care căutători de povești și turiști sunt găzduiți în casele locuitorilor din Banat;
  - › *Peisaje de lumină*, în care localnici creativi găzduiesc persoane creative asemănătoare lor din toată lumea.

4.2.4 / Din punct de vedere al infrastructurii culturale, urbane și turistice, care sunt proiectele (inclusiv proiectele de renovare) planificate de orașul dumneavoastră în legătură cu acțiunea "Capitală Europeană a Culturii" din prezent până în anul pentru care este acordat titlul? Care este calendarul planificat pentru aceste lucrări?

## Intervenții de infrastructură

Intenția noastră este ca, prin programului TM2021 să transformăm Timișoara într-un loc unde oamenii devin rațiunea dezvoltării sale. În acest sens, infrastructura orașului trebuie să fie deschisă și prietenoasă, pentru a permite transferul energiei creative a oamenilor către comunitate, facilitând astfel un sentiment incluziv și reconfortant al cetățeniei. În ultimii trei ani și jumătate, Municipalitatea Timișoarei a implementat 35 de proiecte finanțate de UE, în sumă totală de 165 milioane de euro.

| Intervenții de infrastructură | Suma (în euro) | Note | Descriere |
|---|---|---|---|
| **Infrastructura culturală** | **€55.700.000** | | |
| Centru pentru Artă, Tehnologie și Experiment | 12.000.000 | Finanțare: Bugetul local și fonduri UE; Finalizare: 2020 | Un spațiu deschis experimentului și inovației, prin intermediul artei și tehnologiei |
| Noua sală de spectacole a Teatrului German de Stat | 1.500.000 | Finanțare: Bugetul local; Finalizare: 2018 | Conversia unei clădiri industriale |
| Centrul de Cultură Mărășești | 5.000.000 | Pregătit pentru finanțare FEDR; Finalizare: 2017 | Cel mai vechi spital public (1745) din Europa de Est va deveni centru cultural |
| Centrul Cultural Sinagoga | 2.500.000 | Pregătit pentru finanțare FEDR; Finalizare: 2018 | Sinagoga din secolul al XIX-lea va fi transformată într-o sală de concerte și un spațiu cultural |
| Reabilitarea Palatului Culturii | 15.500.000 | Finanțare: națională și fonduri UE; Finalizare: 2018 | Restaurarea completă a clădirii emblematice a Timișoarei, ce adăpostește Opera și cele trei Teatre |
| Muzeul Revoluției Române | 3.000.000 | Finanțare: Ministerul Culturii; Finalizare: 2018 | Un Muzeu creativ și inovativ al Revoluției Române, |
| Conversia fostelor săli de cinematograf | 2.000.000 | Finanțare: Bugetul local; Finalizare: 2018 | 9 foste săli de cinema vor deveni centre culturale (studiouri de teatru, cinematografe și galerii de artă) |
| Restaurarea Castelului Huniade | 11.000.000 | Finanțare: Bugetul local și județean, FEDR; Finalizare: 2020 | Sediul Muzeului Banatului din Timișoara |
| Reabilitarea Muzeului Satului Bănățean din Timișoara | 3.000.000 | Finanțare: Bugetul local; Finalizare: 2020 | Pentru promovarea tradițiilor, artefactelor și culturii țărănești |
| Centrul Cultural "Turnul de Apă" din Iosefin | 200.000 | Finanțare: Bugetul local; Finalizare: 2018 | Un vechi turn de apă transformat în spațiu pentru expoziții și evenimente culturale restrânse |
| Centrul Cultural și Educațional Kuncz | în etapa de planificare | 2014-2020 | Un centru comunitar pentru educație culturală și alfabetizare în cel mai sărac cartier din Timișoara |
| **Revitalizare urbană** | **€56.000.000** | | |
| Reabilitarea spațiilor publice din Cartierul Cetate – faza I | 14.000.000 | Finanțare: FEDR; Finalizare: 2016 | Acoperă 9 ha, 4 piețe și 9 străzi pentru uz pietonal |
| Reabilitarea spațiilor publice din Cartierul Cetate – faza a II-a | 11.000.000 | Proiect pregătit pentru finanțare FEDR; Finalizare: 2019 | Un număr suplimentar de 11 străzi (în total 20), împreună totalizând 17 km, pentru uz pietonal |
| Reabilitarea infrastructurii publice urbane a malurilor Canalului Bega | 12.000.000 | Finanțare: Fonduri UE; Finalizare: 2016 | 18 km noi de trasee pentru biciclete și pietoni, 10 ha de noi zone verzi și parcuri, primul serviciu de transport public pe apă din România |
| Reabilitarea Ansamblului Urban "Corso" | 10.000.000 | Proiect pregătit pentru finanțare FEDR; Finalizare: 2020 | Parte a patrimoniului național, include câteva dintre cele mai importante edificii culturale din oraș |
| Program de finanțare locală pentru proprietarii de clădiri istorice | 9.000.000 | Finanțare: Bugetul local, Fonduri private; Finalizare: 2019 | Vizează 14.500 de clădiri istorice |
| **Infrastructura de turism** | **€12.000.000** | | |
| Reabilitarea Canalului Bega | 12.000.000 | Finanțare: Programul IPA România-Serbia; Finalizare: 2020 | Creșterea potențialului turistic în comunitățile apropiate de Canalul Bega, prin extinderea sistemului de navigație pe traseul Timișoara–Dunăre |
| Muzeul Științei și Tehnologiei Banat | În curs de estimare | 2014-2020 | Pentru expunerea inovațiilor tehnologice și din domeniul IT, de pe plan local și regional |
| **TOTAL** | **€123.700.000** | | |

5.1 / Explicați în ce mod au fost implicate populația locală și societatea civilă în pregătirea candidaturii și cum vor participa la punerea în aplicare a acțiunii.

## Procesul participativ de candidatură al Timișoarei va continua, în cazul câștigării titlului, printr-o Călătorie către 2021 și dincolo de acest an, având publicul în centrul preocupărilor sale.




**2010 —** Primele dezbateri și declarații din partea grupărilor civice

**2011 —** Înființarea legală a inițiativei civice susținute de Primărie și de Consiliul Județean (Asociația TM2021)

**2012 —** Consultări, activități-pilot de lărgire a publicului și lansarea primului concept („Revolutionary")

**2013 —** Consolidarea Asociației și studiu sociologic privind nevoile locale

**2014 —** Comunicare intensă cu publicul, dezbateri pe tema celui de-al doilea concept („Coridoare culturale")

**2015 —** Consultări intensive cu publicul, dezbateri pe tema accesului la cultură a persoanelor vulnerabile, cu dizabilități și a comunităților minoritare. Concept final („Luminează orașul prin tine"). Preselecție dosar de candidatură

**2016 —** Dezvoltarea dosarului de candidatură final: dezvoltarea programului artistic și cultural cu sprijinul curatorilor-colaboratori; extinderea și aprofundarea colaborărilor existente cu parteneri europeni și internaționali – artiști, instituții, orașe; medierea dialogului dintre sectorul independent și administrația publică

**2017 —** Demararea proceselor de pregătire a programelor care implică publicul; activități – pilot

**2018-2019 —** Activități de definire a procesului, axate pe dezvoltarea capacității operatorilor culturali în ceea ce privește formarea și extinderea publicului. Public local implicat, care participă la pregătirea programului

**2020 —** Activități de definire a procesului axate pe producție participativă (și participare internațională)

**2021 —** Elemente esențiale ale Programului Cultural axate pe extinderea și aprofundarea experiențelor oferite publicului regional și internațional.

**2022 —** Participarea publicului la evaluarea și comunicarea impactelor.

Odată cu preselecția Timișoarei în decembrie 2015 și publicarea dosarului de candidatură, conceptul bazat pe valori a câștigat claritate și încrederea factorilor de influență civică de pe plan local, regional și internațional implicați în candidatură.

În 2016, echipa de proiect a intensificat dialogul cu societatea civilă prin întâlniri structurate, cu participare deschisă (ediții „Joia Capitalei Culturale" și două Cafenele Culturale cu o participare totală de peste 260 de persoane), prin întâlniri cu organizații cheie și printr-o abordare transparentă și deschisă față de publicul larg. Subiectul dezbaterii a fost modul în care agenții culturali – independenți și instituționali, cetățeni locali și contactele lor internaționale, din toate domeniile de activitate – doresc să fie incluși în programele candidaturii și să contribuie la reperele acestora.

În comparație cu prima propunere de program cultural, subiectele și propunerile cetățenilor au dobândit greutate și au deschis noi perspective. Câteva exemple:

- *Invizibil/vizibil*, îmbunătățit prin clarificarea direcțiilor de intervenție, includerea unei inițiative concrete în cartierul Kuncz, și prin adăugarea de activități de consolidare a capacităților artiștilor romi;
- *Actorii schimbării* este un program de anvergură nou ce evocă spiritul revoluționar al orașului și aduce în centrul atenției inițiativele prezente ce își propun să genereze implicare civică;
- *Perspective fluide* este un program nou, care pune accent pe teme feministe și problematici de gen, subiecte altminteri evitate sau chiar percepute ca fiind controversate în contextul local;
- *AnaLogic*, *La Pas* și *Peisaje de lumină* se referă în principal la mediul înconjurător, criticând consumerismul și aducând în prim-plan alternative locale, care se integrează în mișcări globale (agricultura susținută de comunitate, mișcarea "makers spaces").

**Participarea populației locale pe durata anilor pregătitori este un principiu central în jurul căruia se dezvoltă publicul și se construiește Programul Cultural.**

Procesul de dezvoltare a acestui Program (2017-2020) a fost definit cu atenție la detalii, astfel încât o parte importantă a populației locale să aibă șansa de a se implica activ.

- În *Reflecții*, *AnaLogic*, *Orașul luminilor*, *Patrimoniul sub reflectoare* și *Cămine în mișcare* publicul este invitat să contribuie cu propriile sale conținuturi, care vor deveni parte din proiecte artistice și culturale profesioniste;
- *Invizibil/Vizibil*, *Perspective fluide* și *Clarobscur* dau cuvântul grupurilor sociale vulnerabile precum comunitățile roma, minoritățile sexuale, femeile și persoanele marginalizate social, pentru a transmite publicului larg mesajele și poveștile lor exprimate sub forma de intervenții artistice;
- În *Actorii schimbării*, *Îndrăznește!*, *Impuls* și *Spații vii*, lucrările de artă și intervențiile culturale se bazează pe activități preliminare de documentare în comunitate;
- În *Orizonturile cunoașterii*, publicul participă la formarea narațiunii pe care se bazează jocul de realitate alternativă;
- Toate celelalte programe au evenimente pilot urmate de feedback din partea publicului, care urmează să fie integrat în dezvoltarea ulterioară a acestora.

Pe termen lung, orașul va deține noi mecanisme de management cultural, care implică populația locală în procesul decizional și în crearea de conținut cultural.

5.2 / În ce măsură titlul va crea în orașul dumneavoastră oportunități noi și durabile pentru categorii extinse de cetățeni, în special tineri, voluntari și persoane marginalizate și defavorizate, inclusiv minorități, de a asista sau a participa la activități culturale? Prezentați totodată în detaliu în ce măsură activitățile respective sunt accesibile persoanelor cu handicap și persoanelor în vârstă. Precizați care sunt părțile programului planificate pentru diferitele grupuri menționate.

**Demersul nostru, în plus față de accesibilizare și crearea de oportunități pentru o gamă largă de cetățeni, va aborda în mod sistematic subiecte sensibile, aducându-le în atenția publicului larg, contribuind astfel la consolidarea coeziunii sociale.**

În ceea ce privește lărgirea categoriilor de public și atragerea anumitor grupuri sociale, am adaptat pentru toate categoriile relevante patru dintre cele zece principii de bază utilizate de UE în vederea integrării comunității rome: (1) vizare explicită, dar nu exclusivă; (2) mesaje țintite către populația largă; (3) stimularea participării active; (4) activități constructive, pragmatice și nediscriminatorii.

Integrarea acestor principii în Programul Cultural este realizată pe trei paliere. Stațiile lărgesc categoriile de public deschizând Programul Cultural către o gamă largă de cetățeni, cu accent pe formarea de legături între generații. La următorul nivel, Traseele aprofundează experiențele culturale, în special în ceea ce privește temele sensibile precum marginalizarea socială, excluziunea și migrația. Fiecare program (Stație sau Traseu) conține un proces clar ce creează oportunități pentru angajarea multor categorii de public.

Diferite categorii de public vor descoperi în Programul Cultural activități relevante pentru ele și care, în plus, contribuie la consolidarea coeziunii sociale – și aceasta datorită consultării și implicării grupărilor locale și partenerilor europeni în etapele de redactare a candidaturii. Deși multe dintre aceste activități vizează anumite categorii de public, acestea nu se adresează exclusiv lor, fiind concepute pentru publicul larg.

**Părțile Programului Cultural TM2021 planificate pentru aceste grupuri sunt:**

## Copii și tineret

- *Orizonturile cunoașterii* se va axa pe nevoile educaționale ale nativilor digitali, aducându-le în atenția educatorilor adulți și a publicului larg;
- *AnaLogic*, *Actorii schimbării*, *Spații vii*, *Orașul luminilor*, *Peisaje de lumină* propune activități de educație nonformală pe teme artistice, tehnice și ecologice;
- *Incubatoare de energie* organizează tabere de creație pentru publicul tânăr.

## Dialogul între generații

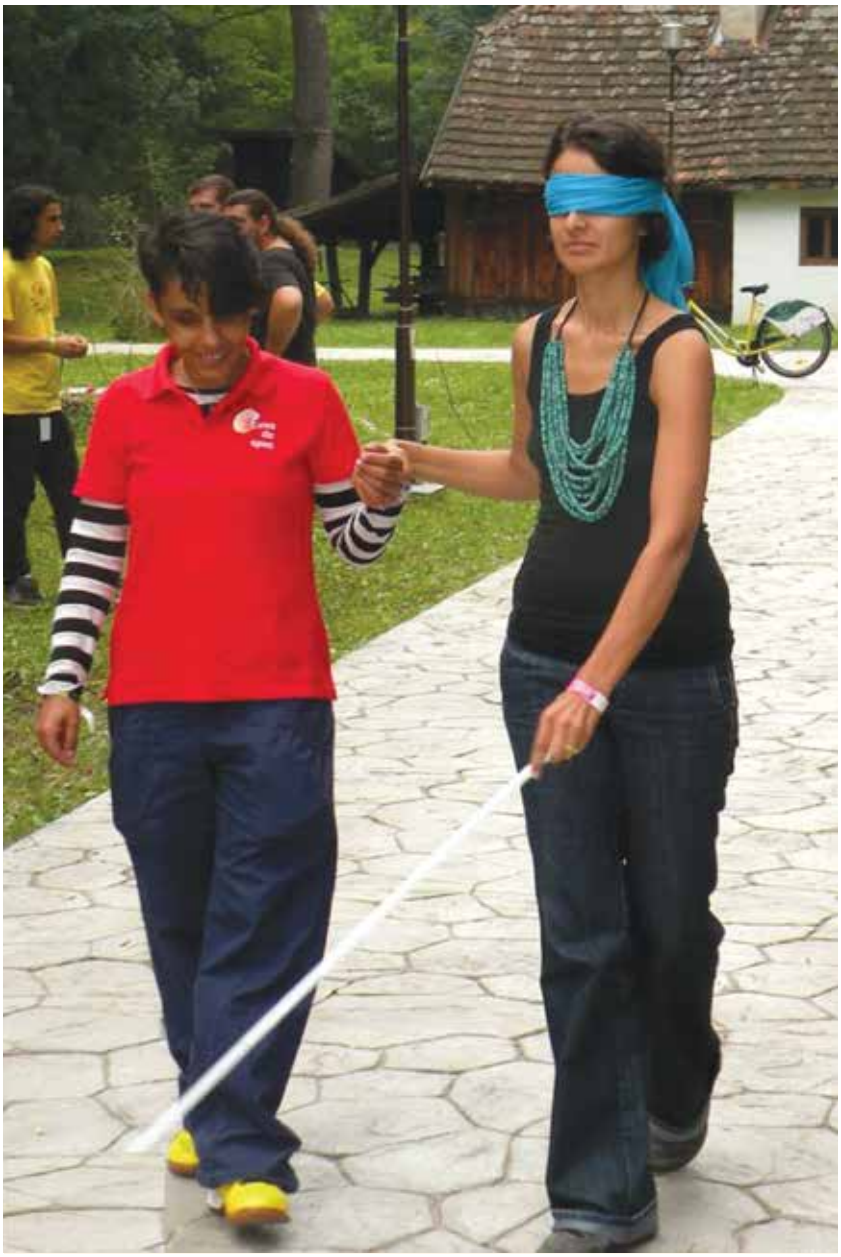
- Stația *Reflecții* încurajează publicul tânăr să interacționeze cu generațiile mai în vârstă la un nivel mai profund, în jurul unor teme precum amintiri personale și povești de familie;
- *AnaLogic* – aduce în prim plan cunoștințele, abilitățile și stilurile de viață ale generațiilor mai în vârstă;
- *Actorii schimbării* – evidențiază teme precum răzvrătirea, rezistența și implicarea în schimbările sociale la nivel de generații diferite.

## Accesibilitate pentru persoanele în vârstă sau cu dizabilități

- Toate programele cât și *Centrul de resurse* (1) asigură accesibilitatea fizică a locurilor în care se desfășoară activitățile și evenimentele; (2) instruiesc operatorii culturali în ceea ce privește accesibilizarea conținutului cultural (ex. muzee și expoziții care permit atingerea exponatelor, interpretare în limbajul semnelor, traduceri simple din punct de vedere lingvistic, cu soluții tehnice actuale și bune practici);
- *Lumini captivante* aduce în atenția publicului subiectul incluziunii digitale a persoanelor în vârstă și a celor cu dizabilități.

## Persoane marginalizate sau excluse din societate

- *Clarobscur* aduce în prim-plan marginalizarea și excluderea din societate, creează oportunități pentru participarea activă a publicului dificil de atras (de pildă teatrul „Cardboard Citizens" (Cetățeni de carton) pentru oamenii străzii), îi include pe cei excluși pe criterii de etnie sau religie;
- *Perspective fluide* se axează pe implicarea persoanelor LGBTIQ+ și a rețelelor sociale ale acestora; oportunități de participare activă și creare a unor zone de siguranță pentru exprimare;
- *Invizibil/vizibil* creează oportunități pentru participarea activă a comunităților rome dificil de atras, care trăiesc la periferia orașului (în special cartierul Kuncz);
- *Îndrăznește!* și *Impuls* încurajează cetățenii care locuiesc în zone periferice ale orașului să se implice în activități culturale;
- *La pas* aduce în atenția publicului teme precum responsabilitatea consumatorului și responsabilitatea socială a zonelor urbane în contextul marginalizării celor rurale;
- *Patrimoniul sub reflectoare* implică persoanele în vârstă și marginalizate care locuiesc în clădiri istorice, invitându-le să contribuie ca naratori ai istoriei recente.



## Persoane afectate de discriminare și de discursuri instigatoare de ură

- *Invizibil/vizibil* implică persoanele și comunitățile rome; expune și discută teme precum deconstruirea stereotipurilor, marginalizarea socială și excluziunea romilor, cât și consecințele mesajelor generalizate din societate care instigă la ură;
- *Perspective fluide* aduce în atenția publicului subiecte precum feminismul, fluiditatea orientării sexuale și de gen, deconstruirea stereotipurilor și a mesajelor generalizatoare.

## Accent pe diversitate

- *Lumină peste granițe* și *În căutarea luminii* creează oportunități pentru participarea activă a diverselor grupuri etnice și religioase, cu accent pe diversitatea culturală.
- *Cămine în mișcare* aduce în prin-plan subiectul strămutărilor de populații și consecințele discursurilor naționaliste.

## Oportunități de voluntariat

Stația *Reflecții* propune un grup dedicat activităților de documentare, creare de expoziții și ghidaj pentru publicul interesat de tema identității și amintirilor personale;

- *Lumini captivante* creează *Scenarii neașteptate* și *De vorbă cu străinii* – performances și instalații care se bazează pe implicarea voluntarilor;
- *AnaLogic* implicare în activități de tip muzeu, ateliere și evenimente artistice;
- *Actorii schimbării* – contribuții la realizarea Muzeului Interactiv al Revoluției și activități de ghidaj;
- *Îndrăznește!* și *Impuls* participare activă și voluntariat în activități culturale în cartierele orașului;
- *Orașul luminilor* folosește metode de colectare de date de tip "crowd sourcing" pentru activități care au ca și rezultat democratizarea orașului (cetățenii se pot oferi să transmită date prin smartphone-uri sau tablete);
- *Patrimoniul sub reflectoare* propune un muzeu fără ziduri în care locuitorii asigură ghidajul în cartierele istorice ale orașului;
- *Baroc reloaded* și *Encounters* își propun activități de ghidaj și mediere culturală.

## Cum funcționează?

Accesibilizarea culturii este abordată pe trei niveluri:

1. obstacole fizice (analizate nu doar din perspectivele persoanelor cu dizabilități ci și ale celor care locuiesc, spre exemplu, în zone periferice cu posibilități reduse de transport public);

2. acces la informații (modalități de comunicare cu publicul țintă care să includă spre exemplu persoanele care nu au acces la internet);

3. din punct de vedere al conținutului artistic (adaptări pentru persoanele cu deficiențe senzoriale, implicarea de ghizi și mediatori culturali pentru publicul larg).

5.3 / Explicați strategia dumneavoastră generală pentru extinderea categoriilor de public, în special legătura cu mediul educațional și participarea școlilor.

**Strategia de dezvoltare a publicului a influențat constant structura candidaturii. Viziunea artistică, Programul Cultural, consolidarea capacităților și dimensiunea europeană, printre altele, conțin cele trei etape pentru dezvoltarea publicului: angajarea, implicarea și atragerea publicului.**

Urgențele identificate pe durata procesului de candidatură au condus la formularea de teme **relevante** pentru segmente de public care au deja energia și dorința de a ieși din pasivitate. Programul Cultural le oferă cadrul de a se implica în comunitate. Programul este conceput sub forma unei Călătorii, un proces cu un parcurs și o intervenție logică, centrat asupra publicului căruia i se adresează.

## Cum extinde TM2021 categoriile de public?

Considerăm că cea mai eficientă abordare este lărgirea categoriilor de public concomitent cu aprofundarea experienței publicului deja angajat. Intervenția se concentrează inițial pe **angajarea** publicului existent, prin teme relevante, apoi pe crearea cadrului pentru o **implicare** activă, care conduce la dezvoltarea profundă a publicului. Categoriile de public implicate în aceste moduri contribuie în mod natural la **atragerea** de categorii noi de public, în cicluri care continuă de la sine. Acest proces este sprijinit prin **consolidarea capacităților operatorilor culturali**, care se dezvoltă odată cu publicul și inovează, pentru a oferi experiențe culturale noi. Selecția **locațiilor** și **instrumentelor digitale** sprijină atragerea de noi categorii de public.

Pe durata procesului de candidatură, strategia de dezvoltare a publicului a influențat alte strategii și procese:

- **Viziunea artistică** și **Programul Cultural**: programul a fost conceput sub forma unei hărți cu **Teritorii**, **Stații** și **Trasee** care vor fi parcurse de către public, oferind posibilitatea de explorare conform propriilor interese. Fiecare Stație și Traseu este concepută ca și proces multianual care încorporează etapele **angajării** prin activități pilot în 2017 și 2018. Astfel, se vor remarca persoanele și organizațiile care doresc să se **implice** în dezvoltarea programelor în 2019-2020 și să susțină **atragerea** de noi categorii de public, la nivel local și internațional în 2021;

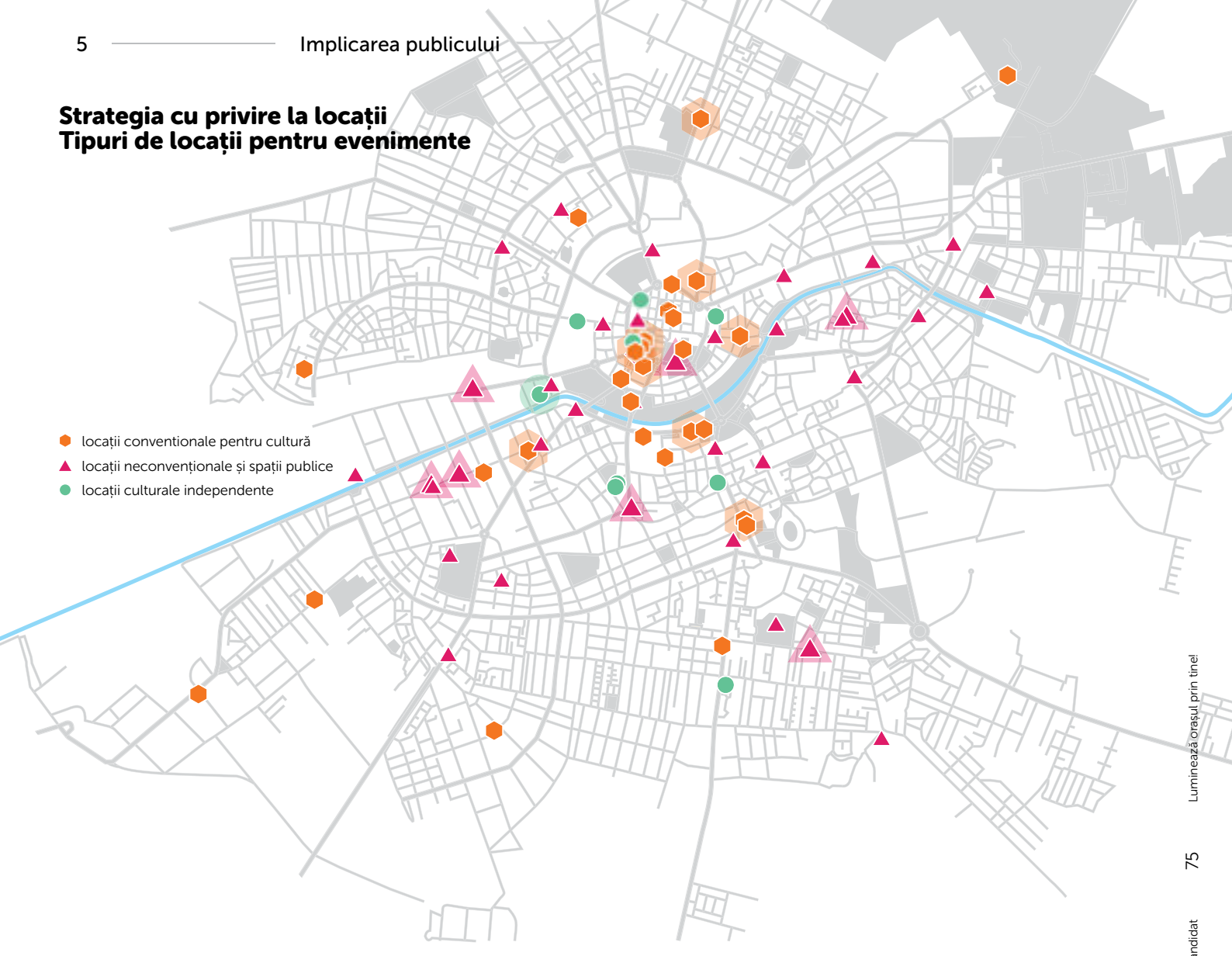
- strategia de **Consolidare a capacităților** include activități explicite pentru operatorii culturali (manageri, personal, artiști și agenți) pentru ca aceștia să își concentreze eforturile asupra publicului, în diferitele etape ale interacțiunii cu acesta – contact, decizie, parcurs, primire, evenimentul cultural în sine, plecare, procesare și transmiterea mai departe a impresiilor generate de experiența culturală. Propunerile formulate de organizatorii locali ai Programului Cultural TM2021 includ deja o analiză a categoriilor de public existente, cât și instrumente pentru dezvoltarea ulterioară a acestora. Parteneriatele negociate cu Matera 2019 și Rijeka 2020 prevăd ca operatorii culturali ai celor trei orașe să dezvolte instrumente concrete și specifice de dezvoltare a categoriilor de public, care vor fi extrem de relevante pentru viitoarele Capitale Europene ale Culturii și pentru alte programe similare ca dimensiuni și sferă de aplicabilitate;

- strategia **Dimensiunea Europeană** a direcționat contactele și parteneriatele către rețele, organizații și artiști din mediul internațional, care au printre preocupări dezvoltarea categoriilor de public în domeniile lor de activitate. Preconizăm parteneriate cu rețele precum ENCATC – Rețeaua Europeană a Centrelor pentru Pregătire în Management și Politici Culturale, EFA – Asociația Festivalurilor Europene, NEMO – Rețeaua Organizațiilor Muzeale Europene, IETM – Reuniunea Informală a Teatrelor Europene, CAE – Culture Action Europe și TEH – Trans Europe Halles;

- strategia de lucru cu publicul internațional urmează un șablon similar: lucrând cu parteneri internaționali în fiecare program, atragem publicul angajat deja al acestora, oferindu-le oportunitatea de a se implica (în special prin instrumente digitale); contribuția lor va genera energia de a comunica și de a atrage categorii noi de public;

- strategia cu privire la **Locații**: centrarea asupra publicului a influențat selecția locațiilor programelor culturale, pentru a îndepărta pe cât posibil barierele fizice și pentru a crește numărul persoanelor care participă la eveniment „din obișnuință", cât și a celor care ajung la evenimente întâmplător;
- strategia de **Marketing și Comunicare** include instrumente și practici de dezvoltare a publicului, precum promovarea unor noi tipuri de experiențe culturale în rețelele deja existente de public loial; generarea unei stări de așteptare cu nerăbdare și

## Strategia cu privire la locații
## Tipuri de locații pentru evenimente




de înțelegere anticipată a contextului, pentru a maximiza implicarea în timpul experienței culturale; crearea de oportunități pentru implicare în crearea de noi experiențe culturale viitoare; comunicarea evenimentelor către noi categorii de public prin intermediul categoriilor implicate existente, așa cum am detaliat în secțiunea respectivă din dosarul de candidatură;

- strategiile de **Educație și Turism** iau în considerare nevoile specifice ale publicului tânăr și ale turiștilor, cu accent pe comunicarea sistematică a contextului local și pe crearea de oportunități adaptate de implicare și participare (spre exemplu prin maximizarea utilizării instrumentelor digitale);

- **Structura organizațională** și strategia de **Monitorizare și Evaluare** includ atât unități care au în vedere dezvoltarea publicului în diverse etape (angajare, implicare, extindere și diversificare a experiențelor publicului), cât și un sistem de urmărire a acestui proces, cu moduri de colectare și analiză a unor indicatori cantitativi și calitativi specifici. Chiar și strategiile de strângere de fonduri și de voluntariat urmează metodologia de dezvoltare a publicului.

## Colaborarea cu școlile

În ceea ce privește relația cu mediul educațional și participarea școlilor, premisele colaborării sunt:

- mai multe Stații și Trasee din cadrul Programului Cultural au în vedere nevoile educaționale. *Orizonturile cunoașterii* este Traseul principal în relația cu școlile din Timișoara și Arad, și dezvoltă produse culturale ce pot fi promovate mai departe pentru **atragerea publicului** de vârstă școlară din România și de la nivel internațional. Alte programe sunt *AnaLogic*, *Actorii schimbării*, *Orașul luminilor*, *Spații vii* și *Peisaje de lumină*.
- *Centrul de resurse Electro-cultura* include activități care consolidează capacitatea operatorilor culturali de a-și îmbunătăți cooperarea cu instituțiile educaționale și viceversa.

Prin **strategia noastră de dezvoltare a publicului** ne propunem să schimbăm cererea de oferte culturale și să creăm o nouă practică a cooperării creative, în care artiștii și activiștii facilitează parcursuri colective ce demarează schimbări sociale, extinzându-se de la cetățeni la comunități, iar apoi în întreaga Europă.

6A.1.1 / Care a fost bugetul anual pentru cultură al orașului în ultimii 5 ani (cu excepția cheltuielilor pentru actuala candidatură pentru Capitala Europeană a Culturii)?

Procentul anual alocat culturii din totalul bugetului orașului s-a triplat în ultimii 6 ani (de la 1,4% în 2011 la 3,2% în 2016). Acesta este unul dintre cele mai stabile bugete din România. El a crescut ca urmare a conceperii Master Planului orașului, aprobat în ianuarie 2012, în care strategia culturală deține un rol crucial în dezvoltarea pe termen lung.

Seriile de creșteri ale bugetului cultural au început cu majorări ale alocărilor bugetare adresate operatorilor culturali tradiționali și au continuat cu creșterea semnificativă a bugetului alocat pentru Agenda Culturală a orașului, ce cuprinde toate evenimentele și festivalurile produse de Primăria Municipiului Timișoara prin Casa de Cultură, o instituție aflată sub directa sa autoritate. Aceste fonduri suplimentare au fost folosite pentru a extinde activitățile culturale locale în cartierele și zonele înconjurătoare ale orașului, în scopul consolidării acțiunilor de dezvoltare a publicului și a impulsionării turismului cultural.

Bugetul pentru cultură împreună cu bugetul pentru investiții culturale însumează până la 9% din bugetul total al orașului, în 2015 și 2016, confirmând trendul ascendent de la 3% în 2013, respectiv 5,6% în 2014. Bugetul prevăzut pentru pregătirea candidaturii TM2021 (neinclus în tabel) a crescut treptat în perioada 2011-2016, ajungând în prezent la 2% din bugetul total pentru cultură.

| Anul | Bugetul anual pentru cultură în oraș (în euro) | Bugetul anual pentru cultură în oraș (în % din bugetul anual total pentru oraș) |
|---|---|---|
| 2011 | 4.048.400 | 1,4% |
| 2012 | 4.393.400 | 1,6% |
| 2013 | 6.084.100 | 2,2% |
| 2014 | 6.969.800 | 2,5% |
| 2015 | 7.665.150 | 2,9% |
| 2016 | 8.512.250 | 3,2% |

6A.1.2 / În cazul în care orașul intenționează să utilizeze fonduri din bugetul său anual pentru cultură pentru finanțarea proiectului Capitală Europeană a Culturii, vă rugăm să precizați suma în cauză începând cu anul depunerii ofertei până în anul pentru care este acordat titlul de Capitală Europeană a Culturii.

Municipalitatea orașului a creat o linie de buget specială pentru proiectul TM2021, prin intermediul căreia s-a prevăzut în bugetul local suma de 20 milioane de euro până în anul 2022, în cazul câștigării titlului. Modul în care această sumă va fi transferată organizației independente a fost stabilit, pe de o parte, în baza Hotărârii adoptate de către Consiliul Local Timișoara în 2015, reasumată prin Declarația de angajament ferm a noului Consiliului Local ales (ca urmare a alegerilor locale din iunie 2016), în chiar prima sa sesiune ținută în 7 iulie 2016, iar pe de altă parte, ca urmare a contractului Asociației Timișoara–Capitală Culturală Europeană cu municipalitatea. Asociația este răspunzătoare pentru pregătirea candidaturii, implementarea și monitorizarea proiectului, în cazul câștigării titlului.

**Prin urmare, bugetul prevăzut pentru proiectul TM2021 nu afectează bugetul anual pentru cultură**. Desigur, pe parcursul anilor de pregătire CEaC, Municipalitatea orașului poate hotărî să realoce fonduri apațînând bugetului său dedicat culturii pentru propriile activități legate de programul CEaC. Aceste activități vor fi ulterior aliniate cu indicatorii Programului Cultural.

Contribuția orașului la TM2021 se ridică la aproape jumătate din bugetul total alocat oricum culturii pe parcursul următorilor 6 ani, fără ca această contribuție să afecteze în vreun fel bugetul amintit.

6A.1.3 / Ce sumă din bugetul anual general intenționează orașul să cheltuiască pentru cultură după anul pentru care este acordat titlul de Capitală Europeană a Culturii (în euro și în % din bugetul anual general)?

Strategia Culturală a Municipiului Timișoara pentru anii 2014-2024 indică faptul că orașul va cheltui 4,1% (11.661.346 euro) anual pentru cultură în anii ulteriori anului CEaC. Această sumă va fi necesară pentru a susține impactul și moștenirea proiectului TM2021, între care: un profil internațional mai puternic al orașului (prin intermediul a cel puțin unui eveniment major în fiecare an), activități ale programului *Electro-cultura* (programe de consolidare a capacităților și stagii de rezidență pentru artiști), colaborări și coproducții europene și internaționale, precum și o scenă culturală și creativă vie, cu conexiuni internaționale. Așteptările sunt ca, după anul CEaC, tipurile de evenimente culturale și festivaluri sprijinite de Municipalitatea orașului să crească din punct de vedere calitativ, ca o consecință a creșterii calitative a cererii publicului care a experimentat anul CEaC.

6.A.2 Venituri pentru acoperirea cheltuielilor operaționale:
6A.2.1 / Vă rugăm să explicați bugetul operațional general (și anume fondurile rezervate în mod special pentru acoperirea cheltuielilor opeaționale). Bugetul ar trebui să acopere faza de pregătire, anul pentru care este acordat titlul, evaluarea și dispozițiile pentru activitățile ulterioare.

Primaria Municipiului Timișoara poate susține cea mai mare parte a costurilor operaționale ale proiectului TM2021, fiind una dintre cele mai stabile trei autorități locale din țară. De asemenea, municipalitatea are o bună experiență în dezvoltarea și implementarea cu succes a unor proiecte de amploarea și natura CEaC, tocmai datorită stabilității sale financiare. Mai mult decât atât, ori de câte ori fondurile de la Guvern nu au fost disponibile sau nu au fost alocate pentru proiectele Timișoarei, orașul a fost capabil fie să le susțină el însuși, fie să atragă fonduri europene.

Încă din anul 2011, municipalitatea a înființat o linie bugetară distinctă destinată procesului de candidatură, pentru intermediul căreia aloca în avans, în fiecare an, resursele necesare pregătirii candidaturii TM2021. Potrivit legislației române, nu este posibil ca bugetul alocat să fie asimilat tipologiei bugetelor de investiții. **Cu toate acestea, acordul nostru privind finanțarea pentru perioada 2017-2022 și după este cât se poate de aproape de situația unui plan multi-anual de investiții. Acesta nu mai necesită re-aprobarea în fiecare an, datorită Hotărârii Consiliului Local (care are cel mai mare grad de autoritate în administrația locală, fiind echivalentul unei "legi" locale) și a ulterioarei Declarații de angajament ferm a noului Consiliu**. În consecință, nu va mai exista posibilitatea schimbării scopului sau destinației respectivei alocații bugetare.

Fondurile asigurate în prezent în conturile Asociației sunt suficiente pentru a inița și susține procesul de implementare a TM2021 pentru primele șase luni, imediate posibilei decizii pozitive a Juriului de Selecție CEaC (octombrie 2016–martie 2017).

**Astfel, acest plan multi-anual acoperă și soluționează toate aspectele esențiale organizaționale, de administrare și personal, la fel ca și angajamentele financiare până în anul 2022 și după aceea.**

Lucrăm în mod special cu un model prin care se preconizează atragerea unei părți importante a veniturilor provenite din sectorul privat. Aceast fapt va face remarcat proiectul TM20121 ca pe un caz de succes în regiune din perspectiva finanțării și va poziționa Asociația la nivel național ca promotor al investițiilor în cultură.

| Totalul veniturilor pentru acoperirea cheltuielilor operaționale (în euro) | Din sectorul public (în euro) | Din sectorul public (în %) | Din sectorul privat (în euro) | Din sectorul privat (în %) |
|---|---|---|---|---|
| 48.500.000 | 44.000.000 | 91% | 4.500.000 | 9% |

Venituri din sectorul public:
6A.2.2 / Cum sunt defalcate veniturile care vor veni dinspre sectorul public pentru a acoperi cheltuielile operaționale?

Primăria Municipiului Timișoara și Consiliul Județean Timiș au asigurat contribuțiile de finanțare. Finanțarea de la Guvern va fi asigurată pe baze contractuale cu Ministere relevante, agreându-se în detaliu activități specifice, proiecte tematice și evenimente. Prin "Altele" în tabelul alăturat înțelegem instituțiile publice care deja plătesc cotizația de membru al Asociației, precum și diferite alte municipalități partenere din regiunea Banat și din țările dunărene.

| Venituri din sectorul public pentru acoperirea cheltuielilor operaționale | în euro | % |
|---|---|---|
| Guvern | 12.000.000 | 27% |
| Municipalitate | 20.000.000 | 46% |
| Județ | 5.000.000 | 11% |
| UE (cu excepția Premiului Melina Mercouri) | 3.000.000 | 7% |
| Altele | 4.000.000 | 9% |
| **Total** | **44.000.000** | **100%** |

6A.2.3 / Autoritățile responsabile de finanțele publice (municipalitatea, autoritățile regionale, autoritățile naționale) au votat deja sau și-au luat angajamente financiare pentru a acoperi cheltuielile operaționale? Dacă nu este cazul, când intenționează să o facă?

Atât Primăria Municipiului Timișoara, cât și Consiliul Județean Timiș au adoptat în unanimitate angajamentele lor financiare în 2015. Ambele decizii – HCL nr. 395/ 22.09.2015 și, respectiv, HCJ nr. 68/30.09.2015 – au fost recent reconfirmate și întărite de către autoritățile nou alese, în urma alegerilor locale din iunie 2016. Ambele Hotărâri conțin sumele ilustrate și în tabelul de la 6.A.2.5. Aceste Hotărâri vor fi puse în practică sub forma unor contracte legale cu Asociația, valide până în anul 2022 și după aceea, asigurând astfel cea puternică garanție posibilă de stabilitate financiară în conformitate cu legislația din România.

Negocierile cu Guvernul asupra finanțării au început încă din 2015, în timpul fazei de preselecție, și au continuat în anul 2016. Până acum, sumele exacte nu au fost comunicate. În plus, am adus în atenția Ministerului Culturii, împreună cu celelalte trei orașe candidate din România, o listă de cerințe în vederea ajustării și asigurării unei legislați naționale integrate privind finanțarea implementării proiectului CEaC și a moștenirii acestuia (în iulie 2016).

6A.2.4 / Care este strategia dumneavoastră de strângere de fonduri pentru a beneficia de sprijin financiar din programele/fondurile Uniunii Europene, în vederea acoperirii cheltuielilor operaționale?

Vom aborda strategia atragerii de fonduri prin programele/fondurile Uniunii Europene, în vederea acoperiri cheltuielilor operaționale, din perspectiva a trei unghiuri:

## [1] Resurse, parteneriate și proiecte care există deja

De-a lungul perioadei de candidatură, cei mai activi actori culturali din Timișoara au stabilit deja parteneriate necesare, au aplicat pentru atragerea de fonduri și au implementat cu succes proiecte europene și transfrontaliere. Iată câteva exemple în acest sens:

- "*Poli culturali – Politica culturală, instrument de dezvoltare comunitară și regională*", implementat de Institutul Intercultural din Timișoara, în calitate de partener lider, împreună cu Primăria Municipiului Timișoara, primăriile orașelor Pančevo și Zrenjanin și Parlamentul Civic Orașul Liber Vršac;
- "*E-Theatrum, Teatrul virtual – Punți culturale*", implementat de Teatrul Maghiar din Timișoara și Inno-Motive Nonprofit Kft. Szeged;
- "*Program de schimburi în domeniile arhitecturii și planificării urbane, între orașele Timișoara și Szeged*', implementat de municipalitățile orașelor Timișoara și Szeged;
- "*Studiu privind valorificarea potențialului turistic de-a lungul canalului Bega România-Serbia și promovarea investițiilor prioritare transfrontaliere comune*", implementat de Agenția pentru Dezvoltare Economică și Socială a Județului Timiș, Agenția Regională pentru Devoltare Socio-Economică Banat – Zrenjanin și Camera Regională de Comerț Zrenjanin;
- "*Banatul Istoric, Spațiul Intercultural Româno-Sârb*", implementat de Uniunea Europeană Banat România, un ONG local, membru al Asociației TM2021, împreună cu Centrul de Cultură și Artă al Județului Timiș, Muzeul Satului Bănățean Timișoara, Comuna Literară Vârseț - Književna opština Vršac (KOV) și Liceul „Borislav Petrov Braca" din Vârseț;
- "*Spune acum*", implementat de Teatrul Național "Mihai Eminescu" din Timișoara, finanțat prin Granturi EEA.

## [2] Cartografierea oportunităților

Am realizat o analiză a programelor culturale pentru a stabili ce tipuri de activități pot primi finanțare în cadrul schemelor financiare europene existente în momentul de față. Pentru perioada de finanțare 2014-2020, luăm în considerare cu prioritate programele UE de cooperare transfrontalieră Interreg IPA CBC România–Republica Serbia și Programul Interreg V-A România–Ungaria, precum și prin Programul Transnațional "Dunărea".

Posibilitatea de a aplica în cadrul acestor programe reprezintă un real avantaj pentru Timișoara, care se află în apropiere de Ungaria și Serbia și face parte din regiunea Dunăreană, programele eligibile acestor scheme de finanțare fiind în general aferente *teritoriului Conexiuni*, cum ar fi *Lumină peste granițe*, *Cămine în mișcare* și *Encounters*.

Am mai realizat, de asemenea, în ultimele luni analiza și a altor programe de finanțare europeană pentru perioada 2014-2020. S-a acordat **o atenție specială obiectivului de dezvoltare a publicului**, care este deopotrivă nucleul proiectului TM2021 și una dintre prioritățile de finanțare ale UE prin programul Europa Creativă.

Am identificat următoarele oportunități de finanțare: Horizon 2020, secțiunea Provocări societale, pentru (co)finanțarea programelor precum *Peisaje de lumină* și *Orașul luminilor*, Erasmus+ pentru parteneriate destinate tinerilor în programe precum *Orizonturile cunoașterii*, *Impuls* și *Îndrăznește!*, Europa Creativă sub coordonarea programului de consolidare a capacităților *Electro-cultura*, în special pentru *Reflecții*, *Clarobscur*, *Actorii schimbării* și *Peisaje de lumină*.

Finanțarea UE pentru dezvoltarea regională – pentru care ar trebui depuse proiecte în comun din

partea Primăriei Municipiului Timișoara, a Consiliului Județean Timiș și a altor municipalități din regiunea Banat – este de asemenea luată în considerare. Bugetele vor include finanțări pentru proiecte culturale în spații publice, însumând aproximativ 15-20 milioane de euro. Partenerii TM2021 vor depune, de asemenea, proiecte pentru accesarea acestor resurse în vederea (co)finanțării programelor cum ar fi *Cămine în mișcare*, *Patrimoniul sub reflectoare* și *Lumină peste granițe*.

Referitor la finanțările UE direct de la Comisia Europeană, partenerii din zonă au fost instruiți și stimulați să depună proiecte. Rezultatul a fost concretizat în depunerea a patru propuneri pentru fonduri, din care două au fost aprobate.

## [3] Crearea oportunităților

Unul dintre obiectivele de bază ale proiectului TM2021 este dezvoltarea unei societăți active la nivelul cetățenilor și a unei solide rețele de operatori culturali locali având competențe în strângerea fondurilor. Sesiuni speciale de lucru vor fi organizate cu practicieni și oameni cu spirit de afaceri (*business-mixers*) pentru a dezvolta abilități de atragere de fonduri de către operatori și activiști culturali. În acest sens, abilitățile și cunoștințele dobândite vor crea noi oportunități pentru asigurarea suportului financiar în viitor.

Ne bazăm strategia de finanțare UE pe expertiza și experiența existentă în cadrul echipei candidaturii, ce însumează mai mult de 65 de ani de activitate în proiecte finanțate prin programe europene (însumând perioadele de experiență în domeniu ale fiecărui individ în parte). De asemenea, luăm în considerare consolidarea capacităților și utilizarea fondurilor UE ca parte a programului și centrului de resurse *Electro-cultura*. Prin urmare, implicarea în căutarea de resurse necesare pentru implementarea programului nostru constituie un element critic al participării reale în activitățile cultural și sociale și, astfel, un aspect esențial al procesului de dezvoltare a publicului.

6A.2.5 / În cazul în care orașului i se acordă titlul de Capitală Europeană a Culturii, care este calendarul de primire, de către oraș și/sau organismul responsabil de pregătirea și punerea în aplicare a proiectului privind Capitala Europeană a Culturii, a fondurilor care vor acoperi cheltuielile operaționale?

| Sursa veniturilor pentru cheltuielile operaționale | 2016* | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | Anul CEaC 2021 | 2022 | ulterior |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| UE | 0 | 300.000 | 450.000 | 450.000 | 570.000 | 900.000 | 180.000 | 150.000 |
| Guvern | 0 | 0 | 480.000 | 2.520.000 | 3.600.000 | 5.040.000 | 360.000 | 0 |
| Municipalitate | 125.000 | 1.600.000 | 1.800.000 | 3.000.000 | 5.200.000 | 6.800.000 | 1.000.000 | 600.000 |
| Județ | 0 | 400.000 | 450.000 | 750.000 | 1.350.000 | 1.600.000 | 300.000 | 150.000 |
| Sponsori | 0 | 0 | 225.000 | 675.000 | 1.350.000 | 1.890.000 | 225.000 | 135.000 |
| Altele | 0 | 200.000 | 480.000 | 600.000 | 1.040.000 | 1.440.000 | 120.000 | 120.000 |

* Bugetul pentru ultimul trimestru al anului 2016 nu face parte din bugetul total al Programului (48,5 milioane euro); el reprezintă **o sumă suplimentară rezervată pentru acest an pentru activitățile ulterioare desemnării**, mai exact pentru demararea pregătirilor în vederea implementării TM2021 (de ex. proiecte de consolidare a capacităților și planificări strategice cu principalele părți interesate).

Principiul din spatele alocării cheltuielilor operaționale anuale din tabel se bazează pe studierea procedurilor de finanțare a mai multor CEaC din ultimii cinci ani și pe planificarea financiară detaliată a programelor proiectului TM2021, **cu accent special pe abordarea implementării multi-anuale.**

Referitor la finanțarea de la Guvern, fundamentăm aceste cifre pe planuri financiare specifice, conform abordării finanțării bazate pe proiecte, așa cum a fost ea explicată în secțiunea 6.A.2.2.

Pentru linia de finanțare denumită "Altele", așteptăm contribuții de la municipalitățile metropolitane, regionale, euroregionale și din aria Dunăreană, alături de companii și instituții publice, în raport direct cu implicarea lor ca parteneri în pregătirile și implementarea Programului Cultural.

Începând cu anul 2018, când vom da startul primelor proiecte de consolidare a responsabilității culturale a mediului de afaceri. Pentru anii 2020 și 2021 contribuțiile prefigurate ale sponsorilor vor crește, conform planificării privind atragerea de sponsori internaționali, lansarea produselor promoționale și co-vizibilizarea (*co-branding*) prin asociere cu marca TM2021.

Finanțarea din partea UE, de-a lungul primilor ani ai perioadei de pregătire, ar urma să fie realizată prin intermediul depunerilor de proiecte, îndeosebi pentru nevoile de consolidare a capacităților, derulate în cadrul programului *Electro-cultura*. Alte programe UE asociabile culturii sunt de asemenea luate în considerare, conform celor detaliate în secțiunea dedicată strategiei de atragere de fonduri UE.

Ca urmare a faptului că am devenit conștienți de necesitatea unui management activ imediat după anul CEaC în scopul consolidării moștenirii proiectului, vom aloca resurse din bugetul operațional chiar și după anul 2022, pentru diseminarea și consolidarea reală a rezultatelor imediate și de impact ale proiectului, premize cheie ale moștenirii.

Venituri din sectorul privat:
6A.2.6 / Care este strategia de strângere de fonduri pentru a beneficia de sprijin din partea sponsorilor privați? Care este planul de implicare a sponsorilor în eveniment?

Strategia noastră de strângere de fonduri se bazează pe o abordare clasică și pe una inovativă, cel puțin pentru contextul din România, și care este bazată pe strategia de dezvoltare a publicului.

## Sponsorii sunt publicul

În termeni generali, strategia noastră clasică se bazează pe definirea:

- **mărimii și potențialului sponsorilor**, și anume: entități mari (parteneri principali CEaC: 350,000 euro și mai mult), entități mijlocii (parteneri CEaC: 80,000 euro și mai mult), entități mici (parteneri locali CEaC: fără un prag financiar, posibil și prin contribuții în natură) și susținători individuali;
- **categoriei partenerului**, respectiv parteneri media, sponsori principali, sponsori ai unor evenimente specifice, precum și diferite tipuri de beneficii comerciale agreate;
- **formei specifice de sprijin**: ajutor financiar, sprijin promoțional, organizatoric sau prin servicii prestate, precum și susținere simbolică;
- **beneficiilor oferite în schimbul sprijinului**, cum ar fi: variate forme de vizibilitate (materiale tipărite, media electronică, anunțuri în mass media, anunțuri făcute în spațiul public și rapoarte); apartenența ca membru în structurile de conducere ale unor programe selectate, implementate cu ajutorul substanțial venit de la partener și colaborări corelate; sponsor al CEaC ce sprijină un program cultural fără precedent ca anvergură, contribuind prin asta la dezvoltarea orașului Timișoara.

Pe lângă apelul general standard, potențiali sponsori vor fi selectați și contactați după criteriul prezenței în deja existentele baze de date, precum și prin utilizarea contactelor personale ale membrilor Consiliului Director și ale operatorilor culturali din Timișoara. Oferta adresată unui partener anume va fi personalizată și va include o gamă de posibile opțiuni de implicare, la fel ca și o bază de evaluare a beneficiilor rezultate. O atenție specială va fi acordată promovării conceptului de responsabilitare culturală a mediului de afaceri, încă puțin răspândit în România, dar care a început să prindă rădăcini puternice în Timișoara.

Promovarea unei scheme de tipul "*early birds*" va deveni un element semnificativ al strategiei. Angajamentele semnate în fazele timpurii vor ajuta la asigurarea în avans a bugetului pentru implementare. Pe de altă parte, aceste înțelegeri preliminare se preconizează a rămâne deschise, așteptându-se ca beneficiul financiar al valorii promoționale de a fi sponsor oficial al CEaC să crească semnificativ în anii 2020-2021.

Un alt element-cheie în cooptarea sponsorilor este masiva campanie în curs de desfășurare, care promovează Timișoara ca spațiu unde cultura întâlnește tehnologia – un loc privilegiat din Europa Centrală și de Sud-Est

Până în prezent, ni s-a oferit și am primit deja sprijin de la câteva dintre companiile internaționale cu filiale locale, cum ar fi: Dräxlmaier, Kathrein Romania, Staropramen, Hella, precum și de la companii locale, cum ar fi Bega Group (sponsorul principal din timpul candidaturii), Aquatim, Elba, Timișoreana, GreenForest, Movidius, Pasmatex și Dab IT.

Nu în ultimul rând, o serie de fundații private și organizații care oferă susținere activităților culturale au fost luate în considerare, între care:

- [internațional] Fundația ERSTE și Allianz Kulturstiftung (arte vizuale, proiecte de dans) și Trust for Mutual Understanding (sprijinirea mobilităților pentru colaborări, inclusiv cu artiști din SUA);
- [național] BRD Groupe Société Générale (cu accent pe artele contemporane), Fundația Orange, ING Bank, Raiffeisen Bank, Unicredit Bank și OMV-Petrom (proiecte educaționale):
- [local] Clubul Economic German Banat (promovarea relațiilor economice și cultural între Germania și România) și Cluburile Rotary.

## Publicul este sponsor

**Vom convinge întreprinderi mici și mijlocii și prestatori de servicii să urmărească strategia noastră de dezvoltare a publicului și să devină realmente co-deținători ai TM2021.**

Similar strategiei de dezvoltare a publicului, această inițiativă se va baza pe trei elemente-cheie:

**Implicare!** Conceptul de economie socială este încă destul de nefamiliar în România. Pentru a implica un cerc cât mai larg al unor variate inițiative de tip "de jos-în-sus" din oraș și regiune, intenționăm să folosim și să promovăm idei precum încurajarea participării în deciziile privind alocarea bugetului cultural pentru proiecte; sisteme de economie de tip "sharing" și schimburi de servicii locale; campanii de crowd-funding.

**Participare!** În concordanță cu ideea economiei sociale, finanțatorii devin co-deținători ai proiectelor și inițiativelor finanțate. Acest lucru înseamnă, de asemenea, co-responsabilitate și participare în procesul de luare a deciziilor. Aceasta va deveni posibilă grație unei platforme culturale lansate pe internet cu sprijinul unui consorțiu de companii IT ce activează în Timișoara. Platforma respectivă nu doar că le va permite fondatorilor ei să transfere bani pentru proiecte culturale într-o modalitate ușoară și sigură, ci și să urmărească dezvoltarea inițiativelor sprijinite de ei, să fie părtași la crearea lor și să ia parte la luarea deciziilor-cheie. Aceasta va conduce la crearea unor mici comunități în jurul unui număr de poiecte finanțate prin *crowd-funding* și va deveni astfel un proces permanent de educație civică.

**Atragere!** Această platformă va strânge un buget inițial de bază – și datorită implicării marilor sponsori, buget preconizat să acopere costul menținerii și dezvoltării platformei în sine, al cărei scop este de a ajunge la oameni, ca apoi acești oameni să ajungă la rândul lor la alți oameni, prin *crowd-funding*, de pildă putându-se genera inclusiv bugetul necesar continuării CEaC.

**În acest mod, va fi practic asigurat suportul privat pentru sustenabilitatea financiară a moștenirii proiectului TM2021.**

Cheltuieli operaționale:
6A.2.7 / Vă rugăm prezentați defalcarea cheltuielilor operaționale.

70% din bugetul total (33,95 milioane euro) este alocat Programului Cultural, reprezentând un nivel semnificativ al cheltuielilor dedicate activităților culturale.

15% este alocat pentru cheltuieli de promovare și marketing. Acestea sunt aproape de limita superioară a practicii în domeniu, întrucât includ programe culturale axate în principal pe sensibilizare, implicare (inclusiv internațională) și comunicare.

11% pentru salarii, cheltuieli de regie și administrative este alocat în scopul constituirii unei temelii solide și durabile a structurii Asociației TM2021, în concordanță cu strategia organizațională și cu procedurile de personal.

Secțiunea "Altele" cuprinde 4% reprezentând cheltuieli de rezervă, dedicate situațiilor neprevăzute, respectiv posibilității de a permite implementarea unor proiecte valoroase, depuse într-un stadiu tardiv al pregătirilor.

| Cheltuieli din program (în euro) | Cheltuieli din program (în %) | Promovare și marketing (în euro) | Promovare și marketing (în %) | Salarii, cheltuieli de regie și cheltuieli administrative (în euro) | Salarii, cheltuieli de regie și cheltuieli administrative (în % ) | Altele (în euro) | Altele (în %) | Totalul cheltuielilor operaționale (în euro) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 33.950.000 | 70% | 7.275.000 | 15% | 5.335.000 | 11% | 1.940.000 | 4% | **48.500.000** |

6A.2.8 / Calendarul planificat pentru cheltuielile operaționale.

| Calendarul planificat pentru cheltuieli | Cheltuieli din program (în euro) | Cheltuieli din program (în %) | Promovare și marketing (în euro) | Promovare și marketing (în %) | Salarii, cheltuieli de regie și cheltuieli administrative (în euro) | Salarii, cheltuieli de regie și cheltuieli administrative (în % ) | Altele (în euro) | Altele (în %) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 2016 | 125.000 | 0,3% | - | - | - | - | - | - |
| 2017 | 1.869.000 | 5,5% | 364.000 | 5% | 267.000 | 5% | - | - |
| 2018 | 2.784.500 | 8,2% | 727.500 | 10% | 373.000 | 7% | - | - |
| 2019 | 5.997.000 | 18% | 1.091.000 | 15% | 907.000 | 17% | - | - |
| 2020 | 9.035.000 | 27% | 1.965.000 | 27% | 1.334.000 | 25% | 776.000 | 40% |
| Anul CEaC 2021 | 12.066.500 | 35% | 2.546.500 | 35% | 1.990.000 | 37% | 1.067.000 | 55% |
| 2022 | 1.421.000 | 4% | 363.000 | 5% | 304.000 | 6% | 97.000 | 5% |
| ulterior | 777.000 | 2% | 218.000 | 3% | 160.000 | 3% | - | - |

* Pregătirile încep din trimestrul al IV-lea al anului 2016, în eventualitatea în care Timișoara va câștiga titlul. 0,3% din bugetul total este alocat pentru primele activități de consolidare a capacităților, precum și pentru activități de planificare strategică cu principalele părți interesate.

De-a lungul perioadei de pregătire, cele mai mari alocări sunt în anul 2019 (18%) și anul 2020 (27%), când toate fazele de dezvoltare a publicului – angajare, implicare și atragere – sunt dezvoltate simultan. 35% din cheltuielile pentru Programul Cultural sunt dedicate anului CEaC în sine. Pentru continuitate și consolidarea moștenirii TM2021 sunt alocate 6%, utilizabile în anul 2022 și după aceea.

Cheltuielile cu promovarea și marketingul urmăresc proporțiile de alocare a cheltuielilor din Programul Cultural, cu 5% alocat pentru 2017, de două ori mai mult în 2018, triplu în 2019, cele mai mari ridicate procente fiind alocate în 2020 (27%) și respectiv 2021 (35%). 8% din cheltuielile de promovare și marketing sunt alocate diseminării rezultatelor, lecțiilor și experiențelor învățate, precum și comunicării impactului în 2022 și ulterior.

Cheltuielile pentru salarii, de regie și administrative ating 17% în 2019, 25% în 2020 și 37% în anul CEaC. Similar, aproape 9% din acest buget este rezervat pentru anul 2022 și ulterior, pentru susținerea continuității și consolidarea moștenirii.

Linia de buget "Altele" este rezervată ideilor neașteptate, dar spectaculoase, inovative, de mare calitate ale Programului Cultural, precum și pentru micro-finanțarea planurilor de afaceri culturale la scară foarte mică sau de mare risc, fiind alocat un procent de 95% pentru perioada 2020-2021, cu 5% rezervat elementelor neprevăzute ale anului 2022.

6A.3.1 / Cum sunt defalcate veniturile ce vor fi primite din sectorul public pentru acoperirea cheltuielilor de capital în ceea ce privește anul pentru care este acordat titlul?

| **Venituri din sectorul public pentru acoperirea cheltuielilor de capital** | **în euro** | **%** |
|---|---|---|
| Guvern | 11.000.000 | 9% |
| Municipalitate | 40.200.000 | 32% |
| Județ | 6.000.000 | 5% |
| UE (cu excepția Premiului Melina Mercouri ) | 66.500.000 | 54% |
| Altele | - | - |
| **Total** | **123.700.000** | **100%** |

Cheltuielile de capital legate de proiectul TM2021 sunt finanțate cu ceva mai mult de jumătate (54%) din fonduri europene, 32% de către Primăria Municipiului Timișoara, iar restul de către Guvern (9%) și Consiliul Județean Timiș (5%).

Cheltuielile de capital pentru infrastructura culturală reprezintă 45% din bugetul total al cheltuielilor de capital, cu următoarele alocări:

- 26% pentru modernizarea infrastructurii culturale a instituțiilor și reabilitarea patrimoniului;
- 9% pentru reconversia unor clădiri vechi sau nefolosite;
- 10% pentru construcția unui nou spațiu, dedicat experimentelor și inovației prin intermediul artei și tehnologiei.

Întreaga finanțare pentru infrastructura culturală este asigurată, jumătate din lucrările de investiții urmând a fi finalizate în 2018, iar restul în 2020.

Cheltuielile de capital pentru revitalizarea urbană reprezintă 45% din bugetul total al cheltuielilor de capital, din care:

- 38% pentru reabilitarea spațiilor publice urbane, care sunt deja sau vor deveni arii pietonale;
- 7% pentru restaurarea unor clădiri de patrimoniu aflate în proprietate privată.

Jumătate din bugetul dedicat proiectelor de revitalizare urbană este asigurat, având termen de finalizare anul 2016. Restul proiectelor sunt pregătite pentru finanțare prin intermediul Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR), cu termen de finalizare pentru anii 2019-2020.

Cheltuielile de capital pentru infrastructura turistică reprezintă aproximativ 10% din bugetul total al cheltuielilor de capital și includ reabilitarea infrastructurii de navigație pe Canalul Bega. Bugetul va spori cu valoarea proiectului dedicat Muzeului Științei și Tehnologiei din Banat, aflat deocamdată în faza de planificare.

6A.3.2 / Autoritățile responsabile de finanțele publice (municipalitatea, autoritățile regionale, autoritățile naționale) au votat deja sau și-au luat angajamente financiare pentru a acoperi cheltuielile de capital? În caz contrar, când intenționează să o faca?

În tabelul de la pagina 70 referitor la planul de investiții al municipalității, sursele cheltuielilor de capital, precum și stadiul implementării sunt menționate pentru fiecare proiect investițional în parte. Potrivit acestuia, 80% din fondurile destinate investițiilor în infrastructură culturală, urbană și turistică au fost deja aprobate și securizate.

6A.3.3 / Care este strategia dumneavoastră de strângere de fonduri pentru a beneficia de sprijin financiar din programele/fondurile Uniunii Europene pentru acoperirea cheltuielior de capital?

Strategia noastră de atragere de fonduri, pentru perioada 2014-2020, se bazează pe accesarea fondurilor FEDR și a celor specifice programelor de colaborare transfrontalieră România-Serbia și România-Ungaria. În ceea ce privește finanțarea prin programul de dezvoltare regională a UE, începând cu anul 2010 autoritățile regionale, județene și locale au demonstrat că acțiunea CEaC este complementară și corespunde priorităților regionale ale FEDR pentru următorii ani. Capacitatea CEaC de a sprijini investițiile strategice în contextul dezvoltării regionale au fost, prin urmare, identificate și luate în considerare.

## 6A Gestionare / Finanțe

6A.3.4 / În cazul în care orașul primește titlul de Capitală europeană a culturii, care este calendarul de primire, de către oraș și/sau de către organismul responsabil de pregătirea și punerea în aplicare a proiectului privind Capitala Europeană a Culturii, a fondurilor care vor acoperi cheltuielile de capital?

| Sursa veniturilor pentru cheltuielile de capital | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | Anul CEaC 2021 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| UE | 26.000.000 | 12.000.000 | 14.000.000 | 10.000.000 | 4.500.000 | - |
| Guvern | 1.000.000 | 3.000.000 | 3.000.000 | 3.000.000 | 1.000.000 | - |
| Municipalitate | 5.000.000 | 11.000.000 | 14.200.000 | 5.000.000 | 5.000.000 | - |
| Județ | 500.000 | 1.500.000 | 2.000.000 | 1.000.000 | 1.000.000 | - |
| Sponsori | - | - | - | - | - | - |
| Altele | - | - | - | - | - | - |

Până în anul 2019, 91% din planul investițiilor municipalității va fi finalizat, cu restul de 9% planificat a fi finalizat până în 2020.

Municipalitatea este răspunzătoare pentru pregătirea și implementarea planurilor de investiții ale orașului Timișoara. Având deja experiența implementării unor investiții la scară largă, Primăria Municipiului Timișoara este pregătită, dacă va fi cazul, să plătească în avans orice sume necesare realizării proiectelor investiționale considerate a fi cruciale în pregătirea și derularea anului CEaC și care au finanțarea asigurată.

6A.3.5 / Dacă este cazul, vă rugăm să inserați aici un tabel în care să se specifice ce sume se vor cheltui pentru noua infrastructură culturală utilizată în anul pentru care este acordat titlul.

După cum s-a detaliat în tabelul de la pagina 70 privitor la planul de investiții al municipalității în contextul deținerii titlului, suma totală cheltuită pentru infrastructura culturală se ridică la 55,7 milioane euro (înafara bugetului alocat Programului TM2021), din care:

- 26,5 milioane euro pentru restaurarea clădirilor de patrimoniu;
- 6 milioane euro pentru modernizarea infrastructurii culturale existente;
- 11,2 milioane euro pentru reconversia unei sinagogi din secolul al XIX-lea, a nouă foste săli de cinematograf și a unei clădiri industriale;
- 12 milioane euro pentru construcția unui nou spațiu cultural dedicat sectorului cultural și creativ al Timișoarei, ca parte integrantă a planului de investiții al Strategiei Culturale, adoptate în anul 2014.

## 6B Gestionare / Structura organizatorică

6B.1 / Ce fel de structură de gestiune și de punere în aplicare este avută în vedere pentru punerea în aplicare a evenimentului Capitală Europeană a Culturii ?

**Structura de conducere și administrare își are fundamentul în ONG-ul cultural independent denumit Asociația Timișoara – Capitală Culturală Europeană. În cei cinci ani de pregătire a candidaturii, aceasta a respectat și aplicat proceduri decizionale transparente și eficiente, sub autoritatea și competența Consiliului Director. Asociația beneficiază de sprijin politic atât la nivel local, cât și regional, precum și de susținerea largă a cetățenilor.**

### Politica de guvernare

Asociația Timișoara-Capitală Culturală Europeană (Asociația TM2021) a fost înființată în 2011 pentru pregătirea candidaturii orașului la titlul de Capitală Europeană a Culturii și, în eventualitatea câștigării titlului, pentru asigurarea implementării proiectului multianual TM2021. De-a lungul întregului proces de candidatură, organizația a rămas în afara oricăror imixtiuni politice sau private. Aceasta își desfășoară activitatea ca o **organizație independentă, legitimă, nonguvernamentală, conform legislației naționale în domeniu**, fapt dovedit și garantat de:

- **susținerea deplină a tuturor partidelor politice, precum și a Primăriei Municipiului Timișoara și a Consiliului Județean Timiș**;
- **un mecanism de finanțare robust** (verificat și validat de Curtea de Conturi a României, în februarie 2016);

- realizarea unui grad ridicat de conștientizare, susținere și participare a cetățenilor (peste 90%, conform studiului realizat de Universitatea de Vest din Timișoara în iunie-iulie 2016, doritori și dispuși să se implice în proiect).

După etapa de Preselecție s-au făcut pași concreți pentru a securiza **stabilitatea procesului decizional** și **independența structurii de guvernanță în ceea ce privește potențialele conflicte de interese și/sau erori de management**. În mod special, în eventualitatea câștigării titlului, **Adunarea Generală, având caracter deschis în privința membrilor, nu va mai avea autoritatea de a lua decizii**. În timpul etapei de implementare majoritatea membrilor vor deveni fie parteneri, fie organizatori ai proiectelor Programului Cultural TM2021. Astfel, Adunarea Generală se va transforma într-un organism de susținere, contribuție și consiliere, rolul său practic fiind, printre altele, organizarea semestrială a Burselor de proiecte TM2021.

**Directorul Executiv al TM2021 este autoritatea de decizie în Asociație, sub îndrumarea Consiliului Director al TM2021.**

Asociația TM2021 este întemeiată pe următoarele principii de bază:

- **profesionalism**, asigurat prin aplicarea **regulii non-interferenței**, care impune ca membrii Consiliului Director să evite orice conflicte de interese, regula fiind monitorizată de **Consiliul de Audit, Guvernanță Culturală și Etică**, în baza legislației naționale în vigoare și a standardelor de bună practică prevăzute de *Governance Code Cultuur* (www.governancecodecultuur.nl);

- **comunicare** strânsă între Directorul Executiv și **Organismul Independent de Monitorizare și Evaluare**, care oferă feedback pe baza unor cercetări multidisciplinare, realizate conform cadrului de lucru prezentat în secțiunea dedicată monitorizării și evaluării. Aceste activități se desfășoară cu respectarea prevederilor și recomandărilor rapoartelor Comisiei de Monitorizare CEaC. Monitorizarea va fi externalizată către structuri de expertiză externe independente, cum ar fi Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală din București (www.culturadata.ro) sau Observatorul Budapesta (www.budobs.org), precum și către experți independenți, precum Profesorul G. Richards de la Universitatea Tilburg (NL);

- transparență, asigurată prin:
  - *Forumul Reprezentanților Regionali* – este un grup de consiliere, compus din reprezentanți ai orașelor partenere din regiune, fără putere de decizie, care lucrează în colaborare directă cu Consiliul Director;
  - *Forumul Consultativ* – format din grupuri consultative, în directă relație cu Consiliului Director, constituite în jurul unor problematici precum mediul de afaceri, tineri, cartiere, cetățeni, politică, fără putere decizională;
  - *Bursele de proiecte TM2021* – inclusiv ca instrument de comunicare cu cetățeni, artiști și sectorul cultural, prin întâlniri regulate, cu sesiuni de întrebări și răspunsuri și dezbateri privind dezvoltarea proiectului TM2021.

## Capacitatea de guvernanță

Capacitatea structurii de guvernanță derivă din rolurile și profilurile membrilor **Consiliului Director**. În eventualitatea câștigării titlului, acestea vor fi adoptate în scopul atingerii, pe de o parte, a obiectivelor de excelență artistică, gândire vizionară, management responsabil și sustenabil și crearea premiselor unei moșteniri durabile, prin dezbateri pertinente și raționale, iar pe de altă parte a cerințelor de reprezentare judicioasă a principalelor părți interesate ale proiectului. Consiliul Director supervizează progresul implementării TM2021 și susține, consiliază, mediază și reprezintă proiectul, în acord cu nevoile Directorului Executiv. Noua compoziție a consiliului va include șapte mandate cu drept de vot și un observator:

| Deținătorii posturilor | Rolurile și expertiza necesare | Desemnare de către |
|---|---|---|
| 1. Reprezentantul Primăriei Municipiului Timișoara | • sustenabilitate financiară;<br>• networking la nivel european;<br>• suport tehnic în oraș; | Primarul Municipiului Timișoara |
| 2. Reprezentantul Consiliului Județean Timiș | • sustenabilitate financiară;<br>• networking la nivel regional și euroregional;<br>• suport tehnic în județ și în Banat; | Președintele Consiliului Județean Timiș |
| 3. Reprezentantul sectorului cultural instituțional | • excelență artistică;<br>• consolidarea capacității;<br>• implicarea comunității și a instituțiilor de învățământ; | Adunarea Generală (prin alegeri) |
| 4. Reprezentantul scenei culturale independente și al sectorului Industriilor Culturale și Creative | • excelență artistică: inovativ, alternativ și experimental;<br>• consolidarea capacității;<br>• angrenarea de noi talente de pe scena locală, națională și internațională; | Adunarea Generală (prin alegeri) |

| Deținătorii posturilor | Rolurile și expertiza necesare | Desemnare de către |
|---|---|---|
| **5.** Reprezentantul mediului economic local, cu o bună reputație internațională și gândire vizionară | • modele moderne de finanțare a culturii;<br>• promotor al parteneriatelor creative;<br>• promotor al responsabilității sociale și culturale în mediul de afaceri | apel deschis de selecție (selecție pe bază de competențe) |
| **6.** Expert internațional | • excelență artistică la nivel internațional și dimensiunea europeană a proiectului;<br>• expertiză în management cultural de anvergură;<br>• expertiză în angrenarea publicului și educație culturală;<br>• experiența în implementarea CEaC reprezintă un avantaj; | apel deschis internațional de selecție (selecție pe bază de competențe) |
| **7.** Personalitate publică din domeniul culturii, cu profil internațional | • lider de opinie pe scena culturală locală și națională, cu legături internaționale puternice;<br>• gândire conceptuală; | Președintele Consiliului Director |
| **8.** Reprezentantul Ministerului Culturii (observator, cu rol consultativ, fără drept de vot) | • sustenabilitate, finanțare, proiecte ample de infrastructură și accesibilitate;<br>• facilitarea relațiilor culturale pe plan național și internațional;<br>• vizibilitate și recunoaștere pe plan național. | Ministrul Culturii |

Consiliul Director nu poate avea mai mult de doi politicieni activi și mai mult de trei reprezentanți din sectorul public. Datorită perspectivei și abordării europene a proiectului, întreaga documentație la nivel de guvernanță va fi disponibilă în engleză și română. Expertul internațional va fi remunerat pentru participare.

Scopul noii formule este de a garanta independența proiectului și eficiența procesului decizional, asigurând încrederea, conexiunile și puterea de decizie necesare implementării proiectului TM2021. **Consiliul va avea un rol de supraveghere, nu unul executiv**, și se va întruni de patru ori pe an.

Ședințele, consultările și susținerea administrativă a Consiliului sunt realizate de Secretarul Consiliului, numit de Directorul Executiv, care va întocmi, distribui și păstra ordinea de zi, procesul verbal și toate celelalte materiale aferente întâlnirilor.

Secretarul va asigura comunicarea dintre Consiliul Director și Forumul Reprezentanților Regionali, Forumul Consultativ, Consiliul de Audit, Guvernanță Culturală și Etică și Organismul Independent de Monitorizare și Evaluare, alături de Directorul Executiv. **Președintele Consiliului Director** va fi sau Primarul sau un reprezentant al mediului economic local. În prezent, Președintele Consiliului Director este Dl. Emil Cristescu, un om de afaceri de anvergură, cu experiență internațională, implicat în multe inițiative sociale și culturale în Timișoara. Asociația are și un **Președinte Onorific**, cu mandat de reprezentare. În prezent, această poziție este ocupată de Dl. Ioan Holender, născut în Timișoara, fostul Director General al Operei de Stat din Viena timp de 19 ani și Președintele și Directorul Artistic al Festivalului George Enescu în anii 2007, 2009 și 2011, o personalitate cunoscută pe plan internațional.

6B.2 / Cum va fi organizată această structură din punct de vedere al conducerii? Vă rugăm să specificați în mod clar persoana (persoanele) care deține (dețin) răspunderea finală pentru conducerea generală a proiectului.

**Nivelul de management al organizației este construit pe un cadru de lucru solid, cu responsabilități clar definite, dar în același timp flexibil în a se adapta diferitelor etape de implementare. Obiectivul principal al tuturor factorilor de decizie din cadrul organizației este asigurarea unui management de calitate și a implementării punctuale a proiectului european. Directorul Executiv are responsabilitatea finală pentru conducerea globală a proiectului.**

## Provocări la nivel managerial

Structura de management trebuie să facă față multor provocări, precum:

**A.** *gestionarea așteptărilor* diferitelor grupuri, instituții, factori de decizie, comunități și parteneri regionali implicați în TM2021:

› în acest scop, Consiliul Director se consultă cu Forumul Reprezentanților Regionali și Forumul Consultativ și comunică deciziile Directorului Executiv. De asemenea, păstrează legături puternice cu instituții și comunități informale din oraș, construind încredere reciprocă și un spirit de cooperare, menținând în același timp așteptări realiste;

B. *rezultate* precum excelența artistică, dezvoltarea publicului, vizibilitate națională și europeană, eficiență organizațională și financiară:
   - acestea vor fi realizate prin proceduri de recrutare performante, incluzând construirea de echipe diversificate din punct de vedere cultural și național, precum și prin modul de selecție a echipei de conducere, respectiv a: Directorului Executiv, Directorului Artistic și Directorului de Producție;

C. *impactul și moștenirea* care vor rămâne după anul CEaC și care sunt mai greu de cuantificat, dar sunt cruciale pentru estimarea valorii reale a proiectului:
   - acestea vor rezulta dintr-o schemă de management sustenabil, mecanisme și proceduri clare de livrare, inclusiv privind strategiile de dezvoltare a publicului și consolidare a capacităților, precum și datorită strategiei pragmatice de monitorizare și evaluare, focalizată pe impactul pe termen lung.

## Politica de construcție

Arhitectura de management a evoluat în cadrul etapei finale de selecție, în acord cu strategia sa centrală axată pe dezvoltarea publicului. Astfel, de la o abordare generală specifică primului dosar de candidatură, arhitectura de management a evoluat spre o structură pragmatică, pregătită de implementarea TM2021, orientată spre a răspunde următoarelor aspecte:

- **echipă flexibilă și sinergică, aflată sub o conducere solidă**. În etapa de implementare, rolurile principale sunt jucate de echipa de management și echipa operațională. Acestea vor livra rezultatele așteptate, conform dosarului de candidatură final – întocmit de echipa de candidatură împreună cu întreaga comunitate, agreat de părțile interesate și adoptat de factorii de decizie și politicieni – și care va deveni un contract *de facto* între Primărie și Asociația TM2021, în eventualitatea câștigării titlului. **Directorul Executiv are răspunderea finală pentru conducerea generală a proiectului și, respectiv, implementarea acestuia.**

- **implementare activă a strategiei de dezvoltare a publicului.** Strategia de dezvoltare a publicului are ca obiectiv dezvoltarea graduală a unui public tot mai implicat, printr-un proces profund ce reflectă schimbări de atitudini, generând inclusiv schimbare în modul de manifestare a cetățeniei prin cultură. Astfel, structura de management cuprinde unități special create pentru a inspira, implementa și consolida această strategie, și anume: centrul de resurse *Electro-cultura*, Unitatea de Angajare a Publicului și Unitățile „Teritorii" *(Oameni, Locuri, Conexiuni)*.

- **implementare cu succes și moștenire durabilă**. Implementarea unui proces atât de complex necesită o structură managerială cu proceduri decizionale clare, flexibilitate în a se adapta la schimbări și o axare constantă pe cele mai ridicate standarde de calitate a performanței. Astfel, structura de management are două niveluri: cel de top management, constând în Directorul Executiv, Directorul Artistic și Directorul de Producție, care lucrează în colaborare cu Coordonatorul Electro-cultura, Coordonatorul de Angajare a Publicului, Directorul de Operațiuni și Directorul de Comunicare. Nivelul operațional, cu unitățile și echipele sale, se află sub coordonarea Directorului de Producție.

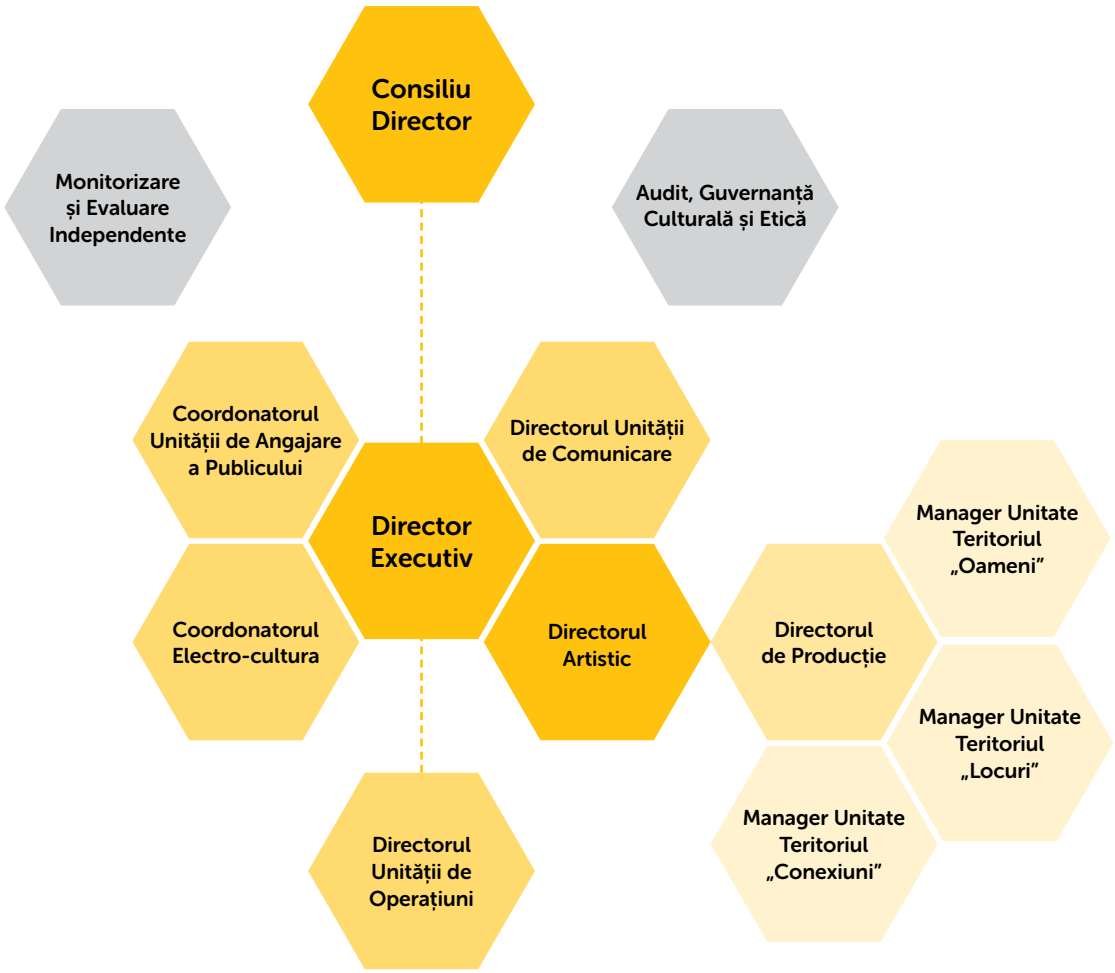
## Capacitatea managerială

**Directorul Executiv** al TM2021 deține autoritatea globală asupra proiectului și responsabilitatea finală a implementării și realizării impactului și moștenirii acestuia. Îndatoriri și responsabilități principale ale sale includ:

- conducere strategică și implementare (conduce și monitorizează implementarea proiectului);
- management operațional (întocmește planul anual de lucru și bugetul aferent, supervizează aspecte legate de personal și resurse umane, întocmește evaluări, facilitează colaborarea și diseminarea internă a informațiilor, ajută la atragerea, menținerea și motivarea persoanelor talentate, gestionează eficient aspecte financiare și operaționale);
- management financiar (asigură transparența și eficiența activității financiare și administrative a organizației, raportează Consiliului Director);
- reprezentare oficială în fața părților interesate relevante de pe plan local, național și internațional, precum și a presei;
- colaborare cu Consiliul Director.

**Directorul Artistic** are responsabilitatea implementării conceptului, viziunii artistice și Programului Cultural TM2021, conform obiectivelor, strategiilor și standardelor de performanță prestabilite. Acesta coordonează activitățile artistice, de producție, tehnice și de implementare, conlucrând cu Directorul de Producție și cu Managerii Unităților „Teritorii" *(Oameni, Locuri și Conexiuni)*.

**Directorul de Producție** are responsabilitatea administrării producției și implementării tehnice a Programului Cultural TM2021, programând activitățile, coordonând unitățile „Teritorii", monitorizând eficiența costurilor și planificând procesele de producție. **Managerii Unităților „Teritorii"** sunt producătorii Programului Cultural TM2021. Aceștia răspund de implementarea practică a dimensiunii europene și a strategiilor de dezvoltare a publicului la nivelul fiecărui proiect, sub coordonarea generală a Directorului de Producție și în colaborare cu Directorul Artistic și personalul altor unități (Electro-cultura, Angajarea Publicului și Comunicare).




**Directorul de Operațiuni** este responsabil de supravegherea bugetului, a aspectelor financiare, a achizițiilor, a aspectelor juridice, de resurse umane, a bazelor de date și sarcinilor de protocol și administrative, în conformitate cu prevederile legale române. De asemenea, acesta răspunde de coordonarea relațiilor internaționale, precum și de supervizarea implementării strategiei de strângere de fonduri publice și private, inclusiv atragerea de finanțări europene.

**Coordonatorul centrului de resurse Electro-cultura** are responsabilitatea consolidării capacităților părților interesate (conform detaliilor din Programul *Electro-cultura*) pentru a putea contribui la obiectivele globale ale proiectului și pentru a îmbunătăți calitatea și sustenabilitatea vieții culturale a orașului.

**Coordonatorul Unității de Angajare a Publicului** este responsabil de implementarea strategiei de dezvoltare a publicului, prin extinderea, diversificarea și aprofundarea experiențelor culturale ale acestuia prin intermediul Programului Cultural TM2021. Acesta dezvoltă instrumente de angajare a publicului, de implicare și atragere a acestuia, inclusiv prin intercorelarea cu strategia educațională a proiectului (detaliată în secțiunea 5.3.) De asemenea, se ocupă de ospitalitate și voluntariat, de implicarea tinerilor, minorităților, persoanelor în vârstă și a grupurilor dezavantajate. Coordonatorul unității lucrează îndeaproape cu Directorul Executiv și Directorul de Producție.

**Directorul de Comunicare** are responsabilitatea asigurării unei implementări coerente și eficiente a strategiei de marketing și comunicare (conform celor detaliate în secțiunea dedicată din dosar), în concordanță cu strategiile de strângere de fonduri, a locațiilor și de dezvoltare a publicului. Acesta va monitoriza atingerea rezultatelor generale ale proiectului, precum: număr de participanți, spectatori, voluntari, rezidenți, turiști, șederi peste noapte, precum și fonduri și bugete cheltuite, investite și generate.

În spatele structurilor noastre de management se află persoane care contestă status quo-ul, au o gândire critică și cred în schimbare. Filosofia noastră este de a cultiva aceste valori la toți membrii echipei, precum și de a le dezvolta expertiza tehnică și experiența bunelor practici. Astfel, fiecare coordonator va avea în subordine un „omolog” junior și o echipă de voluntari.

În ceea ce privește conducerea la nivelul de mijloc al managementului, Asociația TM2021 și-a manifestat preferința pentru femeile manager, care în practică se transpune printr-un raport de 5:1 în favoarea acestora.

6B.3 / Cum vă veți asigura că această structură dispune de personal cu experiență și competențe adecvate pentru a planifica, a gestiona și a pune în aplicare programul cultural din anul pentru care este acordat titlul ?

**Credem cu tărie că oamenii sunt cea mai valoroasă resursă de care dispunem. Astfel, recunoaștem importanța de a avea oameni potriviți la locul și momentul potrivit, cu atât mai mult cu cât distanța dintre cererea în creștere de talente și oferta rigidă de pe piața muncii este tot mai mare.**

## Politici și proceduri de management al personalului

Având în vedere această problemă, cât și faptul că proiectul TM2021 va crea o cerere de personal talentat, strategia noastră de personal își propune să atragă, să mențină și să dezvolte persoane de pe piața locală, dar și din alte orașe ale României unde au fost deja dezvoltate competențe importante pe durata procesului de candidatură CEaC (București, Cluj-Napoca, Baia Mare, Arad și Sibiu2007). De asemenea, avem în vedere atragerea de persoane cu experiență în foste CEaC din afara țării. Dezvoltarea competențelor personalului va fi coordonată de centrul *Electro-cultura*, asigurând continuitate și coerență.

**Căutăm** persoane cu experiență internațională dovedită pe poziții similare. Pentru pozițiile de mijloc și de bază ale managementului, căutăm persoane cu experiență dovedită pe plan local, național și eventual regional. Am început deja să atragem experți locali și internaționali competenți, precum și tineri promițători, și am realizat consolidarea capacităților specifice nevoilor proiectului TM2021 încă din faza de candidatură. Pe viitor, pentru a genera o participare mai numeroasă și de calitate în procesul de selecție, vom aplica **metode complementare de recrutare**, precum apeluri de selecție naționale și internaționale (cu invitații) și instrumente specifice de head-hunting.

**Procesul de selecție** va avea trei etape: **[A]** dintr-un grup de candidați, o agenție externă de resurse umane va selecta prima treime, pe baza portofoliilor acestora, comparate cu profilurile pozițiilor; **[B]** doi experți la nivel național sau internațional, după caz, împreună cu reprezentantul Primăriei și Directorul Executiv, vor intervieva și evalua candidații și îi vor selecta pe primii trei; **[C]** alegerea finală se va face de către comisia de selecție, compusă din Directorul Executiv și Consiliul Dierctor. Directorul Executiv are drept de veto.

Procedura de selecție de mai sus se aplică pozițiilor de management de top și mijloc. Pentru toate celelalte poziții vom păstra procedura în trei etape, însă cu o comisie de selecție creată la nivel de unitate.

Pentru fiecare poziție se vor elabora **roluri și responsabilități** bine definite, cu indicatori corespondenți de supervizare, monitorizare și evaluare. Vom pune accent pe situații și provocări reale, cât și pe formarea de echipe mixte din punct de vedere cultural.

O **situație reală de viață** formează abilități reale de gândire conceptuală și critică, de planificare a pașilor, de gestionare a nesiguranțelor, de rezolvare a problemelor și reparare a greșelilor, precum și de gestionare a conflictelor în echipă.

**Echipa mixtă din punct de vedere cultural** schimbă perspective și paradigme ale membrilor săi prin cultură, generând idei și soluții noi, inovatoare, creative.

Prin abordarea noastră de **consolidare a capacităților** și dezvoltare a talentelor, coordonată de centrul Electro-cultura, încurajăm dezvoltarea carierei la toate nivelurile, de la voluntari și stagiari la Directorul Artistic. Sunt elaborate proiecte special dedicate atragerii de voluntari, bazate pe transferuri, mobilitate și schimb de experiență.

**Voluntariatul este unul dintre instrumentele principale de implicare a publicului utilizate de TM2021.**

Echipa de monitorizare și evaluare de bază va rămâne pentru cel puțin 12 luni **după anul CEaC** pentru a evalua și disemina rezultatele și eventualul impact imediat. Echipa de management de bază va rămâne pentru cel puțin 2 ani după anul CEaC, pentru a asigura durabilitatea moștenirii programului *Electro-cultura*, facilitând totodată transferul și împărtășirea cunoștințelor și experiențelor.

6B.4 / Cum vă veți asigura că există o cooperare corespunzătoare între autoritățile locale și această structură, inclusiv în ceea ce privește echipa artistică?

**Cooperarea cu autoritățile locale și județene va fi realizată în baza hotărârilor specifice (Hotărârile Consiliului Local Timișoara și Hotărârile Consiliului Județean Timiș), precum și în baza contractelor particulare ce vor detalia și descrie roluri, obiective, sarcini, indicatori, proceduri de raportare, planuri, bugete și persoane responsabile, în context multianual. Relația cu Guvernul va fi realizată tot pe bază contractuală, prin Ministerul Culturii și, eventual, prin alte ministere.**
**Echipa artistică recunoaște rolul autorităților publice în finanțarea culturii, însă rămâne independentă în procesul decizional privind conținutul artistic și cultural al proiectului.**

## Cooperarea cu autoritățile locale

Asociația TM2021 asigură cooperarea judicioasă cu autoritățile locale, prin trei canale complementare:

1. **din punct de vedere strategic**, prin rezervarea a două poziții în Consiliul Director, respectiv pentru Primăria Municipiului Timișoara și Consiliul Județean Timiș, situație existentă încă de la înființarea Asociației TM2021;
2. prin continuarea **comunicării** regulate a Directorului Executiv cu Consiliul Director, Primarul/ Viceprimarul pentru Cultură și Președintele Consiliului Județean Timiș, precum și cu consilierii Consiliullui Local al Municipiului Timișoara și ai Consiliului Județean Timiș, sub forma ședințelor și raportărilor periodice;
3. **la nivel operațional**, zilnic, prin funcționari publici special desemnați (la nivel local, județean și regional), din partea Departamentului de Dezvoltare al Municipalității, a Agenției Județene pentru Dezvoltare Economică și a Agenției pentru Dezvoltare Regională, al căror rol este exclusiv în relația cu proiectul TM2021.

De asemenea, în baza acordului special încheiat între Primăria Municipiului Timișoara și Asociația TM2021, pe lângă clarificarea obiectivelor și așteptărilor comune, scopul este și de **a proteja proiectul de interferențe politice.**

## Cooperarea cu Guvernul

Se va încheia un Memorandum de Înțelegere cu **Ministerul Culturii**, prin care se vor defini roluri, responsabilități, bugete și obiective clare, inclusiv detalii concrete privind finanțarea și eventualele proiecte înrudite. În plus, pentru fiecare proiect finanțat direct de Minister, se vor încheia contracte individuale cu Asociația TM2021. Un reprezentant al Ministerului Culturii va avea un loc rezervat la ședințele Consiliului Director, fără drept de vot. Intenția noastră este de a implica și **alte ministere** (cum ar fi Ministerul Dezvoltării Regionale, Ministerul Afacerilor Externe), precum și **instituții naționale**, cum ar fi Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală (INCFC), subordonat Ministerului Culturii, Institutul Cultural Român, Agenția Națională a Funcționarilor Publici și Autoritatea Națională pentru Turism.

6B.5 / Care sunt criteriile și dispozițiile care au stat sau care vor sta la baza alegerii directorului general și a directorului artistic? Ce profil au – sau vor avea – aceștia? Când își vor prelua atribuțiile? Care vor fi domeniile de acțiune ale fiecăruia în parte ?

**Construim echipe bazate pe valori: integritate, profesionalism, competență și eficiență sustenabilă. Strategia noastră este de a atrage și păstra persoane talentate.**

## Politica de resurse umane la nivel de top management

Oamenii care își doresc calitate în tot ceea ce fac sunt mobilizați de pasiunea lor. Astfel, valorile care îi inspiră devin moștenirea lor. Rezultatele lor se transformă în etaloane, relațiile lor se transformă în rețele și comunități, moștenirea lor se transformă în schimbări sociale și de paradigmă. Aceasta este politica noastră de resurse umane la nivel de top management.

Selecția factorilor de decizie din top management se face în funcție de următoarele **criterii specifice:**

- Director Executiv → abilități interdisciplinare excelente de leadership, comunicare, relații publice și diplomație / spirit de echipă / mentor / manager / networker / experiență internațională dovedită / experiență în conducerea unor echipe – preferabil internaționale / experiență în interacțiunea cu oficialități de rang, la nivel local, național și

internațional / fluență în limba română și engleză (cunoașterea altor limbi regionale reprezintă un avantaj);

- Director Artistic → cunoștințe și abilități artistice și culturale excelente, inclusiv în domeniile noi și emergente ale culturii, creației și științei / cunoștințe și practică excelentă în managementul cultural / experiență internațională dovedită în producția artistică / gândire conceptuală / networker internațional / lider care inspiră / spirit de echipă / mentor / fluență în limba engleză (româna reprezintă un avantaj).

- Directorul de Producție → abilități interdisciplinare / experiență în producția evenimentelor artistice la scară mare / abilități de lider, manageriale și relaționare / capacitatea de a lucra în proiecte multiple / abilități interpersonale solide / fluență în limbile română și engleză.

**Procedura de selecție** a Directorului Artistic presupune un apel internațional deschis, condus de o agenție externă de resurse umane, cu experiență internațională. Aceasta urmează procesul de selecție în trei etape, detaliat mai sus, alegerea finală fiind făcută de Consiliul Director și Directorul Executiv. Numirea este condiționată de interesul și disponibilitatea de colaborare pe întreaga perioadă 2017-2022, posibil și mai mult.

## Numiri și domenii de acțiune

Directorul Executiv este pivotul întregii organizații, la intersecția dintre guvernanță și management, strategii și tactici, așteptări și realități. Este punctul de referință și garantul parcursului, de la faza de candidatură la cea de implementare de succes a proiectului, inclusiv a impactului și moștenirii sale ulterioare.

**Simona Neumann** a fost selectată de Consiliul Director ca Director Executiv în ianuarie 2013, în urma unei proceduri de head-hunting. Experiența care a recomandat-o a fost: *experiență internațională dovedită în conducerea proiectelor internaționale cu multiple părți interesate, în diverse contexte culturale internaționale*. În urma unor evaluări de performanță realizate pe perioada candidaturii, Dna. Neumann a încheiat cu Asociația un **contract pe perioadă nedeterminată** în baza Codului Muncii aplicabil în România – cea mai robustă legislație a muncii din țară, arătând astfel determinarea Consiliului Director și a Directorului Executiv privind proiectul TM2021 și încrederea reciprocă. Astfel, *contractul poate înceta doar pe motiv de performanță sau din cauza altor probleme de competență, în urma unei evaluări*. Acest lucru dovedește că, în eventualitatea câștigării titlului, Directorul Executiv poate începe formarea echipei și implementarea proiectului TM2021 imediat.

Simona Neumann are 17 ani de experiență în afaceri și relații internaționale, cât și în executarea, coordonarea și administrarea a numeroase programe și proiecte în cadrul unor organizații române și internaționale. În perioada 2009-2012, Dna. Neumann a lucrat în cadrul Comisiei Europene, Direcția Generală Vecinătate și Negocieri privind Extinderea, la Bruxelles, administrând un program complex de reconciliere, instaurare a încrederii, dezvoltare a societății civile, de schimburi culturale și academice și diseminare a informațiilor despre politicile publice UE în contextul politic extrem de sensibil al Ciprului. În perioada 2004-2009 a lucrat la Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare din București, unde a gestionat un proiect în domeniul reformei administrației publice din România. Experiența sa internațională mai cuprinde activitatea în Programul Fulbright, la Consiliul pentru Schimburi Academice Internaționale (Council for International Exchange of Scholars) din Washington DC, SUA (2001). A obținut titlul de doctor în diplomație publică la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (2011), având și un masterat în studii europene obținut la Universitatea de Vest din Timișoara (2000). A urmat un program de specializare în managementul strategic al organizațiilor nonprofit la Harvard Kennedy School of Government, specializându-se deopotrivă și în relații internaționale la Institutul Diplomatic Român al Ministerului Afacerilor Externe (2008-2009), și în domeniul securității europene și al diplomației, la Centrul de Studii în Securitate și Diplomație, Universitatea din Birmingham (2005). Alte domenii de specializare includ dreptul public internațional, drepturile omului, legislația europeană.

**Directorul Artistic** este responsabil de implementarea artistică și culturală a proiectului TM2021. Acesta are puterea de decizie finală în ceea ce privește programul artistic. Îndatoriri și responsabilități principale:

- implementează Programul Cultural TM2021 menținând coerența viziunii artistice și a conceptului în acord cu descrierea dosarului final de candidatură; asigură excelența artistică, dimensiunea europeană și parteneriate strategice;
- dezvoltă și implementează programele de deschidere și închidere;
- este purtatorul de cuvânt al organizației în privința viziunii artistice;
- întocmește rapoarte periodice, către directorul executiv, privind progresul activității artistice;
- organizează apelurile deschise de proiecte, consolidând relații cu instituții culturale, artiști și sectorul cultural independent.

Va fi ales în urma unui apel deschis internațional, înainte de mai 2017.

**Directorul de Producție** este responsabil de sarcinile descrise în 6.B.2. (pagina 86) și va fi ales înainte de septembrie 2017.

6.C.1 / Ați derulat/planificat un exercițiu de evaluare a riscurilor?
6.C.2 / Care sunt principalele puncte tari și puncte slabe ale proiectului dumneavoastră?
6.C.3 / Cum intenționați să depășiți punctele slabe, inclusiv prin utilizarea unor instrumente de atenuare și de planificare a riscurilor, a planului privind situațiile neprevăzute etc.?

**În cei cinci ani de pregătire a candidaturii noastre, am desfășurat dezbateri participative și focus grupuri cu părți interesate pe plan local, regional, național, transnațional și european.**

Încă de la începutul pregătirilor noastre, în 2011, am desfășurat o serie de ateliere și dezbateri axate pe punctele forte și slabe ale proiectului TM2021. Am fost susținuți în acest demers de zece experți de renume ai mediul cultural european și CEaC și am organizat schimburi de experiență și seminarii cu alte 16 CEaC-uri.

Scopul a fost evaluarea punctelor forte și slabe ale proiectului nostru, recunoașterea oportunităților oferite de oraș și regiune și realizarea unui plan al situațiilor neprevăzute pentru atenuarea posibilelor riscuri aferente unui proiect atât de amplu. Prin intermediul acestor dezbateri participative am reușit să creăm un mediu financiar stabil, ferind proiectul de interferențe politice.

În cadrul acestor sesiuni am conceput instrumente de atenuare a riscurilor identificate. Concluziile au fost discutate cu părți interesate de la diferite niveluri: administrația politică a orașului și regiunii, Consiliul Director al Asociației TM2021, instituții publice și parteneri de pe plan local și transfrontalier, antreprenori importanți ai orașului, cetățeni, universități, agenți și artiști independenți (inclusiv la nivel european). Informațiile colectate sunt sintetizate în trei cele mai importante aspecte per secțiune, în raport cu potențialul lor impact.

După etapa de preselecție, indiferent de rezultatul selecției finale, ne-am axat pe integrarea anului CEaC și a moștenirii sale în planul de dezvoltare regională, dezvoltat de Consiliul Economic Consultativ din Timișoara, în scopul creării în partea de vest a României, în jurul municipiilor Timișoara și Arad, a unui pol regional de creștere economică propulsat de cultură.

## 1. Contribuția la strategia pe termen lung

| Puncte forte | Puncte slabe |
|---|---|
| • o Strategie Culturală bine fundamentată, dezvoltată în 2012-2013;<br>• participare numeroasă la elaborarea Strategiei Culturale (2.000 de participanți);<br>• sinergie cu conceptul TM2021. | • o Strategie Culturală orientată excesiv către „instituții";<br>• un accent insuficient pe consolidarea capacităților;<br>• scopul Strategiei Culturale relativ restrâns, prin comparație cu posibilele efecte multiplicatoare, în special în sectorul IT&C local. |

| Riscuri | Atenuare |
|---|---|
| • dezacord politic cu privire la Strategia Culturală;<br>• rezultate și impact al CEaC nerealizate;<br>• insuficient personal pentru monitorizare și evaluare. | ➡ după alegerile din 2016, o coaliție puternică, ce susține proiectul TM2021, a fost aleasă pentru un nou mandat de patru ani, aceasta reafirmându-și angajamentul de a continua implementarea Strategiei Culturale;<br>➡ în cazul câștigării titlului, implementarea poate începe în ultimul trimestru al anului 2016; proiectul are deja o echipă de proiect și management consolidate; sunt planificate repere de timp; va exista un control dinamic al performanței prin feedback, proceduri de raportare și Burse de proiecte semestriale;<br>➡ am elaborat deja o listă de potențiali operatori locali, naționali și transfrontalieri, care au capacitatea de a desfășura această activitate și au dorința de a învăța și de a-și consolida propriile capacități; o primă experiență de lucru în acest sens a fost deja realizată. |

## 2. Dimensiunea europeană

| Puncte forte | Puncte slabe |
|---|---|
| • angajamente pragmatice, ferme, pe mai multe niveluri cu partenerii europeni;<br>• istoric și profil intercultural unic al orașului „luminat";<br>• colaborări transfrontaliere existente cu Serbia și Ungaria. | • nivel scăzut de participare în rețelele europene;<br>• stereotip nefavorabil al României și regiunii;<br>• tendințe naționaliste în rândul categoriilor dezavantajate. |

| Riscuri | Atenuare |
|---|---|
| • retragerea partenerilor regionali din proiect;<br>• moștenire europeană insuficient de sustenabilă;<br>• operatorii locali nu doresc sau nu sunt încurajați să colaboreze. | ➡ inițiem o comunicare clară și directă, cu angajamente puternice și proiecte multianuale sustenabile, și cu o structură și un program care nu depind de un singur actor;<br>➡ ne concentrăm pe consolidarea capacităților la nivel de: echipă, agenți, resurse, parteneriate, cadre de lucru legale și bugete, comunicații și networking;<br>➡ avem o puternică orientare pe dezvoltarea publicului, cu un proces de învățare și consolidare a capacităților pe termen lung și o direcție proactivă și proeuropeană. |

## 3. Conținut cultural și artistic

| Puncte forte | Puncte slabe |
|---|---|
| • program artistic dezvoltat cu o amplă participare și implicare a părților interesate și a agenților;<br>• toleranță și interculturalitate dovedite de coexistența pașnică a aproximativ 30 de grupuri etnice și 18 religii;<br>• excelență artistică garantată de o selecție atentă a partenerilor europeni și internaționali, și de o scenă locală ambițioasă. | • experiență limitată a operatorilor culturali locali în ceea ce privește colaborările internaționale;<br>• anumite proiecte încă trebuie dezvoltate și completate cu activități culturale concrete, după consolidarea capacității operatorilor culturali locali;<br>• lipsa experienței în proiecte interdisciplinare, care conectează arta, afacerile, tehnologia și știința. |

| Riscuri | Atenuare |
|---|---|
| • insuficientă experiență în gestionarea resentimentelor legate de respingerea aplicațiilor în urma apelurilor deschise de proiecte;<br>• insuficientă consistență a ideilor și energie și disponibilitate reduse de a coopera în cadrul proiectelor depuse în urma apelurilor deschise de proiecte;<br>• diferiți factori care încearcă să influențeze viziunea artistică. | ➡ am dezvoltat deja un plan de „management al așteptărilor" pentru a gestiona în mod eficient dezamăgirile, pe baza experiențelor fostelor CEaC (de pildă, prin implicarea în activități ale centrului *Electro-cultura*, dedicate îmbunătățirii capacităților de scriere a proiectelor);<br>➡ dorim să urmăm un parcurs comun alături de autorii ideilor și de public, prin care, în cadrul unor ateliere participative, să dezbatem relevanța și îmbunătățirea proiectelor propuse;<br>➡ implementarea viziunii dosarului de candidatură va fi monitorizată și protejată de influențe neconstructive; implementarea a cel puțin 80% din program va fi introdusă în clauzele și condițiile contractului Directorului Artistic. |

## 4. Capacitatea de a produce rezultate

| Puncte forte | Puncte slabe |
|---|---|
| • susținere politică puternică și angajament administrativ la nivel local și județean, inclusiv după alegerile din 2016;<br>• un număr important de spații publice urbane revitalizate și legate prin alei pietonale;<br>• oraș candidat cel mai accesibil cu autoturismul, precum și cu avionul, prin aeroporturile din Timișoara, Budapesta și Belgrad. | • insuficiente interconexiuni ale documentele strategice la nivel interdepartamental, precum și între autoritățile locale, județene și euroregionale;<br>• funcționarii publici locali neexperimentați în proiecte de dimensiunea CEaC;<br>• strategia de turism a orașului neelaborată încă. |

| Riscuri | Atenuare |
|---|---|
| • echipa TM2021 concediată sau destrămată din cauza presiunilor politice;<br>• lucrările la infrastructura culturală întârziate mult;<br>• numărul turiștilor depășește capacitatea de cazare. | ➡ dosarul de candidatură și, implicit, politica de personal, sunt aprobate de autorități și toate partidele politice; Directorul General deține contract de muncă pe perioadă nedeterminată;<br>➡ există un plan de rezervă pentru toate investițiile în curs care pot afecta programul; nici un proiect de renovare sau construcție nu afectează bugetul TM2021; Programul Cultural nu depinde de o singură clădire; flexibilitate;<br>➡ am gândit servicii ospitaliere inovative și alte soluții creative de creștere a numărului maxim de locuri de cazare disponibile. |

## 5. Atragerea publicului

| Puncte forte | Puncte slabe |
|---|---|
| • dosarul de candidatură și strategia culturală dezvoltate pe baza unei abordări axate pe public;<br>• program artistic creat împreună cu artiști și activiști locali, reprezentând inclusiv minoritățile;<br>• colaborare amplă cu școli și universități privind programele confirmate de voluntariat și reprezentare. | • lipsa obișnuinței cetățenilor în a-și afirma punctul de vedere și a participa la co-crearea de proiecte culturale;<br>• categoriile dezavantajate suferă de un nivel scăzut de educație (culturală);<br>• insuficienți operatori culturali locali cu experiență în abordări europene și axate pe public. |

| Riscuri | Atenuare |
|---|---|
| • pasivitatea cetățenilor – a celor neimplicați în pregătirile CEaC și saturați de temele europene;<br>• insuficientă atragere a publicului internațional;<br>• o scădere semnificativă a participării după 2021. | ➡ implicarea cetățenilor reprezintă baza proiectului TM2021, și aduce o gamă de instrumente proactive pentru a-i atrage și a-i stimula să preia responsabilitatea programului;<br>➡ datorită colaborărilor existente cu partenerii europeni/internaționali și cu diaspora, cât și a prezenței online a CEaC, prin utilizarea de platforme și tehnologii de comunicare performante, majoritatea europenilor vor putea participa la co-crearea TM2021;<br>➡ un proces bine pus la punct de consolidare a capacităților, cu asistență internațională, va transforma cetățenii în promotori ai TM2021, îi va responsabiliza în ceea ce privește moștenirea proiectului și le va deschide apetitul pentru mai multe întâlniri artistice europene. |

## 6. Management

| Puncte forte | Puncte slabe |
|---|---|
| • sistem financiar robust, testat pe durata candidaturii, confirmat de autoritățile de control ale statului;<br>• Asociație independentă, condusă ca o afacere, consolidată prin programul său TM2021 pe cinci ani;<br>• comunicare și marketing axate pe public, corelate cu strategia de dezvoltare a publicului și cu un plan financiar realist în ceea ce privește colaborarea cu mediul de afaceri. | • legislație națională complexă și descurajantă privind finanțarea culturii și achizițiile publice (subiect deschis de toți candidații CEaC, printr-o scrisoare comună adresată Ministerului Culturii, la 7 iulie 2016);<br>• cu excepția liderilor, echipa de proiect este tânără și are o experiență modestă în implementarea proiectelor internaționale;<br>• platforma de comunicare, finanțare colectivă și participare, cât și consorțiul media-business nu au fost înființate încă. |

| Riscuri | Atenuare |
|---|---|
| • locația centrală, care va fi recunoscută de public ca sediu al TM2021, încă nu este confirmată; | ➡ prima opțiune este reconvertirea fostei Fabrici de Pălării 'Paltim' (alternative avute în vedere sunt Cazarma U și Garnizoana Militară); |
| **[buget]** | |
| • reduceri în bugetul orașului/ județului/statului;<br>• potențiali sponsori neinteresați în susținerea proiectului;<br>• probleme privind fluxul de numerar, care pot afecta pregătirile; | ➡ bugetul proiectului este garantat prin angajamente financiare și este bine diversificat, pentru a reduce la minimum riscurile selective aferente contractelor;<br>➡ strategiile de finanțare privată sunt diversificate, incluzând micro-sponsorizări și abordări economice alternative (finanțare colectivă, în natură, spații de birouri gratuite, economie socială);<br>➡ sunt elaborate micro-planuri de afaceri separate pentru proiecte artistice, luând în considerare problemele de flux de numerar; angajamentele financiare au date exacte; |
| **[structură organizațională]** | |
| • riscuri de personal datorită lipsei de competențe și abilități adecvate;<br>• conflicte de personal care afectează activitatea sau destramă echipa;<br>• diferențe de opinii între Directorul General și Directorul Artistic (operațiuni versus calitatea artistică); | ➡ am elaborat o procedură clară pentru anunțurile internaționale deschise de selecție; majoritatea membrilor comisiei de selecție vor avea experiență internațională; programe de consolidare a capacităților și formare; 20% din personal planificat a fi din mediul internațional;<br>➡ strategia de consolidare a capacităților echipei TM2021 include întâlniri de team building, coaching și mentoring, inclusiv cu suportul experților internaționali;<br>➡ Directorul General are ultimul cuvânt, însă, în cazul în care calitatea artistică este periclitată, anvergura activităților va fi cea limitată, și nu calitatea artistică; acest aspect este inclus în contractele de muncă ale personalului de management; |
| **[comunicare]** | |
| • presa este împotriva proiectului și îl critică exagerat;<br>• publicul țintă nu este atras de promovare;<br>• imagine negativă a orașului, ca urmare a promovării și a deciziilor politice nejustificate. | ➡ programele de consolidare a capacităților stimulează jurnalismul civic și formarea jurnaliștilor culturali;<br>➡ publicul țintă este abordat de diaspora și de categorii de public deja implicate, o tehnică deja dovedită și utilizată și în cadrul alegerilor prezidențiale din România;<br>➡ factorii de decizie, ca părți interesate ale proiectului, și membrii Comitetului Director se întâlnesc semestrial, în cadrul Burselor de proiecte, pentru a se asigura de păstrarea unei imagini și percepții pozitive a orașului, a CEaC și a UE. |

6D.1 / Programul dumneavoastră artistic poate fi rezumat printr-un slogan?

## Luminează orașul prin tine!

Lumina a jucat un rol important în istoria Timișoarei, atât din punct de vedere practic, cât și simbolic. Astfel, faptul că programul nostru artistic este centrat în jurul luminii nu este surprinzător deloc. *Luminează orașul prin tine!* (Shine your light – Light up your city!) este sloganul ce reflectă călătoria de la individ la cetățean european conștient și implicat, în care sunt înrădăcinate valorile comunității și pasiunea.

Sloganul este, de fapt, o invitație la o dublă mobilizare: pe de o parte (*Shine your light*) invită cetățenii să îndrăznească să își exprime valorile și atitudinile, descrise metaforic ca o "lumină interioară", iar pe de alta să folosească această lumină pentru a îndepărta întunericul și pasivitatea din jurul lor printr-un proces civic alimentat de cultură (*Light up your city!*).

### Flexibilitate

Sloganul este flexibil și poate fi adaptat ușor contextelor specifice, de pildă: Luminează Europa, Luminează-ți viața digitală, Luminează-ți cartierul, Luminează-ți școala etc.

### Sloganul se potrivește cu mesajul logoului

Odată cu depunerea dosarului de Candidatură introducem noul logo – soarele la răsărit – care figurează pe coperta acestuia.

Păstrând culorile primului logo – galben și negru, alese în urma consultării publicului – cel nou este mesagerul sloganului nostru. Exprimă totalitatea și integralitatea unui disc ca reprezentare primară a luminii. Soarele galben pe un fundal negru este transformatorul de energie, furnizorul de lumină și dătătorul de viață. Soarele la răsărit strălucește deasupra tuturor, fără discriminare, dând tuturor energia de a se implica, de a participa și de a intra în legătură cu toți cetățenii locali și europeni.

Ambele logouri au fost create de tânărul artist timișorean Ștefan Lucuț, un membru talentat al echipei noastre. Drepturile de autor asupra acestora sunt deținute în întregime de Asociația TM2021.

6D.2 / Care este strategia urmărită de oraș în termeni de marketing și de comunicare în anul pentru care este acordat titlul de Capitală Europeană a Culturii? (în special în ceea ce privește strategia referitoare la mass-media și la mobilizarea unui public larg. În etapa de selecție finală, este necesar să se țină seama în special de parteneriatele planificate sau stabilite cu presa scrisă și cu sectorul audiovizual pentru a asigura acoperirea mediatică a evenimentului și a planurilor legate de această strategie).

6D.3 / Cum vă veți mobiliza proprii cetățeni astfel încât să-și asume rolul de comunicatori ai evenimentului către lumea exterioară?

## TM2021 este un Program Cultural centrat pe oameni, care invită publicul să se implice în crearea și comunicarea unui conținut cultural cu semnificație.

Răspundem la aceste două întrebări deodată deoarece strategia globală a candidaturii noastre este dezvoltarea publicului, însemnând că a) comunicăm prin Programul Cultural, care este creat pentru a atrage și implica publicul, și b) strategia de marketing și comunicare TM2021 este de a mobiliza propriii cetățeni, pe cei din diaspora și pe cei mai implicați membri ai publicului să popularizeze anul CEaC în cercurile din care fac parte.

### Strategie

Strategia noastră de marketing și comunicare este construită în jurul Programului Cultural și al strategiei de dezvoltare a publicului, având următorul mecanism: structura Programului Cultural este creată în scopul de a atrage și angaja publicul, creând premisele maximizării participării. Publicul se implică și participă la activități culturale care devin apoi personale, devin evenimentele lor despre care vor vorbi în cercurile lor, popularizându-le și atrăgând public nou.

### Obiective

Strategia noastră de marketing și comunicare se axează pe atingerea a patru obiective centrale, și anume:

- comunicarea eficientă a conceptului TM2021 și a Programului Cultural la nivel local, regional, național și european, pentru a atrage un număr important de spectatori implicați;
- dezvoltarea publicului în regiunea Banatului și în întreaga Europă, implicarea acestuia în experiența TM2021 astfel încât el să devină promotorul principal;

- îmbunătățirea modului în care este percepută România; promovarea orașului;
- evidențierea bogăției și diversității culturilor europene în Timișoara și în regiune.

Indicatorii succesului, conform celor menționate în capitolul despre monitorizare și evaluare, măsoară atingerea acestor obiective.

## Abordările noastre tactice de comunicare

Utilizăm atât metode tradiționale (campanii marketing și media, prezentări) cât și metode tehnologice de ultimă oră, având în vedere că tehnologia anului 2021 va juca un rol și mai important. Aceste abordări sunt complementare și se potențează una pe cealaltă:

1. **Crearea unui conținut relevant, care rezonează cu cetățenii.** Această abordare asigură că temele adresate sunt relevante pentru un număr mare de oameni, iar cuvintele cheie utilizate în Programul Cultural au potențialul de a seduce publicul. Un program le trezește curiozitatea, participă la el, au parte de o experiență revelatoare și devin ambasadori ai fenomenului. Această abordare are o dimensiune online și una offline.

2. **Utilizarea dispozițiilor și a structurilor în arhitectura conținutului cultural și a strategiei digitale.** Programul nostru Cultural a fost dezvoltat ca o Călătorie prin trei Teritorii, fiecare dintre acestea având două Stații; una axată pe angrenarea spectatorilor făcând apel la dispozițiile *(moods)* acestora, iar cea de-a doua – propunându-și să descopere sensuri mai profunde prin intervenții artistice al căror scop este să schimbe structuri în societate. Este o abordare inovatoare, deoarece dispozițiile sunt noile etichete (tag-uri), conform experților IT&C pe care i-am consultat. Aceștia prevăd că, în 2021 și mai departe, dispozițiile vor fi înregistrate prin tehnologie, iar publicul voluntar le va "distribui" digital.

3. **Utilizarea platformelor.** Programele culturale există atât online cât și offline. Creăm platforme prin intermediul cărora comunicăm cu cetățenii pentru a le afla ideile și apoi pentru a crea activități alături de ei. Pe întreaga durată a acestui proces, membrii publicului comunică în rețelele lor personale pe tema acestor activități, subiecte și urgențe. Astfel, diseminarea TM2021 nu este generată doar prin PR clasic, ci și prin oameni care comunică unii cu ceilalți prin mesaje reale, cu ecou – din Timișoara în restul Europei și înapoi. Pe scurt, este vorba de un întreg instrumentar care include rețelele sociale (le vom utiliza pe cele existente; nu ne propunem să creăm rețele noi) și tehnologii de tipul geocartării și geolocalizării. Și tehnologia video reprezintă un instrument important; strategii de IT&C și comunicare anticipează o creștere a nivelului de integrare a conținutului video în rețelele sociale ca mod de împărtășire a experiențelor. De asemenea, această abordare include partea online a energiei civice, încurajând oamenii să facă tranziția de la un comportament online pasiv și consumist, la unul activ, rațional și constructiv.

4. **Cooperare apropiată cu alte CEaC-uri și rețele culturale relevante** pentru un maximum de eficiență a instrumentelor, resurselor și canalelor de marketing și comunicare la nivel internațional.

## Categorii de public

Împărțim comunicarea între Teritorii în Programul Cultural pentru a putea ajunge la publicul nostru din trei perspective diferite:

Interesul **oamenilor** – ne adresăm atât oamenilor potențial interesați de a participa activ la TM2021 deoarece consideră programele relevante pentru ei, la nivel personal, cât și celor potențial interesați de excelență în artă, de experiențe turistice, relaționare și aplicații CEaC;

**Locuri** – ne axăm pe oameni care locuiesc în Timișoara; pe locuitorii regiunii transfrontaliere Banat și pe cei din întreaga țară, cu accent pe familiile române de vârstă mijlocie, cu copii, și pe cei tineri și curioși – elevi și studenți din orașele apropiate din Ungaria, Serbia și România; pe cetățenii europeni (cu ajutorul diasporei din Ungaria, Germania, Austria, Italia, Spania); pe turiști cu buget limitat; și pe amatorii de turism cultural specializat;

**Conexiuni** – într-o regiune cu un diametru de 300 de kilometri se va lansa o campanie intensivă de comunicare și promovare turistică pentru a atrage un public numeros. În acest scop folosim atât conținuturi provocatoare, pentru audiențe definite, cât și intervenții vizuale precum afișe în orașe mai mici, indicând apropierea de Timișoara: „Știați că locuiți la 80 de kilometri de Capitala Europeană a Culturii?"

Distingem grupuri care pot fi contactate direct de artiști, activiști, voluntari sau ambasadori ai TM2021; categoriile de public digitale, inclusiv cele care nu vor vizita niciodată Timișoara, dar care vor participa la eveniment, inclusiv activ, datorită gamei largi de activități virtuale, și cele care vor fi angrenate prin campanii de comunicare outdoor și prin mijloace media clasice.

## Agenda Strategiei de marketing și comunicare

| Etapă | 2016 | 2017 | | 2018 | | 2019 | | 2020 | | 2021 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Primăvară | Toamnă | Primăvară | Toamnă | Primăvară | Toamnă | Primăvară | Toamnă | |
| Definirea valorilor centrale, a conceptului, Programului Cultural și a indicatorilor de succes | Finali-zat | | | | | | | | | |
| Cercetare pe teren: adunarea datelor privind situația existentă, pentru planificarea marketingului | Finali-zat | | | | | | | | | |
| **Dezvoltarea personalului** | | | | | | | | | | |
| Concept de dezvoltare și formare a personalului | | | ✓ | ✓ | | | | | | |
| Organizarea Burselor de proiecte, inclusiv alături de manageri de comunicare din alte CEaC-uri | | | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | | |
| Ateliere cu artiști privind comunicarea brandului TM2021 și a proiectelor lor în cadrul propriilor cercuri | | | | | | | ✓ | ✓ | | |
| **Logistică de marketing și infrastructură** | | | | | | | | | | |
| Definirea conceptului de ticketing și informații pentru turiști, conform ideilor personalului și listei scurte de locații | | | | | ✓ | | | | | |
| Organizarea discuțiilor exploratorii cu Info Centrul Turistic, Municipalitatea, partenerii locali, privind cooperarea pe tema conceptului de ticketing și informații pentru turiști | | | | | | ✓ | ✓ | ✓ | | |
| Operaționalizarea Info Centrului Turistic și a sistemului de ticketing | | | | | | | | | ✓ | |
| Lansarea produselor promoționale - fiecare articol este o poveste legată de Programul TM2021 | | | | | | | | | ✓ | |
| **Planificarea programului** | | | | | | | | | | |
| Elaborarea listei scurte și a planificării în timp pentru Stațiile și Traseele finale | | | | | | ✓ | | | | |
| Definitivarea listei scurte a primului catalog al Programului Cultural ( 80% din proiecte) | | | | | | | ✓ | | | |
| Definitivarea internă a Programului Cultural | | | | | | | | ✓ | | |
| Publicare celui de-al doilea catalog al Programului Cultural (lista finală a proiectelor) | | | | | | | | | ✓ | |
| **Planificarea activităților de marketing** | | | | | | | | | | |
| Organizarea discuțiilor cu Institutul Cultural Român (inclusiv pentru vizibilitate în cadrul Bienalei de la Veneția), organizații și operatori naționali de turism (inclusiv la ITB în Berlin), parteneriate media naționali și alți parteneri. | | | | | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | |
| Negocierea cooperării cu presa conform listei scurte a programelor, inclusiv cu canale europene selecționate, Eurovision și presa regională | | | | | | | ✓ | ✓ | ✓ | |
| Organizarea discuțiilor cu presa românească din diaspora (evenimente create în colaborare cu agențiile de turism) și cu tripadvisor.com, booking.com, airbnb.com, blablacar.ro și altele | | | | | | | ✓ | ✓ | | |
| Inițierea de discuții de explorare cu centre culturale europene care colaborează la temele TM2021 | | | | | | | | ✓ | | |
| Definitivarea planului de publicitate final | | | | | | | | | ✓ | |
| Definitivarea conceptului privind bugetul și activitățile de marketing final (inclusiv informații, ticketing, logistică de comunicare, comunicare program) | | | | | | | | ✓ | | |
| Instalarea "sălilor de analize de date" pentru monitorizarea indicatorilor de succes | | | | | | | | | ✓ | ✓ |
| **Sponsorizări** | | | | | | | | | | |
| Negocierea cu potențiali sponsori privați | | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | |
| Înființarea clubului de afaceri TM2021 | | | | | | ✓ | | | | |
| **Activități de marketing și comunicare** | | | | | | | | | | |
| Organizare de conferințe de presă privind situația pregătirilor | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ |
| Desfășurarea de campanii regionale | | | | | | ✓ | | ✓ | ✓ | ✓ |
| Organizarea vizitelor jurnaliștilor din țară și din străinătate la Timișoara | | | | | | | | ✓ | ✓ | ✓ |
| Crearea pachetelor promoționale pentru ambasadorii TM2021, antreprenorii care călătoresc în străinătate | | | | | | | ✓ | | ✓ | |
| Teaser și lansarea Programului Cultural | | | | | | | | | ✓ | |
| Instalarea ecranelor interactive în gările/ aeroporturile din Belgrad, Budapesta, București | | | | | | | | | ✓ | ✓ |
| Demararea producțiilor cu conținut viral | | | | | | | | | ✓ | ✓ |
| Distribuție regională a Programului Cultural și proiecte cheie într-un calendar simplu de comunicat | | | | | | | | | ✓ | ✓ |
| Programul Cultural actualizat online zilnic | | | | | | | | | ✓ | ✓ |

În toate aceste cazuri, lucrăm neobosit la responsabilizarea și participarea membrilor publicului la evenimentul CEaC, și îi susținem pentru a ne deveni mesageri și ambasadori în propriile cercuri.

## Parteneri de comunicare

Ne vom continua și dezvolta relațiile cu parteneri strategici, după cum urmează: Primăria Municipiului Timișoara (Direcția de Comunicare și Info Centrul Turistic); Consiliul Județean Timiș (Departamentul de Comunicare); Asociația pentru Dezvoltarea Turismului în Județul Timiș; Primăria Municipiului Arad (Departamentul de Comunicare); alte primării ale orașelor din regiune (Lugoj, Reșița și Oravița); Autoritatea Națională de Turism; parteneri media (conform descrierii de mai jos); Institutul Cultural Român cu filialele sale din străinătate; Ministerul Afacerilor Externe (Departamentul de Diplomație Culturală); Institutele Culturale din Timișoara și România; familia CEaC; universitățile din Timișoara; comisiile de turism din Novi Sad și Szeged; Consulatele și Consulatele Onorifice din Timișoara; rețeaua orașelor înfrățite; CEaC-uri partenere în 2021; Platforma de Diplomație Culturală a UE; delegațiile și birourile europene relevante din întreaga lume.

## Relații cu presa

Relațiile cu presa nu trebuie neglijate, având în vedere că Timișoara este un oraș în care 70% din populație citește ziare online, conform unui studiu realizat de Universitatea de Vest din Timișoara în 2016. Din acest motiv, în ultimii cinci ani, Asociația TM2021 a construit o rețea extinsă de parteneriate pe termen lung cu presa locală tipărită și cea online, și cu sectorul audiovizual (printre cei mai activi parteneri ai noștri sunt: Televiziunea Română Regională – TVR Timișoara, Digi 24 TV, Europa Nova, Radio Timișoara, West TV din Arad, West City Radio din Timișoara și Arad, Ziua de Vest, Tion, Agenda, Opinia Timișoarei, Pressalert, Student Radio, Radio France Internationale).

Relațiile cu **presa locală** au fost dezvoltate invitând jurnaliștii la activitățile noastre de popularizare a evenimentului, la discuții individuale și ținându-i în permanență la curent cu privire la procesul de candidatură și la beneficiile câștigării titlului CEaC. Astfel, majoritatea jurnaliștilor influenți se asociază proiectului cu mândrie.

**La nivel național** încheiem parteneriate media cu presa centrală, care va fi în mod natural interesată să promoveze CEaC din România: televiziunea publică TVR și canalul TVR3, dedicat culturii; Radio România Cultural, cât și canalele media private.

**La nivel regional** încheiem un parteneriat cu Duna TV din Budapesta, care emite în întregul Bazin Carpatic; apoi, cu ajutorul instituțiilor partenere, abordăm canale media din Belgrad, Viena, Budapesta, Novi Sad, Szeged, Zagreb, Rijeka, Graz, Linz, Bratislava, Praga, Cracovia, Kosice și Plovdiv. Cu West TV din Arad am încheiat deja un acord de parteneriat privind promovarea TM2021 în timpul procesului de implementare și pe durata întregului an. West TV este un canal TV regional care emite în 31 de județe din România, în Republica Moldova și în Serbia.

**La nivel european și global**, invităm jurnaliștii să participe la evenimentele culturale și artistice și le acoperim cheltuielile de călătorie și cazarea. În schimbul acestor facilități, ei scriu despre evenimente, despre oraș (am testat această metodă în cadrul unui proiect pilot în 2013-14 și am obținut 12 articole în presa internațională).
În orice caz, încercăm să evităm cât mai mult achiziția efectivă de spațiu publicitar în presă. În Agenda Strategiei de marketing și comunicare de mai jos arătăm care parteneriate trebuie consolidate și când anume.

## Strategia digitală

Partea digitală a Programului Cultural TM2021 conduce strategia de marketing și comunicare, deoarece componenta digitală reprezintă mecanismul cheie de implementare a etapelor de angajare, implicare și atragere a publicului TM2021 (fiecare Stație și Traseu există prin activități online). Această abordare, ca și cele care urmează, vor beneficia în urma faptului că, în conformitate cu studiul menționat mai sus, 74% din cetățenii Timișoarei utilizează Internetul într-un fel sau altul, iar 51% dintre aceștia utilizează Internetul săptămânal în scop cultural.

Folosim ceea ce există deja în lumea digitală (pagină de Internet, conturi pe rețelele sociale, și preconizăm colaborări cu Institutul Cultural Google, artsy.net, tripadvisor.com, booking.com, airbnb.com și blablacar.ro). Includem aici concepte precum proiecte de realitate augmentată sau mixtă (magic leap), digital broadcasting, live streaming printr-o cameră ce acoperă 360 de grade. Utilizarea conținutului multimedia în rețelele sociale va contribui la răspândirea „virală" și la crearea de „dispoziții" – experiențe în mare parte emoționale care stârnesc interes și creează dorința de a explora mai mult din oferta culturală a TM2021.

O structură digitală integrată gestionată de Asociația TM2021 va capta în mod inteligent toate manifestările digitale ale reacțiilor publicului online și le va organiza astfel încât să fie ușor de navigat și utilizabile de către public, pentru a comunica cu cercurile lor. Urmărirea se face cu hashtag-uri, geolocație, urmărirea dispozitivelor și tehnologii similare care vor fi uzuale în următorii ani. Instrumentele standard includ producerea unei pagini web, a unor conturi pe rețelele și canalele sociale și a unor aplicații pentru dispozitivele mobile care sunt interactive și intuitive. Toate aceste

elemente sunt ajustate pentru a îndeplini nevoile utilizatorilor cu dizabilități.

Colaborăm îndeaproape cu sectorul IT&C din regiune care operează la nivel european și care ne va ajuta să dezvoltăm campanii de comunicare, să desfășurăm ateliere împreună și să promovăm programul CEaC prin buletine informative și bloguri video.

Am construit deja o comunicare activă în jurul candidaturii noastre pe rețelele sociale (Facebook – peste 30.000 de fani, Twitter, Instagram), inclusiv pe pagina noastră web. În următorii trei ani, strategia se va axa pe construirea unor niveluri similare de interacțiune și angajament digitale cu o rețea de trei platforme de comunicare tematice: în jurul proiectului *Reflecții*, care se axează pe hashtag-uri și cuvinte cheie din subiecte orientate pe comunitate; în jurul comunităților de creatori și reciclatori în *Actorii schimbării* și *Îndrăznește!*; și în jurul programului *Orașul luminilor*, care se adresează publicului ce participă voluntar la experimente care utilizează geolocații, urmărirea rutei și analiza cuvintelor cheie.

Arhivele virtuale rămân produse culturale și pot fi continuate după 2021, cu beneficii concrete pentru operatorii culturali și entitățile de cercetare, planificare urbană și turism. În plus față de utilizarea comunicării, instrumentele digitale creează în mod simbolic spații pentru dialog între alte părți interesate aflate adesea în conflict și care, pe termen lung, duc la schimbări concrete în structura socială.

6D.4 / Cum intenționează orașul să pună în evidență faptul că acțiunea Capitală Europeană a Culturii aparține Uniunii Europene?

**Conceptul și Programul Cultural se axează pe valorile Uniunii Europene - democrație, drepturile omului, diversitate, participare civică și unitate. În calitate de organizatori, punem accent pe rolul substanțial jucat de Europa în întreținerea acestor valori în viața de zi cu zi a cetățenilor săi.**

## Suntem Europa, în fiecare zi

În cadrul tuturor activităților noastre de comunicare informăm cetățenii de contribuția pozitivă a Uniunii Europene la nivel local și regional, prin inițiative precum Capitala Europeană a Culturii – așa cum am făcut-o de la începutul candidaturii noastre. După etapa de preselecție am demarat o serie de dezbateri cu studenți locali și internaționali și cu tineri care locuiesc în Timișoara, sub titlul *Noi suntem Europa*, în cadrul cărora, periodic, dezbatem politici și teme UE.

*Centrul de Resurse* desfășoară programe de formare alături de Universitatea de Vest din Timișoara pentru voluntarii și ambasadorii TM2021 – copii și adulți – cu privire la modul în care realitatea UE se manifestă în viețile lor.

Comunicațiile noastre vor încorpora elementele vizuale ale UE (logo, steag) alături de logoul TM2021 pe toate materialele tipărite și digitale, în locurile principale, pe fiecare imagine și în comunicatele noastre de presă. Ori de câte ori este promovată sau comunicată inițiativa TM2021, Uniunea Europeană va fi creditată.

În cea de-a doua jumătate a lui 2019, România va deține președinția UE, perioadă care va fi utilizată pentru a comunica TM2021 și pentru a crește vizibilitatea UE în orașul nostru.

În plus, promovăm programul Europa Creativă, în special atunci când Reprezentanța Comisiei Europene în România, prin centrele sale de informare regionale, organizează prezentări în oraș și în regiune.

Toți partenerii noștri sunt invitați să evidențieze faptul că acțiunea Capitala Europeană a Culturii face parte din programul Europa Creativă în cadrul mesajelor despre TM2021.

Reprezentanții Uniunii Europene vor fi invitați anual în etapa de producție a programului TM2021. Bineînțeles, aceștia vor fi invitați de onoare la deschiderea oficială. Reprezentanții Timișoarei vor călători la Bruxelles pentru a prezenta programul TM2021 și, la întoarcere, vor organiza conferințe de presă în fața presei locale.

7.1 / Explicați în câteva rânduri prin ce anume candidatura dumneavoastră este mai specială în comparație cu cele ale altor orașe?

## Candidatura noastră are o serie de trăsături unice:

- TM2021 va fi un fenomen transfrontalier, situat într-o regiune europeană complexă și uneori problematică, la hotarele Serbiei și Ungariei, construind o punte culturală între UE și Vecinătate.
- TM2021 va pune accent pe multiconfesionalitate și interculturalitate, într-un context european de fragmentare și frică.
- TM2021 recunoaște potențialul corelării inițiativelor antreprenoriale și culturale într-o regiune care are mare nevoie de oameni capabili și creativi, amenințată de emigrarea excesivă a tinerelor talente.
- TM2021 se dezvoltă într-un mediu politic și economic stabil, într-o țară în care liderii politici locali nu acționează întotdeauna cu responsabilitate și sensibilitate față de nevoile întregii comunități.
- TM2021 este realizat de o echipă puternică, condusă de femei, în contextul unui sector preponderent masculin, fiind un potențial exemplu de egalitate și valențe noi.
- TM2021 se axează pe spațiile publice. Începem prin a ne recupera domeniul public, străzile, inițiativă demarată în 1989, care continuă printr-o strategie de revitalizare urbană și stabilire a unor locuri deschise de întâlnire, într-un context european în care din ce în ce mai multe spații comune sunt cooptate de interese economice.
- TM2021 recunoaște nevoia protejării mediului și atrage atenția asupra Canalului Bega, restabilind legătura Timișoarei cu sursa ei de apă și ruta de transport facil către Ungaria și Serbia.

## Poziționarea strategică

Pe o rază de 300 km în jurul Timișoarei se află șase țări (Bulgaria, Bosnia și Herțegovina, Croația, Ungaria, Serbia și România însăși), toate contribuind la peisajul cultural al Banatului. În prezent, aceste țări se regăsesc pe rutele de migrație dinspre Asia și Orientul Mijlociu în Europa. Aflată la doar o oră de mers cu mașina de Timișoara, Ungaria își asumă identitatea de "copil problemă" al Europei, construind ziduri pentru a opri fluxul de refugiați. Serbia, o altă țară vecină, se străduiește să acceadă la UE, fiind în același timp a treia țară din lume ca număr de arme deținute de civili. **Timișoara poate deveni un centru de schimb cultural și stabilitate în regiune**.

## Valori europene

Conceptul nostru contestă mecanismele excluziunii și elitismului. Propunem un proiect ce evidențiază **multiconfesionalitatea** și **interculturalitatea**, **antreprenoriatul creativ**, **societatea civilă activă și funcțională**.

## Credibilitate

Călătoria noastră CEaC a început în anul 2010. De-a lungul procesului de candidatură ne-am schimbat mult. Am străbătut un drum lung, de la nesiguranță și patriotism local la evaluarea onestă a situației orașului nostru. Uneori a fost dureros. A trebuit să privim obiectiv problemele stringente din spatele aparențelor. Curajul ne-a fost insuflat de implicarea multor activiști, artiști și experți, susținuți cu loialitate de liderii noștri politici și economici. Am construit o organizație independentă, respectată și susținută, condusă de femei, pregătită să implementeze proiectul.

7.2 / Adăugați alte comentarii pe care le considerați necesare în legătură cu candidatura dumneavoastră.





## Moștenirea

Am fost martorii forței transformatoare exercitate de cultură asupra vieții de zi cu zi a oamenilor pe durata unui an CEaC. Am conceput această Călătorie din dorința de a da tonul unei schimbări în oraș și în întreaga regiune. Ne propunem să creăm condițiile unei transformări de durată. Sperăm că moștenirea TM2021 va contribui semnificativ la dezvoltarea culturii europene, fiind în același timp un reper în istoria modernă a Timișoarei și a României.

Deși investițiile în infrastructură nu reprezintă obiectivul principal, TM2021 va lăsa în urmă **un complex multifuncțional de creație** – *Laboratorul luminii* – un spațiu dedicat întâlnirii dintre industriile culturale și creative din întreaga regiune și o punte către creativitatea europeană. În acest scop, Municipalitatea va utiliza resurse din afara bugetului TM2021 pentru achiziționarea și renovarea clădirii fostei Fabrici de Pălării "Paltim", aflată în apropierea centrului creativ independent Ambasada (alternative de rezervă fiind Cazarma U sau fosta Garnizoană militară). TM2021 va furniza conținutul și contactele necesare susținerii acestei platforme.

**Centrul de resurse** va rămâne un important bastion cultural în oraș pentru consolidarea capacităților și facilitarea de schimburi internaționale între artiști, educatori și activiști, formând managerii și liderii culturali de mâine.

**Festivalul Luminilor**, un alt rezultat pozitiv, va continua în fiecare an după debutul din 2021, cu accent pe teme și preocupări specific europene.

Poate cel mai important, **moștenirea intangibilă** a TM2021 va include: o scenă culturală și creativă mai competitivă, cu parteneri internaționali și capacitatea de a accede la rețele europene; soluții legale solide pentru sponsorizări; finanțarea transparentă a sectorului cultural independent și strategii regionale dezvoltate. Cetățenii vor dobândi capacitatea de a-și recupera cartierele neglijate. Strategia noastră de dezvoltare a publicului va îmbunătăți gândirea critică și participarea la viața culturală a orașului.

Acestea sunt rezultatele preconizate, care dau sens tuturor eforturilor noastre: vom lăsa generației viitoare o Timișoară mai bună decât cea pe care am găsit-o. Vom aprinde lumina speranței și a apartenenței la comunitate prin recuperarea și conferirea unui sens nou „spiritului Timișoarei".

**Asociația Timișoara – Capitală Culturală Europeană Oraș Candidat**

**Adresa oficială:**
Bd. C.D. Loga nr. 1, 300 030 Timișoara, România

**Adresa biroului:**
Bastionul Theresia, Str. Martin Luther, nr. 4, B1, Etaj I, 300 054 Timișoara, România

**Primarul Municipiului Timișoara:** Nicolae Robu
**Viceprimarul pentru cultură, educație, mediu și comunicare:** Dan Diaconu

**Președintele Consiliului Județean Timiș:** Sorin Mihai Grindeanu
**Președintele Comisiei pentru cultură, învățământ, tineret și sport din cadrul Consiliului Județean Timiș:** Adrian Negoiță

**Telefon:**
+40 765 56 99 47

**Email:**
contact@timisoara2021.ro

timisoara2021.ro
facebook.com/timisoara2021eu

**Asociația TM2021**

**Consiliul Director:** Emil Cristescu (Președinte), Ingrid Diac, Vlad Gaivoronschi, Kozma Levente, Victor Neumann, Codruța Popov, Corina Răceanu, Tako Norbert, Marcela Titz, un reprezentant al Primăriei Municipiului Timișoara, un reprezentant al Consiliului Județean Timiș

**Președinte onorific:** Ioan Holender

**Director Executiv:** Simona Neumann

**Echipa:** Simona Fiț, Teodora Borghoff, Mariana Mitar, Loredana Gaiță, Bianca Băilă, Elsa Soro, Jiří Sulženko, Liliana Cîra-Niculescu, Nicolae Bălc, Roland Zarzycki, Amalia Matei, Tiberiu Novak, Doina Gogan, Anca Săsăran, Cristina Stan, Cosmina Suba, Mărioara Vasilescu

**Consilier artistic:** Chris Torch (Intercult, Stockholm)

**Curatori:** Delia Crăciun (Institutul Francez din Timișoara), Simina Cuc (Ordinul Arhitecților din România, Filiala Timiș), Andreea Duda (Teatrul German de Stat Timișoara), Ștefania Ferchedău (Institutul Prezentului, București), Anne Guillermou, Emil Kindlein (Asociația „Ambulanța Culturală" Timișoara), Andrei Luchian (Sabotage Festival Timișoara), Nita Mocanu (artist vizual, Arad), Corina Nani (Festivalul Internațional de Street Art Timișoara), Alexandra Palconi (Asociația „Prin Banat" Timișoara), Camelia Popescu (Asociația „Sinaptica" București), Renée Renard (artist vizual, Timișoara), Alin Rotariu (Asociația „Simultan" Timișoara), Raluca Selejan (Festivalul Internațional de Literatură Timișoara), Török Olga (Teatrul German de Stat Timișoara), Silviu Vert (Universitatea Politehnica Timișoara) alături de Asociația Culturală „Contrasens" Timișoara, Ambasada/Asociația „Centrul Cultural PLAI" Timișoara, Filarmonica „Banatul" Timișoara, Fundația „Art Encounters" Timișoara, Institutul Intercultural Timișoara, Muzeul de Artă din Timișoara, Teatrul Maghiar de Stat „Csiky Gergely" din Timișoara și Teatrul Național „Mihai Eminescu" din Timișoara

**Colaboratori:** Diana Andone, Alina Cristescu, Valentin Mureșan, Zaharia Pereș, Simona Popovici-Donici, Andrada Vaida, Andrei Ando, Mirela Stoeac-Vlăduți, Alexander Stoica

**Design grafic:** Ștefan Lucuț, Eduard Mureșan

**Producător video:** electronic resistance

**Traducere din limba engleză în limba română:** Claudiu T. Arieșan, Flavia Dârvă

**Fotografii realizate de:** Constantin Duma (copertă), Ștefan Bertalan (*Courtesy of Johnen Galerie, Berlin*), Radu Dumitrescu, Dan Hegyi, Velisar Manea, Flavius Neamciuc, Oana Stoian, Sorin Suciu, Cári Tibor, Diana Vidrașcu, Ovidiu Zimcea

**Corectură pentru limba engleză:** Ric Giner

**Administrator web:**
SC Magit'ST SRL

**Print:** Azero

**Dorim să mulţumim întregii comunităţi formate în jurul proiectului TM2021, artiștilor, activiștilor, operatorilor culturali, cadrelor universitare, cluburilor de servicii cu activități în folosul comunității, partenerilor și voluntarilor, instituţiilor, ONG-urilor, oficiilor consulare, consulatelor onorifice și altor misiuni diplomatice, oamenilor de afaceri, reprezentanților mass media, comunității internaționale din Timișoara și cetăţenilor Timișoarei pentru sprijin, idei și acțiuni ce au făcut posibilă realizarea acestei candidaturi.**

**Vă mulţumim!**

Textul original al acestui dosar de candidatură a fost scris în limba engleză și tradus în limba română.

©2016, Asociația Timișoara – Capitală Culturală Europeană Oraș Candidat



**Timișoara**
**European Capital of Culture Association**
**Candidate City**

timisoara2021.ro
facebook.com/timisoara2021eu
twitter.com/timisoara2021
instagram.com/timisoara2021